

BRUTVM

FVLMENT

Papæ SIXTI V. aduersus Hen-
ricum Sereniss. Regem Nauarre,
& illustrissimum Henricum
Borbonum, Principem
Condæum.

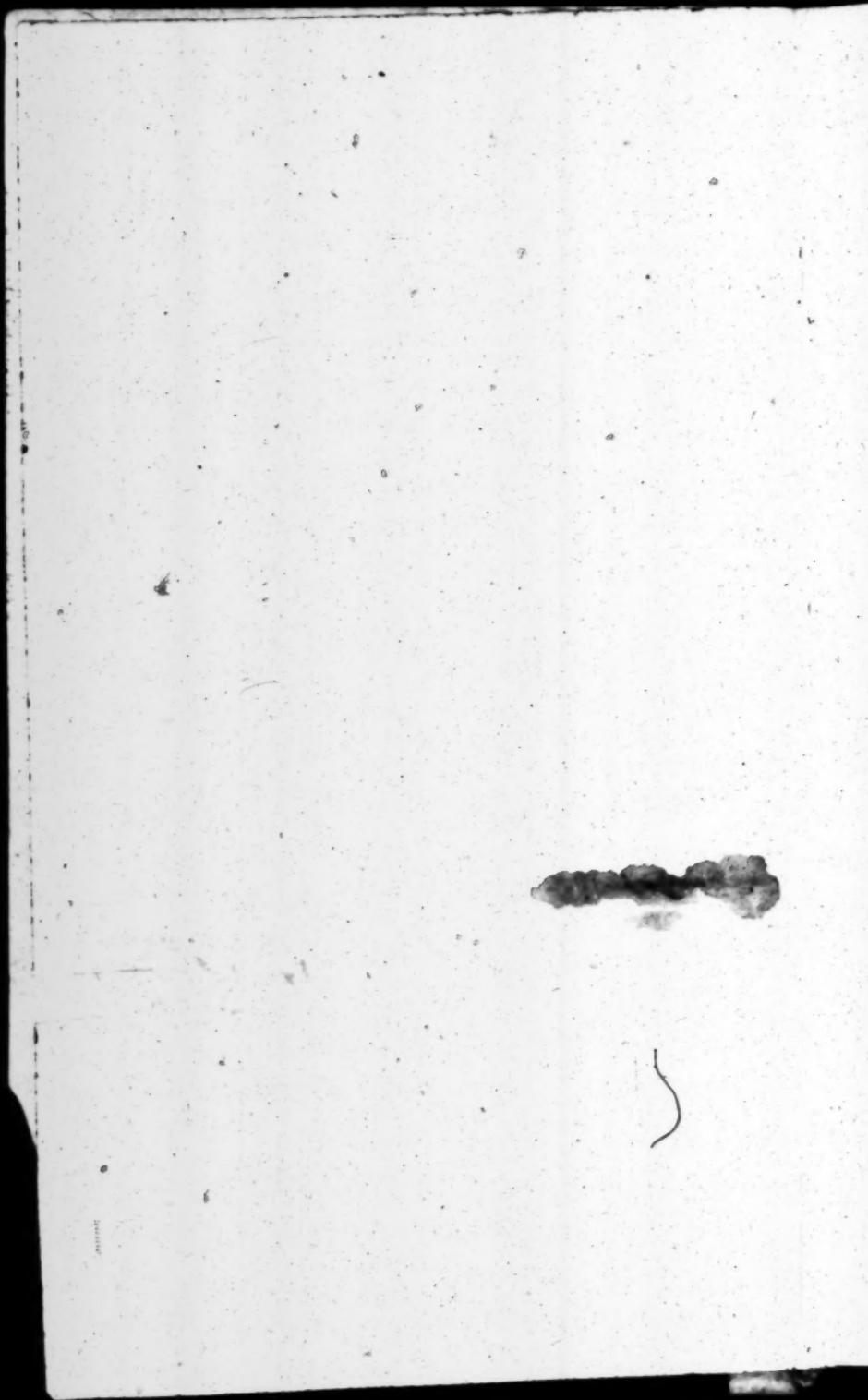
VNA CVM PROTESTA-
tione multiplicis nullitatis.

Nahum 3.

1719.

Reuelabō pudenda tua in faciem tuam: & osten-
dam in gentibus nuditatem tuam, &
regnis ignominiam tuam.

BENEDICTIONES

S. D. N. PAPÆ SIXTI V.

IN REGEM NAVARRVM

ET PRINCIPEM
CONDÆVM.

Pag. 1.

Exercemus armā militiæ nostræ
contra duos iræ filios Henricū Bor-
bonium, QVONDAM Nauarræ re-
gem, & Henricum itē Bourbonum
OLIM Principem Condensem. Ille
hæreses ab ineunte adolescentia se-
cutus pertinax earum patrocinium
exercuit.

Pag. 2.

Idem reuolutus in cœno , caput,
dux, & propugnator hæreticorum
& perduellium, arma contra regem
suum Christianissimum aduersus i-

A 2

+

psum & reliquos catholicos sumpsit:
ciues regni ad suam capescendam
impietatem verberibus coëgit: con-
ciliabula hæreticorum habenda cu-
rauit.

Pag. 3.

Princeps Condéus vtroque paren-
te hæretico genitus, patris, & matris
secutus hæreses, viam patris sui im-
pijssimi catholicæ ecclesiæ persecu-
toris ingressus, bellorum ciuilium &
seditionum auctorem se præbuit, o-
mne feritatis & sæuitiæ genus exer-
cuit: proles detestabilis ac degener
familiæ Borboniorum.

Pag. ead.

Pronuntiamus illos esse hæreticos,
in hæreses relapsos, impœnitentes, hæ-
reticorum duces & fautores, & læsæ
maiestatis diuinæ reos, & fidei Chri-
stianæ hostes, priuatos illū Nauarræ
regno, hunc & vtrumque eorūmque

poste-

posteros omnibus principatibus, du-
catibus, dominijs, & feudis, hono-
ribus & officijs regijs : fuisse & esse
inhabiles & incapaces ad illa reti-
nenda.

Pag. 4.

Ac pariter priuatos, incapaces, &
inhabiles ad succedendum in ducati-
bus, principatibus, ac regnis, & spe-
cialiter in regno Franciæ: & ex abun-
dāti nos illos illorūmque posteros
priuamus in perpetuum & inhabili-
tamus ad successionem in ducatibus,
principatibus, dominijs, & regnis, &
signanter in Franciæ regno.

Pag. ead.

Proceres, feudatarios, vassallos, &
ceteros omnes qui illis quomodo-
cunque iurauerint, ab eiusmodi iura-
mento & fidelitatis & obsequij de-
bito absoluimus & liberamus: & in-
terdicimus ne illis audeant obedire.

Pag. ead.

Monemus & hortamur Francorū
Regem Christianissimū vt ad execu-
tionem nostræ sententiæ incumbat.
Datum Romæ 5.Id.Sept.anno 1585.

Psal.109

*Domine, maledicent illi & tu benedices:
qui insurgent in me confundentur, seruus
autem tuus letabitur.*

BRVTVM FVLMEN
 PAPÆ SIXTI V. ADVERSUS
 HENRCVM SERENISSIMVM REGEM
 Nauarræ, & illustriss. Henticum
 Borbonum Principem
 Condæum.

Vna cum protestatione & declaratione multiplicis nullitatis.

 Vo d nuper à Papa Sixto quinto Franciscano pronuntiata Declaratio est, pauloque post edita & promulgata, ut Henricus Sereniss. Rex Nauarræ, itemque Henricus Borbonius Illustrissimus Princeps Condæus primùm tanquam hæretici notorij ex communione Christianorū arcerentur, tum ut imperiis, honoribus, dignitatibus omnibus, ac potissimum spe legitime successionis regni Galliæ abdicarentur: deinde ut eorum clientes ac vassalli fidelitatis iuramento, quo illis obstricti sunt, soluerentur: postremò ut à potentissimo Rege Galliæ vi, ferro, armis, & calbris oppugnarentur: DE EA RE Supradicti Serenissimi & Illustrissimi Principes ita protestati sunt: bona Catholicorum omnium pace, saluaque religionis utriusque concordia, quam iidem Principes magnopere in Gallia conseruari cupiunt, proscriptionem, siue DECLARATIONEM illam Papæ monachi Franciscani, contra iura omnia

diuina & humana pronuntiatam, editam, ac promulgatam fuisse: ob eamque causam ipso iure nullam, ac pro nulla habendam esse: totamque illam furibundam execrationem nihil esse, nisi brutum Papatus R. fulmen, cuius inanes, vani ac ventosi sunt impetus: idque quatuor præcipue de caussis: nempe, propter temerarij iudicis incompetentiā, allegationis falsitatem, ordinis iudicialis defectum, & conceptæ formulæ stultitiam: de quibus eo, quo propositæ sunt, ordine, deinceps differemus.

DE IUDICIS INCOMPETENTIA.

PRIMA igitur Nullitatis capsa est temerarij iudicis incompetentiā, quæ ex eo perspicitur, quod Papatus Romanus, qui sibi hoc intantos Principes iudicium sumpsit, iam pridē à maxima Christianitatis parte, nempe Anglia, Scotia, Dania, Suecia, maxima Germaniæ, itemq; maxima Heluetiæ parte septem grauissimorum criminum nomine damnatus est: nimirū impie-tatis, tyrānidis in ecclesia occupatæ, corruptæ re-ligionis, sacrilegij, maiestatis, perduellionis, & falsi. Certum est autem, etiam si nondum tñtorum criminum dñnatus fuisset, sed reus duntaxat factus, tamen, non dico iudicem ei esse non licere, sed ne infimum quidem ac tenuissimum hominem, ullius culpe aut delicti accusare, priusquam illis se omnibus criminibus idonee pñrgasset: tñ-
tum

tum abest, ut in hoc rerum statu tantos & tam il-
lustres ac potentes Principes tanti sceleris, preser-
tim inauditos, & causa indicta, condernare possit.
l.neganda, 19. C.de his qui accus. non possunt.l.si
qui reus, 8. D.de public.iudi.quod idem ab ipsis
Canonistis traditur. 4. quæst.l.c. 1. 25. q. 1. c. omnes
24. quest. 1. c. ait, & duobus capp. seqq. Quinetiam
illud accedit, quod cum in hac supradictorum
principum causa de re & statu ipsius Papatus po-
tissimum agatur, nulla nec civilis, nec naturalis
ratio patitur, eum rei suæ iudicem sedere, sibi q;
de re propria ius dicere.l. qui iurisdictioni, D.de
iurisd.l. 1. C. ne quis in sua caus.iud.l. Julianus, 17.
de iudic. Quod si Papa iudex in hac causa non est
idoneus, sed incompetens & incongruus, quem-
admodum ex iis quæ posterius dicetur dilucide
constabit: sequitur, ut sententia ab eo pronun-
tiata ipso iure nulla sit, & per se, ac sine appella-
tione illa concidat.l. 1. & pass. C. si à non coper.
iud.l. 6. §. quod si quis, D.de iniust. rupt. test. Plu-
rimum autem momenti habiturum esse apud ma-
gistratus, atque ordines, ac præsertim apud Par-
lementa regni Gallici supradictæ maxime Chri-
stianitas partis iudiciū atque auctoritatē, dubi-
tare non possumus: cum omnium gentium hoc
ius esse constet, ut in deliberationibus, præsertim
arduis & grauibus, semper ex maioris partis sen-
tentia iudicetur.l. itē si unus, 17. §. vlt. & l. seq. D.
de recep. arbitr. præsertim ubi maior pars non tan-
tum ex personarum numero, verū etiam ex uni-
uersi ordinis modo & quantitate cœlegur: veluti

cùm è tribus iudicū partibus duæ discessione m
faciunt:putà octo è duodecim.l. 3. de decret.ab.
ord.fac.l.3.& l.4.D.quod cuiusq; vniuer.l.nomi
nationū,46.C.de decurio.l. quod maior. 19. D.
ad municipal. Angliā autē, Scottiā, Daniā, Sue-
tiā, maximam Heluetiæ & Germaniæ superio-
ris & inferioris partem facile duas Christiani-
tatis partes è tribus obtinere, ac proinde magnū
apud ordines & Parlamenta Galliæ pondus atq;
auctoritatē habituras, pro singulari nostro de
prudentia illorum iudicio ambigere nec possu-
mus,nec debemus.Quin ne illud quidem præter
mittendum videtur,Papam non tantum à maxi-
ma Europæ parte pro incongruo & incōpeten-
te iudice reiectum esse,verùm etiā ab iis Eccle-
siis & nationibus,quæ in Africa,Ægypto , Syria,
Oriente,Asia,& Græcia nomen suū inter Chri-
stianas Ecclesias profitentur.

**CRIMEN IMPIETATIS MVLTI
PLEX, AC PRIMVM DE ARROGATA
diuinitate.**

PRIMŪ igitur crimen, cuius à maxima Euro-
pæ parte Papatus conuictus & condemnatus
est,dicimus esse Impietatē,cāque triplicem: pri-
mū quia Papa sibi Diuinitatem asciscit:deinde
religionem Christianā illudit ac deridet: postre-
mò falsas & cōmentitias religiones in Ecclesiam
inducit.Primæ impietatis testimonia hæc sunt:
Papa D E V M se appellari,& gaudet,& gloriatur

g f. Colner . p. 183 .

diss.

dist. 96.c. satis: vbi scriptum ita est: *Satis ostenditur à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solus posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino D E V M appellatū: cum nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit.* Quem locum Augustinus Steuchus patronus Papæ vehementissimus, eiusdēcū; Bibliothecarius in lib. de donat. Constat. pag. 141 laudans, & cōmemorans, ita subiungit: *Audis sum-
mū Pontificē à Constantino D E V M appellatū, & ha-
bitum pro D E O ? Hoc videlicet factum est, cum eum ex
præclaro illo editō decorauit, A D O R A V I T V T U
D E V M , uti Christi & Petri successorem: diuinos ho-
nores ei, quo ad eius potuit, contulit, velut viuam Chri-
sti imaginem veneratus est. Hæc Steuchus in supra-
dicto libro, edito Lugduni anno 1547. Ex eodem
impietatis genere illud est glossæ in præfat. Cle-
ment. *Papa nec Deus est, nec homo, sed neuter est inter
utrumque* itēmque illud alterū in c. fundamēta, de
elect. in 6. vbi, cūm in textu scriptum esset, Papam
nulli homini subesse, ita subiungit, *Et in hac parte
Papa non est homo, sed Dei vicarius.* Sequitur altera
blasphemia, ex libro Ceremon. Pontifical. i. tit. 7.
Papa, inquit, in nocte nativitatis Domini benedicit
ensem, quem postea donat alicui principi, in signum
infinita potentia Pontifici collata: iuxta illud, *Data est
mihi potestas in cœlo & in terra.* Item, Dominabitur à
mari usq. ad mare & à flumine usq. ad terminos orbis
terrarū. Sed nulla capitalior usq[ue]ā, ac detestabilior
blasphemia repetitur, quām illa est in c. quoniam,
de immunit. in 6. vbi Papa Ecclesiam catholicam
sponsam suam appellat. *Nos Iustitiam nostram, in-**

quit, & Ecclesia S P O N S A E N O S T R A nolentes
 negligere &c. Nam inter omnes constat, solius
 Christi esse hoc proprium, vt vir Ecclesia ap-
 pelletur, Ecclesia ipsius sposa: velut apud Pau-
 lum 2. Corinth. 10. *Aduinxi vos vni viro, ad exhibe-
 bendam virginem castam Christo.* Sed alia audiamus.
 quale illud est i.dist. 93. Papa is est, cui tota parere
 debet Ecclesia. Item, c.inter corporalia, de transla.
 // prælat. quando Papa dissoluit matrimonium, vi-
 // detur quod solus Deus dissoluit: quia Papa cano
 // nicè electus est Deus in terris. Feli. in c. ego N. De
 iureiur. Papa gerit vicem in terris, non puri homi-
 nis, sed veri Dei. Item c. si papa, dist. 40. si Papa ca-
 teruas animarum in inferos detrudaret, non ta-
 men cuiquam liceret ex illo querere, Cur id fa-
 cis? Ecquis est de Christiana religione bene sen-
 tiens, qui in his verborum portentis non certissi-
 mum Antichristum agnoscat? de quo Paulus ita
 loquitur 2. Thessal. 2. *Patefiet homo ille nefarius, filius
 inquam, ille perditionis, se se opponens, & efferens ad-
 uersus id quod dicitur D E U S , aut Numen: adeò, ut
 in templo Dei sedeat ostentans se quasi sit Deus.*
 // Quid: q; etiā profiteri ac palā prædicare ausus est,
 // tantam esse vim tamq; sanctitatem sedis suæ,
 // vt quicunque ganeo, & quantumuis impius,
 // periurus, sceleratus in ea conséderit, confessim ex
 // illa sessione sanctimoniam hauriat? cuius nefariæ
 blasphemiae testimonium hoc extat in c. non
 nos, distin. 41. *Beatus Petrus perennem meritorum
 dotem cum hereditate innocentia transmisit ad poste-
 ros. quod illi cocessum est per actum lucem, ad illos per-*
 trinct

limes, quos per conuersationis splendor illuminat. Quis enim S A N C T V M dubitet esse, quem apex tanta dignitaris attollit? in quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt qua à loci predecessore præstantur. Quid? Annon illam audire fabulam videmur, quam poetæ de tripode Pythia confinxerunt, & alta quadā specu, vnde anhelitus sic afflabatur, ut simulatque Pythia vates in illa tripode cōsedisset, hausto à tergo diuinationis spiritu confessim oracula funderet? Scrab. 9. & tamen execrata illa Papæ Symmachiblasphemia paulò post in c. multi. aperi-
tissimè Chrysostomi verbis coarguitur: ex quo & aliis sexcētis Gratianici Decreti locis de illius libri stultitia existimari potest. Sed age: nunc alia testi-
monia proferamus. Papa est Deus in terris, secun-
dū Bal. in l. vlti. C. sentent. rescind. Decius in c. i. de
constitut. Felin. in c. ego N. de iureiurand. Papa & Christus faciunt unum consistorium: ita quod excepto peccato potest Papa quasi omnia facere, quæ potest Deus, & à nemine potest iudicari: se-
cundum Abb. in c. licet, de elect. & quæ facit, facit ut Deus, non ut homo: c. inter incorp. de translat.
prælat. Cardin. Patif. in consil. 63. num. 162. volu. 4.
Papa est quoddā numen & quasi visibilem quen-
dam Deum p̄ se ferēs: vt ait Ludouicus Gomes.
in reg. cancel. Papa potest de iniustitia facere iusti-
tiā. c. debitus, de appellat. Papa potest contra Apo-
postolum dispensare, & cōtra canones Apostolo-
rum, 8. distin. c. lector. 87. distin. presbyter. Papa est supra ius. c. proposuit, de concess. præben. Factum à
Papa reputati debet factum à Deo. cap. quanto de

transla.prælat.quarum blasphemiaruin partem e-numerat Philip.Deci.in consil.157. diligenter pro-tenui,num.3.volum.1. Iason autem præter illa su-periora ex corundem Canonistarum sententia hæc recenset:quæ tamen (ut facile apparet) nō probat.

Papa est omnia, & super omnia, secundum Baldum in l.barbarius,De officio Præto.Papa supra ius, cōtra ius, & extra ius omnia potest:secundum Bal.in c.cū super,de cauſ.prop.& pos. Papa est dominus do-minantium, & ius Regis regum habet in suos subditos: secundum Bald,in c.Ecclesia,vt lit.pend. Papa po-test mutare quadrata rotundis: secundum Hostiens.in c.cū venissent,de iudic. De potentia Papa du-bitare sacrilegium est.l.sacrilegij,C. de crimi. sacri-leg.Papa enim est causa causarum.unde non est de e-ius potestate inquirendum,quum prima causa nulla sit

& causa:secundum Bald.in d.c.Ecclesia, vt lit.pendē.

& nemo potest dicere Papa,Cur ita facis? secundum Specul.in tit.de leg.¶.nunc ostendendum.versi.89. & Bald.in prælud. feud.Hæc ad verbum Iason in consil.145.circa primam,num.3.vol.1.quæ eadem rursus,paucis propè mutatis verbis inculcat, in cōsil.95.requisitus,col.pen.vol.4: Satis multa vide-mur primæ impietatis Papalis argumenta propo-suisse, vt iam ab illustribus Regis Galliæ confi-liariis,& Parlamentorum senatoribus intelligi pos-sit, non sine iustissimis & grauissimis causis Pa-patum à multo maxima Christianitatis parte re-probatum ac repudiatur fuisse.sed tamen alia quæ-dam insuper addemus, atque illud inprimis: Papam tantam habere tum in Purgatorio, sum in inferis potestatem

poteſtatem, ut quātū quātū velit animarū numerū, que in illis locis cruciantur, per ſuas indulgentias libe-
rare, & confeſtim in cælis & beatorū ſedibus collocare //
poſſit: vt eſt in Bulla Clemētis vj. & apud Ant. Flo-
rent. part. 3. tit. 22. cap. 6. Papam habere tātam in
cælo poſteſtatem, ut quē velit hominem defun-
ctum canonifare, & in Diuorū numerū reſer-
re poſſit, etiam inuitis Episcopis & Cardinalib.
omnib. Hæc Troilus Maluit. in trac. de canonif.
sanct. 3. dub. Ex quibus & aliis cōſimilib^o licebit
agnoscere, quā vera illa fuerit Eberardi Salisbur-
gensis quondam Archiepifcopi oratio annis ab
hinc ducentis habita in publica Imperij Germa-
nici cōuentu, quā ex Annaliū Ioh. Auētini lib.
vii. proferemus, edito Ingolſtadij anno 1554. Fla-
mines illi Babylonie, inquit, ſoli regnare cupiunt: fer-
re parem non poſſunt. non deſiſtent, donec omnia pedi-
bus ſuis proculcarint, atque in templo Dei ſedeant,
extollantūrg, ſuper omne id quod colitur. fames opū,
ſitis honorum inexplorabilis eſt. Quo plura auido con-
ceſſeris, eo plura appetit. porrige digitum, & manū cō-
cupiſcat. Qui ſeruus ſeruorum eſt, dominus dominorū,
proinde, ac ſi Deus fore, eſſe cupit. Ingentia loquitur,
quasi Deus ſit. Leges commutat, ſuas ſancit. contami-
nat, diripit, ſpoliat, fraudat, occidit, perditus homo ille,
quē A N T I C H R I S T U M vocare ſolent: in cuius fron-
te blaſphemie nomen ſcriptū eſt, D E U S S V M: errare
non poſſum. In templo Dei ſedet, longè latēque domi-
natur. Hæc Eberardus. quinetiam apude eundem
Auentinum eodem libro, hæc Imperatoris Fri-
derici II. querimonia extat in epift. ad Ottonē

Bauariæ Ducē scripta : Pontifices Romani affectat dominationem atque DIVINITATEM , nempe , ut ab omnibus haud aliter , ino magis quam Deus timentur . Nam multos Antichristos inesse Romanen- sibus illis costat : nec ullos alios exitio Christianæ religione esse . Et paulo pōlt : Homo ille , qui dicuntur P A - P A , diuitiis nimirū auctus , maximo Christianæ pietatis detrimento omnia sibi licere more tyrannorum putat . rationem aetuum nemini , QVASI SIT DEVS , red- dere vult . Id quod soli Leo cōuenit , usurpat : se errare , ullane mendacy religione astringi non posse . credi sibi impudetissimè simulque imperiose postulat . Hæc uile . Quinetiā Erasmus in Annot . Noci testam . i . ad Timot . c . i . testatur , suo tempore in Theologorū scholis disputari hæc cōsueuisse . An Papa possit abrogare id , quod scriptis Apostolicis decreuī est , an possit aliquid statuere , quod pugnet cum doctrina Eu- angelica , an possit nouum articulum condere in fi- dei symbolo . Utrum maiorem habeat potest . item quam Petrus , an parem . Utrum possit præcipere An- gelis : An possit uniuersum purgatoriū tollere . Utrum simplex homo sit . (O detestandam blasphemiam) an quasi Deus participet utraque natura cū Christo : an clementior sit , quam fuerit Christus , cūm is non lega- tur quenquam à purgatoriū pœnis renocasse : An solus omnium nō possit errare . Sexcenta id genus disputan- tur magnis editis voluminibus . Idque à magnis Theo- logis , præsertim professione religionis insignibus . Hæc totidem verbis Erasmus , Annotat . pag . 663 .

CRI-

F V L M E N.
C R I M E N I L L V S Æ R E -
L I G I O N I S.

37

Sed hæc, dicet fortasse quispiā, verborū tātūm
Impietas & blasphemia est. Facta igitur eiusdē
Papatus impia & nefaria ē multis pauca, quasi ex-
empli causa, proferam⁹: ut quiuis intelligat, Papas
multis ab hinc seculis, Christianam religionem ir-
risui ac Illudibrio habuisse. Atque illud imprimis
Gregorij septimi, quod Benonis Cardinalis, verbis
exponeamus. *Imperator H̄ericus III, inquit, solitus*
erat frequenter ire ad orationem, ad ecclesiam sancte
Mariae, que est in monte Auētino, Hildebrandus autē.
qui postea Papa factus Gregorius septimus appellatus
est, cum per exploratores suos omnia eius opera sollicitè
inquireret, locum in quo frequētius Imperator orabat,
notari fecit: & quendam promissa pecunia ad hoc in-
duxit, ut supra trabes ecclesia occulte lapides magnos
collocaret, & ita aptaret, ut de alto supra caput orantis
demitteret, & ipsum consereret. Quod minister tanti
sceleris cum festinaret implere, & lapidem magni pon-
deris super trabes aptare vellet, lapis pondere suo eum
traxit: & fracta sub trabibus tabula, & lapis, & ille
miser homo Dei iudicio in pavimentum ecclesie cecidit,
& eodem lapide penitus contritus est. Cuius rei ge-
stæ ordinem postquam Romani cognoverunt, pedem illi-
us miseri fune ligauerunt, & triduo per plateas urbis
ad exemplum trahi fecerunt. Imperator autem solita
clementia iussit eū sepeliri. Haec tenus Beno. Vnde in-
telligitur quām detestabilis Papæ impietas fuerit,
qui neque loci, in quo Imperator orabat, & quem

B

Papa sacrum sibi esse profitetur, neque temporis
quod idem orabat, rationem habes, sed cæco furo-
ri atque amentiae suæ seruiens, Imperatoris ac prin-
cipi suo perniciem molitus est. Age porro, & aliud
impietatis testimoniū ex eodem Benone profe-
ramus. Ioannes Portuensis Episcopus, inquit, qui inti-
mus fuerat à secretis Hildebrandi, ascendit in ambonē
beati Petri, & inter multa, audiēte clero & populo ait,
Tale quid fecit Hildebrandus, unde deberemus viui
incendi. significans de sacramento corporis domini, quod
Hildebrandus, responsa diuina cōtra Imperatōrem qua-
rēs, iniicit igni, cōtradicentibus Cardinalibus qui assi-
stebant ei. Piæ clara hæc sunt pietatis Papalis testi-
monia in Gregorio V I I. Nunc aliud de Syluestro
I I. proferamus ex lib. Ioannis Stellæ Veneti, ad Pa-
triarcham Aquileiensē Romanæ ecclesiæ tituli S.
Marci presbyterū Cardinalē. Postremo, inquit, Roma-
nus Pontifex Diabolo adiuncte fuit cōstitutus. hac tamē
q̄ lege, ut post eius obitū & in anima & in corpore totus il-
līus esset, cuius fraudibus tantā adeptus esset dignitatē.
Post hor quæsinit Sylvester à Diabolo, quandiu in pon-
tificata victurus esset? Respondit, quandiu, inquit, in
Hierusalem celebrabis, viues. Postremo quarto Ponti-
ficatus sui anno, cum quadragesimali tempore in Basí-
lica sanctæ crucis in Hierusalem Roma sacrificaret, fa-
to se moriturum statim cognouit. Unde paenitentia du-
ctus, errorem suum coram populo cōfessus est: rogauit
que omnes, ut corpus suum diabolicis artibus seductum
membratim detruncarent, disiectūmque ac laceratum
super currum imponerent, & eo loci sepelirent, quo spō-
te ab equis foret veclum. Ferunt itaque Dei nutu, (ut
scelerati

J. Coln. p. 161.

scelerati discat apud Deum venia locum sibi relictum esse, modo in vita paenituerint) equos ipsos sponte ad Lateranensem ecclesiam peruenisse, ibidemque sepultum fuisse. Haec Stella Venetus. Extat etiam Ioannis Ger-
sonis Parisiensis academiæ rectoris sermo quidam Paschalisi, in quo scriptum reliquit, Papam Ioannem XII contendisse, animas impiorum non puniri ante diem iudicij. quam illius haeresim fortiter Sorbonica eiusdem Parisiensis academiæ schola damnauit, & Papam illum ad retractationem compulit. Ex eodem impietatis genere illud est, quod Raphaelis Volaterrani verbis proponemus ex ipsis libro Geogr. V. vbi de Papa Syxto IV. cuius hic noster Quintus & nomen sumpsit, & pietate imitatur, commemorás, ita scribit: *Confiso & adiuuante Pontifice coniurati Florentiam veniunt, & in eadem sancta Reparata mane omnes ad missam & sacrificium conueniunt. Saluatus interim cum suis clâ armatis templo discedens, in curiam, ut vexilliferum alio quatur, alio simulato negotio proficietur. eo tamē con filio, ut orta eade in templo ipse praesto esset, qui curiam simul cū magistratu inuaderet. Igitur dato signo, cum Eucharistia tolleretur (notetur insigne pietatis papalis testimentiū: Constituto, inquit, signo cum Eucharistia tolleretur). Badinus Julianus Medicus Laurentij fratrem confudit. Antonius, quis primas sibi partes deposcerat, Laurentium ex altera parte aggreditur, post tergum: paululumque infra ingulum ferit. Cū ille statim ad clamorem conuersus ielum vitaret, iterare vulnus volentem properè superfugit in eadis sacra rium proximum. Tum legatus Papa (qui signum il-*

lud cædis faciendæ cōtulerat, dū Eucharistia tolletur) à ciuib⁹ comprehensus, & ē templo in curia
 ductus, ac custodia traditus, pro viri dignitate traēta-
 tus est. Interea Saluiatus Pisanus Episcopus, qui cum
 vexillifero de industria sermonem protrahebat, ut fine
 expectaret, statim comprehensus, eodem die ad curia
 fenestras suspensus fuit. Quo nuntio Pontifex accepto,
 Laurentium Medicem (quem fugas salutem sibi qua-
 sisse docuimus) sacris interdit, quod Dei sacerdotes
 legatumque attigisset, bellumque Florentinis aperte
 decreuit. Hæc Volateranus: Ex quibus perspicuum
 cuius esse potest, quanti suam Eucharistiam Papæ
 facere soleant, in qua tamen adoranda, circumge-
 standa, veneranda, & omni honoris genere affi-
 cienda, religionem omnem Christianam positam
 esse volunt. Sed aliud argumentum proferendum
 est. Nam quid certius ad demonstrādam Paparum
 impietatem affterri potest, quam quod omnium
 sermone celebratur, moris esse Romę, quoties Pa-
 pæ peregrè proficisciuntur, vt illa Eucharistia equo
 alicui strigolo & exili imposta, cuius ex collo tin-
 tinabulum propendeat, agasoni cuidam commit-
 tatur, & inter lixas & calones cæteraque impedi-
 menta, quasi aduentus Papæ prænuntia, præmitta-
 tur. Nam in libro Ceremon. Pontifical.i. section.
 ca.3. scriptum ita est. Post eos ducitur per familiarem
 sacrifæ rubro indutum, & baculum in sinistra haben-
 tem equus albus, mansuetus, portans sacramentum cor-
 poris Christi, habens ad collum tintinnabulum bene tin-
 niens. Post sacramentum equitat immediate sacrificia:
 qui, ut caters pralati, habet equum totum coopersum
 bocafino,

bocasino, &c. Item section. 12. cap. 1. *Ducitur post h̄os equus albus, phaleratus, māsuetus & pulcher, cum tintinnabulo ad collum bene sonante, qui capsulam vehit cum sacratissimo Christi corpore.* Item ca. 4. *Ante Pontificem semper prefertur crux per subdiaconum, & post crucem portatur corpus Christi super equum albū, cum campanella &c.* atque hæc quidem pompæ Papalis instituta sunt: sed instituta duntaxat. Nam qui Romæ frequentes sunt, summo cōsensu & de præcursori iumento, & de eodem inter impedimenta præmitti solito attestantur. Extat liber à Iohanne Monlucio Episcopo Valentino scriptus, qui Romæ plurimas Regis Galliæ nomine legationes obiit, & de religione ad Reginam matrē inscriptus: cuius pag. 101. verba hæc sunt, ex Gallico in Latinum conuersa: *Quoties Papa peregrè proficisciuit, ne nimium honorem Eucharistia sua præbere videatur, non illam manibus suis gestat: sed eam triduo vel quadriuo ante suū ex urbe egressum præmittit, equi tergo impositā, cui comites adiungit cantores, miliones, agasones, ceteraq; aula sua impedimenta, hoc est calones, lissas, & curtisanas.* (verba illius hæc sunt.) Tum Papa qui se ipsius vicariū esse prædicat, sequitur sibi patus Cardinalibus, Episcopis, & aliis eiusdem generis primatisbus. *Vbi ad oppidum aduentat, tū id quod appellat corpus Christi, quod aliquandiu ibi quieuit, extra oppidum ei obvia affertur: statimque nutu inter se, sine ulla roce, consalutant. simul illud iterum ante se præmittit. sed quanto cūm honore? Papa sub umbone honorifice in urbem inuehitur: corpus Christi sub diu defertur.* *Quid opus fuerat illud Roma efferre, & in alterum oppidum*

deportare, cum parœcia nullasit, que hoc genere nō ab
 buder? quid necesse est illud præmittere, quarto, sexto,
 decimo ante Papæ aduentum die? Si eo consilio Papa i-
 stud instituit, ut sibi obuiam ad comitandum & coho-
 nestandum suum in urbem ingressum referatur, nullū
 tam tenue est oppidulū, ubi non eiusmodi corpora repe-
 riantur. si Roma efferri oportet, quidni Papa ipse ex-
 portat, aut certè secum deportari iubet: potius, quam in
 ter iumenta sarcinaria & calones illud præmittit? At
 qui si ad pluia cœlitus impletandam (ut Lutetia &
 aliis locis fieri consuevit) signum alicuius sancti san-
 ctæne ex uno templo in alterum deportetur, moris est,
 ut magna pompa & celebritate hominum id fiat: ut cru-
 ces, vexilla, tade ardentes, & alia ornamenta præferā-
 tur. Quinetiam plerunque i qui simulacra illa depor-
 tant corpora nudi, ac linteis tantum amicti, aut certè
 nudis pedibus ingrediuntur. Et Papā non pudebit præ-
 mittere id, quod credi vult esse corpus Christi, cū par-
 uula laternula, & in capsula inclusum, equi tergo im-
 positum, stipatum aule sua fecibus? Cui verisimile fiet,
 eum qui se caput ecclesia profuetur, tantum in se faci-
 mus admissurum fuisse, si vere credidisset Iesu Christi
 corpus sub illo sacramento corporaliter fuisse? Hæc Mō
 lucius. quibus addi etiam illud poterit, quod ex
 multorum Paparum auctoritate comprobatum,
 & palam in Romana ipsius ecclesia receptum ex
 libro cōformatum beati Francisci: fol. 72. Frater
 Franciscus dicendo missam in calice araneam inuenit:
 & quam nolens proscere, bibit cum sanguine. postea fri-
 cans crus, & scalpēs, ubi pruritum sentiebat, ipsa ara-
 nea à cruce exiuit sine laßione fratri. Item folio 67.

Quidam

Quidam nomine Bonelius noluit credere quod hostia
consecrata esset corpus Domini: & dixit quod sua afi-
na comedederet hostias: quod audiens B. Antonius mis-
eris celebrauit, & hostiam consecratam asinæ detulit,
& ostendit. statim asina genu flexit, & capite inclinato
reuerentiam exhibuit. quod videns Bonelius, catholi-
cus est factus. An non ex huius asinæ schola didicis-
se Papa videtur, quod superius diximus, cum ad il-
lum Eucharistia refertur, moris esse ut eam nutu
& demisso capite salutet?

D E C O N F I C T I S R E L I- G I O N I B V S.

Restat tertium Papalis impietatis argumētum. Nam cūm & religionis Christianæ & Dei colendi formam à Christo & ipsius Apostolis p̄scriptā, atque in noui testamenti libris traditiā habemus, & Deus totiē eos execratur, qui cōmentitias religiones in ecclesiā inuehūt: tamē Papatus noua nobis religionum sigmēta inuexit, adeō ab-
surga & ridicula, vt in tanta calamitate gratiæ tamē
Deo immortali agendæ sint, quod tamē im-
probitatem non nisi in stolida ingenia passus est
incidere. Figmenta religionum hæc fere sunt: pri-
mūn innumerabiles monachorum copie, Angu-
stianorū, Battitorum, Benedictinorum, Bernar-
dinorum, Carmelitarum, Capuchinorum, Cartu-
sianorum, Cælestinorum, Dominicanorū, Fratrum
ignorantium, Franciscanorū, Hieronymitanorum,
Maturinorum: quorum ordines singuli proptias

habeat, & ab aliis separatas, cucullatarum togarū
 formas, variis coloribus distinctas: singuli pro-
 prias ac diuersas Deorum suorum colendorum,
 atque (vt apertè loquitur) religionis suæ præscri-
 ptas formulas, ritus atque instituta, longè aliorum
 dissimilia. Eorum autem tanta multitudo est, vt in
 Europa nostra facilè excurrere numerus putetur
 ad millia quingenta. cuius rei non difficilis cōie-
 ctura est. nam Sabellicus Ennead. 9. lib. 6. scriptum
 reliquit, Franciscanorum sectam usque adeo per
 vniuersum orbem pullulasse, vt quadraginta pro-
 uincias obtinuerit, & sub qualibet plures custo-
 dias conuentus (Guardianos vocant) & sexagin-
 ta millia hominum exisse. adeo vt magister vni-
 uersi ordinis, quem Generalem vocant, saepius au-
 ditus sit Papæ expeditionem in Turcas parati pol-
 liceri, ex Seraphici Francisci familia triginta bolla-
 torū millia, qui bellica munera grauiter obire pos-
 sent: nihil sacerorū cultu interpellato. Deinde com-
 mēta sunt miraculorū & doctrinarū adeo fabulo-
 sa, vt iam plerosque illorum tantæ stultitiae non
 modo pigeat, verū etiam pudeat. Neque verisi-
 milē cuiquam hoc tempore videretur, tantam hu-
 mani quondam generis vanitatem fuisse, tantam
 que religionis caliginem, nisi documenta sole ipso
 clariora extarent. Nam apud Romanos quidem &
 alias profanas gentes figmenta religionum fuisse
 absurdissima, nemo inficiatur. sed miseri mortales
 per ea tempora in tetricis ac tenebricosis nubibus,
 & quasi nocte illi, hoc est sine ullis Scripturæ
 sacrae monumentis versabantur. Verū ubi eiusdē
 scri-

J. Coln. p. 334 - f.

scripturæ libri extiterūt, vbi Christus tanquam solis iubar generi hominum illuxit, cui verisimile videretur, Sathanā & Papas tantam per emissarios suos potuisse, ut in tanta luce tamen hominum oculos quasi fasciis præstringeret? Age igitur, & aliquot istius generis figuræ exempla ex Franciscanorum & Dominicanorum monimentis de-promamus. Nam cùm hic Papa Sixtus ex illa Franciscanorum colluione prodierit, vidēdum est, cūiusmodi religionis formam ex illa schola nobis afferat. Primo igitur loco prodeat perulgatum illud oraculum, quod ex libro Cōformitatū Franciscanarum, passim in ecclesia R. receptum atque approbatum esse docebimus. Franciscū, Petri Bernardonis filium, in ecstasi cum Christo cōmissum, atque compositum totidem plagis ac stigmatibus, iisdemque in locis à Christo compunctum fuisse, quorū Christus in cruce pendens affectus fuerat: ob eāmque causam eum appellari I E S U M T Y P I C U M: hoc est, quasi Iesu crucifixi antitypum. vt quemadmodum character in cera signum imprimit, ita Christus sua in Francisci corpore vulnera impresserit: quemadmodū Iesus Christus est imago Patris, ita Franciscus sit imago Christi: denique vt Christus in Francisci corpore tanquam imago in speculo appareat. Vnde illud in eiusdem libri fronte nefarium atque abominandum carmen:

Francisce IESU TYPICE dux normaque Minorum,

Sedes nobis perpetuè da regni cælorum.

Iam vero ut quiuis intelligat, cuiusmodi stigmati-

De Alcorano Franciscanō 3. ad. c.
ad lit. Franciscus.

satio illa fuerit, quam ecclesia Romana credi ab omnibus fidelibus statuit, operæ pretium est, verba ipsa scriptoris attendere: siue potius monachi nostri Papæ Sixti, qui publicam illi scriptori fidem atque auctoritatem adiungi statuit. Nam fol. 228.
Non solum, inquit, manus & pedes fuerunt perforati, sed conclavati, ita quod clavi in eis apparuerunt. deinde clavorum capita erant nigra: cum tamen carni vel nervis similes esse deberent, ex quibus facti erant: tertio capita clavorum erant oblonga & repercussa, cum tamen martellus nec ictus affuerit. quartò in loco ossoso & non molli stigmata sunt impressa. quintò licet clavi essent carnei, vel nervi, ad instar tamen ferri erant duri, fortes & solidi. Sextò ipsi clavi non erant breves, solum acumina habentes, seu capita: sed erant longi ad partem aliam resultantes. Septimò, clavi non stabant ex parte alia longi, sed recurvati, sic ut digitus intra recurvationem arcualem ipsorum immitti valeret. Octauò cum clavi essent facti ex carne, vel nervis, & ex utraque parte pedum & manuum resultant, & excederent, profecto non erant nec pedes, nec manus deformatae, vel contractae. Nonò clavi erat circunquaque à carne alia separati, ut peciae circumcirca ponerentur, propter sanguinis restrictionem. Decimò clavi mouebantur, & tamen à manibus nec à pedibus remouers poterant eum B. Clara & alij hoc facere attentassent. Undecimò cicatrices clavorum & lateris per tantum tempus non sunt purgatae, scilicet per duos annos & ultra. Duodecimò vulnerale erat ad instar vulneris lateris Christi. Insuper miraculum erat, quomodo B. Franciscus, cum maximū baberet

Haberet dolorem ex apertione corporis in quinque locis,
 videlicet manibus, pedibus, & latere, & sanguis ingiter
 à locis prædictis emanaret, potuerit pér tatum tempus
 vivere, scilicet post biennium quod superuixit à stigma
 tum susceptione. Audisne hæc Monache Bardocu-
 culle noster, qui cum per tot annos Franciscanici
 ordinis Antistes generalis, & magister summus
 fabulas istas in tuis scholis tradideris, nunc eiusdē
 ordinis columen, & vniuersitatem (vt ais) Ecclesiæ Pa-
 stor factus, eadem hæc portenta nobis pro diui-
 nis oraculis tradere conaris? Quid an siquid in te
 aut Franciscanis tuis pudoris aut verecundiæ resi-
 deret, manefætne Blæsis, nobili Galliæ ciuitate, ne-
 farium illud de Francisco Bernardone palam pro
 templi foribus inscriptū elogium: QVÆRETUR
PECCATVM ILLIVS : ET NON INVENIETVR?
 Sed iuuat nos, vnde istis oraculis auctoritatem
 asciscat, paulisper exponere. Nam paucis post ver-
 sibus ita loquitur: *Diabolus dixit, quod Christus vi-
 dens Franciscum sibi datum pro signifero tanti ordinis,*
ipſi suorum vulnerum stigma impressit, & clavos in
manibus & pedibus, & in latere dextro, vulnus. Hæc
Diabolus. & quare sit factum, Diabolus adiuratus a
quodam sacerdote de veritate dicenda, post plura, per
os mulieris apud Rauennam morantis, nomine Zante-
se, sic inquit: In coelo sunt tantum duo signati, scilicet
Christus & stomachofus Franciscus. Scies igitur Chri-
stus se daturum illi stomacho bullam suorum stigma-
tum, non permisit illi accipere à Papa bullam, manus
hominis fabricatam. Hæc diabolus: Verba hæc sunt
totidē literis exscripta ex codem Conformatum

lib. fol. 230. col. 4. & fol. 231. col. 1. Ex quibus intel-
ligi licet, quantū auctoritatis istis oraculis & huic
præclaro illorum testimonio à Sathanā prolato
debeatur: cùm neque Christus, neque Apostoli
ferre potuerint, vt vllum sibi testimonium præ-
beret. Nunc generosi & illustres Regis Galliarum
consiliarij pro sua prudentia deliberent, cùm Six-
tus quartus, & Sextus quintus ambo Franciscani,
& Franciscanorum antistites, & alij Papæ complu-
res commentitias istas, & blasphemias fabulas in
Ecclesiam inuexerint, ac tandem sua auctoritate
confirmarint, hodiéque tātopere confirmant, vtrū
iure an iniuria sint à maxima Christiani orbis par-
te sceleris atque impietatis damni. De quo vt
commodius deliberare possint, alterum item lo-
cum ex eod. libr. foli. 231. subiungemus, vbi scrip-
tum ita est: *Franciscus in monte sacro Aluernia cor-*
poraliter eleuatus est, ut frater Leo socius eum videt.
Aliquando enim inuenit eum in aere, per tantum spa-
tium eleuatum, quod vix poterat tāgere pedes eius, &
tunc ipsos amplexabatur cum lachrymis. aliquando in-
uenit eum usque ad medios fagos eleuatum à terra.
Aliquando inuenit eum in tanta altitudine eleuatum,
quod vix eum videre poterat. Et sape inuenit eum
frater Leo cum Christo loquentem. O bone Iesu! quis
est, cùm ista portenta verborū audit, qui non toto
corpo perhorrescat? Nam quid aliud est populo
ista pro concione tradere, quam Franciscum Deū
corporatum facere, cumque Christiano populo
adorandum proponere? Et tamen tertiora etiam
ac turpiora sequuntur. Nam fol. 232 Franciscus ipse
his

his loquens verbis inducitur. Post hæc D. Iesus crucifixus manus suas corpori meo applicauit, & primo manibus, secundo pedibus, tertio stigma lateris cum vehementissimo dolore sensi: & cum magna voce clamoris mei qualibet visce impressit, & verba quadam secreta mihi dixit, quæ nulli adhuc homini reuelani. Ecquem hoc seculo tam excordem futurum Cucullifer Sixtus noster putat, vt istis blasphemis ac nefarijs fabulis fidem habeat? vsque eó ne consiliarios Regis Galliæ & parlamētorū senatores stupidos ac bardos fore arbitratur, vt nō impia ista cōmenta simul cum illorum auctore Petri Bernadonis filio execrētur? Nisi dicat fortasse quispiā, quibus in claustris & carceribus monachorum hæc nata sunt, in ijs eadem hæc arcanò concludi, & quasi mysteria Cereriscoerceri: neque quemquam esse hodie tam expertem ingenij, qui non has norit esse fabulas aniles, & delirantium somnia. Verum ex aduerso ecce nobis in manibus decreta Paparum horrifica, quibus seuerissimè interdicunt, ne quis de historiarum istarum fide dubitate audeat: sanciūntque vt in Ecclesia catholica Romana recipiantur: si quis secus senserit, tūm is pro hæretico & schismatico habeatur. Nam eiusdem libri fol. 234. col. 3. scriptum ita est: Papa Gregorius IX de sanctitate B. Francisci, & de eius stigmatibus plures bullas fecit, in quibus afferit B. Franciscum stigmata D. Iesu veraciter in suo corpore impressa à Christo habuisse: ET HOC TENENDVM MANDAT FIDELIBVS, & credendum, & sub nota hæresis puniendum, oppositum sapientem:

Dominus Alexander IV, qui stigmata vidit propriis oculis B. Francisci, ipso B. Francisco adhuc viuente, qui in bulla sic loquitur: Stigmata in eiusdem sancti corpore, dum adhuc vitali spiritu soueretur, viderunt oculi fideliter intuentes, & certissimi contreclan-
tiū dīgitī palpauerūt. Tertio D. Papa Nicolaus III. dedit similem bullam. quarto D. Papa Benedictus XII. Et cum S. Romana Ecclesia determinatio sit verissima, & certissima (ipsa enim Romana Ecclesia tanquam magistra sequenda est in omnibus. dist. 11. in fi. dist. 12. c. 1. & seq. & dist. 22. c. reputatur dist. 22. c. om-
nes, in fine. & qui contra eam loquitur, hereticus reputa-
tur. dist. 22. c. omnes. quod ipsa nunquam à tramite
Apostolica traditionis errauit. 24. q. 1. ad quam in du-
bīs & arduis est recurrendum. dist. 11. c. palam. dist. 12.
praeceptis. 24. q. 1. c. quoties ipsa quæ valet omnes iudi-
care, de ipsa iudicare nulli permittitur. 11. q. 3. episcopo.
§. Sola. 17. q. 4. nemini.) & ipsa Ecclesia Romana de-
clarauit B. Franciscum stigmatizatum à Christo; ut
patet ex bullis prefatis. Quare hoc est firmissime, tā-
quam verum, tenendum, & oppositum tenentem ut
HÆRETICVM ab omnibus despiciendum: &
presertim cum dicti, duo summi Pontifices Gregorius
& Alexander non solum oculis propriis viderint, sed
fide dignis testibus hoc esse attestatum dicant expres-
sē. Et mox col. 3. Sexto B. Francisci stigmatizatio au-
thenticatur etiam testimonio malignorum spirituum, de
quibus supra dictum est. Hactenus ex libro Confor-
mitatum, fol. vt dixi. 234, vt iam perspicuū omni-
bus esse possit, non de nihilo esse, quod tantopere
hæc

hæc vrgemus. Neque enim pro leuibus nugis & ludicris narrationibus hæc haberi Monachus noster Regum & Principum excommunicator patietur : præsertim cum in Franciscanorum cœnotandiu volutatus, nunc illius se ordinis patronum ac defensorem profitetur: & eos pro hæreticis haberi iubet, qui eccl. Rom. non vsquequaque fidem atque auctoritatem adiungent. Qua de re ne cui dubium esse possit, non vno hæc illius libri loco traduntur, hoc est, folio 234. verum etiam in ipso libri exordio fol. 3. his verbis: *In quo sancto, prodigiosa stigmatizatio facta est? Certe in nullo alio, nisi in beato patre nostro Francisco: ut afferit ECCLESIA ROMANA, & fidelibus ingerit ad credendum. Deinde etiam Papa Benedictus festum de stigmatibus contendum concessit ordini.* Quinetiam Antoninus Episcopus Florentinus, lib. Historial. 3. tit. 24. §. 10. ita loquitur: *Papa Alexander IV. anno c 13. CCLIII. montem Aluernie propter impressionem sacerorum stigmatum ibi factam in corpore S. Francisci in speciali protectionem assumens immediatè, Romane ecclesiae ipsum subiiciens, B. Franciscum multis laudibus extollendo, montem illum sacrum à fratribus nunquam relinqui precepto efficaci mandauit. Eodem anno Anagnia existens misit unum seruum Christi fidelibus litteras deferentem, iuxta seriem literarum Gregorij ix. de sacris stigmatibus B. Francisci, in quibus innuit se illa proprijs oculis vidisse. Item alias litteras misit Archiepiscopo Genuensi, præcipiendo ut illos qui de imagine S. Francisci in Ecclesia S. Maria & ministerio S. Xisti malitiosè deleuerant stigmata, citaret*

personaliter coram ipso , pro meritis recepturos ultionem , inhibendo sub interminatione anathematis ne quis de cetero simulia attentaret . Nicolaus tertius Papa circa annum C I O C C L X X X . misit literas universis Christi fidelibus d . sacris Francisci stigmatibus certum testimonium continentes . Hæc Antoninus . vt iam dubium nemini esse debeat , quin Christiani omnes , præsertim hoc Monacho Franciscano in ecclesia dominante , comparati esse debeant , vel ad subeunda supplicia schismaticis & hæreticis constituta : vel ad ista Franciscanorum commenta pro diuinis oraculis , ab ecclesia Romana traditis , amplectenda . Atque ut maior & coquidior optionis facultas sit , nō alienū videtur , alia quædā ex eodem Conformatatū volumine insignia proferre , quale illud est fol . 66 : *Quidam ciuis , inquit , dormiuit , & raptus in cælum vidit Christum , B. Mariam & alios sanctos , qui processionaliter ibant omnes , Christo & matri reverentiam exhibentes . Sed cum B. Franciscū nō videret , Angelo ipsum duceri dixit , Vbi est B. Franciscus , cum suis in isto loco ? Angelus respondit , Expecta & videbis B. Franciscum , & quem statum habet . & vidit : & ecce : Christus eleuauit brachium dextrum , & de ipsius vulnere laterali exiuit B. Franciscus cum vexillo crucis explicito in manibus , & post ipsum maxima multitudo fratrum , & aliorum . Tunc ciuis ille bona sua dedit fratribus , & factus est frater minor . Item fol . 2 . B. Franciscus representationem faciens Natiuitatis , Christum in ulnis habuit : & dum oraret Virginem , ut sibi consolacionem de Iesu paruulo faceret , Virgo ipsa pulcherrima astitit ,*

astitit, & in brachis B. Francisci à principio noctis usque ad diem, tenendum & osculandum prebuit & concessit. Ridicula hæc sunt, dicet aliquis: & planè nungatoria: sed hæc nugæ (vt quondam dictum est) seria ducunt, simul ex iis intelligitur, quā impiè Papæ illi superiores ecclesiæ Christianæ in confingendis religionibus illuscerint, cum Bartholomæi nescio cuius Pisani opera in his consarcinandis fabulis, & S. scripturæ loco imperitæ multitudini obtrudendis sint usi. Quid? utrum hæc ludicra dicenda sunt, an vero detestanda & execrabilia, quæ fol. 18. his verbis scripta sunt: *Franciscus plus fuit, quam Iohannes Baptista, quia Iohannes Baptista tantum fuit pœnitentie prædicator, Franciscus fuit prædicator, & ordinis pœnitentie institutor. Ille fuit præcursor Christi: hic prædicator & signifer Christi, quia in re Ioannem ipsum excedit. Item, Ioannem Franciscus precedit, quia plures ad Dominum conuertit, & pluribus in locis, videlicet in toto mundo. Ioannes duos annos & parum plus prædicavit: Franciscus xvii. annos. Ioannes verbum de pœnitentia accepit à Domino: Franciscus à Domino & à Papa: quod plus est. Ioannes Baptista qualis esset futurus, per Angelum patri, per Spiritum sanctum, & Prophetas fuit declaratus. S. Franciscus vero à Prophetis, à D. Iesu Christo, item per Angelum matris & famulis in specie peregrini declaratus. S. Ioannes in utero & extra prophetauit: B. Franciscus in utero, id est, in carcere apud Perusium captus, cum gaudio se magnum futurum prædictum. S. Ioannes amicus spōsi: B. Franciscus similis Domino Iesu Christo.*

sto. Ioannes mundo singularissimus fuit sanctitate:
Franciscus excellentissimus fuit ad Christum præ aliis,
stigmatizationis conformitate. S. Ioannes in ordine
Seraphico sublimatus: B. Franciscus in ipso ordine
in sede Luciferi collegatus. Quid est Christianam
religionem, & sacram de Ioanne Baptista histo-
riam irritidere, si hoc non est? O Deus, vltionum
domine, quandiu monstra ista Paparum sacro-
sanctæ Maiestati tuae, tam contumeliosè illude-
re patiere? quandiu eos impunè in templo tuo san-
ctissimo debacchari fines? At enim locus est,
in eodem illo blasphemiarum præceptuatio alius
propè detestabilior. nam pag. 39. Franciscus, in-
quit, est melior apostolis, quia illi nauem tantum &
alia reliquerunt, non tamen vestimentum, quod in dor-
so habebant. B. vero Franciscus non solum omnium
terrenorum facultati abrenuntiavit: sed etiam pan-
nos & sœmoralia reiecit, atque mundū corpore & me-
te se obtulit brachii Crucifixi: quod de nullo alio san-
cto legimus. unde bene poterat Christo dicere, Reli-
quias omnia, & secutus sum te. Vbi sunt Pharaones,
& Pharaonum dexteriores satrapæ, qui Magorū
præstigias Mosis miraculis potiores ducunt: &
his se monachalibus portentis oblectari simula-
lant, vt plebem imperitam à Scripturæ sacræ le-
ctione ac studio remoueant: & suis ciuibus qua-
si pro pecudibus ac brutis abutantur? Credita ta-
men hæc sunt superioribus sæculis. nec mirum,
cùm Paulus tam aperte prædixerit, Antichristū
venturum cum efficacia Satanæ, cum omni po-
tentia, & signis, & prodigiis mendacibus: & cum
omni

omni fraude iniustitiae, in iis qui pereunt, pro eo quod amorem veritatis non receperunt, ut salvi fierent. Propterea igitur mittet illis Deus efficacia deceptionis, ut credant mendacio: ut omnes qui non crediderint veritati darentur. 2. Thess. 2.

FIGMENTVM DOMINICA- NÆ RELIGIONIS.

Verum haec quidem de confictis in Francia Bernardonis persona religionibus habetens dicta sint. deinceps de alterius monachi, nomine Dominici, commentis videamus. in quibus primus ei nefariae comparationi debetur locus. qua Dominicus (ignoscat nobis Deus misericordiae pater, qui has blasphemias commemorare cogimur) cum Deo Christo contendit. Nam apud Antonium Episcopum Florentinum in Historial. part. 3. tit. 23. & tit. 24. scriptum ita est, *Dominus Christus*, inquit, *est dominus Absolutè & auctoritatè*. *Dominicus possedit*. Ipse habuit multas visiones diuinas: semel vidit Christum volentem mundum iudicare, & finire: sed Virgo maria rogauit quod expellaret, & mitteret pradicatores Dominicum & Franciscum. & iterum cum vidi cælum apertum, & de omni genere religionum fratres in gloria: & suos Dominicanos non vidit, sed à filio Dei fuit dictum quod erant sub chlamyde Virginis Mariae, quos ibi vidi: & dicit quidam magister ordinis minorum, qui composuit librum magnum de B. Dominico valde magistrale, quod in dicta visione posset dici, quod tunc viderit

Dominicus Deum per essentiam, sicut Paulus in raptu. Apparebit autem magna similitudo eius ad Christum, ex discursu vita & operū eius. Itaque quia domino Christo similis, aptissime denominatus est Dominicus. Dominus ait, Ego sum lux mundi: Ecclesia de Dominico canit, Vos estis lux mundi. Dominus propheta omnes testimonium perhibent. Act. 10. De Dominico & ordine suo Zacharias cap. 11. dixit in persona Dei, Assumpsi mihi duas virgas, unam appellauit Decorem, aliam Funiculum. Decor est ordo Prædicatorum, Funiculus ordo minorum: quia funiculo manifesto cinguntur. Antequam Dominicus nasceretur in mundo, imagines duorum depicta cernebantur Venetis, in ecclesia S. Marci: quarum una erat ad modum religiosi, in habitu ordinis predicatorum, cum lilo in manu. Altera similitudinem habebat Apostoli Pauli, prout pingi consuevit: super quam scriptum erat AGIOS PAVIUS, sub figura vero ad pedes, sic. PER ISTVM ITVR AD CHRISTVM: sub figura altera scriptum erat, AGIOS DOMINICVS, sub ipso vero, FACILIUS ITVR PER ISTVM. Nec mireris de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli, sicut et ceterorum Apostolorum, erat doctrina induens ad fidem. Doctrina Dominicana ad observationem consiliorum, & ideo facilius per ipsum iter ad Christum. 2. Dominus nascitur super terram nudam, sed ne nimis ledatur a frigore, a matre Virgine in praesepio collocatur. Dominicus natus infantulus, sub nutricis custodia positus, egressus è lectulo, quasi iam carnis delicias abhorreret, super nudam terram iacere sepius est repertus. 3. Do-

mino

mino nato sydus coruscans emicuit, quod magos ad ipsum perduxit, per eum mundum uniuersum illuminandum insinuans. Dominicus oritur, & super baptizandum mater spiritualis stellam aspexit in fronte, nouum iubar premonstrans seculi. 4. Dominus duodennis a parentibus in templum adductus in eo permanxit puer solus. Dominicus a propinquis in puerilibus annis ad ecclesiam fertur diuino imbuendus officio in ea relictus. 5. Abinde usque ad iuuenilem etatem de Domino authenticè nihil reperimus, nisi quia proficiebat etate, ut verus homo, sapientia & gratia apud Deum & homines: sed hoc apparenter. Dominicus autem non solum corpore crescebat, sed & mente virtualiter. 6. Dominus cum a Ioanne baptizaretur in Iordanè, descendit Spiritus sanctus in columba super eum; ad designandam plenitudinem gratiae, desertumque petijt. Dominicus fame inualecente in uniuersis Hispania partibus cum videret egentes plurimos, neminemque consolatorem, infernore spiritus, venditis libris & suppellestili pretium pauperibus dispersit, & dedit, & Spiritu sancto quasi nouiter & apparenter repletus, statim regulam sub Didaco Episcopo apprehendit, ut alterum baptismum & spirituale desertum a delitus & mundalibus sequestratum. 7. Dominus post discipulos congregat paucos, & in breui multiplicat, mistens eos binos ad prædicandum regnum Dei. Dominicus ex modicis ad vitam religiosam secum assumptis, ad multitudinem prouehitur copiosam, quos ad euangelisandum destinauit, & sanandum infirmos. 8. Dominus elegit paupertatem in se & Apo-

stolis: sed habebat loculos à fidelibus oblata conservans, eosque Iudas deferebat: sed Dominicus verus erat paupertatis amator, fratres suos ad ipsam exhortans. 9. Dominus quando ducebat discipulos, ita famelicos, ut per sata transeuntes, spicas vellentes manibus confricarent ad edendum: & cum esset iam meridies fatigatus ex itinere misit eos in Sichar, ad emendum cibos, & inde forte pra fame non lotis manibus manducabant aliquando. De qualitate ciborum satis creditur non comedisse carnes, nisi agnum Paschalem, propter obseruantiam legis. Dominicus Patriarcha, qui aliquando totam quadragesimam, non quidem sine cibo, sed pane & aqua peregit, hanc asperitatem suis moderauit, vinum & laeticima concedens. 10. Forte aliquis dicet à similitudine discrepare, quod Dominus discipulis suis dixerit, Ne que calciamenta habebitis in pedibus: cum tamen Dominicus cum suis calciati procedant in publicum. Sed sciendum, quod mandatum illud temporale extitit, super quo dispensauit in ultima cena. nam & Dominum calceatum videre possumus in eo quod ait Baptista, Cuius no sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius. Petro quoque in Actis dictum fuit ab Angelo, Accipe caligas tuas, nisi quis dicat caligatum fuisse, sed non calceatum: quod non est consuetum. Et Marcus optimus eius imitator calceamentum eius fractum cerdoni obtulit ad resarcendum. sic igitur Dominus & discipuli aliquando calciati, aliquando discalciati incesserunt. Et sic Dominicus in urbis bus calciatus, extra, in itinere frequenter discalciatus habebat. 11. Dominum natum no alia persona quam mater

mater sua virgo Maria pannis inuoluit: & iam adul-
to tunicam suam inconsutilem, & alias uestes mater
ipsa consilio manuum suarum texuit: cuius autem co-
loris fuerit non inuenitur, ne videlicet eo noto falso
Prophetæ induiti minus agnoscerentur esse lupi ra-
paces. Dominico & ordini suo Beatissima virgo Ma-
ria habitum gestandum ostendit, ac etiam colorem.
Nam beato Reginaldo grauiter infirmans apparuit,
& sanauit; habitum ostendens quo Dominicus cum
filii suis esset induendus: Capa videlicet magna, & tu-
nica cum scapulari, albis. 12. Dominus & Do-
minicus virgo uterque mente & corpore, & humilis
valde, ut Scriptura conclamat: sic Dominicus vir-
go purissimus & humilis multum. 13. Dominicus
cum Christo proprium non possidebat lectulum, post
lachrymarum flumum vix humi dans corpusculum.
14. Domini oratio semper fuit exaudita, cum i olnit.
unde & Patri dixit: Ego sciebam, quia semper me
audis. nam et si in horto cum orauit calicem a se trans-
ferri, non fuerit exauditus: hoc ideo, quia secundum sen-
sualitatem postulans, secundum rationem exaudiri
nolebat. Dominicus autem cuidam religioso viro sibi
familiari in dominica locutione insinuauit, nunquam
se a Deo aliquid postulasse, quod ad votum non obti-
nuerit. 15. Dominus Apostolorum exemplum ad vitam
mixtam, id est, contemplatiuam & attiuam predi-
cando dedicauit: matrem eius Virginem & Magda-
lenam ad contemplatiuam. Maria enim stabat secundum
pedes Domini, & audiebat verbum eius. Luc. 10. Mar-
tha vero, & alias mulieres ad attiuam. Sic Patriarcha
Dominicus, ut alter Nœ, arcâ fme religionis ex lignis

C. 4.

bitumine charitatis conglutinatis tricameratam fecit. Fratres una secum ad contemplanda cœlestia, & pradicanda salutis preficia in una collocans moniales reclusas ad contemplationem assumens, in secunda utriusque sexus homines ad actiuam applicas, qui dicerentur de paenitentia fratres & sorores, seu militia Iesu Christi in terra mansione. 16. Discipuli Christi scilicet LXXII. semel scandalizati ex doctrina Christi, quam non intelligebant, recesserunt ab eo: quibus recedentibus Christus remanentibus secum ait, Nunquid & vos vultis abiire? At Petrus pro omnibus respondit, Domine, ad quem ibimus? Et B. Dominicus, cum secum haberet aliquos discipulos, una die tentati recesserunt ab eo: tantum remanentibus tribus, quibus Dominicus ait: Nunquid & vos vultis recedere? Cui unus respondit, Absit pater ut recto capite sequamur pedes. Demum sicut & discipuli Christi, qui recesserant, redierunt ad eum, ita & discipuli Dominici oratione eius reuersi sunt. 17. Dominus multas derisiones, detractiones, & persecutiones usque ad mortem fortiter tolerauit, querupitum eum in verbo capere, aliquando lapidare, aliquando precipitare. Dominicus contumelias, subsannationes, & oblocutiones non curauit: ita ut quidam paleas à tergo ei pro derisu alligarent: alijs lutum, & alia in eam vilia iacerent. 18. Dominus dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Dominicus vero charitatis perfectione non vacuus, noctem impendebat Deo, meditationi & orationi vacans. Trinam disciplinam quasi quotidie de manu propria, non cordula, sed catena ferrea usque ad sanguinis

guinis effusione capiebat: pro suis culpis unam, quae minima erant: pro in purgatorio existentibus, aliam: tertiam pro iis qui versantur in mundo. 19. Dominus cum iter faceret versus Hierusalem, videns ciuitatem fleuit super eam, multaque pradixit occulta cordium, & eventus futurorum, propter quod in laudem eius dicebatur, Propheta magnus surrexit in nobis. Dominicus cum ciuitatibus propinquaret, cernens mente, amare flebat, propter peccata eorum, multaque ut verus Propheta occulta & futura reuelauit: sicut mortem Regis Arragonum in bello: conuersionem heretici Adiu futuram, quem propterea liberari iussit ab incendio. Hactenus Antoninus: ex quibus potentissimi Regis Galliarum Consiliarij existimare poterunt: vtrum iure an iniuria maxima Christianitatis pars: figmenta ista religionum à Papis inducta repudiarit: cùm adeò nefariè ac sceleratè ausi sunt monachum Dominicum tanquam idolum in Ecclesia Dei adorandum proponere, eumque cum Christo Deo & Conseruatore nostro contendere. Neque enim audiendus erit, si quis dicat, monachales istas esse quisquilias, quas eruditii viri & graues aspernantur. Quod enim superius de Franciscanicis eiusdem generis nugamentis dictum est, idem hoc loco de Dominicanis dicimus: cùni in Ecclesia Romana pro diuinis oraculis receperæ sint, aut eas Christianis omnibus venerandas esse, aut constituta hæreticis supplicia ab isto furcifero, cucullifero, cordigerulo monacho expectanda. Sed iam alia audiamus.

Nihil videtur ad hanc impietatem addi posse. Verumtamen experiamur. Nam idem Antoninus capite sequenti ubi Christi & Dominici miracula inter se comparat, pag. 187. ita loquitur: 1. Dominicus tres in urbe Roma resuscitauit, filium vidue, quod Pontifici notum publicari noluit: sed pra humilitate omnino Dominicus recusauit. Architectum à fratribus conductum, & à muro super eum diruto conquaaffatum: & Neapoleonem Cardinalem de fossa noua nepotem, ex equo lapsum, & torum dilaceratum. Satis credo & alios Dominum fuscitasse, propter quod dicit in plurali, Matth. 11. Mortui resurgent, scilicet per me: cum tamen adhuc non nisi filiam Archisynagogi rediuisuam fecisse habeatur, secundum Euangelia. Sic & B. Dominicus alios mortuos, et si non ita notorios, vivificasse inuenitur. Quid enim illos X L. peregrinos, qui in flumine magno, iuxta Tholosam nauigio ferebantur, cum nauis submersa sub aquis diu stetissent, sacra oratione à B. Dominico ex aquis exierunt sospites: nisi vita redditos existimemus, vel in aquis ut pisces conservatos? 2. Deus bis famelicos pane multiplicato satiauit, aquaque conuertit in vinum. Dominicus bis panes diuisitus fratribus procurauit, Romae & Bononia: deferentibus angelis à pane cœlesti: unde & suauissimos. Vegetem vacuam vino redundare fecit, & vice altera lympham in vinum suave conuerit. 3. Christus febricitantem Simonis socrum febri perfectè sanauit, & languidos multos. Dominicus mulierem quartaniam ex totis liberam reddidit. 4. Exibant demonia à multis, clamantia & dicentia, Qui ait es filius

luu Dei. Dominicus à demonibus vexatos in anima
& corpore plurimos liberatos effecit. 5. Christus im-
mortalis effectus bis ianuis clausis ad discipulos in-
travit: Dominicus vero adhuc mortalis (quod mi-
rabilis est) in Ecclesiam clausam noctu ingressus
est, ne fratres excitaret. 6. Dominus postquam
transiuit ex hoc mundo, innumerabiles homines ad
viam veritatis attraxit: Dominicus quanuis millia
hereticorum ab erroribus reuocasset, tamen post tran-
scum eius multò plures. O spem miram quam dedi-
sti (canit ecclesia de B. Dominico) mortis horae flen-
tibus, Dum post mortem promisisti, Te profuturum
fratribus. 7. Et ut perueniamus ad calcem, Do-
minus ait, Data est mihi potestas in cælo & in terra.
Hac potestas non parùm est communicata Domini-
co, cœlestium, terrestrium, & inferorum. Nam ange-
los sanctos in sui ministerium habebat. sed & ipsi an-
geli accedentes in humana specie ad fratres, panes
ad escam ministrabant eis. Si de elementis loqui-
mur, vim virtutis sue oblitus est ignis: uādo ter libel-
lus eius doctrina in flamas traditus, ter exiuit
illæsus penitus, libris aduersantium hereticorum su-
bito combustio. Signo crucis obedit pluvia ex aere
copiose descendens, dum nec gutta una eum uiue-
rantem tangit, tota regione illo imbre inundata. A-
qua fluminis in quod libri eius per ipsum transiuntis
ceciderant, nec humectare valuit: sed post dies à pi-
scatoribus loco piscis de aquis extracti illasi & siccii,
ac si in capsula fuisse, ei sunt restituti. Terra quoque
qua metallæ continet, in pecunia sibi necessaria non
defecit. nam cum flumine quodam transeo per nau-

culam nauclerus nauolum postularet à B. Dominicis illéque ut pauper se pecuniam non habere assueraret importuniisque nauclerus ille per cappam tenens nauulum peteret, B. Dominicus oratione facta in terram aspiciens vidit pecuniam sibi necessariam ibi iacentem, qua illi oblata, se liberauit: sed & (quod maius est) cum quidam clericus continere non posset, osculara manu B. Dominici à missa redeuntis cum odore suavi, tantus constitutus virgo in mentem eius diffusus est, ut postea facile contineret. Quid de infernalibus dicam? Certe ad nutum eius demones contremiscebant, nec imperium eius recusare valebant. Quod patet: quando apparentem ipsum in forma fratris secum duxit per conuentus officina, scilicet dormitory, chori, refectorij, locutory, & postea capitulo, & interrogauit de singulis locis, quid cum fratribus ibi lucraretur? que omnia coactus est explicare. Hec Antoninus. Ex quibus diiudicandum Regii consiliariis relinquimus, vtrumne hæc vera Christi religio sit, Ecclesiæ ab Apostolis tradita, an vero commentitia Sathanæ fabula, consultò à Papis in Ecclesiam inducta, ut vel sacra Scripturæ legendæ studium extingueretur, vel certe par viriique auctoritas tribueretur? Sanctè dubium nemini fore speramus, quin iam Papatus ementiarum & confituarū religionum apertissimè sit convictus: ac proinde si Regem Nauarrum ac Principem Condænum ex eius Ecclesiæ communione, quæ Portenta illa ruetur, eiiciat, non illos ex Christi Ecclesia, sed ex Dominicanorum cloaca, vel potius ex Sathanæ synagoga.

nagogae eiicere. Quod ut planius ac certius etiam confirmetur, consimile Papalis ecclesiae figmentum ex eodem Antonino proferemus. Nam cap. sequenti pag. 190. ita scribit: *Dominicus*, inquit, *Rome nocte quadam orationis incumbens, vidit ad patris dexteram exurgere filium in ira sua, ut interficeret omnes peccatores terra: & disperderet omnes operantes iniquitatem.* Stabat autem in aethere, aspectu terribilis, & contra mundum in maligno positum lanceas tres vibrabat, quarum prima superborum cervices erellas transfigeret: altera cupidorum viscera effunderet: tertia concupiscentiis carnis deditos perforaret. Cuius ira dum nemo posset resistere, occurrit propitia Virgo mater, & pedes amplectens eius, roganuit, ut parceret eis quos redemerat, & iustitiam misericordia temperaret. Ad quam filium, Nonne vides, inquit, quanta mihi irrogentur iniuria? Tunc mater, *Tu scis*, ait, qui omnia nosti, quia haec est via per quam eos ad te reduces. Habeo seruum fidem, quem mittes in mundum, ut verba tua annuntiet eis, & conuertentur ad te omnium saluatorem, Alium quoque habeo seruum, quem dabo ei adiutorem, ut similiter operetur. Filius dixit, Ecce placatus suscepisti faciem tuam, verum tamen ostende mihi quos velis ad tantum officium destinare. Tunc domina mater obtulit B. Dominicum Iesu Christo: & ait Dominus matri, Bene & studiose facies quod dixisti. Obrulit quoque & S. Franciscum, quem similiter Dominus laudauit. Sanctus ergo Dominicus in visione considerans socium diligenter, quem prius non noverat, in crastinum cum in Ecclesia, ex eis qua in

nocte viderat, recognouit, & in oscula sancta ruens,
& sinceros amplexus, dixit, Tu es socius meus: tu
curres pariter tecum. Item paulo post: Dominicus
orabat noctu in Ecclesia, & ecce repente facta manu
Domini super eum raptus est in spiritu ante Deum,
& vidit Deum sedentem, & matrem eius quae sede-
bat ad dextram eius, amictam cappa, coloris saphi-
rini. Aspiciens autem in circuitu vidit ex omnina-
tione spiritualium patrum, qui ex sacris religionibus
Christo & filios & filias spirituales genuerunt, mul-
titudines innumeras in conspectu altissimi glorian-
tes. Et cum nullum ibi conficeret suorum filiorum,
erubescens, compunctus ex intimis amarissime flere
cœpit. exterritus ergo à gloria maiestatis domini,
stetit a longe, nec audebat vultui gloria, & Virginis
excellentia propinquare. Innuit autem ei manu do-
mina, ut ad se veniret. At ille tremens & pauens, non
præsumpsit accedere, quoisque eum similiter vocauit
Dominus maiestatis. accessit itaque homo compun-
ctus, & humilis spiritu, & contrito suis lachrymis fili
& matris propitiis pedibus demississime & humillime
se prostrauit. At consolator flebilium Dominus glo-
ria dixit ei, Surge, qui cùm staret coram Domino, in-
terrogauit dicens, Cur sic amarissime ploras? qui ait:
Quia in conspectu tua gloria omnis religionis homi-
nes intueor: de mes vero ordinis filiis hic, prob dolor!
nullum aspicio. Cui Dominus, Vis videre ordinem
tuum? At ille, Hoc desidero Domine. Tunc filius ma-
num suam sub scapulari Virginis matris sua ponens
dixit ad illum, Ordinem tuum matris commisi. Et cum
hoc pio haberet affectu, ordinem suum videre deside-
rans,

rans, Dominus iterum dixit ei : Omnis vis eum videre? Respondet, Hoc affecto mi Domine. Et ecce mater Domini complacuit filio: cappamque de aurata, qua operari videbatur, evidenter parafaciens aperuit: & expandens coram lachrymoso Dominico seruo suo, eratque hoc tanta capacitatis, & immensitatis vestimentum, quod totam cælestem patriam amplexando dulciter continebat. Sub hoc securitatis tegumento, in hoc pietatis gremio, vidit ille contemplator sublimium, & perspectior domini secretorum, Dominicus fratrum sui ordinis innumeram multitudinem. Conuersus est ergo luctus in gaudium, & lamentum in iubilum. *Hac Antoninus.* Ridicule, insulte, & absurdè: dicet fortasse quispiam, quis negat? Sed quemadmodum superius de nugis Bernardonicis diximus, cuicui modi haec sunt, tamen & Papatus auctoritate comprobata sunt, & ab ecclesia Rom. recepta: ac proinde, cum individua religio sit, (nam, ut ait M. Tullius, aut vnde religionem tolle, aut usquequa conserua) ab iis omnibus qui ecclesiæ Rom. nomen dabunt, oraculorum loco ac numero habenda: graui sanctione adiecta, ut qui secus sentiat, in hæreticorum & schismaticorum numero censeatur: quandoquidem his commentis à Papa cōprobatis. Dominicus æquè, ac Franciscus in Diuorum ecclesiæ Rom. numerum relatus est, eodem auctore Antonino, tit. 23. §. 17. fol. 197. Ex quibus intelligitur, primùm quot & quām iustis causis adducti plerique Christiani Reges, Principes ac Magistratus Papatū impietatis, & cōfidae religionis

nomine damnarunt. deinde, quantum auctori-
tatis habere apud Parlamenta Gallica debeat hęc
execrata Sixti quinti nuper excucullati monachi
Declaratio qua supradicti serenissimi Principes
non aliam ob causam hæretici pronuntiati sunt,
quām quòd istius generis commenta nō eodem
quo Scripturam sacram loco sibi habenda esse
iudicarunt. Nam ut sæpenumero antehac pro-
fessi sunt, & hodie quammaximè possunt, apud
omnes omnium generum atque ordinum homi-
nes profitentur, palamque denuntiant, cùm ec-
clesia Rom. mixtam habeat & confusam cum i-
stius generis commentis ac fabulis religionem,
quæ ex puris Scripturæ sacrae fontibus hausta
sunt, ea studiosissimè amplectuntur: quæ ex istis
monachalibus lacunis & colluisionibus in reli-
gionem inducta sunt, ea r. pudiant, ac detestan-
tut. Quæ tamen sola causa est, cur Papa Sixtus
quintus utrumque illorum nuper ita superbe ac
ferociter est execratus. De quo Papa Sexto di-
cendum aliquid hoc loco videtur: vt & qualis, &
quibus ortus radicibus in tantam confidentiam
venerit, tantosque sibi spiritus sumpscerit, ab o-
mnibus intelligatur. Nomen igitur illi ab initio
fuit FELIX PERETYS. Natus est in pago tenui,
proximo ciuitati Formanæ, cui nomen est Mon-
talto: anno CIO IO XXI. die Decembbris XIIII.
Puer inter monachos, id est, (ne quid aliud dic-
tur,) inter hircos educatus, tandem adolescentu-
lus in Franciscanorum ordinem ascitus est: quo-
rum sacris initiatus, ac iam grandior factus, ad
extremum

extremum ab Inquisitoribus fidei Romanæ in ipsorum collegium cooptatus est. quo magisterio cùm aliquot ab hinc annis ita fungeretur, vt pauci truculéatum ipsius ingenium ferre possent, fortè tum accidit, vt nobilem quendam Venetū ad suum tribunal euocaret. Cùm hominem contumeliis audiendis Infuctum ferocius accepisset, nō ita multis interiectis diebus eidē Nobili fortè obuiam factus est. quem vt primū Nobilis animaduertit, vni ex suis asseclis imperauit, vt fuste quēm gestabat ferociā Infelicitis Peteti contuderet. Infelix illicò Romam profectus, casum illum suum Papæ Pio quarto, qui tū Romæ imperabat, renūtiat. Indignatus Papa, rursus illum cum auctoritate ac potestate maiore Venetias remittit. Simul ac suam Senatui bullam exhibuit, sapiētes viri, qui turbulentum hōminis ingenium non ignorabāt, cūmque vltionis studio inflammatum esse animaduertebant, confessim cereum accendi iusserunt: eique seuerè imperarunt, vt prius quam cereus igne consumptus esset, mature, si saperet, ē suis finibus excederet. Infelix iterum Romani profectus suam Papæ querimoniam detulit. Papa cùm hominem ad suas rationes accommodatissimum fore iudicaret, primū hoc illum honore affecit, vt sui eum palatiij magistrum crearet. deinde cùm in Hispaniā Toledanus archiepiscopus ab inquisitione Hispanica, gentibus omnibus fortitudinib[us], in suspitionem hæresis vocatus esset, Papa eum, vt illi questioni ac iudicio interesset, in Hispaniā misit.

D

Fortè per id tempus accidit, ut qui tum Genera-
lis, hoc est, antistes Franciscanorum erat (quæ
summa apud illud hominum genus præfectura
ac dignitas habetur) mortem obiret. quam he-
reditatē Papa Pereto Felici detulit: qui hoc mo-
do Franciscanorum Archicucullus, Protocucul-
lus, Bardocucullus factus est: paucisque post an-
nis etiam in Cardinalium ordinem ab eodē Pa-
pa cooptatus. Tādem, Papa Gregorio XIII. mor-
tuō, noster Archicucullus studiosissima eius cō-
mendatione & gratia, qui Romæ in his procu-
randis negotiis dominatur, & cui non obscurè
suam in reliqua Nauarreni regni parte occupā-
da operam nauat, in demortui locū Felix in con-
turbanda Gallia suffectus est. His gradibus at-
que incrementis qui aliquot ab hinc annis cu-
cullus cordigerulus despiciatissimus monachus
fenestratis calceis reptabat, nunc fulguritor, ful-
minator, regū ac principū proscriptor factus est:

*Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
Casas, & aurato vestiti murice Reges.*

vt Mantuanus de Iulio II. cecinit.

C R I M E N O C C V P A T Ā I N E C C L E S I A T Y R A N N I D I S .

P Roximum est, vt ad secundum Papatus cri-
men accedamus, quod in occupato in eccle-
siā Christianam dominatu consistit. Nam Scri-
ptura sacra docet nos, solū Christum esse caput
ecclesiæ, i. Petr. 2. & 5. Hebr. 5. & 7. & 9. 4. Ephes.
15. & 16. itē in c. 5. item alio loco, Christū esse ea-
put

put corporis ecclesiae. i. Col. 18. Eadē scriptūrā sōli Christo hoc nomen tribuit, vt sit ἀρχιτομον, & ἀρχιεπος. i. Petr. 2. & 5. Hebr. 6. & 7. At Papa Rom. Cuncta, inquit, per mundū nouit ecclesia, quod sacro-sancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat iudi-candi: neque cuiquam liceat de eius iudicare iudi-cio &c. sequenti, Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quoniam quorumlibet iudicis ligata Pontificium se-des B. Petri ius habeat resoluendi, ut pote qua de omni ecclesia ius habeat iudicandi. Item Clement. pastoralis, de sent. & re iud. Pastoralis cura sollici-tudinis nobis diuinitū super cunctas Christiani po-puli nationes iniuncta. Item c.i. Extrauag. de empt. & vend. Regimini vniuersalis ecclesia, disponente domino presidentes. item. c. ad Regimen, extrauag. de præbend. Ad regimen ecclesie generalis superna dis-positione vocati. item. c.i. de treug. & pac. Ad vniuersalis ecclesia regimen diuina disponente clemē-tia vocati. item. ca. i. de consuet. Super gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus est. item. c. 3. de elec. Sancta Romana ecclesia, que dis-ponente Domino super alias omnes obtinet principa-tum à Deo, ut pote mater vniuersorum fidelium & magistra. itē, Ideo ecclesiæ omnes Romana sedis sub-iectas esse, quia sedes Petri ab Antiochia Romam translatæ est. 24. q. i. c. rogamus, &c. sacrosancta. Item, Romanam sedem esse caput & cardinem om-nium ecclesiaturum: & sicut cardine hostium regunt, ita illius sedis autoritate omnes ecclesiæ regi. d. c. sacrosancta. Sed quid illa vetera conquerimus? cum Franciscanus noster Sixtus quintus Bul-

lam hanc suam ita sit exorsus: *Auctoritatem sibi à Christo & B. Petro traditam supereminere omnes omnium Regum & Principum potestates, & incumbere sibi ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium solicitudinem.* Hæc igitur Papa Romanus. Nunc quo iure, quaque auctoritate tantam sibi potestatem ac dominatum arroget, paulisper considerandum est. Duplicem enim videamus ab ipso titulum, causamque istius dominij ac principatus afferri: priorem, ex Christi decreto: *Pasce oves meas: & Tu es Petrus, & super hanc petrā.* Nam dicens domino, *Pasce oves meas,* inquit Papa, & generaliter, *Meas, non singulariter Has vel illas,* per hoc commississe sibi intelligitur universas. c. vnam sanctam: Extrauag. de maiorit. & obed. Alteram caussam Papa profert ex donatione Imp. Constantini, dist. 66. c. Cōstantinus, vbi Constantinus dicitur ei principatū tribuisse super omnes universi terrarū orbis ecclesiās. Sed videamus, ne Papa in illū errorē incurrit, qui tolerari in iure ac iudiciis nō solet, neque verò ferri villo modo potest: ut actor intentionis suæ caussas alleget inter se contrarias. l. si quis, 7. D. de petit. hered. l. I. C. de furt. l. Titius, 99. D. de cond. & demonstrat. Repugnant autem inter se, Christum dedisse Papæ principatum in omnes ecclesiās, (quod apertissimè suprà scriptis locis affirmat) & Eundem principatum eidem à Constantino donatum. quia quod suum cuiusque est, pluribus ac præsertim contrariis ex caussis suum esse non potest. l. & an eadem, 14. §. penult. D. de except. rei iud. l. non vt ex pluribus, 159. de reg. iur.

Neque

Néque enim ferri commentum eorum potest, qui disputant, principatum illū primūm à Christo Papæ Romano tributum fuisse: Constantium autem illam Christi donationem confirmasse: & cùm primus Imp. Christianus esset, Syluestro Papæ vacuam illius possessionem tradidisse. Primūm quia Pseudoconstantinus dísertè scribit, se duarum maximarum rerum donationes conferre: Ecclesiastici principatus in omnes, qui in orbe Christiano sunt, sacerdotes: quem Papæ Spiritualem principatum appellant: & totius Occidentalis imperij dominatum, quē iideem Temporalem vocant. De priore, Pseudoconstantinus ita loquitur: *Constantinus priuilegium Romana ecclesia Pontifici contulit, ut in toto orbe Romano sacerdotes ita hunc caput habeant, sicut iudices Regem.* Et mox, *Sancimus, ut principatum teneat, tam super quatuor sedes, Alexandriam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam, quam etiam super omnes in uniuersō orbe terrarum ecclesias Dei.* Quid dilucidius scribere potuit, ut ostenderet, se nouū quoddā ius Papæ tribuere? quis ignorat Priuilegiū opponi Iuri cōmuni? et, si Constātinus priuilegiū Papæ tribuit, Papam antea paris eiusdēque iuris fuisse, quo reliquī episcopi omnes vtebantur? Quod si donare principatum vniuersalem Ecclesiasticum Constantinus potuit, certè pleno iure dominum illius principatus eum fuisse oportet. quod esse absurdissimum, etiam Canonistæ omnes fatentur, vt secularis Princeps spiritualem principa-

D. 3.

tum, id est vniuersalem Episcopatum in omnes Ecclesias possideat, cum ne vnius quidem Ecclesiæ quantumuis exiguae sacerdotiū, aut episcopatum habeat. Quod si nullum omnino Constantinus Episcopatum habuit, quomodo vniuersalem orbis terrarum episcopatum donare Syluestro potuit, cùm nemo plus iuris transferre in alterum possit, quam quantum ipse habeat? Et hoc argumentum videmus ante annos ducentos Papæ obiectum à Marsilio Patauino, in Defens. pacis cap. II. vbi sic scribit: *In decretis reperitur priuilegium quoddam Imp. Constantini à Pontificibus approbatum, quo B. Syluestro Romano Pontifici concessit iurisdictionem coactiunam super omnes mundi Ecclesias, reliquosque presbyteros seu episcopos omnes. Cùmque concessionem illam fuisse validam fateatur Papa Romanus, & cum eo Presbyterorum seu Episcoporum reliquiu[m] cœtu[m], consequenter ipsius concedendum est, eundem Constantimum hanc iurisdictionem seu potestatem in eos penitus habuisse.* Sed redeamus ad dilemma propositum. Nam siue Papa se principatum illum à Deo adeptum esse contendit, vt in locis proximè prolatis profitetur: siue ex Constantini donatione: falsum esse vtrumque probabimus. Primum ex illa repugnantia, quam modò exposuimus. deinde ex eo quod ipsem suu[m] se gladio iugulat. nam in Decreto locum hunc ex Chrysostomo produxit: *Quicunque desiderauerit primatū in terra, inueniet confusione[m] in cœlo, nec inter seruos Christi comi[er]ebisur, qui de primatu tractauerit.* dist. 4. c. multi,

multi §. quicunque. Item, *Prima sedis Episcopus non appelleatur princeps sacerdotum, vel summus sacerdos, aut aliquid eiusmodi, sed tantum Prima sedis Episcopus.* *Vniuersalis autem nec etiam Rom. Pontifex appelleatur. c. piumæ sedis. dist. 99.* quod idem duobus cc. scqq. totidem propè verbis inculcatur. Quod si ex iure ciuili disputandum est, satis constat tria successorum esse genera. Nam alij sunt successores iuris, quales sunt heredes, qui successores vniuersales dicuntur: alij successores rei, veluti legatarij, emptores, donatarij: qui successores singulares appellantur. l. vlt. D. de except. rei. vend. l. 1. §. in locum, D. quod legat. l. 7. l. 8. de iureiurā. Postremò alij sunt successores munieris personalis, qui Fūctionis succedanei appellantur in l. priuilegio, 27. C. de decur. li. 10. Prioris generis s. ccessores ius & cauissam habent ab iis, quibus succedunt, siue vniuersales sint, siue singulares l. qui in ius, 177. D. de reg. iu. cū similib. Tertij verò non ab antecessoribus suū ius & cauissam habent, sed ab iis à quibus eliguntur, & in illorum locū sufficiuntur: quales sunt successores magistratuū, tutorū, curatorū. munus enim personale est, quod sollicitudine animi ac vigilantia sustinetur. l. 1. §. l. 1. 6. §. vlt. l. vlt. D. de munib. & hon. Itaque magistratu vel tute mortuo, alter est hereditatis, alter munieris successor. l. 1. §. sciendum, l. 4. l. 6. D. de magist. conue. l. 6. §. vlt. D. de his qui not. infam. His ita constitutis, cūm Papa contentit se Christi successorem esse, quærere ex illo possumus, cuius se generis suc-

cessorem esse profiteatur. Nam heres quidem & iuris vniuersi successor dici non potest, cum hereditas viuentis ne cogitari quidem possit. l.i. D.de hered.vend. Christus autē morte extictus non est , sed vitam viuit & beatam & sempiternam. Nihilo magis rei singularis successor dici potest: cum regnum Christi neque communione recipiat, neque diuisionem, ne inter Angelos quidem. Heb.1.vers.54 quia Deus constituit illum, ut Paulus loquitur, longè supra omne imperium, ac potestate, & potentiam, & dominium, & omnia subiecit sub pedibus eius, eumque constituit caput super omnia ipsi Ecclesiæ. Ephes.1.21. & 22. Muneris autem sui vniuersi quo modo successorem aut vicarium haberet, qui neque morte extictus est , sed vitam viuit beatam & sempiternam : & cum perpetuo in Ecclesia sua præsens sit , semper summi pastoris ac sacerdotis munere fungitur ? 1.Petr.2. Marc. vlt.20. Psal.110. Heb.2. & 4. & 7. & 9. Quinetiam addere illud sine dubitatione possumus, nullum Episcopum, ne Petri quidem, aut alterius Apostoli, successorem dici posse, quo modo Papa sollet à Canonistis Petri successor appellari, apud Decium, in l. qui per successionem, De regul.iur. vbi cum Iurisconsulti dicere soleant , Heredem heredis testatoris, esse heredem testatoris, quanuis per successionem longissimam heres sit: Canonistæ ratiocinantur , quemlibet Papam esse successorem Petri, licet quamplurimi intercesserint. Neq; enim causam habet yllus Episcopus à Petro,

à Petro , vel alio quo quis Apostolo : sed ab elec-
tione, Christi auctoritate facta: neq; successionē
facit locus, aut sedes siue cathedra, sed Christiana
doctrinæ continuatio: cùm accepta à Christo
religio continéter per singulos successores, qua-
si per manus, populo Christiano traditur. Qua-
re nihil nobis aduersantur nouæ quorundam
assentatorum Papalium argutiæ , qui spe sacer-
dotij alicuius adducti sic disputant: Papā Rom.
non spirituale esse caput ecclesiæ Catholicæ,
sed ministeriale: quia quemadmodum Christus
particulares Ecclesiæ, (hoc est diœceses singu-
las) per episcopos particulares vicarios suos re-
git , eodem modo idem Christus vniuersalem
ecclesiæ per vnum aliquem vniuersalem vica-
rium suum, Papam R. administrat : qui inferio-
res illos & particulares episcopos suæ iurisdi-
ctioni subiectos in officio contineat. Nam huic
objectioni triplex parata responsio est. Primò
quod hic Principatus non modò à Christo in-
stitutus non est, verū etiam cōtra perspicuum
Christi institutum ambitione & libidine domini-
nandi à Papa R. introductus. Etenim Christus
X I I. apostolos ad prædicandum euangelium
suum circummittens, non vni alicui singulare
aliquid & præcipuum mandatum dedit, sed par-
vumque vniuersis: hoc modo , Itote in omnes
terrarum oras, & prædicatote apud gentes ac na-
tiones omnes euangelium. Itaq; e in Apocalypsi
cœlestis Hierusalem non vnicā & singulari, vel
vna ex omnibus potissimum , sed simpliciter

duodecim columnis fundata esse dicitur: & cùm die Pentecostes spiritus sanctus in duodecim Apostolos effusus est, nō in vnu aliquem ex ijs potissimum ac præcipue effusus dicitur, sed simpliciter effusus in cunctos. Denique cum Paulus pastorum Ecclesiæ procurationes ac munera describit, nemini vni principatum super alios tribuit, sed his illud disertis exponit verbis: *Christus ascendit in altum, captiuam duxit captiuitatem, & dedit dona hominibus. nam alios dedit apostolos, alios prophetas, alios Euangelistas, alios pastores, & doctores ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis ad edificationem corporis Christi.*

Altera responsio est, quod si Christus, aut Petrus principatum aliquem & vnum ministeriale caput in Ecclesia instituisset, non dubium est, quin Ecclesia primitiua, tam receti memoria institutum illud tenuisset. At ex contrario videamus antiquissimas omnium synodos vniuersales, Nicenam nempe, Cœstâtinopolitanam, Ephesinam & Chalcedonensem instituisse, vt singulis ciuitatibus singuli præficerentur Episcopatum singulis prouinciis, singuli Archiepiscopii, siue Patriarchæ, pari omnes eadémque dignitate, auctoritate, iurisdictione, potestate, gradu extra quam, quod Archiepiscopo Rom. propter vrbis antiquitatē, & amplitudinem, ius dabatur in synodis & comitiis, vt primo, ante omnes, nō tamen si periore loco, sederet: tum proximè ipsum Archiepiscopus Cœstâtinopolitanus assideret, propter eadēm caussam, quia nouæ Ro-

mæ Imperatoriæ vrbis antistes erat: cùm, si antiquioris Ecclesiæ habita ratio fuisset, aut primus, aut certè secundus ille locus Antiochieni Episcopo deberetur: tum deinde Alexandrinus, Hierosolymitanus, postea tres Archiepiscopi Iustinianici, propter leuiissimas cauñas ab Imp. Iustiniano crēati, locum in paribus sellis caperent: quas cauñas posterius sub crimine falsi, demonstrabimus: vbi falsitates, imposturas, & corruptelas à Papa R. ad hanc explendam ambitionē suam institutas commemorabimus. Tertia responsio est, quod cùm Christus instituerit Apostolos, ut essent nuntij & præcones mandatorum suorum per varias orbis terrarum oras concursantes, nullum aliquem ab eo legimus institutū Archinuntium: præsertim mutum & quiescentem, qui Roma deses & ignauus, quæ à cæteris vbi cunque terrarum gesta essent, auditione acciperet, suæque interea ambitioni seruiret. Episcopi enim nihil aliud sunt, nisi Christi nuntij & præcones mandatorum ipsius, in singulis ciuitatibus instituti: sicut olim mandata Proconsulibus & Praefidibus ab Imperatoribus Rom. dari solebant, ut inter omnes Iuris & antiquitatum Rom. studiosos constat. Itaque qui vel natura, vel voluntate mutus est, hoc est, qui tacet, neque nuntij & præconis officio fungitur, & Euangeliū prædicat, is non modò iure, sed ne nomine quidem Episcopi, aut Archiepiscopi dignus est. Sed quoniam Papæ in suis Decretalibus tertio quoque versu cantilenam illam inculcant, *Quia Pe-*

tro dictum est, Pasce oves meas, & Super hanc petram: opera preceum est, veram ac germanam illorum locorum interpretationem subiecere. Nam Augustinus tract. 124. in Ioan. Quando, inquit, dictum est Petro, Tibi dabo claves regni cælorum, & Quodcunque ligaueris super terram: universam significabat Ecclesiam, que fundata est super petram. Vnde & Petrus nomine accepit. Non enim à Petro petra, sed à petra Petrus: sicut non Christus à Christianis, sed à Christo Christianus vocatur. Ideo quippe ait Dominus. Super hanc petrā edificabo Ecclesiā meā, quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius Dei vivi. Super hanc ergo, inquit, petram, quā confessus es, edificabo Ecclesiā meā. Petra enim erat Christus, super quod fundamētū etiam ipse edificatus est Petrus. Fundamētū quippe aliud nemo potest ponere, prater id quod possum est, quod est Iesu. Ecclesia ergo qua fundatur in Christo, claves ab eo regni cælorū accepit in Petro: id est potestatem ligandi soluendique peccata. Quod enim est per proprietatem Christus in ecclesia, hoc per significationem est Petrus in petra: qua significatione intellegitur Christus petra: Petrus Ecclesia. Hec August. quod idem inculcat in libr. contra Iud. pag. Itēmque in Ioann. tractat. decimo. & de verbo Domini, sermon. 20. quam in sententiam Cirillus in dialogis de trinitate libr. 4. Petram, inquit, per agnominationem aliud nihil quam inconcussam ac si missimam discipuli fidem vocavit: in qua, Ecclesia Christi fundata est. Et hoc idem confirmant Ambrosius in Epistol. ad Ephes. cap. 2. Chrysostomus in homilia in Matth. 55. quinetiam Canonicistæ

nistæ in c. quodcunque. 24. q. i. hanc Augustini sententiam proferunt. *Quoniam in persona Petri Ecclesia ipsa claves accepit.* quod idem inculcatur ex Hieronymo in c. omnib. ead. q. Bernardus autē acriter in illam Paparū arrogantiam inuehēs, tandem in Epist. 230. in hæc verba prorūpit: *& olim quidem, erais contra Apostolum Petrum, dominantes in Clerum: imo & contra coapostolum eius Paulum dominabamini fidei totius orbis.* At nunc nouum aliquid addidistis, usurpantes amplius & in ipsam religionem. quid restat, nisi ut adiiciatis & ipsis Angelis sanctis dominari? Gregorius autem cognomēto magnus Epist. 30. ad Mauricium Imp. lib. 16. Ego fidenser dico, quod quisquis se uniuersalem sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua Antichristum præcurrat, quia superbiendo se ceteris præponit. quorum similia multis locis videre licet apud eundem & ad eundem Mauricium lib. 6. Episto. 188. & epistolo. 194. item libr. 7. epistol. 3. & 74. & 79. & 80. Atque hæc quidem hactenus de priore dilemmatis superioris parte. Nunc de altera, hoc est, de Constantini donatione videamus. quamquam cùm idoneior de illa differendi locus fore videatur, vbi de falsi crimine exponemus, commodiūs est in præsentia vno hoc verbo totam illam disputationem transfigere: Totum videlicet illud donationis instrumentum, quod à Papa profertur, falsum, fictum & adulterinum esse, atque ex eadem officina profectum, vnde superius ostendimus Conformatum Franciscanorum volumen prodiisse: cuius rei quia posterius

suo loco xxv.argumenta certissima proferentur,
nunc secundo huic criminis finem imponemus.
Tantum coronidis loco quæstionem huius mona-
cho nostro Franciscano proponemus, haud sanè
(ut videtur) explicatu facilem. Sixtus noster est
Papa, & simul Franciscanus. quatenus est Papa,
dignitatem habet (ut superius demonstrauimus)
non modo summam in terris, verum etiam mag-
nam in cœlo, purgatorio, & inferis. quatenus
est Franciscanus, non dubium est, quin pro sua
erga patronum suum pietate fateatur B. Franci-
scum Supercherubinicam dignitatem obtinere.
Nō dicimus inter cherubinos (ait Antoninus Flo-
rentinus) sed super Cherubin, & certum est se-
cundum doctores, quod super Cherubin, sunt
Seraphin. hæc Anto.lib.hist.3. Tit.23.cap.1. Quæ-
ritur ergo, cum hic Papa evita excedens à Beato
Francisco excipietur, vtrum super Cherubin, an
super Seraphin sedem sit habiturus? nam sub
stola B. Virginis solis fratribus Dominicanis lo-
cum esse demonstrauimus. Ambigui causæ per-
magna est: quoniam Papa (ut Augustinus Stoch-
chus ostendit) Deus est: ut Canonistæ disputant,
semideus. At Franciscus (ut superius ex Diaboli
testimonio dictum est) nihil nisi monachus sto-
machosus. Ex altera parte Franciscus appellatur
ab hoc nostro monacho Iesus typicus: quasi quis
dixerit, Alter Iesus, vel cum priore Iesu confor-
matus. si Franciscum super Papam collocare-
mus, super Deum suum aut semideum illum col-
locaremus, quod esset absurdissimum. Si infra Pa-

pam ei locum attribueremus, nihilominus absurdè alterum Iesum Papæ subiiceremus: neq; e id fortasse Iesuitę propter eximiam nominis sui dignitatē ferre possēt. Quid igitur dicemus? Bartolus in arduis questionibus monere auditores solebat, ut cogitarent. Nos sine præjudicio veritatis interea locum huic Papæ relinquemus eum ipsum, quem ei Gregorius Magnus attribuit: qui qualis sit, aliquantò posterius ubi de Luciferi apud inferos aduentu mentio fiet, describemus.

C R I M E N C O R R V P T Æ R E L I G I O N I S.

HAec tenus de secundo Papatus criminе summatim pro instituti nostri ratione dictum videtur satis. Proximum est, ut de crimine corrup̄tæ religionis differamus. Nam cùm Papa summum illum dominatum sibi in Christianam religionem sumpsisset, tum quasi pro suo iure nouare, interpolare, ac transformare illam arbitratu suo instituit. Cuius rei primum hoc documentū est. Scriptura sacra docet nos, vnicā esse religionis & colendi Dei formam, eam quę Prophetarum & Apostolorū literis cōsignata est: sic, ut ei nihil vel addere, vel detrahere, ne per Angelum quidem cœlestē, liccat. Ioan. 14.2. Tim. 3. Mat. 15. Itaque Christus, Frustrà, inquit, me colunt docentes doctrinas, quæ sunt mandata hominū. & Ierem. 7. Quas nunquam præceperam, neque in cor meū ascenderant. Itaque Irenæus Lugdu-

nēlis Episcopus auctor antiquissimus scripsit enim circiter annū Christi 198. Postquā, inquit, surrexit dominus noster à mortuis, & imbuti sunt Apostoli spiritu sancto, superueniente virtute ex alto, de omnibus adimpleri sunt, & habuerunt perfectā cognitionem salutis. Item cap. 4. Non oportet apud alios quarere Veritatem: cum Apostoli plenissime in ecclesia contulerint omnia, qua sunt veritatis: ut omnis quicunque velit sumat ex ea potum vita. Itē Athanasius in princ. lib. 2. aduersus gentes. Sancta, inquit, & diuinitus inspirata scriptura sola ad omnem veritatis instructionem abunde sufficit. Hęc ille. at Papatus ex contrario statuit, disciplinam ecclesie, praeter Sanctam scripturam, (sic loquitur in concil. Tridentino) cōtineri in traditionibus maiorum, qua quasi per manus traditæ ad nos usque peruerterunt, tanquam vel ore tenus à Christo, vel à spiritu sancto dictatis. Tridentin. concil. sesio. 4. cap. 1. Videamus iam cuiusmodi traditiones per manus à maioribus traditæ nobis obseruandæ sint.

Atque in primis illa proferatur. Papa solet certo & stato die imagunculas quasdam effingere in formam agni, ex alba cera oleo delibuta. Has affirmat de collo suspensas, peccata hominum & què purgare, vt Christi sanguis purgat: easdem affirmat fulgura depellere, parturientibus operi ferre, & homines ex incendio ac naufragio servare. Quid sceleratus dici aut cogitari potest? Atqui maiorum hę traditiones appellantur, huic Papæ à superioribus per manus traditæ. Nam in lib. Ceremon. Pontific. i. sect. 7. scriptum ita est.

Balsamus

Balsamus & cera munda, cum Chrismatis unde
Conficiunt agnum: quod munus do tibi magnum;
Fonte velut natum per mystica sanctificarum,
Eulgura defusum depellit, omne malignum
Peccatum frangit, ut CHRISTI SANGVIS
& angit.

Pregnans seruatur, simul & partus liberatur.

Donare fert dignis, virtutes destruet ignis.

Portat mundi de fluctibus erspit unde.

Esto igitur haec prima Paparum traditio, quæ nobis pari eademq. qua Scriptura sacra, auctoritate traditur. Sequitur altera: Scriptura sacra docet nos, sacramentum Baptismi esse aspersio nem sanguinis Iesu Christi, in remissionem peccatorum, & iustitiae ipsius imputationem. Acto. 22. Rom. 6.1. Corinth. 6. & 15. At Papæ traditiones tribuunt Baptismum Campanis: tantoque sacramento sacerdotes Papatus passim ita scelerate, ac nefariè abutuntur, ut Imp. Maximilianus primus querelam ea de re conscripserit, quæ inter ipsius gravamina his extat verbis: Item suffraganei ex cogitauerunt, ut solùm ipsi, & nullus alius sacerdos, Campanas baptizaret. Credunt deinde simpliciores, ita affirmantibus suffrageis, tales campanas baptizatas, damores & tempestates pellere: si quapropter innumeri interdum adhibentur complices, præcipue vero qui fortuna possent, exordiantur, quo baptismi tempore funem, quo campana ligata est tangunt, ac suffraganeo præcidente (quemadmodum in infantium baptismatione fieri solet) omnes pariter respondent, ac campana nomen ingemintant, vestigioque

// noua (quemadmodum & Christianis fieri solet) in-
 duunt. Et mox: Rex igitur tam nefanda & illuscia
merito aboleri debet. Præclarè Maximilianus, ac lu-
 culenter. Sed vt sues cœno, ita Papæ corruptelis
 istis ac sordibus delectantur. Et de ista turpis-
 sima sacramenti polluendi consuetudine videa-
 tur Martin. de Arles in tracta. de superstitione.
 3.num.9.nu.14. Age porrò: & aliquot insuper
 religionis corruptelas persequamur. Scriptura
 docet nos vnicum esse Mediatorem Dei & ho-
 minum, Iesum Christum. 1. Timoth. 2. & rursus
 1. Ioann. 2. & Rom. 8. Heb. 7. Itaque Ambro-
 sius in eandem epistolam: Solent, inquit, misera-
 vi excusatione, dicentes per iustos posse iri ad Deum,
 sicut per Comites peruenitur ad Regem. Age: nun-
 quid tam demens est aliquis, & salutis sua im-
 memor, ut honorificentiam Regis vindicet Co-
 mitis, cum hac de re sigui etiam tractare fuerint
 inuenti, iure utrei damnentur maiestatis. Et
 isti non putabunt reos qui honorem nominis Dei de-
 ferunt creature, & relicto domino conservos adorant:
 quasi sit aliquid plus, quod seruitur Deo. Nam &
 ideo ad Regem per tribunos & Comites iter, quia
 homo utique Rex: & nescit quibus debeat Remp.
 committere. Ad Deum autem, quem utique nihil
 latet (omnium enim merita nouit) promerendum,
 suffragatore non est opus: sed mente devota. Ubicun-
 que enim talis locutus fuerit, nihil respondebit. Hæc
 Ambros. Quid? Papatus quām religiosè hoc
 Scripturæ sacræ & Ecclesiæ veteris institutum
 seruat? Negat ullum ynquam ex hac vita san-
 ctum

Etum excessisse , & in beatorum sedes receptum esse, qui non Mediatoris , ac deprecatoris officio fungatur. Tantumne? immo verò quoscunque Papæ vita defunctos ganeones , quoscunque Franciscos, Dominicos & eiusdem generis planos atque impostores in diuorum numerum referre voluerunt , eosdem mediatores ac suffragatores nobis induxerunt. Scriptura docet nos , duo tantum esse loca mortuorum animis post hanc vitam constituta, beatis quidem cœlos, maledictis autem inferos. Ioan.5. Matth.25. Itaque August. libro hypognost. Primum, inquit, fides Catholiconrum diuina auctoritate regnum esse credit cœlorum: secundum, gehennam, ubi omnis Apostata et à Christi fide alienus supplicia experitur. Tertium penitus ignoramus: nec esse in Scripturis sanctis reperimus. Hæc ille. At Papatus locum tingit e. e tertium, vbi querundam animæ leuiuscilis & (ut loquuntur) venialibus peccatis obnoxiae, priusquam in cœlum ascendant, purgantur: quem siccirco Purgatorium ignem appellat: qui si præter Christi sanguinē, qui nostri purgandi caussa effusus est, aut illis agnorum imaginculis, aut hoc imaginario igne sit opus: cum tamen dilucidè nos Scriptura doceat, animos nostros solo Christi sanguine purgari, et rūmque labes hoc solo medicamento diluti. 1.Ioann.1. Sanguis eius purgat nos ab omni peccato. & Matth.26. Sanguis meus pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Denique verba Tridentini concil. scilicet 25. hæc sunt: Purgatorium esse, animasque ibi detentas

fidelium suffragijs, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio, iuuari. Item sess. 6. ca. 30. Sessione 22. cap. 2. & c. 3. Videimus, quantas in Christianam religionem Papatus corruptelas inuexerit. Sed alia præterea recenseri solent innumerabiles. Scriptura docet nos, duo tantum esse sacramenta nempe baptismum, & cœnam: quorum illud institutum est Matth. 28. Marc. 16. hoc vero Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corint. 11. 23. Itaque August. epist. 218. ad Ianuarium: *Christus, inquit, sacramentis numero paucissimis, obseruatione facilissimis, significatione prestantissimis, societatem noui populi colligauit, sicut baptismus trinitatis consecratus, & communicatio corporis & sanguinis ipsius.* Item lib. 3. de doctrin. Christia. cap. 9. *Pauca signa Dominius & Apostolica tradidit disciplina: sicut est baptisma sacramentum, & celebratio corporis & sanguinis Domini.* Ac pari numero Ambros. in li. de sacra. m. duo tantum agnoscit, baptismum & eucharistiam. At Papatus quinque insuper adiungit: Ordinem, Confirmationem, Vnctionem, Pœnitentiam, & Matrimonium. Trident. concil. sess. 6. c. 14. sess. 14. c. 1. & sequ. Scriptura sacra docet nos, coniugium non modò esse hominibus omnibus decorum atque honorabile, verùm etiam ad scortationes vitandas penè necessarium. Heb. 13. & 1. Corinth. 7. Itaque Petrum Apostolum vxorem habuisse legimus, Marc. 1. & Matth. 8. vbi de Petri socru mentio fit. Quinetiam Chrysostomus ad Tit. homil. 1. *Apostolus, inquit, aburat os hereticis, qui calumnianur nuptias: ostendens quod*

g. Calv. Chr. Pap. p. 229 - g.

non

non sit res detestanda, sed tam honorabilis, ut cum ea possint etiam in Sanctum thyanum, Episcopalem sci-
lacet, ascendere. Quid multa? Papa ipse in Decret.
dist.28. Si quis docuerit, inquit, sacerdotem sub ob-
tentu religionis propriam uxorem contemnere, ana-
thematis sit. item dist.31. Quoniam caecum est, ne foue-
retur cœlibatus, & ut à communione fidelium arce-
retur, qui propter ecclesiasticos ordines ab uxore sua
se separat. item dist.3.c. si quis nuptias. At idem
Papa in concilio Tridentino usque adeo clericis
& monialibus suis coniugio interdicit, ut etiam
sacris suis initiatos ad iusserendum adigat se in
perpetuo cœlibatu victuros: quam esse certam
Antichristi notam, Paulus demonstrat I. Tim.4.
Tit.3. Scriptura docet soli misericordia Dei
accepto serendam esse salutem & iustificatio-
nenm nostram per Iesum Christum. Isaiæ.43. **Ego,**
ego sum, inquit dominus, qui deleo iniquitates ve-
stras. Item Matth.9. **Vt scias filium hominis**
habere potestatem in terra remittendi peccata, dico
Paralytico, **Surge, tolle lectulum tuum & abi do-**
mum. At Papa sic loquitur apud Bernardin.
Rosetum sermon.20. **Nos operibus possumus vi-**
tam eternam prometeri. Ergo de ~~temus~~ possumus præsumere, &
pro certo tenere, quod post hanc vitam sine dubio ha-
bebimus vitam eternam, pro remuneratione bonorum
operum. Item in compendio de grat. sanctific.
Opera bona sunt meritoria trium, scilicet vita eterna,
augmentis gratia, remissionis pena. Quasi vero
vel tanta esse carnis nostræ castitas & sanctimo-
nia possit, ut non semper servi inutiles iudice-

E. 3.

mur vel eas operas Domino ac patrono nostro
 praeter debitas praestare, ut mereri aliquid possi-
 mus. Sed cetera videamus. Scriptura docet nos,
 in Cœna dominica æquè vinum ut panem acce-
 dentibus præbendum esse. Matth. 26. Marc. 14.1.
 Cor. ii. At Papa non nisi panem præberi popu-
 lo permittit: sumptione calicis & vini interdi-
 cit. Cōcil. Constantiens. sess. 13. quod interdictum
 eò magis mirari licet, quod Papa in Decret. de
 consecrat. dist. 2. c. comperimus, ita scriptum re-
 liquit: Comperimus quod quidam sumpta tan-
 tummodo corporis sacri portione, à calice sacri
 cruoris abstinent: qui proculdubio aut integra
 sacramenta percipient, aut ab integris arceantur:
 quia diuisio vnius eiusdemque mysterij sine gradi
 sacrilegio non potest peruenire. Eadem scriptu-
 ra iubet omnes accipere, comedere, & bibere.
 At in Papatu soli sacerdotes accipiunt, come-
 dunt, & bibunt. quod tamen discretè prohibitum
 est in eod. decret. de consecrat. dist. 2. c. peracta
 his verbis: Peracta consecratione omnes communi-
 sent, qui noluerint ecclesiasticis carere (arceri) li-
 minibus. sic enim & apostoli statuerunt, & sancta Ro-
 mana tenet ecclesia. Eadem Scriptura sacra sta-
 ruit, ut in ecclesia & piorum conuentu pronun-
 tientur omnia vulgari lingua, ut quid à quoque
 dicatur, facile à multitudine intelligatur: & ra-
 tionem subiungit, quia si quid alieno & ignoto
 sermone pronuntiaretur, assensum præbere
 multitudo non posset, & respondere, Amen.
 At in Papatu non tantum à sacerdotibus, verum
     etiam

etiam à multitudine & malierculis certas pre-
cationum formulas admurmurantibus omnia La-
tina lingua pronuntiantur. Scriptura docet nos,
Christum esse solum Pontificē & sacerdotē, qui
suū corpus semel pro genere humano sacri-
ficiuit. I. Timoth. 2. Ephes. 5. & Hebr. 9. *Christus*
semel oblatus ut multorum peccata tolleret. Et c. 10.
Sanctificati sumus per oblationem corporis Christi
semel factam. Item, *Una oblatione consecrauit in*
perpetuum eos qui sanctificantur. At Papa innu-
merabiles creauit sacerdotes, quibus mandauit,
ut quoties missificarent, toties Christi corpus
& pro viuis, & pro mortuis sacrificarent. vnde
illa Canonis formula in Missa, *Petimus ut accep-*
ta habeas & benedicas hac dona, hac munera, hac
sancta sacrificia, qua tibi offerimus pro ecclesia tua.
Item die Pasch. in secret. missæ: *Suscipe preces po-*
puli tui, cum oblationibus hostiarum. Item ex missa
pro defunctis: *Hostias quas tibi pro animabus fa-*
mularum famularumque tuarum offerimus. Item,
Hostias tibi, domine, pro anima famuli tui offerimus.
Item in lib. Conformatum fol. 65. Frater Iohā-
nes missam celebrans, & corpus Domini leuan-
do cùm ipsum pro animabus defunctorum Deo-
Patri offertret, vidit infinitas animas de purga-
torio egredi, quasi multitudinem scintillarū de
ignita fornace, & ad cœlestia volantes ob meritā
Christi, qui quotidie in sacratissima hostia of-
fertur pro viuis & mortuis. Verū hęc quidem de
corrupta, inquinata, contaminata, cōspurcata re-
ligione hactenus, exempli tantū causa, dicta

sint. Nam cùm hoc Papatus crimē multis magnisque voluminibus per annos amplius quinquaginta continuos, à Theologis Germanis, Heluetijs, Gallis, Anglis, & alijs copiosissimè sit expositum ac tractatum, commodius videtur, ad quartum eiusdem Papatus crimen accedere.

CRIMEN SACRILEGII.

HAec tenus de secundo Papatus criminе dicendum est. Deinceps ordo postulat, ut de sacrilegio differamus, & eo scelere quod vulgus Simoniam, à Simone mago, appellat. Nā Romæ duas à Papa Simoniacas nundinationes exerceri constat, earum rerum, quas Spirituales vocant. Una est, in qua sacerdotia palam, sine vlla dissimulatione, veneunt, eaque lōgē quæstuofissima. Altera non ita quæstuosa, sed nihilominus turpis, ac detestanda: quæ Taxa pœnitentiariæ apostolicæ appellatur: cùm peccatorum & scelerū omnium impunitas certo cuique imposito pretio ita palam atque aperte diuenditur, ut etiam nonnulli Canonistæ insatiabilē illam avaritiam & rapacitatem detestentur. Velut apud glo. in c. fundamenta, de elect. in vj. vbi Ioannes Monachus ait, Romam à predonibus fundatam, adhuc de suis primordiis retinere. Et profecto ita est, ut Romā quotānis incredibile pōdus auri ex opulētissimi cuiuscq; regni gazis exportetur, quod Pape, Cardinales, ceteriq; ordinis eiusdē Epicurei in profundissimum libidinum suarū gurgitem

lunaria

summa cū Christiani nominis infamia, profundūt. Prioris nomina, & titulisunt innumerabiles: sed ex tanta copia hi ferè præcipui nominantur: Tributū ex Annatis, siue Vacatiis: quo verbo pri- mi anni reditus appellātur, quos ærario suo Pō- tifices asciscūt: sed ij plerūque dūplicātur, ac tri- plicantur. Itē tributum ex præventionibus, resi- gnationibus in fauorem, commendationibus, di- spensationibus ætatis, ordinis, irregularitatis, vi- tij corporalis. Item ex gratiis expectatiuis, ex de- uolutionibus, ex beneficiis vacaturis, ex priuile- giis, exemptionibus non visitandi, vel per pro- curatorem visitandi, homologationibus cōcor- datorum, transactionibus sub beneplacito Papæ factis, permutationibus beneficiorum cum di- spensatione, mandatis Episcopalibus, expeditio- nibus in forma ratione congrui, creandis proto- notariis, & notariis Apostolicis: cum coadiuto- ribus, literis maioris aut minoris iustitiae, digni- tibus secularib. ecclesiasticis, nouis fundatio- nibus, vel immutatione antiquarum, vel reduc- tionē regulari. m monasteriorum in secularem statum, vel restitutione in integrum, pro fructi- bus percipiendis in absentia, pro legitimationi- bus, altaribus portatilibus, pro non obstantiis, pro indultis clericorum secularium, pro reuoca- tionibus, & reductionibus, pro Toleramus, siue tolerantiis concubinarum. & pro rescriptis ad lites. Dies nos desiceret, si singulas æruscationū, ac potius latrociniorum istorum species enume- rare conaremur. Neque verò necesse est. Nam

extat his de rebus ac nundinationibus liber Pōtificius, hoc titulo, Taxæ cancellariae Apostolice cum notabilibus, iuxta stylum hodiernum curiæ Romanæ: quo in libro memorabilis extat quodam loco sententia his expressa verbis: **E T N O T A** di igenter, quòd eiusmodi gratiæ & dispensationes non conceduntur pauperibus: quia non sunt: ideo non possunt consolari. Quis tam securus numinis diuini contemptor: quis tā nulla conscientia inter Regios consiliarios repe riri poterit, quem hęc latrociniorū, sacrilegiorum, simoniarū portēta nō moueant? Quis tam ferreus, ac patrię inimicus, qui Galsicarū opū di reptione, & miseræ plebis depopulatione, cuius ex medullis ac visceribus illæ pecuniaë diripiuntur, quas profundi Paparū, est & Cardinalium libidines deuorarunt, non magnopere cōmoueat? Incredibile videbitur quod iam dicturi sumus, sed tamē certum & exploratū. Stante quōdam Romano Imperio tanta ex omnibus orbis terrarum partibus opum ac diuitiarum copia, tanta auri, argentique vis ex gentium populo rumque penè omnium tributis ac vectigalibus imperatis Romani quotannis importabatur, vt ciuitas illa dici vocabulo Gręco soleret Epitome orbis terrarum : Athenęs lib. I. διπούη τοικε πάν. Quid si iam doceamus Papā Romanū, suis technis, prēstigiis, ac nefariis artibus ex sola Europa (quę pars orbis tertia numeratur) nō min' auri argentiq. Romam quotannis elicere, quam quātū Imperatores Romani tot legionibus pre fidio

sidio vbique impositis ex omnibus terrarum oris exigebant? Audiamus Flauij Blondi, hominis Itali, & summi Paparū assentatoris testimonium, ex ipsius libro Romæ instauratae 111. *Nunc, inquit, principes orbis terrarum Dictatorem perpetuum, non Cæsar is, sed pescatoris Petri successorem, & Imperatoris predelli vicarium, Pontificem summum ADDORANT, & colunt.* *Nunc orbis terrarum Cardinalium senatum in urbe Roma, post Pontificem veneratur.* Quid? quod maiora, vel certè paria prisorum temporum vestigibus Europa penè omnis tributa Romam mittit, dum singula ciuitates à Romano Pontifice beneficia sacerdotalia accipiunt? hæc Blondus. Sed huius immanis sa rilegij ratio paulò diligenterius conficienda est. Nam Suetonius in vita Iulij Cæsar is ita scribit, *Omnem Galliam, in provincia formam rededit, eique in singulos annos quadrin genties fœstertiū stipendiū nominē imposuit.* Hoc idem Eutropius libro Breuiarij sexto totidem propè verbis scriptum reliquit. Hunc fœstertiū nume rum, si Guillielmi Budéi rationem sequamur, reperiemus respondere nostrati pecuniæ ad decies centena aureorum coronatorum millia: siue (vt vulgo loquitur) vnum millionem: vt Germani usurpant, decē tonnas auri. Ingens hoc fuit Galliæ tributum: quod (vt dixi) quotannis ita Cæsaribus pensitabat, vt tamen ex eo stipendium praefidiariis aliquot legionibus persolueretur. Quid si iam doceamus Papam Romanum non minorem quotannis summam, sine ullo impedio, Romanis suis præstigiis atque artibus elicere? Incre-

dibile fortassis alicui videbitur, ac planè monstri simile: ut antè dixi. sed tamen esse verissimum, certissimo testimonio conuincemus. Ecquis igitur istius tam immanis latrocinij, vel potius sacrilegij testis est? Senatus ipse Parisiensis, qui in Gallia dominatur, qui circiter centum ab hinc annis Regi Luduico XI. postulata quædam pro Gallicis Ecclesiis detulit his verbis, quæ Franciscus Duranrus Iuriscon Latinè conuertit, & edidit, cum priuilegio Regis, bis Lutetiarum, & iterum bis Lugduni: sub fine libri de Beneficiis. Nam sub illorum postulatorum articulo LXXII. ita scriptum est: *Vt speciam ac sigillatim demonstremus, quantum opere hoc triennio pecunia regnum exhaustum sit, animaduertendum est, p[er]i Pontificis tempore vacasse in hoc regno plusquam virginis Archiepiscopatus & Episcopatus. nec dubium est, quin tam pro anno illo veltigali, (quod Annatam vocamus) quam pro reliquo sumptu accessorio & extraordinario in singulas Bullas sena aureorum millia depensa, numeratisque sint: que summa est centum & virginis millium aureorum.* Sequitur articulus LXVIII. *Abbatia ab sexaginta eò amplius vacauerunt in hoc regno: quarum singule duobus millibus aureorum minimum constiterunt. summa ergo est centum & viginti millium aureorum.* LXXIII. *Eodem tempore Prioratus, Decanatus, prepositura, preceptoria, & alia dignitates, quæ licet insignita non sunt, plus quam ducenta vacaverunt: ac in singula huiusmodi beneficia aurei numerati sunt quingentis. Summa igitur est centum milium aureorum.* LXXV. *Constat in hoc regno ut minimis*

nimum centum millia parœciarum esse, que inhabitan-
tur & incolantur. Nec villa est, in qua eo tempore gra-
tiam expectatiuam aliquis non impetraverit: in qua-
rum singulas vigintiquinque aurei suspensi sunt, tam
pro itineris sumptu, quam bullarum confectione: pro
non obstantijs, prarogatiuis, annulationibus, & alijs
specialibus clausulis, que gratijs expectatiuis adscribi
consueuerūt. Item pro executorio processu super eis-
dem gratijs factō. Summa hac est vices quinquies cen-
tena millia aureorum. Hæc Senatus Parisiensis. Col-
ligatur nunc illarum summarum summa. Repe-
rietur ad nouies centena sex & quadraginta mil-
lia sexcentos sex & sexaginta coronatos, & insu-
per vnius coronati bessem: quæ tertia pars est e-
ius summaræ, quam Senatus Parisiensis demōstrat
illo triennio Romam esse delatam: nempe duo-
detricies centenūm & quadragenūm millium co-
ronatorum: siue (vt vernaculo sermone vtamur)
trium auri millionum, minus centum sexaginta
millibus: siue (vt Germani loquuntur) ad octo
ferè & viginti auri tonnas. Quinetiam comper-
tum est, taxam vacantiarum descriptam in libris
Cameræ de Ecclesiis cathedralibus & Abbatii
Gallicarum, taxatis tantūm: sexto quoque anno
confidere summam sexentorum nonaginta se-
ptem millium septingentarum quinquaginta li-
brarum Gallicarum extra prælaturas non taxa-
tas: & alia beneficia, quorum exactiones ferè il-
lam summam exæquant. Et erit quisquam in re-
giis Parlamentis Gallicis, qui hanc siue voragi-
nem, siue potius Scyllam, Charybdim, gurgitem

æquo se animo ferre fatebitur? ac non potius vbi
 tantarum summarum iacturam audierit, non illam
 immanem ac tetram beluā precibus omnibus
 detestabitur? Neque tamen vnum hoc testi-
 monium profereimus. Ecce nobis aliud ex libel-
 lo, cui titulus est, Sylva locorum communium,
sub exitum Concilii Basilicnsis edito, vbi ratio
 confecta eius pecuniæ, quæ sub Papæ Martini
 quinti Pontificatu ex sola Gallia Romam expor-
 tata est, excusse dicitur ad nonagies centena
 aureorum coronatorum millia. Et miramur
 eundem illum Parisiensem Senatum, in iisdē po-
 stulatis, artic. LXXI. grauiter & aceibè questum
 esse, tantam auri argentique Gallici copiā quot-
 annis Romam exportari, ut interdum ad usum
 plebis Gallicæ pecuniam æream pro argentea cu-
 di oportuerit? Sed audiamus articulum eori. ndē
 postulatorum LXII. Antehac (inquit Senatus Pa-
 risiensis) populares regni huīus certarim concurre-
 bant Romam, quorum alij Cardinalibus & aulicis in-
 scriuebant: alij nullius hominis familie mancipati, sed
 aliqua spe vanâ illecti, suam parentumque suorum
 substantiam absumebant: alij, & hi quidem plurimi,
 eo consilio Romam migrabant, ut ceteris hic manen-
 tibus molestiam exhiberent, & Ecclesias, beneficia-
 que ab eis, quo iure quaque iniuria extorquerent.
 Nam experimento compertum est, maximam eorum
 partem, qui hinc Romam proficisciabant, siue ob iei-
 neris periculum & molestiam, siue ob pestem que Ro-
 ma crebro grassetur, mortem statim operere soluos
 fuisse: qui vero ex his periculis incolumes evadebant,
 negotium

negotium facebant senibus, valetudinariis, & aliis eiusmodi, qui in Ecclesiis & beneficiis suis erant assidui. Ac sapenumero contingebat, ut miseri homines in curiam Romanam citati, cum aduersus istos calumnatores se defendere nequirent, praetatio & mærore vitam finire cogerentur. LXII. Plerique beneficiorum capratores parentum & amicorum loculos exhaeribant omnino, tandemque ad summam inopiam, atque adeò mendicitatem redigebantur. Nec veò villa spe alia tantas perferebant, miseras, nisi ut plumbum forte pro auro domum aliquando referrent: accidebatque interdum, ut cornu inhians deluderetur, utque plumbum auro emptum nihil planè aliud quam plumbum esset. Cum enim bullis suis plumbis consideret, interveniebat alius, qui annulationem aliquam ex insperato afferret: ac interdum decem aut duodecim ad idem beneficium arhelantes & acceptantes existebant. Ortaverò lue inter eos Romanam denuò reundendum erat litigandi causa. sic omnibus passim Roman confueniuntur, regnum popularibus ac subditis miserabiliter destituebatur. Atque hæc quidem Senatus Parisiensis querela fuit de insatiabili Paparum avaritia, & inexplebili rapacitate annis ab hinc amplius centū, Regi Ludouico delata, neque tamen ex nouis & recentibus Paparū latrociniis nata. Extat enim eius Ludouici regis, qui Beatus dictus est, ex anno CIO CCXXIX constitutio, quæ quanta iam tum in Galliæ regno Paparum avaritia grassaretur, non obscurè ostendit: sub titul. de Taliis: *Exactiones, inquit, & onera grauia pecuniarum per curiam Romanam Ecclesiis regni nostri imposta, quibus regnata misera-*

rabiliter depauperatum existit, seu etiam imponenda leuari & colligi nullatenus volumus, nisi duntaxat prorationabilis, pia, & urgentissima, vel ineusta-
bili necessitate, ac de expresso & spontaneo co-sensu
nostro, & ipsius Ecclesie regni nostri. Iuuat etiā hūc
in locum illud præclarum Abbatis Vrspergensis
epiphonema trāscribere, ex vita Philip. Imp. pa.
321. vnde intelligatur, quām vetus querela hēc
fuerit de Papatus R. sacrilegiis, quā Sixtus v. pro
sua tyrānide fortiter tueri instituit. *Vix remansit,*
*inquit, aliquis Episcopatus, siue dignitas ecclesiastī-
ca, vel etiā parochialis ecclesia, quā non sive ei litigio-
sa, & Romam duceretur ipsa causa: sed non manu
vacua.* Gaude mater nostra Roma, quoniā aperitur
cataracta thesaurov in terra, ut confiantrius & ag-
geres nummorum in magna copia. Letare super ini-
quitates filiorum hominum: quoniā in recompens-
atione tantorum malorum datur tibi pretium. iso-
cundare super adiutrice discordia: quia erupit de pu-
teo infernali abyssi, ut accumulentur tibi multa pe-
cuniarum premia. babes quod semper sisisti. decan-
ta canticū, quia per malitiam hominum, non per
tuā religionem orbem viciisti. *Ad te trahit ho-
mines non ipsorum deuotio, aut pura conscientia, sed
scelerum multiplicium perpetratio, & litum decisio
pretio comparata.* Audiamus præterea Theodori
Nihemij non dissimilem in hēc genere queri-
mōniam ex Tract. 6. c. 37. vt Regis Galliæ con-
siliarij cognoscant, quām liberè complures boni
viri iampridem hēc Papatus R. sacrilegia dete-
stati sint: & per ea tempora detestati, quibus
ecclesia

ecclesia Christiana crudelissimo ciudem Papatus dominatu premebat. Camera Apostolica, inquit, assimilarent maris quod intrante annia flumina, & non exundat. Sic enim in istam portantur ex diuersis mundi partibus auri pondo millia : atamen non impletur: in qua est generatio, que pro dentibus gladios commutat: ut comedas inopes de terra, & pauperes ex hominibus: in qua sunt multa sanguisuga dicētes, AFFER AFFER. cuius quidem camera officiales Gentes camera nuncupantur. Bene quidem. Gentes enim sunt barbaræ nationes, habentes ritus extraneos à moribus hominum. O iustissime gentes, recte cum infernalib[us] furio, seu Harpiss, & Tantalo sortem subundi posituri, qui nunquam satiantur. Quinetiam Canonicistarum quorundam extant versiculi, perditam Paparum avaritiam execrantium: in his Ioannis Machi, eius quem paulò antè memorauimus, cuius ex præclaris monumentis hæc celebrantur,

Roma manus rodit, quas fodere non valet, odit,
Danieles exaudit, non dant bus ostia claudit,
Cura curarum genitrix, nutritque malorum,
Ignotos notis, in honestos aquat honestis.

Item alio loco.

Curia vulnus marcas, bursas exhaustis & arcas;
Si bursa parcas, fuge Papas & Patriarchas;
Si dederis marcas & eis implueris arcas,
Culpa solueris, tua me ligatus eris.
Intus quis? in quo? ego sum: quid queris? ut intreris?
Eres aliquid? non sit a fratre: fero quod fuisse intra.
Adhuc de prodigiosis Paparum latrociniis, &

inveniunt laicitatem nisi auctoritate.
Ep. Colner. p. 170-5.

priore sacrilegiorum ac simoniae coruē criminū genere dictū est. Deinceps ordo postulat, vt de altero dicamus, quod Pœnitentiaria taxa vulgo nominatur, si prius vnum illud addiderimus, quod Franciscus Petrarcha, homo Italus, de Papa Ioāne x xii. scriptum reliquit, reperta in eius mortui arario, ab ipsius heredibus fuisse nō minus vicies quinque millena aureorū millia, quā summam Galli sic exprimunt, viginti quinque millions auri. Germani verò, ducetas quinquaginta auri tonnas. Ex quo de aliis cōsimiliū predonum sacrilegiis, ac latrociniis cuiuis existimādi copia est. Extat igitur liber editus Lutetię anno 1520. cum priuilegio Parlamenti Pārisiensis, ex die Iunij 6. eod. anno, cui titulus est, Taxæ Cācellariæ apostolicæ, & Taxæ sacræ pœnitētiariæ itidē apostolicæ: vbi folio 36. videre hac absolutionū pretia, & nūdinationes apostolicas licebit.

Absolutio pro monacho portante sotulares rostratos, & tunicas nodatas, grossi septem. Absolutio pro presbytero, qui coniunctos in gradu prohibito matrimonialiter copulauit, & coram eis celebrauit, grossi septem. Pro eo qui in Ecclesia cognovit mulierem, & alia mala commisit, grossi sex. Pro presbytero, qui nonnullas personas clandestinè matrimonianuit, & clandestinis matrimonii interfuerit, grossi septem. Pro laico quib[us] sacras de loco sacro cepit, g. 7. Absolutio pro eo qui matrem, sororem, aut aliam consanguineā, vel affinem suam aut commatrem carnaliter cognovit, grossi quinque. Pro eo qui virginem deflorauit, g. 6. properatio, g. 6. Pro laico, qui Abbatem, aut alium presbyterum

Fud. hanc taxā in p̄faz. ad Henninā
et indulg. à p. e. — 36.

presbyterum minorem Episcopo, monachum vel clericum interfecit, grossi septem, 8. vel 9. Absolutio super homicidio laicis, pro laico, gr. 5. Pro presbytero, de canonico, aut clero, quando signatur supplicatio per Fias, gr. 18. vel 16. Absolutio pro eo qui interfecit patrem, matrem, fratrem, sororem, uxorem, aut alium consanguineum laicum: quia si esset aliquis eorum clericus, tenetur interfector visitare sedem apostolicam. gr. 5. vel 7. Pro marito, quis uxorem suam percussit, de qua peperit abortivum & ante tempus. gr. 6. Pro muliere, que bibit aliquem potum, aut alium aetum fecit, per quem destruxit fetus in utero viuiscatum. gr. 5. Annon misera ac deploranda gentium Christianarum conditio est, quatum ex sanguine & visceribus, tanti pecuniarum acerui, Romam exportantur, quae mox in lustris, ganeis, & helluationibus Paparum, Cardinalium, & eiusdem generis Epicurorum consumantur? Annon funestum ac luctuosum plebis Galliae spectaculum videtur, cum his temporibus toties instauratis ac renouatis Ecclesiarum reformatarum persecutionibus, innumerabiles familias intuemur, fame & inopia ejectas, vicatim miseria perditas ac deploratas, mendicare? Romanos autem Epicureos opimos, & pingues ciuium nostrorum sanguine saginari: Gallos indigenas antiquissimis ortos familiis, patriis sedibus expulsos, per exteras regiones vagari egentes, cum coniugibus & liberis? Romanos Ganeones a Sixto v. in illorum locum summisso benigne & liberaliter ab iis qui rerum potiuntur, excipi? Q nationem Gallorum, exteris gentibus omni-

bus ridiculam, quæ tandiu tyrannicum istū Pa-
patus dominatum ferre potest! O Iesu Christe,
crucifixe pro nobis, & resuscitate, & ad Dei Pa-
tris dextram collocate, ecquem ostendis exitum
nobis, aut quem das finem Rex magne laborū?

Atque ut clarissimi Parlamentorum Senato-
res Iurisperiti intelligent, fuisse iampridem eius-
dem ordinis eruditos viros, qui crudelem istam
ac barbaram tyrannidem aperte detestati sunt,
deinceps aliquot ex ipsorum libris testimonia
proferemus, quorum illud primū est ex doctore
Alberico in l. bene à Zenone. nu. 18. C. de quadr.
præscrib. Presidentes Ecclesie Romanae, inquit, eo-
rum astuta & sagaci prudentia secundum temporum
varietatem sua variauerunt statuta. modo imperium
sublimando. modo paulatim deprimento, de tempore
in tempus. Sed ad quicunq[ue] nisi ut sensim omnia & cœ-
lestia & terrena & spiritualia & temporalia (ut vo-
cant) pedibus suis, ut palam gloriantur, subiicerent.
Secundus auctor prodeat Ioan. Petrus Ferrariensis, cuius in Præctica forensi, quam ante annos am-
plius centum quinquaginta scripsit, verba hæc
sunt, in Formulæ act. confess. In tantum excrevit hic
appetitus, quod nedium laici, sed etiam summū sacer-
dotes & clerici, suit tali modo & visu penitus impelli.
Vides enim quod ipse qui debet et, tanquam verius vi-
cariu[m] vestigia sequi Iesu Christi, possidere, & manus
armata intitulū detinere iurisdictionem in terris ciui-
tabus, & villis, & locis, quæ sunt naturaliter & à
mundi creatione, & Christi ordinazione impij Ro-
mans. iuxta illud. Quod est Dei, reddatur Deo:
& quod:

& quod est Casaris , Casari. Imo ipse Papa in ipsum Imperatorem nititur superioritatem habere , quod indiscretum est dicere, atque abominabile audire. Item in forma responsi. rei conuen. num. 10. Nota, quo modo & quot modis isti clericis illaquecent laicos , & suā iurisdictionem amplient. Sed bene miseri Imperatores & Principes seculares, qui hoc & alia sustinetis: & vos seruos Pontificum facitis , & mundum per eos infinitis modis usurpari videtis, nec de remedio cogitatiss: quia prudentia & scientia non intenditis. Ideo attendite, & memoria commendate, quid dicat Hieronymus: Veteres scrutans historias, inuenire non possum scidisse ecclesiam , & de domo Domini populos seduxisse, prater eos qui sacerdotes Deo positi fuerant. Hæc ille Pragmaticus, ante annos , vt diximus, centum & quinquaginta, libere, fortiter , & animosè: cum tamen per id tempus Ecclesia Christiana tyrannico Paparum dominatu, vel maximè premeretur. Quid est igitur, quod quisquam hoc tempore miretur, si Sixti quinti impietatem in conflictis Francisci sui religionibus tuendis, crudelitatem in Galliæ regno toties lacerando, impotentiam in Regum maiestate conculcanda, rapacitatem & sacrilegia in bonis ecclesiasticis diuiniendi tantopere detestemur? Audiamus alteram eiusdem Pragmatici sententiam in formula rei conuen. 9. Praescriptionis, vbi sic loquitur: Num quā quiesceret Italia, donec ipsa Ecclesia non possideat omnes ciuitates vel castra: & donatio eidem facta per Constantinum, fuerit per aliquem probum & potentem Imperatorem penitus renocata: cum non bene

conueniat psalteriuū cū cithara: nec datū sit à Christo,
 nec B. Petro, quod possidere debeant talia: sed quod
 est Caesaris, reddatur Cæsari, & quod est Dei, Deo. Itē
 in form. Sent. indefinit. §. Sed ad que incūque. Ad
 Papam, inquit, quocunque omisso medio appellare
 licet. Quod sdeò prouiderunt, ut hīc ad curiam suam
 traherent, & suam avaritiam facerent: quod tamen
 nunquam facient: quia clericorum animus & appeti-
 tis & enixiis p̄r̄ eāteris, in pecunīs cumulandis, con-
 tra honestatēm communem, & fidem Deo promissam
 non attendentes, nec studentes bonis morib⁹, nec scri-
 pturis diuinis. Item in forma libel. quo agitur ex
 substitut. §. ex suo corpore. Scire debes tu, ignare
 laice, quod imperium aliquando habuit utrumque gla-
 dium: temporalem scilicet & spiritualem: adeoque
 quod tū Imperatores conferebant omnia beneficia Eccl
 elesiastica per uniuersum orbem, & amplius elige-
 bant Papam, ut haberetur in c. Adrianus, 13. distin. &
 notat Innocent. in c. 2. de maiorit. & obedien. Impe-
 ratores concesserunt priuilegium, ut bona ingredien-
 tiū monasteria applicarentur ipſis monasterijs: pro-
 pter quod priuilegium multiplicata sunt, & fundata
 monasteria infinita, per uniuersum orbem: olim causa
 deuotionis, licet hodie cauſa rapinae & avaritiae:
 tantum, quod destruxerunt hodie mundum & anni-
 bilauerunt statum imperij, & omnium laicorum. Pos-
 sun ergo dīc merito illa loca facta vel fienda, Retia
 contexta ad capienda laicorum bona. Surgat ergo
 bonus Imperator, & dicans omnes, Fiat pax in virtu-
 te tua, & abundantia in turrib⁹ tuis.

CRIMEN

C R I M E N M A I E S T A T I S .

PROximum est, vt ad crimen conculcatæ maiestatis accedamus. quid enim Læſæ dice-
mus, aut imminutæ? cùm Papatus his propè
quadringtonitis annis, ita superbè, & Imperato-
res & Reges, ac Potentatus Europæ omnes con-
tempserit, vt eos non tantum pro vassalis ac
feudatariis suis, sed etiam pro vilissimis manci-
piis habuerit. Cuius furiose superbæ testimoni-
a hæc sunt certissima: primùm in c. vnam san-
ctam, Extraug. de maior. & obed. *De necessitate salutis credendum est, Papa Romano creaturam omnem subesse.* Item illud, *Super Gentes et regna Romanus Pontifex constitutus est. c. i.* Extraug. de consuetud. *Papa superioratum habet in Imperium, & vacante Imperio Imperatori succedit. Clement. Pastorialis, de re iudic. Papa potest transforre imperium de Gente in gentem. c. venerabilem, de elect.* *Papa potest Imperatorem deponere, c. 2. de re iud.* *Papa Romanus habet utrisque potestatis temporalis, & spiritualis monarchiam: Habet sacerdotij principatum, & est Christianae religionis caput. c. 11 fundamenta, de elect. in vj. Quanto sol superat humanum, tanto Papa superat Imperatorem. c. solit. ext.* *de maior. & obed. Omnes homines, cuiuscunque sunt dignitatis, & praeminentia, ut primum in conspectum Papa veniunt, distantiibus spatis, ter debent ante illum genua flectere, & eius pedes osculari.* lib. 1. Cerem. pontific. sect. 3. c. 3. *Quando Papaver scalam ascendit equum, maior princeps qui presens*

adest, etiam si Rex esset aut Imperator, stapham equi Papalis tenere debet, & deinde ducere equum per frenum aliquantum. Si Imperator aut Rex, soli essent, id est, non esset alius Rex, soli equum ducerent cum dextra manu. Si vero esset alius Rex, dignior a dextra, & sis a sinistra frenum tenerent: si vero Pontifex, non equo, sed sella vebetur, etiam si Imperator aut Rex adesset, sellam ipsam cum Pontifice humeris suis portare aliquantulum debent: Item section. 12. cap. 5. Princeps ciuitatis quam Papa intrabit, etiam si esset Rex, duce equum Pontificis frano: vel si Pontifex vebitur sella, subit sellam cum suis proceribus dignioribus per aliquot passus: deinde iubene Pontifice, Rex ascendit equum, & equitat suo ordine. d. lib. 1. tit. 2. Quod si ita placeat Pope, ut non equo, sed sella vebatur, tunc Imperator vel Rex, si quis adsit, debet ipsam sellam suis humeris sustinere. tit. 2. Imperator in conuicio aquata Pope manibus ad locum nem prebere debet. tit. 2. In Papali conuicio Imperator vel Rex Romanorum debet portare primum ferculum. eod. tit. 2. Imperator tenetur prestare Papa iuramentum in fidelitatis, & obedientie, cuius formula extat in c. 1. de iure iuri. & c. tibi domino, dist. 63. Satilne perspicue Paparum intolleranda audacia his testimoniis conuicta est? Sanè sic videtur, apud eos quidam iudices ac parlamentorum senatores, quibus aliquis conscientiae & diuini numinis metus supererit. præsertim cum etiam Doctores Canonistæ hoc ipsum fateantur. Nā Cardinal. Zabarella, qui tractatum scripsit de schismate

schismate circa annum Christi c^occcv. in illo tractatu ita scribit: Considerandum est de honorificēia faciēda Pape, ne in ea excedatur modus, ut videoaturs non magis honoratis Papa, quam Deus. Ita enim honorandus est, ut non adoretur. quod de se fieri passus. non fuit B. Petrus: de quo legitur A. 10. quod Cornelius procidēs ante pedes eius adorauit eum: Petrus vero eleuauit eum dicens, Surge: Ego ipse homo sum, sicut & tu. Hęc Zarabell. quibus consentaneum est illud Ioh. Fabri in præfat. inslitr. Papa, inquit, in verbis se dicens seruum seruum: de facto tamen se adorari permis. s. quod Angelus in Apocalypsi refugit. Hęc Faber.

Papæ autem huius tantæ superbiæ titulum atque auctoritatem proferunt ex Imperatoris Constantini Magni beneficio, cuius instrumentum extat primum Latinè in dist. 96. c. Cōstantinus: deinde Græcè apud August. Steuchum Papæ Bibliothecarium in lib. de donat. Constant. impresso Lugduni anno c^occv. 15 xlvii in hac sententiam. Ut totius Occidentis, hoc est, Italiæ, Siciliæ, Sardiniae, Galliae, Hispaniae, Angliae, Germaniae, imperium sit penes Papam Romanum: eoque nomine pari ornatu, parique, atque adeò maiore dignitate, maiestate, imperio & potestate præditus sit, atque ipse Constantinus fuerat: comitatum etiam equitum consimilem habeat: usque ad ut ei in equo sedenti Imperator aliquantis per pedissequi operam præset, & ipsius equi frenum tenens aliquando cum assecetur. Qua de re idem Steuchus libro secundo capitulo sexagesimo sexto, pagina 134. ita scribit.

cj. not. ad. 11. 11. 4. Ad. 17. 1. 1. 2.

Illa quoque editi pars, qua magnus Imperator praedicit se fratum equi S. Sylvestri Papa Romani renuisse, equumque duxisse (in quo noscitur pedum deosculatio) probatur vera esse, quod successores Imperatores, non multo post tempore similia fecerunt. Nam ingrediente Pontifice Romano Constantiopolim, Iustinianus cum regno in capite sese prostrauit, & pedes osculatus est Pontificis. Item cum Stephanus Pontifex ~~pontificis~~ eretur ad Francorum Regem Pipinum, audiens idem Rex eiusdem aduentum, nimis festinanter in eius aduenit occursum, una cum coniuge, & filiis, & primatibus, & ferè ad centum milliaria filium suum Carolum ei misit, cum aliquibus optimatibus. Ipse quoque in Palatio, quod dicitur Ponticone ferè ad trium milliarium spatium descendens de equo suo, cum magna humilitate, terra prostratus, una cum coniuge & filiis, & optimatibus eundem suscepit Pontificē, cui & vice stratoris usque in aliquantulum locum iuxta eius sellam properavit, & cum gloria ad palatium duxit. Hac ad verbum protuli ex Iuone Carnotensi: ille (ut reor) ex Anastasio bibliothecario. Hactenus Steuchus: quorum similia, Platina in vita Stephani 11. de Pipino & Carolo commemorat. Conferamus iam cum istis Thraconicis ac phaleratis Papę Romani verbis Christi modestiam, & præcepta, cuius se Papa vicariū & successorem esse contendit. Scitis, inquit, principes gentium in eas dominari, & qui magni sunt, potestatem in illas exercere. Verum non ita erit inter vos: sed quicunque voluerit inter vos magnus fieri, sit vester minister. & quicunque voluerit

rit

rie inter vos primus esse, sit uester minister: sicut filius hominis non venit ut sibi ministraretur, sed ut ministret. Matth.20. *Ego sum in medio vestrum, ut qui ministrat.* Luc.22. Itaque quoties Apostolis mandatum aut negotium aliquod dedit, nusquam vnum aliquem ceteris anteposuit: sed omnes pari eodemque loco habuit: vt pote negotii eiusdem collegas ac socios. veluti cum eos obire iussit terrarum orbem, & euangelium praedicare, ac miraculis eam prædicationem confirmare. Matth.10.7.&8. Luc.10.9. aut cum iisdem prædictis fore, vt XII. tribus Israel iudicent, nullum ex iis aliquem in tribunali, reliquos in subselliis sessuros dicit. Matth.19.30. sicuti Pseudoconstatinus scribit, Concedo Ecclesiam Romanam Pontifici, ut sacerdotes ita eum caput habeant, sicut iudices Regem. c. Constantinus, 96. dist. cum in Apostolos congregatos Spiritus sanctus immisus est: cum iis ligandi & soluendi ius datum est, cum ad prædicandum euangelium missi sunt, cui tandem illorum aliqua iuris prærogativa, aut privilegium conceditur? Ioh.20. Mat.28. Act.1. Ac magna quidem illa sunt Papalis insolentiae, superbiae, & contumaciæ exempla: sed illud aliquantò maius ac mirabilius, quod de Imperat. Friderico Ahenobarbo historici complures memoriae prodiderunt: in his Helmodus Chronic. Scl. capitulo octauo. 1. Naucler. generat. 39. Barnus de vit. Pontific. Cum inter ipsum & papam Adrianum conuenisset, ut ipse papæ quantum maximam posset reverentiam, quasi B. Petri

successori, exhiberet: denique ut ei ex equo de-
scendenti strepam teneret, Imperatorem ad latus
dextram extitisse, strepansque dextram conti-
gisse. q. o facto Papam indignatum, Imperato-
rem increpuisse: sed hunc illi respondisse, factum
id tenendarum streparum inscientia, quod eo
primum te nōpore tenenda strepæ munus obiis-
set. Quæ cūm ita sint, ac tantum sibi Papa do-
minatum in famulos quoque orbis terrarum
Principes sumserit, tamen suave auditu e:z, quod
Papa noster Sixtus V. dominatum illum F A-
MVLATVS nomine appellat. Nam initio
sux contra Regem Nauarrum Declarationis his
vtitur verbis: Ideo se Nauarrum Regem & Cō-
dœum Principem excommunicare, vt SVI FA-
MVLATVS tempora sublatis hæreticis, pace &
otio fruantur. Quod, malum, istuc Famulatus ge-
nus est; quod in o:ccupando orbis terrarum im-
perio, in conculcanda Regum & Imperatorum
maiestate consumitur? Ex eodem Famulatus ge-
nere illud est, quod idem Adrianus Papa eidem
Friderico his scripsit verbis: *Super prudentia tua*
non mediocriter miramur, quod B. Petro, & S. Rom.
Ecclesiæ non quantam deberes, exhibere reverentiam
& videris. In literis enim ad nos missis, nomen tuum no-
stro præponis. in quo insolentia, ne dicam arrogantia,
notam incurris. Qua de re idem Naclerus Ge-
nes.39. testatur. Sed iam ad summum ac præci-
puum Papalis superbiae, & conculcatæ Regum
Maiestatis testimonium veniendum est. Nam
cūm illius Adriani successor Alexander supra-
dictum

dictum imperatorem Fridericum in illis tetricis Ecclesiae Christianae nubibus, ac tenebris, visitata excommunicatione terruislet, Fridericus autem, temporum illorum superstitione imbutus, absolu- se ab illa postulasset, diem ei Papa præstituit, qua se Venetiis in summo templo sitteret. Vbi eò a- ventum est: adlante magna Cardinalium & E- piscoporum copia, cum Papa negavit se gratiam ei suæ proscriptionis facturum, nisi prius ad ipsius pedes prostratis ac supplex veniam ab ipso deprecaretur. Quod ubi factum est, tum Papa pede altero sublato, & collo prostrati Imperato- ris imposito, carmen illud ex Psalmis Davidis a suis sacerdotibus cani iussit. *Super aspidem & Bisilicem ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem.* cuius Cyclopice immanitatis testi- monia luculenta extant apud eundem Naucle- rum Genes. 40. Barnum de vit. Pontific. & Fuc- cium, in Chron. Ecquis est ex tanto Regis Gal- liae senitorum & Consiliariorum numero, qui maius aliquid aut certius conculcatæ maiestatis te- stimonium requirat? Quanquam dixerit fortasse quispiam, Cur tam angusto animo tantus Impe- rator, & tam potens Monarcha? Nimirum hæc fatalis temporum illorum superstitione fuit, quæ mentes hominum in illa caligine occupibat, quo de genere scitum est illud T. Liuij, de Bacchana- libus scribentis: *Nihil est in speciem fallacius quam prava religio, quam Deorum numen pretenditur sce- leribus.* Subit enim animos timor, ne fraudibus hu- manis vindicandis divini iuris aliquid immixtum

violetur. Hæc ille. Sed iam alia quædam Papalis Famulatus testimonia ex conculcata Regum nostrorum maiestate proferenda sunt, quo facilius intelligatur, quād admiranda non sit in hoc Papa Sixto tanta illa vetustate corroborata audacia, cūm sereniss. regem Nauarræ & Illustriss. Principe Condæum hoc verborum honore afficeret ausus, vt eos I R A E F I L L O S appellaret: Superbientis Luciferi ministros: Hæresum & Hæreticorum patronos: in luto ac cæno peroulatos: seditiosorum capita, Duces, & propugnatores hæreticorum, exterorum acerrimos fautores: concitatores armorum contra suum Regem, & aduersus ipsum, & omnes Catholicos: Religiosorum hominum trucidatores: Condæum autem separatum hæreticis parentibus genitum, patris sui impiissimi Ecclesiæ Catholicæ persecutoris vestigiis insistentem: bellorum ciuilium, & seditionum auctorem, omne fœritatis & fœni-
tiæ genus exercentem. Vtrinque autem problem detestabilem, ac degenerem: læse maiestatis diuinæ reos: Orthodoxæ fidei Christianæ hostes. Malam verò tibi pestem, Antichriste sa-
cerdime, qui hæc incesto ore contra tales ac tan-
tos Principes eructare, & istuc acerbitas tuæ
virus euomere ausus es. Sed quid miremur, vt
iam dixi, tantam Papæ in hos duos Principes
sereniss. insolentiam? cum etiam in potentissimum quondam Galliarum Regem Philippum Pulchrum nihilo maiore audacia sit usus? Nam
anno cⁱcc xcvi. Bonifacius octauus tanta
fuisse

H. Coln. Synerol. Lap. p. 152 - 3.

fuisse superbia narratur, vt eum imperio ac po-
testati suæ subiectum esse contenderet, non tâ-
tum in spiritualibus, verùm etiam in temporâ-
libus. Tantumne? Imò verò schismaticum, &
hæreticum illum pronuntiauit, dirisque omni-
bus deuotum excommunicauit. At Rex impri-
mis magnanimus, huic tantæ illius audaciæ ce-
dendum sibi non putauit: imò verò, vt fortè
Principem decuit, eam ferociam atque amentiâ
contruit, ac contudit. Nam & de nefarijs ipsius
sceleribus cognitionem iudiciûmque instituit,
& vbi manifestis cum testimonijis conuictum
esse comperit, tûm illum Romæ comprehendendâ-
dum, & in carcerem compingendum curauit:
qua in custodia, (vt Baldi & Platinæ verba vsur-
pemus) qui tanquam Leo regnarat, tanquam
canis interiit: cuius historiæ præter Platinam
auctores sunt plerique Gallicorū Annaliū scrip-
tores: Heiusmodi quondam fuit Regum no-
strorum magnaniimitas in aspernanda & repre-
menda Paparum impudentia. Nam ecquis to-
ta Gallia vel nobilis, vel plebeius, vel cum im-
perio, magistratu, potestate, vel etiam priuatus,
bene erga Regiam maiestatem animatus existi-
mabitur, cui non ista tanta Romani tyrañi su-
perbia stomachum moueat? Et miramur, Sixtū
nostrum ista Sathanæ disciplina institutum, ista
ferociæ vetustate corroboratum ausum esse in
hac sua DECLARATIONE pronuntiare, se Hē-
ricum Navarra Regem, & Henricum Condannum
Principem, eos utique omnes posteros, regno, princepsa-

tibus, Ducatis, dominis, ciuitatibus, & locis feni-
disque priuare: siemque dignitatibus, honoribus, &
officiis ersam Regis: Hæc enim illius verba sunt.
Item eosdem incapaces declarare, & inhabiles ad
succedend. in quibusunque ducatis, principa-
tibus, dominis, & regnis, ac specialiter in regno Fran-
ciae. Quæ, malumlista Tragica & Thyestea execra-
tio est, & furiosa Antichristi, ac monachi impu-
dentis superbia? Cuius vñquam molossi, aut
Cerberilatrus rabiosior auditus est?

Sed non magnopere admiranda, vt dixi, hæc
Papæ aduersus Regem Nauarrum audacia est,
cum tam effrenatus eiusdem furor in potentissimum Galliæ Regem extiterit. Quare alia po-
tiùs paris ciudemque superbie testimonia au-
diamus: neque enim malèdictis cum Sathanæ
certare, humanum est: satisque fuerit illam Mi-
chaelis Angeli imprecationem usurpare, *Incre-
pet te Dominus.* Iud. i. c. ip. 9. Ergo vt ad institu-
tum redeamus, ne illud quidem eiusdem Papali-
lis famulatus testimonium prætercundum est,
quod de eodem Bonifacio memorie est predi-
tum, qui anno c. 500 magno populorum
concursu ad urbem Romanam propter Jubileum
facto, primo solenni die, Pontificibus insulis
ornatus, sese multitudo dini spectandum præbuit:
postero vero die Imperatorio paludamento in-
signis, nudatum ante se gladium deferri iussit,
magna voce clamitans: Ego sum Pontifex, &
imperator, terrestre que ac ecclæ imperium
habeo. paucisque post diebus Albertum Impe-
rаторem

rato rem à Germanis electoribus creatum, & confirmationem ab ipso postu antein superib[us] re-pudiauit, negans electionem sine sua auctoritate factam, ratam haberi oportere: quippe, cùm solus vtriusque gladij potestatem haberet. Aliquam multis p[ro]t diebus ea conditione illum confirmauit, ut quām primum Regi Galliæ bellum inferret, cuius ei regnum in prædam & victoriae præmium condonabat. Quarum rerum testes sunt Cyprianianos in vita Alberti, Patalip. Vispergens. & Gallicorum Annalium scriptor. s. Se. I quid hæc leuia & minuta persequimur? Superius demonstratum est, Papam Rom. totius Occidentis Imperium sibi ex Imperatoris Constantini donatione vindicare. Nuda hec verba sunt. Quare rem ipsam videamus. Negamus enim ullum esse in Occidente Regē, Gallum dico, Hispanum, Aragonicum, Portugalicum, Hungaricum, Bohemicū, Anglicū, Scotticū, Danicum, Succiū, Rescianicum, Croaticum, Dalmaticum, quem non Papatus Rom. suum sibi vassallum & feudarium ascitcat: quasi qui ab ipso Regnū suum feudi ac beneficij loco acceperit, eoque nomine fidelitatem, aque hominum ei præstare debet. Magnum est quod dicimus, ac dictu propè incredibile. sed prolatis instrumentis, adhibitiisq[ue] testimoniis veritas illustrabitur. Nam regna singula literarum ordine persequemur. De ANGLICO. August. Steuchus Papæ Bibliothecarius in lib. de donat. Conflant. 2. pag. 138. testatur, in illa Papæ bibliio-

theca extare Registrū Papæ Alexandri tertij, in
quo hæc ad Guilielmum Anglorum Regem
Epistola reperitur. Nam ut ex illo Steuchi Bi-
bliothecarij libro intelligitur, singulorum Pa-
parū acta omnia singulis quibusque registris at-
tributis consignata sunt: quibus quemadmo-
dum fides habenda sit, regula iuris ostendit, qua
dicitur, Priuatæ scripturæ fidem haberi, sed ad-
uersus ipsum scriptorem tantum. Ergo Alexan-
dri epistola hæc fuit. Nouit prudentia tua An-
glorum Regnum, ex quo nomen Christi ibi glorifi-
catum est, sub Apostolorum principis manu & tute-
la extusse. Nam ut bene nosti, Angli fideles erat
& pie deuotionis respectu ac cognitione Religionis,
annalem pensionem Apostolicae sedi exhibebant: ex
qua, pars Romano Pontifici, pars Ecclesiæ S. Ma-
riae, que vocatur schola Anglorum, in usum fratrum
deferebatur. Hæc ex Steucho. sed præter Steuchū
aliis locis hæc testimonia reperio. Flau. Blon-
dus lib. 6. Decad. 2. Tunc, inquit, Ioannes Anglorū
Rex vires suas Regi Francorum impares fore ve-
ritus, ad Innocençij tertii Pontificis Rom. misericor-
diam configit. nam Angliam, Hyberniānque Ro-
mana Ecclesia feudatarias ex federe constituens,
centum auri marcas pro utraque insula quotannis
soluere est pollicitus. Anton. Florent. Histor. part.
3. tit. 19. §. quinto. Anno 1223. Ioannes Rex An-
glorum sponte de consilio suorum Principum obtu-
lit ac liberè concessit Deo & Apostolis eius san-
ctissimis, Petro & Paulo, & S. Romana Ecclesia &
D. Pape Innocentio 3. totum Anglia Regnum &
Hybernu

Hibernia pariter , cum omnibus iuribus & pertinentiis suis : & fecit ac iurauit homagium pro dictis Regnis, dicto innocentio Papæ , ut illa de cetero , ut feudatarius , ab ipso Papa & successoribus eius tene-
ret. Quod idem Polydorus Virgilius lib. 15. com
memorat. Hoc Papæ instrumento, si fides pri-
uatę, vt dixi, scripturę habenda est, regnum An-
glie Papæ feudatariū est. Age, reliqua videam⁹.
DE REGNO ARRAGONIAE. Steuchus eodē
lib. pag. 193. Petrus Rex Arragonie anno tertio Do-
mini Innocenty tertii Pape venit Romam ad eun-
dem innocentium , ab eoque militiam solenniter , ac
honorisfē accepit : obtulitque sponte totum regnum
B. Petro, & sacrosancta Rom. Ecclesia: ibique acce-
pit in feudum, prædictum regnum. Itemque pro regno
Sardinie, certam pecunia summam constituit se da-
turum. DE REGNO CROATIAE ET DALMA-
TIAE. Steuchus eodē libro, pag. 191, in regno
Gregorij VII. ita legitur . In nomine Dom. S. & in
individua Trinitatis , anno Dominica incarnationis
millesimo septuagesimo sexto: inductione quarta deci-
ma mēsis Octobr. Ego Demetrius, qui & Suinimir
nuncupor, Dei gratia Croatia Dalmatiaeque Dux
a te D. Gebizo, ex Apostolice sedis legatione, Domini
Papa Gregorij potestatem obtinente, in Salontana Ba-
silica S. Petri, synodali & concordi totius cleri & po-
puli electione, & Croatorum Dalmaticorumque re-
gni regimine per vexillum, ensim, sceptrum, & coro-
nam inuestitus atq; constitutus Rex , tibi deuoueo
& policeor me uncommutabiliter completerum om-
nia , qua mihi tua reuerenda iniunges sanctitas, ve-

in omnibus & per omnia Apostolica sedis fidem ser-
 uem, & quicquid in hoc regno tam Apostolica sedes,
 quam legati sui sanxerunt vel sanxerint, irrevoca-
 bilius custodiam: Iustitiam excolam, Ecclesiam de-
 fendam, ducentorum quoque Bizantiorum tribu-
 tum, meorum omnium consultum, primatum, S. Pe-
 tro per singulos annos in resurrectione Domini, de
 mihi concessio regno persoluendo statuo. Praterea, cum
 Deo scriuire regnare sit, vice B. Petri ac domini nostri
 Papa Gregorij, atque post se successorum in Aposto-
 licas sede me tuis manibus committo, & committendo,
 hanc fidelitatem iuramento stabilio: Ego, inquam, De-
 metrius, qui & Suinimir, De gratia & Apostolica
 sedis dono, Rex ab hac die in antea S. Petro & do-
 mino meo Papa Gregorio & suis successoribus cano-
 nice intrantibus, ero fidelis. Regnum autem quod mihi per
 manum tuam, domine Gebizo, traditur, fideliter reti-
 nebo, & illum suumque ius Apostolica sedis aliquo in-
 genio aliquando non subtraham: Dominum in eum
 Papam Gregorium, & suos successores atque legatos,
 si in meam potestatem venerint, honorifice suscipiam,
 & honeste tractabo, & remittam, & undequaque me
 inuitauerint, prout potero simpliciter eis seruiam. Hec
 Steuchus. Ex quib^o cognoscilicet, quam scitos &
 literatos sribas habere Papas soleant, q non mo-
 do Francisci & Dominicis res gestas & admiranda
 facinora literis madare possint, veru etiam inuesti-
 tutarum feudalium instrumenta & brevia testata co-
 scribere. DE REGNO DANICO. Steuchus eodē li-
 bro 2. pap. 189. Regnum Danorum, inquit, est peculium
 & veltigal sacrosancta Rom. Ecclesia: quod eadem
 Pontificum

Pontificum vera monumenta testantur. Alexander Episcopus S.S.D. dilecto filio Snewi. Regi Danorum salut. & Apostolic. benedict. Prudentiam tuam monemus, ut censum regni tui, quem antecessores tui sanctae Apostolicae Ecclesiae persoluere soliti sunt, nobis & successoribus nostris transmittere studeas: ita tamen ut non sicut oblatione super altare ponatur, sed tam nobis, quam successoribus nostris, ut certius approbetur, praesentialiter offeratur. DE REGNO FRANCIAE.
 Extat apud Nicolaum Gillium Gall. Annal. scriptorem, insignis Papæ Bonifacij VIII. epistola, quam subscribemus. Bonifacius seruus seruorum Dei Philippo Francorū Regi: Deum time, & mandata eius obserua. Scire te volumus, quod in spiritualibus & TEMPORALIBVS nobis subes: Beneficiorum aq[ue] præbendarum ad te collatio nulla spectat: & si aliquarum vacantium custodiam habeas, usumfructum eorum successoribus reserua: & si quas contulisti, collationem haberis irritam decernimus. aliud credentes. Fatuos reputamus. Datum Laterani, iiii. Non. Decemb. Pontificatus nostri anno sexto. Hoc Papæ Bonifacij instrumentum est à Bibliothecariis, sine dubio in ipsius registro ex consuetudine reconditum: sed audiamus quid pars aduersaria respōdeat. Nam ex Regis responso quantum fidei atque auctoritatis illis registris tribui oporteat, cognoscemus. Philippus Dei gratia Francorum Rex, Bonifacio se gerenti pro summo Pontifice, salutem modicam, sive nullam. Sciat tua maxima FAVITAS in temporalibus nos alicui non subesse. Aliquarum Ecclesiarum & præbendarum vacantium

collationem ad nos iure Regio pertinere, & percipere
 fructus earum contra onnes possessores, utiliter nos
 tuere: secus autem credentes, fatuos reputamus atque
 demetes. Hæc ex Chroni. Brit. Armori. libr. 4. cap.
 14. Nicol. Gillio in Chroni. Gallic. ex quibus fa-
 cilis coniectura est, ut maximè concedamus fu-
 riales illas literas superiores à Papis ad Reges
 missas fuisse, tamē eos acriter ac vehementer il-
 lorum audaciam ac temeritatem compressisse.
 Et tamen idem Steuchus, Papæ, vt diximus, Bi-
 bliotheccarius illo suo registro fatus, in eod. suo
 libro, pag. 198. ita scribere est ausus: & Lugduni
 edendum curare. Bonifacius VII. contra Philippū
 Gallorum regem, quod contra Ecclesiam sese extolle-
 ret, cum ei Pontifex vetera monumenta explicasset,
 quibus doceret, quod Romana Ecclesia & in sacris,
 ET IN PROFANIS Gallia subesset, quo necesse esset
 Pontificem VTI DOMINVM REGNI SVI eum
 venerari, & colere, cum ille despiceret, eum excom-
 municauit. DE GERMANICO IMPERIO. Apud
 eundem Steuchum de hoc imperio summum si-
 lentium, propter summam (vt credi par est) Im-
 peratoris Caroli V. potentiam, quem offendere
 Steuchus metuebat. sed aliunde permulta testi-
 monia suppetunt. Primum apud Canonistas in
 c. tibi domino, distin. 63. vbi Imperatoris Otho-
 nis iuriandum continetur, Papæ præstitum,
 quod Papa Clemens contendit esse iuriandum
 fidelitatis, quod vassalli feudo accepto, suis pa-
 tronis præstant in c. de iure iurā. in Clem. Vnde
 Canonistæ fortissimè disputant, ac ratiocinatur,
 Imp era-

Imperatorem esse Papæ vassallum, & imperium ab eodem feudi nomine teneri: sed & Papa Innocentius III. in c. venerabilem, extra, de elect. scribit, ius eligendi Imperatoris ad Principes Germaniæ ab Apostolica sede peruenisse. & c. 2. de re iudic. in vij. Imperatorem posse à Papa deponi: & in c. i. Extr. Ne sed. vacan. Papam vacante imperio Imperatorem esse. Atque hinc illa Papæ Innocentij II. nata confidentia est, ut Romæ in Lateranensi Basilica Lotharium Imperatorem pingret, quasi vassallum ad pedes ipsius prostratum, & Imperij coronam ab eo accipiente: atque hos illi picturæ versus adscriberet:

*Rex venit ante fores, surans prius urbis honores.
Post homo fit Papa: sumit, quo dante, coronam.*

Cuius rei memoria extat in Chronic. Hirsaug. in vit. Abbatis Hartuungi, & apud Radeuic. lib. i. num. 9. & 10. Et cum ea die Imperator Fridericus cū Adriani Papæ legatis expostulasset, Radeuicus sic eos respondisse scribit, A quo ergo habet, si à Domino Papa non habet imperium? Quinetiam extat apud Ioannem Aueutinum lib. 6. pagina 636. Adriani Papæ Epistola ad Archiepiscopos Trevirensim, Moguntinum, & Coloniensem his verbis: Romanum imperium à Gracis translatum est ad Alemannos: ut Rex Theutonicorum non antequam ab Apostolo coronaretur, Imperator vocaretur. Ante consecrationem, Rex: post, Imperator. Unde igitur habet imperium nisi a nobis? Ex electione principum suorum habet nomen Regis, ex

consecratione nostra habet nomen Imperatoris & Augusti, & Caesaris. Ergo per nos imperat: Roma nostra sedes est: Imperatoris est Aquis, in Arduenna, que est sylva Galliae. Imperator, quod habet, totum habet a nobis. Sicut Zacharias transstulit imperium a Gracis ad Theutonicos, ita nos possumus ab Alemanni transferre ad Gracos. Ecce in potestate nostra est, ut demus illud cui volumus: propriea constitutus a Deo super gentes & regna, ut destruamus, & euellamus, adficemus, & plantemus. Hæc Papa de Germanico imperio: satis, ut videtur, confidenter: cum illum Aquisgranum, & in syluam Arduennam, quasi pastorem ac bubulcum quendam, relegat. Ecquis erit ex illustribus inuitissimi Imperatoris consiliariis, qui tam immanem atque importunam illius Tyranni vocem ferre possit? Sed alia audiamus. DE REGNO HISPA-
NICO. Steuchus cod.lib.2.pag.133. Gregorius VII. inquit, scribens Regibus ac Principibus Hispanie, ita dicit, *Vos scitis, quod antiquitus Regnum Hispania est Romane Ecclesia.* Et paulò post, ex re-
gistro epistolarum eiusdem Papæ, quod in sua bibliotheca religiosè asseruari affirmat, hanc epistolam proferit. *Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Regibus, Comitibus, caterisque Principibus Hispania salutem.* Notum fieri vobis volu-
nus, regnum Hispanie, ex antiquis constitutionibus B. Petro & S. Romana Ecclesie in ius & pro-
prietatem traditum esse, & quae sequuntur. DE RE-
GNO HVNGARIAE testimonium eiusdem ge-
neris extat apud eundem Bibliothecarium pag.
186.

186. *Gregorius Episcopus S.S. D. dilecto filio Salomo-ni, Regi Hungariae salutem. Sicut à maioribus patriæ tua cognoscere potes, regnum Hungariae sacrosancta Romana Ecclesia proprium est, à rege Stephano olim B. Petro, cum omni iure ac potestate sua, oblatum, & deuote traditum. Et mox. Idem Gregorius ad Geusum Hungaria Regem: Notum tibi esse credimus, Regnum Hungaria, sicut & alia nobilissima Regna, in propria libertatis statu debere esse, & nulli Regi alterius Regni subiici, nisi Sancta & uniuersali matri, Ecclesia Romanae.* DE REGNO POLONICO.

Albertus Krantz in Wandal. lib. 8. capit. 2. Lakoldus hac tempestate dux erat Cracouia, & qui per omuern Poloniām facile principaretur. hic à Iohanne Pontifice Romano suscepit coronam: quod Ladicum (quia eum exscrabatur & excommunicabat Papa) non duceret legitimū Imperatorem. iam enim Pontifices in eam venerant maiestatem (quam principes seculares dicunt Presumptionem) ut Reges crearent: citanies verbum primi post Christum Pontificis: Ecce, inquit Petrus, duo gladii hic. Contra quod principes ipsi verbum eterni Pontificis, Mitte gladium tuum in vaginam, de gladio carnali humano & seculari interpretantur: quasi non liceat summo Pontifici in eo pugnare. Lakoldus autem à Pontifice Rex nominatus & consecratus omne regnum fecit B. Petro tributarium, ut per singula quotannis capita solueretur nummus unus: qui appellatur. S. Petri. DE REGNO RUSCIAE. Steuchus eodem lib. pag. 109. *Regnum item Ruscia iuris ac distictionis est Romana Ecclesia, quod eadem prysca monumenta pre-*

se ferunt. Gregorius VII. Regi & Regina Russie
scribens: Dilectis, inquit, filius Demetrio Regi Ru-
scorum: & reginae uxori eius salutem, & Apostolicam
benedictionem. Filius vester, lumina Apostolorum
visitans ad nos venit, & quod regnum illud dono
Sancti Petri per manus nostras velle obtinere, et
dem beato Petro Apostolo, debita fidelitate exhibi-
ta, deuotis precibus postulauit: indubitanter afferens,
illam suam petitionem nostro consensu ratam fore,
ac stabilem, si Apostolica auctoratis gratia ac mu-
nimine donaretur. cuius petitionibus assensum pre-
buimus: & regni nostri gubernacula ex parte B.
Petri illi tradidimus, ea videlicet intentione chari-
tatis, ut B. Petrus vos & Regnum vestrum sua
apud Deum intercessione defendat. De Regno
Siciliæ. Papa Clemens V. in clém. pastoralis
de sentent. &c re iudic. Rursus non est silentio relin-
quendum, quod ipse Rex Sicilia noster & Ecclesia
Romanae ratione regni predicti notoriè subditus, ho-
mōque ligius, & vassallus in eodem regno continuum
habet domicilium. DE REGNO SCOTICO. Po-
lydorus Virgil. lib. 27. ita scribit: Bonifacius in-
tereā Pontifex à Scotorum precibus fatigatus, interdi-
xit Eduardo Regi, ne amplius posthac Scotos bello ve-
xaret: quod id regnum antea in Romani Pontificis fi-
dem & potestatem à Scotorum ipsis permisura fuisset. Et
ideò assuerabat sibi soli integrum esse cuiusque libe-
ret, dare aut auferre. Hactenus regna Christiano-
rum Regum omnia enumerauimus, quæ Papa
feudi ac beneficij ab se accepti loco teneri ac
possideri

possideri contendit. Ex quibus singulis atque vniuersis dijudicandum cordatis viris relinquimus, utrumne haec modesti Ecclesiæ pastoris humilitas esse videatur, tantopere à Christo commendata, an potius immanis atque intolerandi Cyclopis confidentia. simul ab iisdem cogitari cupimus, an non tanta ista Paparum superbiloquentia ex eodem spiritu profecta sit, vnde illa Tyranni Neronis oratio à Seneca libro de Clementia primo posteritati tradita. *Ego ex omnibus mortalibus placui, electusque sum, qui in terris deorum vice fungerer. Ego vita necisque gentibus arbiter. Qualem quisque sortem statumque habeat, in manu mea positum est. Quid cuique mortaliū fortuna datum velit, meo ore pronuntiat. Ex nostro responso latitia causas populi, urbēsque concipiunt. Nulla pars usquam, nisi volente propitiōque me, floret. hac tot millia gladiatorum, qua potestas mea comprimit, ad nutum meum stringentur. Quas nationes funditus excindi, quas transportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos reges mancipia fieri, quorūque capitū regium circundari decus oporteat, qua ruat urbes, qua oriantur, mea iurisdictio est.*

CRIMEN PERDVELLIONIS.

Sequitur quartum crimen, cuius Papam Romanum iampridem à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verùm etiam conuictum & condemnatum esse diximus. Nos

Perduellionatum illud appellamus, hoc est factiones hostili animo ad euertendum omnium Rerum publicarum statum, quæ in orbe Christiano sunt, comparatas. Sed quoniam Gallia nostra causa potissimum hæc à nobis instituta disputatio est, in præsentia satis futurum videtur, si ex ea sola, atque adeò ex recenti factiōnum illarum memoria, huius criminis testimonia proferamus. Annus iam abiit tertius & vice-simus, ex quo Gallia nostra continuis propè bellis civilibus miserandum in modum vexatur. Bellis dico? Imo verò lanienis, & cruentis & furiaribus carnificinis. Qui eorum, quos illa bella sustulerunt numerum diligentius inierunt, nō minus reperiunt duodecies centenis Gallorum indigenarum millibus. Ecquis est in Gallicis Parliamentis, vel Præses, vel Senator, qui ex animi sui sententia deierare audeat, Papam Romanum non tantis malis Alastorem, non præcipuam tantorum incendiorum facem extitisse? non assiduè Cardinales aut Episcopos, & alios ex suo comitatu emissarios ad aulam Gallicam missitasse, qui Regum animos tanquam malignij, ad hæc tunelia, & internecina bella, ad carnificinas, ad vastitatem terræ Galliæ inferendam inflammarant? cùm interea quasi lanista sanguinarius, commissis inter se gladiatoriibus, cruentos istos ludos ex sua Santangeli mole spectaret: aut, tanquam alter Nero, incensam ab le vibem, è sua turri despiceret: suósque oculos

culos istis funestis spectaculis palceret , crude-
lē. nqae animum exlaturare cuperet ? Quod si
quę patrum memoria in hoc regno contigerunt
recordari volumus , primum hoc reperiemus:
Ludouicum xii. (at, quem Regem ? qui Patris "
paria nomen summo bonorum omnium con- /
sensu adeptus est) v̄bes aliquot Italiae , bello /
captas , Papæ Ioli secundi ditioni adiunxisse .
Papam intermissis aliquot mensibus hanc Regi "
pro accepto beneficio gratiam retulisse , vt non /
modò eum schismaticum & hæreticum pronun- /
tiaret , proscriberet , diris suis excommunica- /
tionum fulminibus infectaretur : vere metiam /
Gallos omnes hostilem in modum cruciandos ,
interficiendosque curaret : præmium etiam per- /
cussoribus polliceretur , peccatorum omnium &
veniam , & impunitatem , si quis velnicum Gal- &
lum quoquo modo trucidaret . Quid est Per-
duellem esse , aut verò perduelles omni scelere
& crudelitate superare , si hoc non est ? Sed ope-
ræ pretium est , aliquanto planius totam illam
tragœdiam exponere . Erat is Papa ingenio tru-
culento , atque ita diro , immani , turbulento , vt
ne soi quidem latrociniij sociis Episcopis & Ca-
dinalibus Romanis ferendus , Regibus verò &
Principibus plenè intolerandus vidcretur . Ita-
que summo omnium consensu , Concilium in
vrbem Italiae , Pisas indictum fuit , vt communi
consilio impendentibus ab ipso Ecclesiæ Chri-
stianæ malis obuiām iretur . Quām prudenter
autem , & legitimè , ac solenniter Concilium il-

// Iud conuocatum fuerit, patet ex Philippi Decii
// Iurisconsulti per ea tempora celeberrimi Con-
// silio c. l. i. quod Mediolani aduersus illum Pa-
// pam & scripsit, & edidit. Eum conuentum fur-
// bundus Papa confessim bello & armis detur-
// bauit. Quapropter Regis nostri auctoritate
Mediolanum primùm, tūm deinde Lugdunum
translatum est, vbi re cognita, & deliberata, Ju-
lius à suo Papatu suspensus fuit: hoc est ad tem-
pus Papatus administratione circumscriptus.
Quo nuntio Julius accepto, tanto dolore atque
iracundia exarsit, vt non in modò Gallis omnibus
aqua & igne interdiceret, verum etiam obuium
quemque mactari, trucidarique imperaret: præ-
miis etiam, vt dixi, sicarios ac percussores inui-
taret. Quam ipsius insaniam, ac potius rabiem,
quoniam Gulielmus Budæus, Parisiensis, vir
non minus patriæ amans, quam doctus & lite-
ratus, in suis de Aſſe libris acriter atque animo-
ſe persecutus est, commodissimum videtur, to-
tam illā cordati viri ac ciuis boni querimoniam
non modò Parlamentorum nostrorum Senato-
ribus, verum etiam omnibus omnium generum
atque ordinum hominibus legendam propo-
nere: præsertim cum historici ad vnum omnes
in eadem querela exponenda mirificè cum eo
consentiant. Nam is est Julius secundus, de quo
& Arnaldus Ferronus, vir imprimis doctus, &
Galliæ nostræ historicus, & Burdegalensis quon-
dam Parlamenti Senator, itēmque alij complu-
res memoriæ prodiderunt: quod cum exercitu
compa-

comparato Roma in Galliam, infesto in Regem nostrum animo, contenderet, suaque armatas copias ipse loricatus ex urbe per Tiberis pontem educeret, multis hominum millibus audientibus hec pronuntiauit: Quando nobis claves Petri nihil prosunt, age, gladium Pauli distringamus: simul claves, quas secum attulerat, in Tiberim proiecit gladiumque vagina eduxit, qua de re notum illud vetus carmen est:

*In Gallum, ut fama est, bellum gesturus acerbum
Armatam educit Julius urbe manum.*

Accinctus gladio, claves in Tiberidis amnem

Proiicit, & saevis talia verba facit:

Cum Petri nihil efficiant ad pralia claves,

Auxilio Pauli, forsitan, ensis erit.

Sed iam ad Budæi querimoniam accedamus: quem in libro de Asse quinto his luculentis expavit verbis: *Clerim magister sanguinarius, effractis timoris diuini repagulis, feras nationes in Domini populum immitebat, & Gallorum partes, eorumque fautores diris execrationibus deuouens, scelere plusquam Tragico totum penè orbem religione solutum in deuotos concitatbat.* An eius temporis in mentem non venit, cum Diuus Petrus Paulisque & eorum sequaces, Ecclesiae Architæcti, non armorum splendentium fiducia infecti ad pralia graffabantur, sed cruento, sed innocentia freti, cetera inertes, ad castra Christi tuenda in tumultu flagrantissima charutaris classico ciebantur? Nunc inania tantum ipsi nomina tanto interuallo facti, et si eorum demum maiestate apud populos sacrosancti sacerdo-

tum ordines primarij fastus suos obumbrant. Oduram portentosamque recordiam sacrosancta potestatis! Quis enim unquam tantum animo concepit nefas, ut S A C E R D O T U M C U L M E N, ut clericus magister, ut sacerdotum summus opifex manus inauguratorices, ab altaris operata adhuc calentes, in familiam Domini armare sustineret! ut animo plus quam gladiatorio grassaretur ad Christiani nominis culmen, nempe Regem Christianissimum mundo stupente delendum! & nunc mysticum illumensem casim punctumque irato, ut credimus, proposi so vibraret: nunc à Mari sanguinariam frameam mutuaretur, & consternatos diris execrationibus, qua fortasse in eum ipsa verterunt, ad internacionem quoque conniteretur? En quos pedes, quas manus lubens exosculere, unde vel os cruentum, atque pollutum referres. Misericordia te tum, LVII, arque intemperis actum, quis usque adeo ira cace indulgendum putaris, rute, ut transuersus, vesana amnicacitate raperere? & nec te, nec decorum maiestatis beatissima pra odio resuscitere, sed ordinem amplissimum, sed senatum illum purpuratum, praecipua veneratione insignem, sed Libani gloriam recumtrapiens inuitum bona ex parte, & missitatem arcis Ecclesia ruina nos obruere, tèque adeo ipsum cuperes? orbem etiam penè totum immutares, fulminibus ciendis, intorquendisque collabefactum, ut nos odio & inuidia flagrantes, igneque deinde ardentes toruis istis oculis inspiceres, nec iam recusares, quin in Regem nostrum flammandem voti compos insilires? Proh superius immortales! tantumne de summo sanctuarij

Et uarij vertice licuit male suade noxe, vel æstro vindictæ plus quam Atreia percitum, per fas agere, nefasque precipitem? ut vel corpus animatumque in busto inimicorum properaret ire perditum. Non fuit ira efferatissima facis, retrò nos in fines fulmine perterritos egisse, Italia perdutè nobis adamata possessione cedentes cum fremitu geminique, nisi de aris insuper & focis dimicare, extremaque deinde exemplatimere coegisset? Cum interim sub ipso lanista sanguinario totius propemodum hic orbis nobiscum patiter digladiaretur animo infestissimo. Vbi nam erat igitur ille zelus domini, que est ira iusta lese aut immunita vindex diuina maiestatis? hoc enim demum signifero in aciem prodire sacris cohortibus fact est, si quando prodire fas est. Num tandem igitur ex illa arce charitatis aut fidei facello auxilia promperat, & signa cruciata? Ecquid igitur cum pudebat SERVVM SERVORVM Dei se vocare, cum Franciam, Christianorum decus semper, & Pontificum adem, religionisque asylum bustis ipse Gallicis insignire gestiret? Cùm sacerdos septuagenarius, Christi, pacis conditoris & parentis, legatus Bellone sacris operaretur: cui cum generis humani luculentio dispendio luteare contendebat. Idq; tum, cum profanū vulgus ad delubra pacis & concordie miserabilis species supplicationes imbat. Enim uero usendum spectaculum. Patrem non modo sanctissimum, sed etiam senio & canitis spectabilem, quasi ad tumultum Gallicum Bellone fama suos euocatos crientem: non tra bea, non augustis insignibus venerandum, non Pontificis gestaminibus sacro sanctum, sed paludamento

© cultu barbarico conspicuum, sed furiali, vt ita dicam, confidentia succinctum, fulminibus illis bruis
inanibus lucidum, eminente in cruci vulnus cultaque
spirituum atrocitate. Profecto nos vidimus in paucis
annis multa, que prorsus maiora fide posteris vide-
buntur. Hoc turbine, hac procella luxata Ecclesia-
stica auctoritatis ac disciplina compage, quoniam mo-
do fides recta, nisi clavis trahalibus & aeternis fixa,
sacrisque monumentis semel affirmata constabilius
que fuisset? Haec tenus Budæus, vir, vt ante dixi,
patriæ amans, & omni laude dignus. qui etsi
nondum planè cognorat, quantum inter Christum & Antichritum interesset, tamen patriæ
charitate impulsus non potuit; non illam Papæ
cruelitatem ac barbaram immanitatem literis
ad sempiternam Papatus ignominiam commen-
dere: vt omnis posteritas intelligeret, quām ho-
stili ac perduelli animo Alustores nostri in Gal-
lia, Budæi ætate, grassati essent. Age: alterum
haud paulò vētūtius eiusdem in Galliæ Reges
perduellionatus testimonium audiamus. Nemo
ignorat, partem Galliæ regni propè dimidiam
per annos amplius trecentos ab Anglorum re-
gibus quondam occupatam fuisse. Eam re-
gionem cùm Rex Galliæ Philippus (cui poste-
rius Augusti cognomen fuit) bello recuperare
conaretur, dici non potest, quām superbè ac fe-
rociter Papa Innocentius 111. ei sit aduersatus.
Neminem paulò humaniorem esse arbitramur,
qui nesciat, Romanorum quondam hanc artem
ad subigendas gentes exteris fuisse, vt si quam
inter

inter vicinos aut Reges aut populos contentio-
nem exortam animaduertissent, eam studiōsē a-
lerent, partīque alteri amicitiam ac societatem
honorificentissimis senatus consultis deferrent:
simul ei auxilium aduersus alterum pollicerent-
tur. His artibus altera superata & subacta parte,
postea breui tempore intericcto, perfacile alte-
rius opprimendæ occasionem reperiebant. *No-
st̄er populus*; (ait M. Tullius in lib. de Rep.) *sociis
defendendis terrarum iam omnium potitus est.*
Hanc eandem maiorum suorum, hoc est (ut
Ioannes monachus, Canonista nobilis, inter-
pretatur) prædonum ac latronum viam ac vesti-
gia secuti Papæ, vt primū aliquid inter vicinos
Reges aut Principes discordiæ subortum es-
se cognouerant, eam per emissari s quosdam
Cardinales augere atque alere incipiebant: si-
mul pactiones cum alterutro facere, vt si sua o-
pera regno aduersarij potiri possent, tūm sedem
Romanam tanti beneficij auctorem agnosce-
rent: eisque de nouo adepto regno fidem, homi-
nium, ac proinde tributum annum præstanter.
Hac pactione & coniuratione facta, illico Prin-
ceps aduersarius à Papa schismaticus & hæreti-
cus pronuntiabatur: Regnumq; ipsius primo oc-
cupanti adiudicabatur, quibus artibus dici non
potest, quot incendia Papæ in omnibus Chri-
stiani orbis partibus quadringentis hisce annis
excitarint: quām multos sibi suāque stercora-
rīz sedi Reges ac Principes, vassallos, feudati-
rios, stipendiarios redegerint. Qua de re quia

Paulò antè copiosè dictum est, satis erit de duobus illis Galliæ & Angliæ Regibus exponere. Exorta igitur inter illos contentionē, Papa Innocentius III. primū ex suo consistorio duos legatos in Galliam misit, qui & Regem execrationum minis ternerent, & regni populares aduersus ipsum Regem concitarent, & arcana cum Episcopis Gallis ceterisque sacerdotibus consilia & conuentus inirent. Tùm deinde Imperatorem Othonem IIII. itémque Ferdinandum Flandriæ comitem aliósque complures exterorū Principes ad arma contra Regem Gallorum ita celeriter, atque acriter concitauit, vt nisi forti magnóque animo Papæ illius minas & bruta fulgura contempssisset, non tantùm illas regni sui regiones, verùm etiam brevi tempore reliquas omnes amisisset. Cuius rei memoria extat, non modò in Gallicis nostris Annalibus, verumetiam apud Canonistas in c. nouit, 13. extr. de iudic. Nam illa Decretalis sempiternū erit Papalis erga Reges ac Patriam nostrā odij, ac perduellis animi, monimentum. Ex his igitur & aliis quæ superiùs demonstrauimus, perspicuum omnibus esse arbitramur, quantum auctoritatis huic Pape Sixti DECLARATIONI tribui ab ordinibus & Regni Galliæ consiliariis oporteat: quem apertissimis testimentiis docuimus, multis atrocissimis criminibus à maxima Christianitatis parte non modò accusatum, verùm etiam conuictum, & condemnatum fuisse. Quòd si qui fortè sint, qui disputent, quemadmodum

admodum ex eo, quòd duæ partes è tribus Europæ partibus, Papam exauktorarunt , nulla ei auctoritas à reliqua parte tertia tribuenda est: ita cùm duæ partes è tribus Galliæ partibus suam illi auctoritatem conseruatam velint , æquum esse, vt suum ei ius in Gallia conseruetur: duplex nobis in promptu responsio est. Prior, quoniam ex illo Gallorum numero qui Paparum partibus student, omnes Cardinales , Archiepiscopi , Episcopi, Sacerdotes, monachorum phalanges innumerabiles, & clerici , cæterique generis eiusdem scarabei , Papæ beneficarij, canes denique omnes, qui Papæ tribunal lambunt, primo loco extinendi sunt : ~~præpter~~ regulam juris, qua dicimus. Quo in negotio res aticuius agitur , (quoniam ipsius aliqua ex parte interest) eam in eo negotio testem idoneum non esse. sed neque. Init. de testam. ordi. l. nullis , 10. D. de testib. l. omnibus, 9. C. eod. l. j. s. in propria, D. quand. appell. sit. Secunda est, quod illis omnibus è numero exemptis non exigua pars ceterorum qui inueteratam in Gallia religionis consuetudinem sequuntur, non iudicio & sponte id faciunt , sed terrore & minis compulsi: vt nihilo magis inter Papatus clientes numerandi sint, quam (vt Iurisconsulti dicunt) testes aut tutoris vi & metu in aliquo negotio retenti , inter idoneos testes & auctores numerantur, de quibus eleganter Vlpianus scribit, eos qui inuiti negotio & actui alicui præsentes adfunt , non magis adesse videri, quam si somno

vel morbo comitiali occupati in eo loco suis-
sent.l.i.§.vltim.D.de tutel.l qui testamenta, 20.
§.vltim.D qui testamen. fac.l.nouissimè , 7.§.
i.quod fals. tutor.auctor.l.z.D.de iudic. De-
nique constat inter omnes , si par Gallis ho-
minibus utriusque colende exercendæque reli-
gionis libertas daretur , vix quartam popula-
rium regni partem in sedis Romanæ religione
permansuram. Quo loco iuuat nos vetus illud
Bartholi commemorare, qui in præfat. Digest.
num.14. vbi de donatione Constantini dispu-
tans , & aliorum Doctorum sententias enumera-
ras,cum ad suam vētum est, ita loquitur: Vides,
nos sumus in terris ecclesie (nam Bononiae doce-
bat) & ideo dico quid illa donatio validus. Vbi ta-
men multa contra illam donationem non ob-
scure subiungit. Ac pari modo cūm Canonistæ
disputarent non licere Imperatori quenquam
perduellionis crimine damnare, qui pontificiam
factionem sequeretur, Bartholus de Imp. Hen-
rici sentētia, qua Robertum Siciliæ regem per-
duellionis damnarat, & contraria Papę Clemens
V. sententia , qua eundem Robertum absolu-
uerat, commemorans. Papæ quidem se aduersari
non audere ostendit. Imperatoris autem sen-
tentiam probare non dissimulat : Canonistis
Bartholo iccirco vehementer indignantibus:
qui de papa & Cæsare versum illum usurpant,
papam suum Iouem appellantes:

Dicitur imperium cum Ioue Cæsar habet.
Quinetiam eodem loco bartholus disputat, tan-
tum

tum absuisse, vt Robertus Papæ vassallus esset, quemadmodum Papa contra Imperatorem contendebat: vt testetur, mortuo Roberto Aloysium ipsius heredem Imperatori fidelitatem Siciliæ nomine iurasse, in ciuitate Pisarum, se præsente. Quia de re videnda Henrici constitutio Ad reprimendam, Qui dicant rebell. & contra-ria Papæ constitutio, illam abrogans, & contumeliosè rescindens, In Clement. Pastoralis, de Iudic.

Quod si de Perduellionatu Paparum Ecclesiastico dicendum aliquid videtur, non alienum erit proferre testimoniu Senatoris quodam Parisiensis celeberrimi, nomine Cosinæ Guymerij: qui in præfatione Pragmaticæ sanctionis Biturigæ auctore Rege Carolo VII. conscriptæ nonnulla commemorat magnopere ad cognoscendā Alastorū Romaporū insianam pertinentia, Circa annum Domini, inquit, c. 15 CCCX XC. mortuo Gregorio XI. Cardinales debentes procedere ad electionem successoris, fuerunt à Romanis comminati, quod occiderentur, si non eligerent Italicum aliquem. Elegerunt ergo Archiepiscopum Barenseim, qui runc erat Rome, exprimentes ei, quod eum eligebat ad vitandum periculum, scū fingebant eligere: sed postea data opportunitate alium eligere liberè intendebant. Electo igitur illo, qui Urbanus VI. dictus est, ille dixit, quod si volebant eum eligere, quod eum eligarent, quia intendebat Papa esse. Illi tamen Cardinales post aliquid tempus recesserunt ab eo, & fugientes ad ciuitatem Fundansem, elegerunt alium, qui

electus est Clemens VI. qui translulit curiam suam
 in Auenionem, illumque venerata est pro Papa Frä-
 cia, Hispania, Catalonia. Alteri verò scilicet Vrba-
 no, adhesit obediens Italia, Alemania, & Hunga-
 ria, & durauit hoc pessimum schisma ultra XXX. an-
 nos. Durante hoc schismate, post Vrbanum successu
 ex illa parte Bonifacius IX. Bonifacio successit Inno-
 centius VI. Innocentio Gregorius XII. Ex alia parte
 Clementi successit Benedictus XIII. qui dicebatur Pe-
 trus de Luna, sub quibus fuit fact: in concilium Pisanum
 anno 1309. in quo, ipsis depositis, fuit electus Alex-
 ander, qui dicebatur Petrus de Candia, cui suc-
 cessit Iohannes XXIII. propter quod generatum fuit
 aliud schisma. Tandem concilio congregato Constan-
 tia, per Imperatorem Sigismundum, consentientibus
 dictis Ioanne XXIII. & Gregorio XII. & Cardinalibus
 D. Benedicti ibidem accendentibus, ibidem cessit Gre-
 gorius XII. & alijs duo depositi fuerunt propter con-
 tamiam, & ad sedandum schisma. Hęc Guimerius.
 Nunc alterum eiusdem testimonium audiamus
 ex eodem libro, folio 5. col. 2. Martinus, inquit,
 fuit electus in Papam per concilium Constantiense,
 depositis alijs contendentibus, qui diu schisma habue-
 runt. Et concilium iussit congregari in Basilea, cui
 morte praeuentus non interfuit. ibidem tamen misit
 Julianum, tunc legatum suum, titulus Sancti angelii,
 anno XIV. sui Pontificatus Calend. Februar. pro ce-
 lebratione concilij & ei successit Eugenius IV. qui li-
 geret approbasset concilium Basiliense, & Basileam
 misisset dictum legatum pridie Calend. Maii,
 Pontificatus sui anno primo, ac etiam dissolucionem
 dicti

ditti concilij per ipsum attentatum anno CIO CCC-
CXXXIII. & sui Pontificatus anno tertio renocasset
in publica sua cessione, Roma celebrata apud S. Pe-
terum XVII. Calend. Ianuar. eodem anno, & per suas
bullas patentes promisisset de catero dicto concilio
obedire confitendo ipsum concilium semper fuisse ve-
re continuatum. noluit tamen postea decreta concilij
Constantiensis seruire, nec obedire concilio Basili-
ensi, afferens magis è contrà debere fieri, & illud
irerato dissoluit, & transstulit Ferrariam, propter re-
ductionem Gracorum, & inde Florentiam, propter
superuenientem ibi pestem. unde orta est grandis al-
teratio scribentium de hac materia. nam una pars
dicebat Papam esse supra concilium: alia, concilium
esse supra Papam. Proprierea à concilio Basiliensi fuit
civatus, pridie Calē. Augusti, anno CIO CCC CXXX-
VII. suspensus ab administratione Papatus XI. Ca-
lend. Februarij, anno CIO CCC CXXXIX. & etiam
depositus VII. Calend. Iulij, anno CIO CCC CXXXIX.
in locum cuius fuit electus à concilio Basiliensi Ame-
dius, Dux Sabaudie postea dictus Felix V. sed non
curauit Eugenius propter quod fuit schisma, quod
durauit annis nouem, & usque ad mortem Eugenij,
cuius in locum fuit electus in urbe Nicolaus V. cui
cessit Fælix, in favorem unionis Ecclesia. Papa Pius
II. antè dictus Eneas Sylvius, qui interfuit concilio
Basiliensi fecit tractatuum pro auctoritate concilij Ba-
silensis: sed factus Papa cum retractauit. Hæc Gui-
merius Parisiensis, vt diximus, quondam Sena-
tor: quod attentiùs huius ætatis Senatores intel-
ligant, quanta ambitione, contentione, insania

Romani Alastores Perduellionatum in Ecclesia exercuerint, & quām furenter inter se bacchati sint, quot incendia in omnibus Europæ partibus, ut ambitioni suæ seruirent, passim excitarit. Quinetiam quām antiqua & inutera hæc sit illorum insania, cognosci licet ex historia Ammiani Marcel. Christianæ religionis expertis, lib. xxvii. cuius hæc verba sunt

" Damasus & Vrscinus supra humanū medium ad rapiendam Episcopalem sedem ardentes, scissi studijs a. sperrimè confluctabantur ad usque mortis vulnerumque discrimina, adiumentis utriusque progressi: que nec corrigere sufficiens Viventius urbis praefectus, nec mollire, vi in magna coactus successit in suburbanum, & in concertatione superauerat Damasus, parte qua ei fauebat instantे. Constatque in Basilica Seruini, ubi ritus Christiani est conuenticulum, uno die centum triginta septem reperta cadavera peremotorū: effera-
nū tāque diu plebem agrè postea delimitam. Neque ego abnuo, ostentationem rerum considerans Urbanarum, huīus rei cupidos ob imperandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgari debere: cum id adpetri, futuri sint ita securi, ut discentur oblationibus matronarum, procedāneque vehiculis insidentes circunsphēle vestiti, epulas curantes profusas, adiò ut eorum conuinia regales superent mensas, qui esse poterant Beati reuera. si magnitudine urbis despecta, quā virtuīs opponunt, ad imitationem Antistitum quorundā Provincialium visuerent: quos tenuissimas edendi portandique parcissimè, vilitas etiam indumentorum & superciliosa humum spectantia, perpetuò numini veris-

que

que eius cultoribus, ut puros commendat & verecudos. Hæc Annianus: ex quibus perspicuum est, quæ vetus hæc fuerit paparum Romanorum ambitione, ac libido dominandi, feritate & crudelitate coniuncta. Sed ut vetera omittamus, & ad ea quæ nos nostramque Galliam propius attingut, veniamus: ecquis est ex tanto Regiorum Senatorum numero, qui nesciat, quot bella pape Romani inter Christianos Principes his quinquaginta annis potentia suæ vel tuæ, vel amplificandæ caussa in Europa excitarint? primum sicut Helueticum, quo pacatissimas ciuitates, nec tam foederis arctissimi necessitudine, quam charitate mutua, communisque patriæ conseruanda studio coniunctas crudelissimè inter se commiserunt. Secutum est bellum Germanicum, inde Anglic. & Stotic. quod etiam nunc iidem Alastores per emissarios suos Iesuastros, certissimos orbis Christiani incendiarios renouare conantur. Quid de nostris Gallicis civilibus & funestis bellis dicemus? Nam primum omnium pape // Romani à Francisco primo efflagitarunt, ut si // qui reformatam religionem amplectentur, // viui, praesecta lingua, subiectis ignibus, crema-// rentur. Extant inter regias constitutiones Gallicas, edicta illius Regis, edita anno C I O I O
XXXIV. itemque anno XL. & rursus anno
XLII. quorum auctoritate Senatores parlementarum tantum Christiani sanguinis profuderunt,
& tamen tanta cum martyrum pietate & constantia, ut vix apud posteros fidem habitura vi-

deatur. Quid hęc Alastorib. illis crudelitas pro-
fueit, & peregrinum est ex eius testimonio cog-
noscere. quo nemo locupletior hoc in genere
producere testis potest. Is est Rex Henricus secun-
dus, horum recentiorum Regis pater, Princeps,
(vt plerique meminisse possunt) belli domique
clarissimus. Extat enim eius edictū mense Iunio
 anni CIC 1511 Castro brianti scriptum: cuius
 hęc verba sunt: *Videre antehac omnibus licet,*
quanto studio, quantoque contentione parens nostrus
*(quem Deus absoluat) Rex Franciscus, ut pote prin-
 ceps Christianissimus & maxime catholicus, per uni-
 versum viam sua tempus conatus sit heres, & falsa
 doctrinas, qua in suo regno contra nostram sanctam
 fidem & religionem catholicam pullulabant, extirpare:
& quam multas leges & constitutiones idem Rex
 eodem animo & consilio promulgari: prout varieta
& necessitas temporum ferebat. Verum tamen illud
 tantum studium tantaque contentio non magnoper
 profuit. Nam ille morbus ita per nobilissimas quaf-
 que regni nostri ciuitates peruersit, ut omnium genti-
 rum, atque ordinum familias, quasi contagio quadam
 inficerit. Hęc ille in edicto, cuius sex & quadra-
 ginta sunt articuli, omnes ad cohibendum illius
 religionis cursum, acerrimè & seuerissimè con-
 scripti. Quinetiam aliquantò post, id est, anno
 CIC 1517 aliud eiusdem Regis edictum pro-
 mulgatum est, quo nominatum multis verbis
 profitetur, palamque denuntiat, se nullum in il-
 la opprimenda religione laborem, nullum stu-
 dium, nullam diligentiam pretermissee. Tātūm
 ne?*

ne*mò verò, inquit, quanto studiosius ac laboriosius n
ueam curam incubuisse, tanto magis magis que do-
trina illa inualuit.* De studio certè & conatu,
vel ex eo fieri conjectura potest, quòd inter om-
nes constat, magnum omnis generis hominum
numerū illo misero & acerbo supplicij genere
interiisse. Successit illis Regibus, auo nempe, &
patri, Rex Franciscus secundus: eius edicta vide-
re licet numero sex, acerrima & vehementissi-
ma, prèter innumera diplomata & patentes lite-
ras, quas assiduè per singulas Regni sui prouincias
missitabat, tanto animi ardore ac stomacho,
ut homines amplius trecenti, vix trium mensu-
spatio, Parisiensis præsertim & Tholosani sena-
tus decretis, cruciati, vstulati, cremati, (atque ut
perscribi in Senatusconsultis solebat) in cineres
redacti sunt. Satiare fortasse hæc tanta profusi
sanguinis copia vel immanissimos tyrannos po-
tuit: quales antiquis temporibus fuisse memo-
rantur Cyclops, Busiris, Siron, Phalaris, Tython,
Gyges. At Papam Romanum, quem verè gene-
ris humani perduellem appellare possumus, ex-
plerè tanta crudelitas non potuit. Quid profe-
cerit, audire est operæ pretium. Extat enim con-
stitutio eiusdem Regis Francisci secundi, edita
Ambosiae, mense Martio, anni c^{irca} 10 LIX. his
verbis, quæ perattentè legi à consiliariis Regis
optamus, momentoque suo ponderari. *Nos ut
officio & functioni nostra Regia satisfacemus coacti
fiamus variis vts suppliciorum & pænorum genera-
bus, prout rerum status & tempora postulabant. Sed*

ex cauſſarum criminalium instrumentis cognitum
& patefactum eſt ingeniem numerum virorum, mu-
lierum, et atum, generum, & ordinum omnium inuer-
fuisse illicitis & clandestinis concionibus, cœnis, bap-
tismis, per eos administratis, quibus id facere non lu-
cebat. Quod si de unoquoque illorum supplicium fa-
meretur, prout iuris & Legum nostrarum rigor po-
ſtular, admirabilem ſanguinis effuſionem fieri ope-
raret, virorum, mulierum, virginum, adolescentium
florescentis adhuc etatis, quorum alij induciti & fu-
bornati, alij simplicitate quadam & ignorantia per-
fuasi, alij curiositate quadam potius quam malitia
illecli, in iſtiusmodi errores & incommoda inciderum.
Quod si fieret, magno & perpetuo animi dolore affi-
remur: neque id vel natura noſtre, vel atatis fatis con-
ueniret: quarum viraque nos ad clementiam & maſu-
tudinem ac misericordiam hoc in genere exercendam
inuitat. Itaque noſrum omnibus eſſe volumus, cum
hactea de re, maturè à consiliariis noſtris coram no-
bis deliberatum fuſſet, non eſſe nobis in animo pri-
mum regni noſtri annum memorabilem posterian
relinquere, tanquam cruentum ſanguinarium, & ca-
dibui misericordia noſtrorum ciuium plenum: eiſam
hoc maxime meriti fuſſent: inò ad exemplum Panu-
cœlestis ſtatuum parcer ſanguini noſtrorum popu-
larium, & ſubiectos noſtros ad viam ſalutis redu-
cere, eorūmq; uitam conſeruare: ſperantes per Dei
misericordia fore, ut per viā mansuetudinis & cle-
mentiae plus, quā per ſuppliciorū rigore proficiamus.
Itaque de ſupradictorū noſtrorum consiliariorū
ſententia dicimus, ſtatuum, ordinamus, ne poſthas
propriet

propter causam criminum preteritorum fidem & religionem concernentium, per indices nostros molestia exhibeatur nostris subditis, cuiuscunque sint generis & cōditionis, neque in iudicio neque extra iudicium. Declaramus insuper nos talium criminum, fidem & religionem concernentium, gratiam, remissionem, & abolitionem generalem omnibus nostris subditis condonasse. Et paulò infrā. Ex auctoritate regis qui hunc consilio praeſuit: & de sententia dominorum Cardinalium de Bourbon, de Lorraine, de Chastillon, les ducs de Montpensier, de Guise, de Niuernois, & d'Aumale. Hactenus Rex Franciscus secundus: perspicue, vt apparet, declarans ac testificans, superiorum temporum cruciatus & supplicia nihil omnino ad hanc extinguedam religionem valuisse. Quid tum Alastores, ac perduelles humani generis, Papæ Romani? quid egerunt? Vbi senserunt aliquot eiusdem regni proceres, aliquot præterea regij sanguinis Principes religionem illam degustasse, & Bernardo-nicas ac Dominicanas fraudes atque imposturas repudiisse, vbi prætulerunt fore, vt Gallia paullatim ac pedetentim è papatus seruitute fese in Christianam libertatem vindicaret, vbi denique tam opimam prædiam è suis fauibus eruptum iri senserunt, tūm verò nouas bellorum ciuilium faces passim per vniuersam Galliam immittere cœperunt. deinde cùm ne hac quidem illis via succederet, suriales carnificinas, & lanienas cum sempererna Galici nominis ignominia instituerunt: ad extremum, vbi ne hoc quidem modo

profici quicquam posse animaduerterunt, exortus est monachus Bernardonicus, Sextus noster quintus, qui meretricia & monachali impudenter fatus, Serenissimos principes nostros proscriberet, potentissimumque Galliae regem iuberet, ut eos vi, armis, castris insectaretur, miserumque suum regnum denuò cedibus, rapinis, incendiis compleret. Sed de furiali Alastorum Romanorum perdulionatū facis iam videtur dictum.

CRIMEN FALSI.

Restat, ut de crimine quo in postremum locum reiecimus, quam breuissime fieri poterit, differamus: nempe Falsi, siue subiectarum aut corruptarum tabularum. Cum autem huius sceleris permulta nobis vnde cunque testimonia suppetunt, tum præcipue ex pontificali decreto Gratiani, quod huius generis corruptelis & falsitatibus redundat. Ex quibus paucas quasdam, quasi exempli loco, delibabimus, atque imprimis instrumentum illud donationis Constantini, quo Papa donatam sibi ab illo Imperatore urbem Romam, itemque Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Germaniam, & Britanniam contendit, dist. 96. c. Constantinus: & pleniū apud Bartholomæum Picernum, & Augustinum Steuchum, qui instrumentum illud Romæ in Biblioteca Papæ, Græca lingua scriptum repertum esse affirmauerunt, Latinèque ab se conuersum ediderunt

if. Colner. p. 82—f.

ediderunt. Nam eius hæc summa est : Imperator Constantinus, Christianorum hostis, lepræ morbo affectus, in soinnis à Petro & Paulo apostolis admonitus, ut se Syluestro Papæ Romano purgandum traderet, confessim ab illo baptizatus, atque sanatus, tanti beneficij remunerandi causa donauit eidem Syluestro, eiisque successoribus urbem Romanam, totumque Occidentis imperium : simul coronam suam auream, & sceptrū, & reliqua imperatoria insignia, ut maiorem dignitatem Papa Romanus haberet, quam ipse Imperator. Simul imprecatur suis successoribus usque ad finem mundi, concremationem in inferno inferiore, cum Diabolo & impijs, nisi eam donationem ratam habeant, & obseruent. Datū Romæ 3. Kal. April. Constantino A. quater & Gallicano Coss. Hoc igitur instrumentum, quo solo Paparum dominatus sustinetur, falsum, fictum, ementitum, atque à Papa nescio quo, perinde ut librum Cōformitatum subiectum fuisse, quamplurimis argumentis cuincemus. quorum illud primum est. I Quod cùm tot extēt historici, qui res Constantini literis mandarunt, nullus tamen auctor locuples reperitur, qui tam immensæ, tam effusæ, ac tam inofficiosæ predicavit, galitatis mentionem faciat. in his Eusebius, qui libros quinque de ipsius vita conscripsit. Itē Socrates, Theodoritus, Euagrius, Rufinus, Eutropius, Paulus Diaconus, Orosius, Beda, Zonaras, Nicephorus: quos non est verisimile, si vera illa donatio fuisset, tantam rem, tanto silentio pra-

termisuros fuisse. Quinetiam Papæ ipsi Romani, qui saepe multumque de sua potentia & amplitudine cum aliis Episcopis contenderunt, tamen in suo iure persequendo, & instrumentorum suorum editione, nullum unquam de illo instrumento fecisse uerbum leguntur. **II.** Quod complures Papalis dominatus patroni & defensores testificantur, totum illud caput ab antiquis Gratianici Decreti codicibus abesse: in his Antoninus Florent. Episcop. primæ partis historialis tit. 8. c. 1. & Volateranus ubi de Constantino commemorat. Caput illud, inquit Antoninus, non habetur in antiquis Decretis. Quid ergo & quantum Constantinus donauit, non est bene certum. Nicolaus autem Cusanus lib. de concor. Cathol. 3. Absque dubio, inquit, si non fuisset illud dictamen apocryphi, Gratianus in veteribus codicibus, & canonum collectionibus inuenisset. & quia non inuenit, non posuit. Quinetiā Aeneas, Sylvius (is qui postea Papatum adeptus, dictus est Papa Pius) in dialogo quodam, quem adhuc Cardinalis scripsit, aperte instrumentum istud falsitatis arguit: & stolidos Legistas appellat, qui tantopere sudarint in disputando an ea donatio valeat, quæ nūquam facta fuit. **III.** Quod Eusebius lib. de vita Cōstant. 4. memoriae prodidit, eū petexiguo ante obitum tempore hanc Imperij sui diuisionem inter suos filios fecisse, ut natu maximo Occidentem, secundò Orientem, tertiò interiectam regionē assignaret. Sed & Socrat. hist. Ecclesiast. 3. c. vlt. Cum tres, inquit, filios haberet, singulos eorum Imperij suum participes

participes esse constituit. Primum quidem filium, sui
nominis Constantiū, Occidentalium partium. Se-
cundum, aui nomine, Constantiū, in Oriente consti-
tuit. Iuniorem verò Constantem in media regione or-
dinauit. Item Sext. Aurel. Victor. Ad tres, inquit,
orbis Romani dominatio redulta est, Constantiū,
Constantiū, & Constantem filios Constantini. Hi
singulis has partes regendas habuerunt. Item Zosi-
mus lib. hist. pr. 2. Eius liberi, inquit, successionē in
Imperio nacti nationes inter se partiti sunt. Et Con-
stantinus quidem natu maximus cum minimo natu
Constante omnia trans-alpes sita, & Italiam, & Il-
lyricum sortitus est. Nunc posteriorum temporum
historiā consideremus. Nā vt inter omnes Chro-
nographos cōstat, non tantū Italiae, verū metiā
Romæ urbis imperium penes Constantini suc-
cessores per annos centum & quadraginta per-
mansit, usque ad annum Christi cccc. quo tē-
pore imperium illud Occidētis vexari cōceptum
a Gotis, Francis, Alanis, Burgundis, Vādalis: sem-
per tamen in iure Imperatorum Romanorum
mansit, usque ad Imperatorem Augustulū, quē
Odo Gotorū rex Italia expulit, urbe Roma po-
titus, anno cccclxxvi. quo tēpore Romanum
Imperium in Occidente defecit, Barbaris & Ro-
mæ & in Italia regnantibus. Nam regiū Roma-
norū nomen, penes Odoactri posteros ac suc-
cessores per annos cccxxv. permansit. Itaque
videte licet quamplurimas apud Cassiodorū
Theodorici regis literas, partim ad Senatum ur-
bis Romæ, partim ad populum Romanum re-

gio nomine atque auctoritate scriptas: ut nemini dubium esse possit, quin & Italia, & vrbs ipsa Roma sub Gottorum regum ditione, nō sub vilius Papæ dominatu permanescit: vsque dū Got-
tis ab Imperatore Constantinopolitano Italia exactis, præsides in illam prouinciam mitti cœ-
perunt. Exarchorum nomine: qui etsi Rauenna
domicilium habebat, tamen in Italia per annos
complures dominati sunt. Rursus Longobardi,
quorū regnū exortū est anno 10 LXVIII. vniuer-
sam Italiā, præter urbem Romā, per annos ccvi.
hoc est vsque ad annum 10 CXXIV. tenuerunt.
quæ omnia ex Procopij, Iornandis, Marcellini,
Pauli Diaconi, & aliorum scriptis intelliguntur
ut perspicuū cuius esse possit, falsum esse, quod
Papæ cōtendunt, maiores suos vel in Italia, vel
in vrbe Roma dominatum ex Constantini do-
natione obtinuisse: cūm is dominatus anno de-
mū Christianæ salutis octingētesimo initium
habuerit, ex Pipini & Caroli magni liberalitate,
qui Exarchatum Lōgobardis erectum vna cum
vrbe Roma Papæ Stephano secundo donarunt:
vt Platina, Volaterranus, & alij omnes testantur.
sed præsertim Sabellicus Ennead. 8. libr. 8. vbi
præter cæteros adscribit, Constatinum quartum
Oriētis Imp. legatos ad Pipinum in Italiam mi-
ssile, qui ab eo peterent, vt Rauennam & cetera
Exarchatus loca suo Imperatori restituenda cu-
raret. quispe, qua Imperij essent (sic loquitur Sa-
bellicus) non autem Pontificis. Neque se Pipinus
Cōstantino aut cuiquam hominum præterquam Ec-
clesia

defie Romane militie, eoque consilio se arma induisse, ut Apostolicam suam ab omnium mortalium iniuria vindicare. quenam & quicquid Longobardi vi & armis aggressi, Romana subiceret Ecclesia. Ita Greci oratores re infecta domum redierunt. Hec Sabellicus. Platina autem Exarchatum Astulpho Longobardo eruptum, & Papae Stephano traditum subiugit, anno D C L V I. similique Imperatoris nomen Carolo magno Pipini filio tribuisse, quod Imperatores Orientis aegre per ea tempora tuebatur, hoc est, anno 1000. qua de re Albertus Krantzius in Saxon. lib. 2. c. 1. sic scribit: Tribuunt nonnulli Constantino Magno donationem illam Italiae, & Germaniae, & nescio quare prouinciarum Ecclesia Romana factam: de quia ipsi viderint. Carolus erat, qui ex victoria Longobardorum Romanam Ecclesiam ducasit, cum pridem aliquanta & Gottis per sua tempora, & deinde Longobardi reges nonnulla contulissent. Quod Papae ipsi inter se de hac donatione pugnatio loquitur, & valde discrepatia. Nam cum hoc loco (id est in d.c. Constantinus. dist. 96.) regnum Romanum atque Italiam & Occidentis totius Constantino acceptum referant, & anno Christi cccxxxix. tamen alio loco sui huius beneficij auctorem laudant Ludouicum Pium, Caroli magni filium, ex anno Christi 1000 xxxv. Cuius mendacij ac falsitatis impudentia quo dilatidiis appareat, bina huius posterioris donationis instrumenta, quæ Papæ & Canonistæ nobis ediderunt, inter se comparabimus. Nam Vol-

terranus libert. Georg.; sic loquitur. De pietate ipsius Ludouicis P^y in Romanos Pontifices multa Bibliothecarius refert, ciuitates quas eis dedit enumeras. Ego quoque ex Antigrapho vetusti libri, quod in Bibliotheca Vaticana hodie continetur, ubi eius enarratur donatio, Apographum excerpti.

I N S T R U M E N T I V O-
I N S T R U M E N-
laterrana editio.

Ego Ludouicus Imp. concedo tibi beato Petro Principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali summo Pontifici, successoribusque eius in perpetuum, ciuitatem Romanam, cum sua iurisdictione, omnibusque circa terru, ciuitatibus, portibus, ac mariis locu Hestrini: In ea denique mediterraneam urbem veterem Balneoregnum, Viterbiu, Saonam, Populoniam, Rosellas, Perusium, Mathuratum, Sutrium, Nepe versus Campaniam, Ananiam, Singon, Ferentinum, Alanum, Patricum, Frasinorum, cum omnibus circa oppidis & vici: nec non exarchatum Ravennae integrum, sicut pie recordationis Carolus pater, & item Pipinus annus nostr^r (notet Lector mirum de Constantino silentium) Beato Petro dum concessere. Videlicet Ravennam, Bonicum, Aemiliam, Forum populi, Forum Iulij, Fauentiam, Imolam, Romanam, Ferrariam, Comadum, Adriam, Seniam In marchia Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Oxiuum, Numanam, Esium, Forum Sempronii, Ferenrum, Vrbinum, territorium Valnense,

Ego Ludouicus Imp. Romanus Augustus statuo & concedo per hoc pactum confirmationis nostrae B. Petro principi Apostolorum, & per te vicario tuo Domino Paschali, summo Pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut à predecessoribus nostris usque nunc in vestra potestate & dictione tenuisti, & dispositi, Romanā ciuitatē cū ducatu suo, & suburbanis, atque villaculis omnibus, & terris rys eius motanis, & marinis litoribus, & portibus, ceteris cū clis ciuitatis, Castellis, oppidis, ac villis in Toscana parte bus. Item quidam dimissio vocatione huius sacra- tissime sedis pontifex de hoc seculo migrans, nullus ex regno nostro ant-

Calium, Luculos, Eugubium, In Campania Sotum, Aquinum, Arpnum, Thranum, Capuum, patrumonia quoque ad nostram pertinentia ditionem, Beneventanum, Salernit. num, Calabria: inferioris ac superioris, ac Neapolitanum ducaum: insuper Spoletinum, Tuderotrculum, Haruiam, reliquias eius ditionis: Insulas quoque inferi maris, Corsicam, Sardiniam, Siciliam, quæ omnia pia memoria Pipinus avus, deinde Carolus Imperator genitor noster, per Athenum & Mainardum Abbates, ad hoc sponte missos, B. Petro eiusque successoribus scripto concesserunt, nos item probamus atque concedimus. Præterea summi Pontificis diligendi Romano consilio potestatem esse volumus, modo sine discordia fiat, ac post consecrationem legati ad nos successoresq; nostros Reges Francorum concilianda charitatis & amicitiae causa mittantur: sicuti temporibus Dom. Caroli ataq; & Pipini avus, & postremo Caroli genitoru nostri mos fuit. Hanc igitur voluntatem nostram scripto ac iurestrando firmamus, & per legationem S. R. E. Theodorum domino Paschali misimus, manuque propria me subscripsi, E G O L V D O V I C V S. subscripsere quoque tres filii eius, Episcopi decem, Abbates octo, Comites quindecim, Bibliothecarius, Mansioneerius, Ostiarumque unus, numerabatur annus ab incarnatione Domini D C C C X X V.

Francos, aut Langobardos de qualibet parte homo sub nostra potestate constitutus libertate habeat contra Romanos aut publicè aut priuatim cōueniens, aut electione faciēdi, nullusq; in ciuitatibus aut territoriis ad ecclesie B. Petri Apostoli potestatem pertinētibus aliquod malū præterea facere præsumat: sed licet Romanus cum omnī veneratione & sine qualibet perturbatione honorificā suo pontifici exhibere sepulturam: & eum quæ diuina inspiratio, & Beati Petri intercessione omnes Romani uno consilio atque una concordia, sine aliqua promissione, ad pontificatus ordinem elegirint, sine aliqua ambiguitate atque contradictione more canonico cōsecrare: & dum consecratus fuerit, legati ad nos, vel ad nostros successores Reges Francorum dirigantur, qui inter nos & illū amicitiam charitate & pacē concilient.

Ex hac comparatione perspicuum est, quibus fraudibus, & quam malis artibus Papatus ad consequendum summum illum Italæ dominatum sit usus. Nam, ut verus Imp. Constantinus apud Iustinianum loquitur, *Scriptura diuersa, & fidem sibi inimicem derogantes, nihil habere firmitatis possunt.* l. scripturæ, 14. c. de fid. instrum. quippe, cum duæ orationes pugnantia continentes veræ esse non possint. l. si is qui, 13. §. strum., D. de reb. dub. l. vbi pugnantia, 188. D. de reg. iur. Itaque quoties plura eiusdem actus instrumenta conficiuntur, oportet ea inter se totidem verbis cogruere: tametsi error in aliqua notula sit tolerabilis. veluti si L. pro C. scripta sit l. Séproni, 47. D. de leg. 2. Sed aliud est error in nota numeri, aliud diuersitas in rebus ipsis velut hoc loco, vbi in uno instrumento sola Romæ suburbana quedam nominatur, in altero, præter maximam Italæ partem, etiam Sicilia, Sardinia, & Corcyra: quo casu quia diuersæ donationes sunt, diuersa instrumenta requirebantur. l. sancimus, 34. § si quis autem, C. de donat. l. quingenta, 12. D. de probat. Denique si Constantinus tanto ante Occidentis Imperiū Papati donarat, ecquod iusnouum adipisci Papa ex hac noua Ludouici donatione potuit? cum, ut vulgo traditur, rei suæ acquisitio nulla sit. l. 4, C. de contrah. empt. V Quod alio etiam loco Papæ pugnantia inter se de hac eadē donatione locuti sunt. Extat enim in eodē Gratiani decreto, 12. q. 1. c. futuram, Melchiadis Papæ testimonium, qui ante Syluestrum Papalem se-
dein

dem obtinuit, vbi iam tūm, ante Sylvestri, inquā,
 Papatum huius donationis à Constantino etiā
 ante suum Papatum factæ mentionem his ver-
 bis facit, *Donaria immensa cōrulit, & fabricā tēpli*
*prima sedis B. Petri instituit: adeo ut sedem Impe-
 rialem relinqueret, & B. Petro successoribꝫque suis*
profuturam concederet. Nam si ante Melchiadis
 tempora Constantinus illam donationem fecit,
 quid argumenti habere hæc Sylvestri fabula po-
 terit, affirmantis & baptizatum à se Constanti-
 num, & se ab illo tanto imperio donatum fuisse?
Y. Sed iam proprius ad ipsum donationis in-
 strumentum, & historici verba veniendum est.
 Nam cui verisimile videbitur, somnium diuini-
 tūs oblatum fuisse homini, non tantū ethnico,
 & idolorum cultori, verūmetiam acerrimo re-
 ligionis Christianæ insectatori? , aut si oblatum
 fuisse, quis credat Deū non id potius per angelū
 aliquem, ex vetere (vt scriptura testatur) ac per-
 petua consuetudine, quam per Apostolos mor-
 tuos, id facturum fuisse? denique temerarium
 est quicquam de somnijs, præter Scripturæ sacræ
 auctoritatē credere. Quare dubium nemini esse
 debet, quin hoc instrumentum ex eadem offici-
 na prodierit, vnde alia eiusmodi innumerabilia
 Papatus commenta, figmenta, & mendacia nata
 sunt, quale illud est apud Antoninum, part. 3. tit.
 24. §. 3. Cum Dominicus esset R̄oma, & in basilica S. &
 Petri orationē suā pro conseruatione & dilatatione
 ordinis suis effunderet, facta manu Domini super eū, &
 glorioſos principes Petrum & Paulum ad se vbi to-

venientes aspexit : quorum Petrus baculum, Paulus
 // vero librū tradere videbatur: addebatque dicenter.
 // Vade, prædicta : quoniam à Deo ad hoc ministerium
 relectus es. Aut illud alterum Papæ Stephanī se-
 cundi , apud Reginonen in Chronic. anni
 10 CCLIII, ubi Stephan⁹ Papa, cui Pipinus exar-
 chatum Italiae (ut paulò ante dicebamus) dona-
 uit , scribit sic cum in monasterio S. Dionysij apud
 pagum Parisiacum (hæc illius verba sunt) subter
 capanis dormiret, vidisse ante altare D. Petrum, &
 magistrum Gentium Paulum, quos de illorum scarij
 cognouit, B. Dionysium subtilem & longiorem: dix-
 seque Dominus Petrum, Hic frater noster postula
 sanitatem, & D. Paulū respōdisse , Modo sanabitur.
 & appropinquatē mississe manum suam ad pectus
 Domini Dionysij amicabiliter, & dixisse D. Petrum
 ad Do . Dionysium hilariter: Tua gratia est sanitatis
 eius. Et statim Dom. Dionysium thuribulum incensi,
 & palnam in manu tenentem, presbytero & Diaconi
 dixisse prælibato Stephano Papa , Pax tecum fi-
 ter: Noli timere: surge sanus. Et mox, inquit . factum
 sum sanus : & volebam implere quod mihi præcepisti
 erat, & dicebant qui ibi aderant, quod dementabam.
 & cætera, quæ adeo stolidæ, atque insulta sunt, ut
 Papa Stephanus illo commento risum captasse
 videatur: Sed laudandus Deus, quod tantam im-
 probitatem non nisi in homines stolidos inci-
 dere passus est. Quin ne illud quidem de visis
 in somnio Petro & Paulo apostolis prætermittendum
 est, quod in libro Cōformittatum legi-
 tur, fol. 51. B. Franciscus Romam pergens fuit à
 sanctis

sanctis apostolis Petro & Paulo dulciter amplexatus. ibidem Petrus & Paulus à Francisco rogati impetrarunt à Christo regulæ Minorum confirmationem. **VII.** Quod verisimile non est, Constantimum magnum illo lepræ morbo laborasse: quandoquidem neque Eusebius, qui vitam eius accurate quinque, ut dixi, libris complexus est, neque Zosimus, qui religionis odio Constantimum quibus potest cötumeliis exagitar, neque Paulus Diaconus, neque alias quisquam villam illius morbi mentionem facit: ut omittam Baptista Mantuani argumentum ex lib. de Patient i. cap. 30. vbi cum ex Plinij lib. 21. cap. 1. docuisset, genus illud morbi iamptidem in Italia restinctum fuisse, sic infert: *Si ergo tempore Plinij, qui sub Vespasiano floruit, erat iam restinctus hic morbus in Italia, verisimile non est, Constantimum eo laborasse, qui post longum tempus imperauit.* **VIII.** Quod etiam impium commentum illo loco subiicitur, & quod Christianorū aures animique respuunt, Constantimum, dum in lauacro à Papa baptizabatur, vidisse manum Dei de cælo in suū corpus demissam, quæ illum lepra purgauit. *In sinu lauaci positus, inquit, manum tangentem me à cælo proprijs oculis aspexi, sub qua mundatum me à lepra cognoui.* Nam quis non videt figmentum hoc eiusdem esse generis, cuius illa sunt, quæ passim in libro Conformatum Franciscanarū, aut in vita Dominici leguntur? **IX.** Quod neque verisimile est tam inconsultum Sylvestrum Papam & Diaconos ipsius fuisse, ut Constantino-

Christianorum, ac præsertim Ecclesiæ Romanæ hosti infestissimo tam repente, post suum illis narratum somium, baptisnum conferre vellēt: ac non prius ei Christianæ religionis mysteria, Catechumenorum instituto, traderent. Quinetiam Zosimus Christianæ, ut dixi, religionis im-
micus narrat, eum ab Hispano quodam eam Religionem edoctum, didicisse, quanta vis illius esset in delendis hominum peccatis: ac tūm de-
mūm hariolos & flamines ceterosque Romanarum superstitionum sacerdotes ab aula sua re-
mouisse. **X.** Quod summi auctores atq; historici
testantur, Constantiū non nisi paulo ante
mortem, & anno demūm ætatis LXV. baptiza-
tum fuisse, neque id Romę, vel à Syluestro Papa,
qui quinque prope ante annis vita excesserat,
sed Nicomedię, ab Eusebio Nicomediensi, mag-
na Episcoporum frequentia. Hęc Euseb. in libr.
de vit. 4. Hieronym. in Chron. Rufinus lib. i. cap.
ii. Socrates lib. i, cap. 39. Theodor. lib. i. cap. 31.
Ambrosius lib. de obitu Theodos. Neque enim
Nicephoro fides habenda est, qui libro 7. cap.
35. cùm Romę illum baptizatum scribit, simal
adiungit, sc̄ Romanam Ecclesiam in ea re aucto-
rem sequi. Præsertim cùm Vincentius lib. histor.
24. non dubitarit scribere, secundum S. Hiero-
nymum, Constantiū vxorem Faustam, & fi-
lium Crispum crudeliter occidisse, & in extre-
mo vitę ab Eusebio Nicomediæ Episcopo bap-
tizatum fuisse. **XL** Quod nec verisimile est, si
Constantinus calido puerorum infantium san-
guine

guine suum morbum curare instituisset, vel eum
voluisse pueros illos palam à Capitolij sacerdo-
tibus iugulari, vel tanta sanguinis copia opus
fuisse, ut eo cisterna tota impleretur. XII. Nihi-
l omagis credibile est, Constantimum tandem
Christianam religionem oppugnasse, quin ali-
quid de Petro & Paulo, celeberrimis Christi
Apostolis, auditione accepisset: neque adeo re-
rum Christianarum imperitum fuisse, vt som-
no illo excitatus ex Sylvestro quæreret, quinam
essent illi Dij, qui Petrus & Paulus appellabantur.
nam ut nihil omnino præter diuinā visionē
didicisset, tamen non est verisimile Petrum &
Paulum ei se pro diis venditasse. XIII. Quod im-
pium fuisse, beneficium recuperatæ valetu-
dinis referre potius acceptum Apostolo Petro,
Dei internuntio, quam ipsi Deo, à quo Petrus
ad eum missus fuerat. Deinde soli Petro, potius,
quam coniunctim Petro & Paulo. His enim ver-
bis vtitur, *Et beneficentis ipsius Petri sanitatem*
corporis redeuntem integrissime sensi. XIV. Absur-
dius est etiam quod subiicitur, Constantimum,
qui quinque liberos habebat, *tamen de sententia*
omnium Satraparum suorum (quod verbum in le-
gibus & monumētis Imp. Romanorum plane
nouum, insolens, atque inusitatum est) & uni-
uersi senatus & optimatum, & cuncti populi, qui
Romano imperio subiacebat, dimidiā imperij suis
partem pauperculo sacerdoti donasse: cùm inter
omnes constet, senatum Rom. non illo tantum
tempore, verū etiam usque ad Valenti-

niani imperium Gentiles suas superstitiones retinuisse: quod vel ex Symmachii epistola intelligitur, ad Imp. Valentini. Theodos. & Arcadium scripta, lib. 10. Epistol. 54. vbi senatus Romani nomine, ab illis petit, ut superstitione & idolorum cultus in urbe Roma restituatur: cui B. Ambrosius duabus Epistolis ad eundem Imp. Valentinianum scriptis, Aurelius autem Prudentius & piis elegantissimis versibus respondet. **XV** æque absurdum est, & Christiano Episcopo planè indignum, quod subiicitur, Constantimum non tantum patrem Imperiali suæ potestatem Sylvistro Papæ tribuere, verum etiam maiorem potestatis principatum, quam nostra, inquit, Serenita Regia ab omnibus habere dignoscitur. & mox: Tradentes ipsi potestatem & gloria dignitatem, vigorem & efficaciam, & honorificentiam Imperiale. Qua de re ac Papatum ambitione operapretium est Bernardi abbatis Clareuallensis iudicium audire, scriptum Eugenio Papæ lib. de considerat. Disce, inquit, exemplo prophetarum, presidere non tam ad imperandum, quam ad factandum quod tempus requirit. : Disce sacerculo tibi opus esse, non sceptro, ut opus facias prophete. Item. Esto, ut alia quacunque ratione hac tibi vindices, sed non apostolico iure. Nec tibi Petrus dare potuit quod non habuit. quod habuit, hoc dedit, soliditudinem super Ecclesias. Nunquid dominacionem audi ipsum. Non dominantes, inquit, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putas, non etiam veritate, vox domini est in Euangelio:

gelio: Reges gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Planum est, Apostolis interdicitur dominatus. I ergo tu: & tibi usurpare aude aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus dominatum. plane ab viroque prohiberis. si virunque simul habere volcs, perdes virunque. **XVI.** Nihilo tolerabilius est quod subiicit, se Papæ Romano tribuere principatum super quatuor præcipuas sedes, Antiochia, Alexandria, Constantinopolis, & Hierosolymorum. In quo non modo manifesta, verum etiam ridicula falsitas deprehendit. Primum quia ne Constantinopolis quidem adhuc villa extabat: quippe, quæ anno demam Imperij Constantini decimo ædificati cæpta est, ut testatur Nicephorus lib. 8. cap. 4. & ciues plerique omnes idolorum cultui per id tempus erant dediti. Tantum abest, ut villa ibi vel Ecclesia, vel Ecclesiarum metropolis, aut prærogativa fuerit. **XVII.** Minus etiam ferri potest, quod subiicitur, Papam Romanum constitui super omnes in yniuerso terrarum orbe Ecclesias. Mitto enim quod alio loco demonstrauimus, verissimam & certissimam hanc esse Antichristi notam, cum sibi quis principatum in omnes Ecclesias arrogat. Sed insignis hoc loco Papatum amentia perspicitur, quam etiam alio loco perstrinximus, cum ex hoc instrumento contendant se principatum illum ex Constantini beneficio habuisse, quem tamen aliis locis innumetis gloriantur se immediate ab ipso Christo accepisse, nam, ut inter omnes constat, quod suum cuius-

que est , id pluribus ex caussis eius esse non pos-
test , quandoquidem dominium non ex pluri-
bus caussis , sed vnatantum contingit . l . 3 . § . ex
pluribus , D . de acq . poss . **XIIX.** Ridiculum au-
tem illud est , quod Constantinum inducunt
hæc de se prædicantem , *In edificando Romano
templo duodecim se terra cophinos suis propriis hu-
meris extulisse , aequales , inquit , numero XII Aposto-
li .* Nam cum toties vni Petro plus honoris
tribuat , quam coniunctim reliquis XI omnibus ,
nunquid proportionis ratio postulabat , vt
plures in illius vnius honorem terræ cophinos
exportaret , quam in omniū reliquo ? **XIX.**
Neque verò minus ridiculum est , quod sub-
iungit , *se pro continuatione luminarium , quæ in illo
templo ardebant , non modo possessiones & agros con-
tulisse , verum etiam in Oriente , Occidente , Septen-
trionali & Meridionali climate , in Iudea videli-
cet , Asia , Thracia , Gracia , Africa , Italia &c. in di-
uersis insulis suam illi libertatem , id est , ius ac po-
testatem concessisse : ut per manus Beatiß. patris
Sylvestri , & omnium eius successorum disponantur .*
Hæc Papa totidem verbis & syllabis . Ex quibus
intelligi potest , mirificam fuisse cereorum ac
luminarium illorum caritatem : quibus tuendis
cùm vniuersi terrarum orbis , tum speciatim
quatuor ipsius partium vestigalia & annuos
prouentus attribui oportuit . Neque verò id so-
lum : sed quia Quæstorum fides interdum in
hoc genere suspecta est , Constantinus statuisse
mortuo , vt illorum prouentuum administratio
ac dispen-

ac dispensatio ipsis Papis committatur. Ut non facile diiudicari posse videatur, utrum maior Paparum impudentia fuerit, conantium nobis istas aniles fabulas tradere, an eorum hominum stupiditas, si qui vñquam adeò stolidæ atque animali fabulæ fidem habuerunt. XX. Æquè porro ridiculum atque fabulosum est, quod sequitur, de decem munieribus, quibus Papa se à Constantino donatum scribit. 1. palatio Lateranensi. 2. diademate aureo. 3. mitra. 4. collaris Imperatoris. 5. purpurea chlamyde. 6. coccinea tunica. 7. indumentis Imperatoriis. 8. Pompa præcedentium equitum. 9. Imperiali sceptro. 10. cunctis signis, bannis & vexillis. Fuerit ergo Petrus Apostolus olim squalidus, obsoletus, sordida penula, pescatoris modo, amictus: nunc vicarius ipsius auratis vestibus, ornatus ac vestitu Regio insignis, equitum peditumque comitatu cinctus, agmine quadrato, pompa & apparatu magnifico, triumphans per orbem terrarum vagabitur. Quanto vicarij principis Apostolorum, quam ipsius principis melior cōditio est? O summe Deus, quanta tua est clementia, mansuetudo, patientia, qui tandem propedium, ac prostibulum istud tam impunè Christo tuo illudere patetis? O miseri Reges ac Principes, qui tandem spurca, & fœda mereticiis istius menstrua lambitis! O bone Iesu, quantum inter tuam illâ speciem ac figuram, atque inter istiustetri, crudelisque tyranni fastum, ac superbiam interfuit! Nulla fuit, inquit Esaias, in Christo forma, nullus

decor. *Vbi eum aspeximus, oculos aspergimusque nostrum auertimus. Abiectus, & ab hominibus contemptus, doloribus confectus, continentibus morbis affictus, abscondens vultum à nobis.* Adeò despectus, ut pro nihilo habeatur. Et quisquam mirabitur Papam gloriari esse ausum, se à Constantino Deum esse appellatum? Nam in hac dist. 96. c. satis, ita scribit: Satis ostenditur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino Deum appellatum, cum nec Deum posse ab hominibus iudicari manifestum sit. Sed operæ pretium est Doctoris Bernardi de hoc toto pompatum genere iudicium audire, qui lib. de considerat. q. ad Papam Eugenium his scribit verbis: *Pettu nescitur processisse aliquando vel gemmis ornatum, vel sericus: non tectus auro, non vinctus equo albo, nec stipatus milite, nec circumstrepentibus septus ministris.* Absque his & creditit satis posse impleri salutare mandatum: *Si amas me, pasce oves meas.* Item alio loco: Consideres ante omnia S. Ecclesiam Rom. cui Deo auctore præs, Ecclesiarum matrem esse, non dominam: te vero non dominum Episcoporum, sed unum ex ipsis. Hæc Bernard. verum quid de subseciente clausula dicemus, *vbi Constantinus post illam Regiam Papæ Sylvestri investituram subiungit, se frenum equi Papalem in manu tenuisse pro reverentia B. Petri, & statu rei officium exhibuisse?* Væ, vñ meretrici vñcæ, cuius obscoena menstrua tanti principes tandem liguriunt. Nam hunc eundem honorem sibi

Papa

Papa Stephanus II. à Pipino Rege proximè Lutetiam Parisiorum tribui passus est. Eundem sibi Alexander tertius ab Imper. Friderico habeti voluit. vt non immerito B. Hieronymus in prolog. de Spirit. sanct. nominatim Romam appelleret Babylonem, & purpuratam illam Meretricem, quæ in Apocalypsi describitur. Sed hoc de genere toto iterū supradicti Bernardi iudiciū audiamus, qui in Cant. cant. serm. 33. his scribit verbis: *Honorati incedunt de bonis domini, cui dominio honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides meretricius nitor, histrionicus habitus, Regius apparatus, inde aurum in frans, sellis & calcaribus, & plus calcaria quam altaria fulgent. Inde splendide mensa, & cibi, & scyphi. Inde comedationes & ebrietates. Inde cythara & lira & tibia. Inde redundancia torcularia, & promptuaria plena, eructantia ex hoc in illud. Inde dolia pigmentaria. Inde referta marsupia. Proh! huicmodi volunt esse & sunt Ecclesiarum Praepositi, Decani, Archidecani, Episcopi, Archiepiscopi. Nec enim hac cedunt negotio illi quod perambulat in tenebris: & mox, ISPSE ENIM EST ANTICHRISTVS.* Ecquid vnquam vel Lutherus, vel alij consimiles Papatus infectatores planiū aut vehementius ad Papam Romanum antichristianismi crimine accusandū protulerunt? Sed pergamus post: **XXI.** Neque enim satis hoc purpurata meretrici visum est. nam in sequenti versu Constantinū ita loquenter facit: *Clericis Ecclesia Rom. seruientibus eandem gloriam & potentiam & praeexcellensiam tri-*

buimus, quam amplissimus Senatus noster habet: & sicut Imperiale exercitum, sic & clerum Ecclesie Rom. adorari decernimus. Hac igitur libertate fratres Cardinales, & ceteri clerci, deinceps loricis, galeis, scutis, gladiis, aliisque telis instructi ac parati vel ad praedicandum Euangeliū, vel ad miltificationes obeundas accedunt. Tantumne? inquit, quemadmodum Imperialis potentia diuersis officiis cubiculariorum, hostiariorum & excubitorum decoratur, ita & S. Ecclesiam Romanam decorari volumus, & ut candidissimo colore decoratos equos equestris, & sicut Senatus noster calcamentiis utrum cum vlobibus, ita candidissimo linteamine illustreretur. Ecquis est ex tanto Senatorum Gallia Regis numero, qui cum humilitatem, & modestiam Christi & ipsius Apostolorum recordatur, non istem Paparum fasum, ac superbiam precebus omnibus detestetur? **XXII.** Quintam illud subiungit, ut si Papa velit aliquem e Constantini Senatoribus in clericorum ordinem ascire, ne per superbiam illum honorem recusat. Quia, malum, tyrannica ista barbaries est, ut aliqui collegio clericorum licet unum aliquem e Senatorum ordine arbitrio suo deligere, quem etiam inuitum, clericum aut monachum fieri compellint? **XXIII.** Pergit porro: atque non Jurisconsulti meminerint, geminatae orationis vim esse maiorem, iterum pronuntiat, se, & suum palatium, & urbem Romanam, & totius Italicae & Occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates, Papis omnibus Romanis usque ad mundi

mundi finem donare. Quinetiam cessionis &
 traditionis formulam adiungit, ut se deinceps,
 relicto in Papæ possessione Occidētis imperio,
 ad Orientales regiones transferat, & in prouin-
 cia Byzantia sedem Imperij sui constituat, addi-
 ta insuper causa valde idonea, quoniam, inquit,
 iniquum est, regem terrenum in ea regione poteſta-
 tē habere, ubi Christianæ religionis caput & sacer-
 dotum principatus a cœlesti rege constitutus est. Præ-
 clarè le huiusc sententia initium dedit. nā Cō-
 stantini ætate, hoc est ducentis ante Iustinianū
 annis, ad donationem perficiendam traditione
 vacuæ possessionis opus erat. sed alia multa sunt
 quæ conturbent. Primū quòd si Constantinus
 vacuam illius regionis possessionem Syluestro
 tradidit, non potuit eandem postea in suo testa-
 mento filio Constantio relinquere: cùm aliena-
 tio rei alicuius inter viuos facta, nullum de ea te-
 stamenti factioni locum relinquat. l. 6. C. de test.
 l. sequens. 52. D. de leg. 2. Sinautem donatio post
 illam inter filios partitionem facta est, perspicue-
 fuit lusoria: quia patris partitio inter liberos, te-
 stamenti, ac proinde ultimæ voluntatis vim ob-
 tinet. l. pen. & l. vlt. C. f. m. ercisc. cum similibus.
 Secundò, qua pietate potuit Constantinus, qui
 tres filios & duas filias habebat, tantam suis li-
 beris iniuriam facere, vt illos dimidia heredita-
 tis suæ parte priuaret, cámque in extraneum ali-
 quem, præsertim homunculum abiectum & vi-
 lem, transferret? Nam scitum est illud Augustini:
Quicunque vult exheredato filio Ecclesiam here-

dem facere, querat alterum, qui suscipiat, quam Augustinum. 17. q. vlt. c. vlt. vbi etiam laudatur eius Episcopi factum, qui testatori cuidam a quo liberos non habente bona sua Ecclesiæ reliqui fuerant, postquam libros præter spem & opinionem suscepserat, omnia restituerat. quodidem traditur 13. q. 2. c. si quis irascitur. Sed nihil æquè ridiculum est, ac illa, quam Pseudoconstantinus subiicit, consilij sui ratio: *Iniquum esse*, qua in civitate summus sacerdos præsidet, in eadem civitate Imperatorem Imperij sui sedem collocare. *Væ tuo capiti, carnisfex sacertrime.* Ni quid de Solomone, de Aza, de Iosia, & aliis piis Regibus Israelitis dicemus, qui sui domicilijs & regni sedē Hierosolymis collocarunt? Quid de Theodosio, qui Mediolani? Sed ne longius exempla petantur, quid de Constantio Constantini filio, qui ex patris testamento Romæ non tantum summum Imperium & iurisdictionem exercuit, verum etiam Papam Liberium propter suscepsum Anastasij Episcopi cuiusdam Magistrat sacrilegi patrocinium, & Papatu suo exauctoruit, & urbe Roma exterminavit? quemadmodum Theodoricus, Sozomenus, & Amm. Marcellin. libr. 15. scriptum reliquerunt. **XXIV.** Sed iam ad institutum reuertamur. Nam ad extremum, sanctio subiicitur horribilis: *Siquis inquiens, ex nostris successoribus temerator aut contemptor extiterit, aeterna damnationi subiaceat in nodatus, & in inferno inferiore concrematus cum Diabolo & omnibus impiis deficiat.* At ista execratione

tione primus se ipse Constantinus induit: qui, vt modò dicebamus, in suo testamento imperium Occidentis filio suo natu maximo attribuit: eadem denique execratione, quicunq; vel Occidentem, vel Occidentis partem aliquam vel Regio, vel Ducali, vel quo quis alio nomine pro suo possedit, obligatus fuit. Neque ista ratione, quisquam antehac vel Galliæ, vel Hispaniæ Rex fuit, qui non in inferno inferiore vna cum Diabolo & implis omnibus concremetur. **XXV.** Iā verò ecquis tam imperitus lingua Latina reperiatur, qui non videat, genus dicendi, quo illius instrumenti scriptor est vsus, longissimè ab illius seculi consuetudine abhorre? quam reprehensionis partem Platina in illo Sylvestro non prætermisit. sed fusiū persecutus est vir acerrimo in hoc genere iudicio Laurent. Valla, cui vnum hoc subiungemus: si quis genus dcendi cōsideret, quo Constantini leges in Theodosiano & Iustinianico codice scriptæ sunt, eum nullo negotio animaduersurum, instrumētum hoc ex illa officina prodīsse, quam superius ex Franciscanis Conformatitatibus, aut Dominicani vita demonstrauimus. Neque verò silentio prætereunda est. altera Papæ cuiusdam recentioris (Leonis, vt videtur, decimi) caliditas planè veteratoria, qui, vt vitium istud orationis ac styli quasi suco aliquo tegeret, falsitatem falsitate cumulauit. Græcum enim quendam, Bartholomæi Picerni nomine subornauit, pōst verò August. Steuchum bibliothecarium suum, qui di-

cerent, se in bibliotheca Papæ nescio qua instrumentū istud Græca lingua cōscriptum reperisse, tūm aliquantò commodiùs in Latinum sermonem convertisse. Quod commētum Gregorius XIII. nūc nuper in recenti editione Decreti Gratiani confirmauit. Atqui leges Constantini omnes in supra dictis Codicibus Theodosiano, & Iustinianico, Latina lingua conscriptæ extant: quamuis & Constantinopoli, & Graeca vrbe, & apud Græcos ederentur. prēterea Eusebius lib. de vita Const. 3. memoriae prodidit, eū in Synodo Nicæna Latinè verba fecisse. Et lib. 2. testatur, se illius Epistolæ & decreta latinè scripta in Græcum sermonem conuertisse. vt suspiciari aliquis possit, aut Græcè illum nunquam instrumentura istud scripsisse, aut, si & Græcè & Latinè scripsit, certè non isto Bœotico & stolido dicendi genere vsum esse. Sed iam de falsitate & impio Paparum de Constantini donatione commento satis videtur dictum: vt per spicuum omnibus esse possit, totum Papatum, qui hoc lo-
lo fundamento nitebatur, subruto fundamento, stare diutiū non posse.

ALIVD FALSITATIS CRIMEN ANTIQUISSIMUM.

Commodissimum tamē videtur; alia quædā Papalium falsitatū ac periorum exēpla proponere, ac potissimū ea, ex quib. intellegatur, Papā Romanum non modò contra Scripturæ sacræ, verumetia contra veteris Ecclesiæ primi-

primitiæ auctoritatem tyrannicum istum dominatum affectasse. Nam cum ambitio ac libido dominandi nonnullos tum Episcopos occupasset, Nicæna Synodus anno Christi ccccxxv. coacta est: in qua decretum fuit, ut in quaque provincia siue dicecesi (utroque enim vocabulo patres illi veteres vtebantur) pastor aliquis, etate (ut credi par est) & doctrina prestans deligeretur, cui potestas permitteretur, cum usus veniret, collegas aduocandi, atque ad eos de communione Ecclesiarum negotiis referendi. Hic per eæ tempora modò Patriarcha, modò Metropolitanus, modò Archiepiscopus promiscuè dicebatur: ita tamen, ut neque minores Episcopi sine huius, neque hic sine illorum consensu atque auctoritate grauius quicquam administraret. Verba Synodi cap. 6. hæc fuerunt: *Antiqua consuetudo valeat, que in Ægypto, Lybia, & Pentapolis fuit, ut Alexandrinus Episcopus super his omnibus auctoritatem habeat, quoniam & Romano Episcopo hac eadem consuetudo est. Similiter autem & apud Antiochiam, & in ceteris provinciis priuilegia conseruentur. Illud autem planum est, quod si quis sine consensu Metropolitanus fiat Episcopus, hunc magna Synodus statuit Episcopum esse non oportere.* Rufinus autem lib. 10. Eccles. hist. decretum illud sic interpretatur, *Apud Alexandriam, & in urbe Roma hec consuetudo seruetur, ut & ille Ægypti, & hic suburbicarum Ecclesiarum solitudinem gerat. Ex quibus intelligitur, fines Episcopatus Romani suburbicarum tantum Ecclesiarum terminis à Nicæna*

Synodo circumscriptos fuisse : tantum abest , ut ei vel principatus , vel auctoritas in omnes orbis totius Ecclesias ab Imperatore Constantino tributum fuerit . Audiamus nunc quid anno post sexto & quinquagesimo in Synodo Constantinopolitana prima eadem de re constitutum fuerit ? hoc est , anno Christi cccxxi . Nam cap . 2 . scriptum ita est : Episcopi quibus sua diocesis attributa est , ne in Ecclesiis que extra fines suos sunt , se inferant : neue Ecclesiis confundantur , sed secundum canones . Alexandria quidem Episcopusea tantum que in Aegypto sunt , gubernat . Orientis vero Episcopi solum Orientem administrent . Conseruetur que sua Ecclesia Antiochenae dignitas , que in Nicena Synodo declarata est . Et Episcopi Asiae diocesis siue prefectura , ea tantum que in Asia sunt , gubernent : qui in Ponto sunt , que in Ponto tantum . Thracy vero ea tantum que sunt in Thracia . Episcopi autem nisi aduocati , ne in alienam diocesim & prefecturam se inferant siue ad suffragia , siue ad alias villas administrationes Ecclesiasticas . quod si predictus canon super prefecturis & diocesibus conseruetur , perspicuum est , quod cuiusque provinciae negotia unaquaque Synodus provincialis gubernabit , quemadmodum a Nicena Synodo constitutum est . Quinetiam Socrates libro histor . Ecclesiast . 3 . his eandem rem confirmat verbis . Rursus fidem a Nicena Synodo traditam confirmarunt , & Patriarchas descriptis provinciis constituerunt : ut Episcopi certa diocesi prepositi in alienas ecclesias ne intruderent . Et mox . Cōseruan tes tamen primum honoris & dignitatis gradum Antiochen-

tiochenium Ecclesia, quem ei qui tunc aderat Milesio dederunt. Statuerunt autem, ut quoties res postularet, de cuiusque prouincia negotiis eiusque prouinciae Synodus constitueret. Haec Socrates. Atque illam ipsam Ecclesiarum descriptionem videre licet ab Imperatore Gratiano, Valentiniano & Theodosiano traditam, & constitutam in l.3.C. Theodo. de fide Cathol. Eat nunc Romanus Episcopus, & sibi principatum in omnes vniuersi orbis Ecclesiias, & nominati in sedem Antiochenam, Hierosolymitanam, Alexandrinam & Constantinopolitanam ab Imp. Constantino tributam fuisse glorietur. Nam hunc Ecclesiae primi ux statum, & conditionem usque ad annum Christi cccxxci. fuisse demonstrauimus. Quinetia eius de Synodi c.5. ita scriptum est: Constantinopolitanus Episcopus habeat primatum honoris post Romanum Episcopum, quia ipsa est noua Roma, quod etiam regulatum est dist. 23.c. Constantinopolitanus. Vbi nuper Canonista Gregorius XIII. annotauit, canonom illum à Romana sede receptum non fuisse. Nec mirum: cum eo canone Papatus manifeste falsitatis coniunctus esset. Audiamus etiam Ioan. Chrysostomi hac de re iudicium, qui circiter annum Christi ccc. floruit, & primatum illum Antiochene Ecclesiae perspicue vindicat his verbis, hom. 3. ad populum Antiochen. Cuiusdam omnium Antiochenarum nostra Christo est optatissima: & sicut Petrus inter Apostolos primus Christum predicanit, sic inter ciuitates (sicut iam predixi) hac prima tanquam coronam quandam admirabilem Christianorum

tenet appellationem. Item Homil. 16. Quæ vero est ciuitatis nostra dignitas? contigit primum Antiochie discipulos appellari Christianos. hoc autem ciuitatum quæ sunt in mundo ciuitas habet nulla, neque ipsa Romuli ciuitas: propterea contra omnem terrarum orbem Antiochia oculos erigere potest. Atque hæc quidem (vt dixi) temporum illorum conditio fuit, cum Papa Rom. ab illa tyrannide, quam postea in Ecclesia occupauit, longè longeque abesset. Nunc, quid posterius obseruatum fuerit, cōsideremus. Nā in Synodo Ephesina, quæ quinquaginta post annis, hoc est anno Christi cccc xxxxi. habita est, cap. postremo ita scriptum est, *Uisum est sanctæ & uniuersali Synodo, seruando unicuique provincie pura & integra iura, quæ ad ipsam pridem & ab initio pertinent, secundum morem quiam pridem obtinuit, &c.* Vbi est ille summus super vniuersi mundi Ecclesiæ tributus Papæ Rom. ab Imp. Constantino principatus? Audiamus insquen-tem vniuersalem Synodum xx. post annis, hoc est anno Christi ccccl. Chalcedone congregatam. Nam cum Episcopus Constantinopolitanus propter Orientalis Imperij sedem, in urbe sua collocatam, pari eodemque ambitionis morbo, quo noster Romanus laboraret, artibus ac technis suis perfecit, vt ea Metropolis, quæ tantam dignitatem haberet, ius quoddam præter certas obtineret: atq; vt ipse Asia, Ponti, & Thraciæ Metropolitas solus constitueret. unde accidebat ut Ecclesiæ Antiochenæ auctoritas tanto-pere à Chrysostomo celebrata, & Nicæna pri-mùm

mùm, tum deinde Constantinopolitana Synodo cōstituta funditus euerteretur. Simul his artibus effectum est, ut Quatuor viri regundo terrarum orbis crearentur, qui Metropolitas suæ præfectura subiectos haberent. Nam Alexandrino Africa, Occidens Romano, Cōstātinopolitano verò pars illa Europæ & Asiæ propè tota tributa est, præter perpaucas Ecclesiæ, quæ Hierosolymita no propter antiquitatem & auctoritatem urbis, quasi dicis caussa, relictæ sunt. Itaque cum olim Archiepiscopi, Patriarchæ, & Metropolite iidem essent, totidemque nominibus promiscue appellarentur, deinceps Archiepiscopi (qui Patriarchæ quoque dicti sunt) quatuor ratiū facti sunt, qui Metropolitanis, ut diximus, præcessent. Nam cap. illius Synodi 28. scriptum ita est: *Ubique leges sanctorum patrum nostrorum sequentes, eadem & nos definimus, ac statuimus de dignitate atque præstantia huius sanctis. Ecclesiæ Constantinopolis, nouæ Romæ. Etenim sedis antiquioris Roma, quia tum ciuitas illare gnabat, patres nostri merito primum honoris gradum tribuerunt. Atque eadem consideratione moti c. l. Deo amantissimi Episcopi parem honoris gradum tribuerunt nouæ Romæ (notentur hæc verba) sedi sanctissima: merito decernentes, ut ea ciuitas, qua tantum honorem adepta est, ut & sedes esset Imperij, & Senatum haberet, & parem dignitatis gradum obtineret, atque antiqua sedes Imperij Rom. obtinet: etiam in Ecclesiasticis negotiis parem atque illa honorem & dignitatem obtineat, cum post illam secunda sit. Vbi tum ille Rom. Papæ principatus ac dominatus sum-*

mus latebat, quem Imper. Constantinus ei super omnes Ecclesias tribuisse dicitur. Audiamus verba secundæ Synodi Constantinopolit. ex cap. 36. Renouantes que à c. 1. Patribus qui in h. c. à Deo seruata & regia urbe conuentum egerunt, & sexcentorum triginta, qui Chalcedone congregati fuerunt, instituta sunt, definimus, ut Constantinopolis sedes parrem habeat dignitatem sedis antiquioris Roma, & in Ecclesiasticis negotiis aquè atque illa magnificetur, (Notentur hæc verba) cum sit post ipsam secunda: post eam autem Alexandrina magna urbis, & post hanc Hierosolymorum Episcopus succedat. Sed postea sensim Archiepiscoporum numerus Imperatorum arbitrio adiactus est. Nam Imperator Iustinianus urbi suæ patriæ honorem illum tribuit. Nouel. xi. vbi sic scribit: *Multis & variis modis patriam nostram augere cupientes, in qua Deus præstitit nobis ad hunc mundum venire, iubemus, ut eius sacrosanctus antistes non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat, & certa prouincia sub eius sint auctoritate: id est, Dacia mediterranea, Dacia Ripensis, Mysia secunda, & Dardania, & Prævalitana, &c.* Item ad extrellum: *Archiepiscopum eius a venerabili concilio Metropolitanorum ordinari facimus.* Fuerunt & aliæ eodem nomine urbes Iustinianæ dictæ, in Africa Iustiniana Carthaginensis, quam idem Imp. Romano imperio adiunxerat, in Cypro insula, Iustiniana Theodoræ uxoris eiusdem patriæ, quibus parem iuris, honoris, & dignitatis prærogatiuā Iustinianus tribuit. Ex his igitur multiplex Paparū Romanorū impu-

impudentia perspicitur: prijum in eo quod qua
tuor tantum Patriarchias sive Archiepiscopales
sedes per ea tempora numerantur in eo, quod
suam sedem illis quatuor sedibus superiorem fa-
ciunt, & sibi in illas principatum ac iurisdictionem
arrogant: deinde, quod illorum patriarcha-
rum ius ac potestatem sibi asciscunt. cum eu-
dientissime appareat, Imperatorum illam aucto-
ritatem ac potestatem fuisse: quæ omnia quod
planitis ac dilucidiis cognoscantur, vnico insu-
per eiusdem Iustiniani testimonio contenti eri-
mus: cuius in Nouella 230. verba hæc sunt, Lat-
inè à Iuliano antecessore conuersa. *Iubemus i-*
gitur beatissimos quidem Patriarchas, id est, Papam
Romanum & Constantinopolitanum & Alexan-
drinum & Theopolitanum, id est, Antiochenum, &
Hierosolymitanum, siquidem consuetudo est, &c. Et
mox: *Metropolitanos autem, qui à consilio suo vel*
beatissimis Patriarchis, vel à Metropolitanis conse-
rantur, &c. Item Nouel. 131. *Papa Romanus, in-*
quit, prior omnibus Episcopis & Patriarchis sedeat:
& post illum Constantinopelana ciuitatis Episco-
pus: Archiepiscopus prima Iustiniana habeat sibi sub-
iectos Episcopos Dacia Mediterranea, & Dacie
ripensis, item Praevalenos, & Dardania, & Mysie su-
perioris, & Pannonia: sed ille ab ipsis consecretur, &
eadem iura super eos habeat, que Papa Romanus ha-
bet super Episcopos sibi suppositos. Perspicuum est igitur,
primis Christianæ libertatis temporibus quatuor tatus Patriarchas fuisse, pari omnes honore,
dignitate, iurisdictione, auctoritate, gradu: nisi

quod in Synodis vniuersalibus Romanis, propter veterem veteris Romæ dignitatem, primus considerabat: deinde Patriarcharum numerum auctum fuisse, non à Papa Romano, sed ab Imperatore Romano: ut essent quinque, tunc sex, tunc septem, tunc ad extremum octo. tot enim sub Iustiniano numerauimus. Ex quibus simul animaduerti volumus, insignem Romani Papæ in illo Synodi Constantinopolitanæ cap. 36. corrumpendo fraudem atque impudentiam. Nam apud Gratianum dist. 22. c. renouantes, verba Synodi Græca ita vertierunt: *Renouantes sancti Constantiopolitani decreta concilij petimus (imò definimus, επιζητούμενα) ut Constantinopolitana sedes similia priuilegia que superior Roma habet accipiat.* Non tamen in Ecclesiasticis rebus magnificetur ut illa: sed hæc secunda post illam existens, priusquam Alexandrina sedes numeretur, deinde Antiochena, & post eam Hierosolymana. De qua falsitate ne cui dubium esse possit, Græca ipsa verba proferemus: *επιζητούμενα ταῦτα ιστορίαι προσβάσιαι τῆς τετρακούρτερης Πόλεως Θριάνα, καὶ εἰ ταῖς ἐντοπίαις καὶ εἰλεγέναις αὐτοῖς προσβάσιαι.* Veruntamen, dixerit fortasse quispiam, mendum istud nuper in editione Gregorij xiiii. sublatum est, & , pro Non tamen, repositum Necon. Præclarè. Nam ista ratione primum fateri Papa cogitur, apertissimæ se falsitatis conuictum esse: eaque falsitate & corruptela per annos amplius ccc. ad fallendam Christianam Ecclesiam improbè ac veteratoriè vsum esse. Præterea nunquam illam falsitatem

tatēmque correctum fuisse, nisi à nostris iam pri
dem falso accusatus & conuictus fuisset. Sed quid
respōdebit vel Gregorius x iii. vel Sixtus noster
de iterata, & renouata hac eadē falsitate in c. an-
tiqua, extra de priuileg. vbi tui prior etiā impostu
ra cōmissa est his verbis, *Antiqua Patriachalium*
sedū priuilegia renouātes sancimus, ut post Rom. Ec-
clesiam (que disponente domino super omnes alias or-
dinaria potestatis obtinet principatum, utpote mater
vniuersorū fideliū & magistra) Constantinopolitana
primū, Alexandria secundum, Antiochena tertium,
Hierosolymitana quartum locum obtineat: seruata
civilibet propria dignitate: ita quod postquam antistī-
tes eorum a R. Pontifice receperint pallium (quod
est plenitudinis officij Pontificalis insigne) præstato
sibi fidelitatis & obedientia iuramento, licenter, &c.
Ecquis est vel tam ferreco pectori, vel tam vecor
di mente, quem illa tanta Paparum in corrumpendis Ecclesiæ Christianæ monumentis impu-
dientia non moueat? Neque vero confimilis. I-
tera impudentis silentio prætereunda est, ex c.
placuit, 2. q. 6. Nām cum in synodo Carthaginē
si sexta, cui B. Augustinus interfuit, cap. 105. de-
cretum aduersus Papam R. fuisset, ne ad ipsius
Sedem ex transmarinis Ecclesiis provocaretur: si
quis provocare auderet, anathēma esset: tandem
idem Papa in illo c. placuit, post hæc vel a: *Ad*
transmarina autem, qui putauerit appellandum, à
nullo intra Africam in communione recipiatur: im-
pudenter hanc exceptionem subiunxit. Nisi for-
te Rom. sedem appellauerit: vbi nuper Gregorius

XIII. perfidiosæ falsitatis atque imposturæ manifestò conuictus , hanc excusationem adiecit, *Hec in antiquis Codicibus scribuntur tanquam Graeciani verba.* Præclarè rursus . Nam hoc modo intolleranda Paparum Rōm. impudentia perspicitur, qui non modò decretuin data opera contra ipsorum ambitionem scriptum illa exceptione corruperunt , verùm etiam per annos ampliū trecentos , usque dum à nostris illa falsitas atque impostura patefacta est , illo mendacio Christianam Ecclesiam circumuenerunt . Et quoniam Gallis nostris hęc potissimum à nobis operā nauatur , non alienum erit ex Doctore Bernardo quid aliquando Lutetiæ Parisiorum ex hac Romanarum appellationum ambitione acciderit , verbis ipsius exponere ex lib. de considerat. 3. Parisiis , inquit contigit hoc , nobili Galliarum ciuitati , sede Regia . Quidam sibi publicè desponsauerat uxorem : adest dies celebris nuptiarum , parata omnia , invitati multi : & ecce homo concupiscens uxorem proximū sui , in vocem appellationis inopinatè prorumpit , affirmans sibi traditam prius , suam potius esse debent stupet sponsus , harent aures , sacerdos non audet progredi , frustratur omnis apparatus ille , descendit quisque in domum suam , suam cœnam manducaturum . Sponsa à mensa & thalamo sponsi suspenditur , quoniam Roma redditum est . Rurjus in eadem Parisiorum ciuitate quidam sibi desponsata uxore diem constituit nuptiarum : interim emergit calumnia , dicentibus quibusdam , non debere coniungi . Ad iudicium Ecclesie causa delata est . Sed non expellata sententia appellatur

appellatū est. At ille nihilominus, quod proposuerat, contēpta, siue dissimulata appellatione, peregit. Age: posterioris temporis rationem consideremus. Nam anno ccccxxcv Carthaginensis synodus, eāque vniuersalis habita est, ad quam Episcopus Rom. tres legatos, Faustum, Philippū, & Asellum, cum his mandatis misit, vt iussu Sedi à synodo Nicæna tributum, nimirū ut ab omnibus metropolitanis ad illū appellaretur, sibi conseruaretur. Tum repente scriba, nomine Daniel, iussus est de scripto mandata illa recitare: ac simul caput illud synodi Nicænæ, quod Papa Rom. illis pro causæ suæ instrumento adiunxit. Recitatum est quintum caput integrum synodi Sardicensis, quod Episcopus Rom. fraudulenter ac malitiosè pro Nicæna synodo supposuerat. Omnes qui tūm aderant Episcopi & Archiepiscopi negarūt id se vñquam in synodo Nicæna legisse. Itaque placuit vt exemplar Nicænæ synodi, quod tūm erat in manibus, recitaretur. Verbum de appellatione nullum. Decretū fit, vt certi homines Constantinopolim, Alexandriam, Romam denique mitterentur, qui alia exemplaria Nicænæ synodi asportarent, sed maximè Constantinopolim: vbi authoritas ipsa siue ap̄x̄tritis Nicænæ Synodi asseruabatur. Anno vertente allata sunt. Recitata. Nulla de isto Episcopi Rom. priuilegio ac pr̄cipuo iure suspicio. Scribitur epistola de communi patrum sententia Rom. Episcopo. Nusquam illud in Nicæna synodo repetitum: imò ex contrario, in

illa ipsa synodo decretum, ut ipse suis se finibus, item ut alij Papæ & Metropolitani, contineret. Quare si saperet, deinceps sua diœcesi & præfectura contentus esset: neque in alienâ possessionem inuaderet. Huic sententiæ subscripterunt ducenti & triginta patres: in iis, illi ipsi quo antea nominauimus, Faustinus Episcopus Potentinæ Ecclesiæ, legatus Episcopi R. Philippus, Presbyter & legatus Episcopi R. Asellus presbyter, & eiusdem Episcopi legatus. Quinetiam illius Nicænorum patrū decreti quatuor hasce causas Synodus adscripsit, quas non alienum est expônere. Prudentissime, inquit, iustissimeq; Nicani patres prouiderunt, quacunque negotia in suis locis, ubi orta essent, finienda: nec unicusq; prouincia gratiam spiritus Sancti defuturam, qua æquitas à Christi sacerdotibus & prudenter videatur, & cōstantissime teneatur: maxime, quia unicuiq; concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorū, ad concilium sua prouincia vel etiam uniuersale prouocare, nisi forte quisquam est, qui credat, Deum unius alicui cognitionis & examinis inspirare iustitiam, innumerabilibus autem in synodo congregatis sacerdotibus denegare. Aut quomodo ipsum transmarinum iudicium ratum erit, ad quod testium necessaria persona vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis aliis interuenientibus impedimentis adduci non poterunt? De legatis autem illis tribus, Faustino præfetim, graues querimonias in iisdem literis perscriptæ sunt, quod conuentui magnas molestias exhibuissent, cum simularent

rent se Rom. Ecclesiæ priuilegia defendere. Videmus igitur Rom. Papæ iam tūm per illud tem
pus patefactam improbitatem, perfidiam, falsitatem, impudentiam, atq; aperte ab vniuersali synodo conuictam & condemnatam. Ecquid illum sublati omnibus ex Africa & Asia suis vel emulis vel certe riualibus fecisse arbitramur, vt potentiā iam tum illis temporibus affectata in Occidente suo constabiliret? Atque hæc quidem haec tenus de prima Nullitatis causa, & iudicis incompetencia dicta sint: quæ tamen quod magis apud clarissimos Parliamentorum regiotū senatores, & alios iurisperitos testata esse possint, auctoritate Doctorum confirmabimus. Ac primū illa peruulgata Canonistarum sententia, Papam etiam in solo hæresis crimine non esse idoneū iudicem, sed ab aliis indicari oportere. c. si Papa, dist. 40. Et eo casu Philippus Decius fortiter contendit, concilium auctoritate Papæ non esse congregandum, in c. cum venissent, num. 37. extra. de iudit. Idem Panormit. & Decius in c. significasti, num. 4. & num. 9. de elect. Sed omnium cōpissimè & doctissimè Lud. Rom. in concile vlt. num. 15. & seqq. vbi ex ipsius Decreti auctoritate contendit, eum qui rebellaret viuit, & discere atque agere boni recusat, magis esse membrum Diaboli, quam Christi: & potius infideles, quam fidelem monstrari. c. nullus, dist. 38. Idem Iason in cōs. 95. requisitus, vol. 4. Decius cōs. 115.

SEcundam igitur nullitatis caussam in allegationis falsitate consistere dicimus: hoc est, in allegata falsa caussa, quam Papa in concipienda sententia secutus est. Nota enim regula iuri est, ut sententia ex falsis causis, falsis allegationibus, falsis instrumentis, falsis testimoniois pronunciata, ipso iure, ac sine appellatione nulla sit præsertim ubi sententia præcipuam causam ac fundamentum habuit allegationis falsitatem. l. & pass. C. si ex fals. instr. l. si prætor. 7. D. de iudic. l. cum verò, 26. §. subuentum, De fidei libert. l. Seiæ. 26. D. de tutor. & cur. dat. l. 1. §. hæc verba, D. ne vis fiat ei. l. i. C. si ex fals. alleg. At Papa Sixtus iccirco Regem Nauarrum & Principem Condænum ab se proscriptos esse prædicat quia sunt notorij (vt ipse loquitur) hæretici. Festiuè. Nam hac ratione, si principes illi notorij sunt hæretici, tum armis & bello persequendi sunt: si non sunt hæretici notorij, tum proscriptio & execratio nullius mometi est. Videamus igitur quo nomine, & quānam allegatione supradicti Principes pro hæreticis damnætur. Neque enim tantum crimen vel infimo cuiquam Christiano, sine magna & graui caussa imponendum est: nedum illis tantis principibus, & tanti Regis agnatis proximis. Imperatores Gratianus, Valent. Honor. statuerunt, vt hæreticorum numero habeantur, qui vel leui argumente à iudicio

T A S
 D N I S.
 in alle.
 : hoc est,
 concipiēn
 gula iuris
 allegatio-
 niis pro-
 nulla sit
 usam ac
 atem.l.i.
 O.de iu.
 fideic.li.
 .S. hæ
 g. At Pa
 Princi-
 radicat,
 tici.Fe
 notoriij
 quendi
 roscri-
 deamus
 ne su-
 or.Ne-
 iquam
 ponen
 tanti
 ianus,
 m nu-
 iudi-
 cio
 cto catholicæ religionis ac tramite detecti fue-
 rint deuiare.l.2.C.de hæret. & M̄nich.Quis illā
 definitionem probaret? nam Augustinus eos
 qui sententiam suam, quamvis falsam & pernicio-
 sam, nulla pertinaci animositate defendunt, praeser-
 tam quam non audacia sua præsumptionis pepererint,
 sed à seductis atque in errorem prolapsis parentibus
 accoperunt, quarunt autem cauta sollicitudine verita-
 tem, corrigi parati, cùm inuenerint, ne quaquam hære-
 ticos deputat: vt loquitur text. 24. dist. 3.c.dixit.
 Rursus Ioh.Auentinus lib. Annal.3.scriptum re-
 liquit, Episcopum quendam Germanum, nomi-
 ne Vergilium, Mathematicis artibus eruditum,
 in crimen hæresis iccirco vocatum fuisse, &
 Romam à Zacharia Pontifice accerfatum, quòd
 Antipodas esse affirmasset. Canonistæ decreue-
 runt eum hæreticum habendum esse, qui non o-
 mnibus ac singulis Papæ decretis obtemperaret.
 gloss.dist.10.c.nulli. & dist.21. Papa ipse decre-
 uit, vt qui negat Imperatores, Reges, Principes,
 humanam denique omnem creaturam tempo-
 rali & materiali gladio Romani Pōtificis subef-
 se, hæreticus habeatur: quoniam hoc credere est
 de necessitate salutis: hoc est, vñus est ex fidei
 articulis.c.1.in fin.extrauag.de maiorit.& obēd.
 Anno Christi cxcviii. Victor Papa Romanus Ec-
 clesiæ Orientales iccirco hærélicas esse pronun-
 tiavit, quòd de festo die Paschatis non idem
 quod ipsius Ecclesia sentiebant. Qua de causa
 Irenæus Lugdunensis Episcopus Papam illum
 vehementer increpuit: auctore Euseb.lib.5.26.&

Epist. 24. Quid opus est multi? Hæreticus in Papatu definitur qui non credit iis omnibus , quæ in Ecclesia R. pro veris tradita sunt. c. nulli, dicit. 19. At superius demonstratum est, Paparum auctoritate atque imperio traditam hanc Ecclesiam Christianæ doctrinam fuisse ad credendum, Dominicum plura edidisse miracula , quam Christum, & omnes ipius Apostolos : eundem Dominicum multò præstantiorem fuisse Christo, & omnibus eiusdem Apostolis. Ioannem Baptistam, cui Scriptura sacra elogium hoc tribuit, neminem vñquam mortalem in terris illo maiorem exitisse , multis partibus inferiorem illo impostore Dominico fuisse. Demonstratum est præterea , fabulam de stigmatibus Francisci Bernardonis à Papis approbatam fuisse , Ecclesiæque Romanae traditam ad credendum, & sub nota hæresis puniendum oppositum sapientem: his enim ipsis verbis Papæ in suis Bullis vntur.lib. Conformat. fol. 234. col. 3. Quare, inquit, hoc est firmissime, tanquam verum tenendum, & oppositum tenentem , ut hereticum ab omnibus despiciendum. Par ratione Anton. Florentinus hist. part. 3. c. 1. §. 3. sic scribit: Ecclesia indubie approbavit & declaravit festam de hoc celebre instituendo: quod Francisco oranti & transformato D. Jesus in modum Zeraphyn (scilicet cum sex alis) crucifixus ei impressit in manibus & latere signa sua passionis , in quibus sentiebat maximum dolorem. Iudicent nunc clarissimi & prudentissimi Regis Galliaæ consiliaij, satisne vera illa Hæretici definitio sit , vt qui turpissimi

turpissima illa de Dominico & Bernardone cō-
mēta Ecclesiæ Romanæ auctoritate compro-
bata non crediderit, pro hæretico habeatur, &
ab Ecclesiæ communione arceatur? Si non æ-
quum hoc Papatus R. decretum esse statuant,
tum meminerint eius regulæ, qua traditur, leues
& temerarios accusatores, non modò calunnia
damnatos, infamia notari, verum etiam talionis
pœna damnari. l. vlt. C. de accusat. ac proinde
Papam Sixtum V. qui Nauarum Regem, & Con-
dæum Principem hæresis crimine calumniose
accusavit, perspicue pro schismatico & hæreti-
co habendum esse. Sed iam paulò attentiùs con-
sideremus, in quos nefarium illud crimen ac no-
men Hæreticorum conueniat. Nam quantum ex
sacræ Scripturæ & veterum Ecclesiæ doctorum
auctoritate cognosci licet, Hæreticus is demum
dicendus est, qui doctrinā cum regula fidei (hoc
est symbolo Christianorum) pugnantem legitimi-
mè admonitus, & conuictus, tamen & contumaciter
tuetur, & seditione disseminat. Sic enim
Augustinus lib. de ciuit. Dei 18. c. 51. *Qui in Eccle-
sia Christi, inquit, morbidū aliquod prauumq. sapiat, resi-
stunt corrumpti ut sanū rectūmq. sapiat, resistunt contumaci-
ter, suāq. pestifera & mortifera dogmata emendare
nolunt, sed defensare persistunt, hæretici fiunt, & fo-
rás exeuntes habentur in exercentibus inimicis. Iam
vero de Symbolo Christianorum, quam fidei
regulam Tertullianus appellat, præclarum eius
dem Tertulliani hoc testimonium extat in libro
de præscript. hæret. Regula fidei est, inquit, qu.*

creditur unum omnino Deum esse (notetur hæc pia Christiani symboli paraphrasis) nec alium preter mundi creatorem, qui uniuersa de nihilo produxerat per verbum suum. P. Id verbum filium eius appellatum, varie visum patriarchis, à prophetis semper auditum, postremo delatum à Spiritu Patris Dei & virtute in virginem Mariam, carnem factum in utero eius, & ex ea natum egisse (exisse) Iesum Christum, exinde prædicasse nouam legem, & nouam promissionem regni cœlorum, virtutes fecisse, fixum cruci, tertia die resurrexisse, in cœlis erectum sedere ad dexteram patris, misisse vicariam vim Spiritus Sancti, qui credentes agat, venturum cum claritate ad sumendos sanctos in vita eterna & promissorum cœli fructum, & ad prophanos iudicandos igni perpetuo: facta virtusque partis resuscitatione cum carnis restitutione. Hac regula à Christo instituta nulla habet apud nos quæstiones, nisi quas herezes infundunt, & quæ hereticos faciunt. Hæc Tertullianus. Ex quibus intelligitur, hereticos ab eo definiri, qui doctrinam Christianorum Symbolo contrarium in Ecclesiam inducunt: quod illi Pauli Apostoli præcepto consentaneum est: *Qui alius vobis Euangelium attulerit, quam quod nos attulimus, anathema esto.* Itaque Tertullianus alio eiusdem libri loco, *Vnde*, inquit, extranei & inimici Apostolis heretici, nisi ex diversitate doctrina, quam unusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos, aut protulit aut receperit? Illic igitur & Scripturarum & expositionum adulteratio deputanda est, ubi diversitas inueniatur doctrina. Item alio loco: *Hæretici edat origines*

origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primum ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, QVI TAMEN CVM APOSTOLIS PERSEVERAVERIT, habuerit au^morem & antecessorem. Apostolicos Tertullianus diserte appellat, neque alios hoc nomine appellari patitur, quam qui cum Apostolorum doctrina consenserint, & in ea perseuerauerint: vt facile intelligatur, Apostolicos non ex sedis & loci, sed ex doctrinæ successione & perpetuitate estimandos esse. Itaque alio loco: *Hæreticorum doctrina*, inquit, cum *Apostolica* comparata, ex diuersitate & contrarietate sua pronuntiabit, neque *Apostolis* alicuius auctoris esse, neque *Apostolicis*: quia, sicut *Apostolis* non diuersa inter se docuissent, ita & *Apostolicis* non contraria *Apostolis* edidissent: nisi illi qui ab *Apostolis* desciuerunt, & aliter predicauerunt. En, vt aperiè Tertullian. ostēdit, eos qui doctrinam cum Christianorum Symbolo pugnantem inducunt, Hæreticos propriè appellandos esse, quamuis se Apostolicos nominent: quandoquidem, inquit, ab *Apostolis* desciuerunt: & (vt aliquantò antè dixit) ex suo arbitrio, id est, ingenio & cōmento, aliquid præter Sacram Scripturam affinxerunt. Animaduertendum præterea, dici à Tertulliano Apostolicos non propriè ac præcipue qui Petro, sed generaliter qui alicui ex ipsis omnib. Coapostolis successerūt: neq; id præcisè: vt referri ad locū & ciuitatē certā oportear: sed cōnexè, qui *Apostolis* in Christi doctrina per

manus tradenda successerunt. Ex quo Paparum impudentia perspicitur, qui non modo Apostoli nomen propriè ad Romanū Episcopum restrinxerunt, verùm etiam stolidis rebus nomen illud imposuerunt, veluti: Sèdes apostolica, Legatus apostolicus, Nuntius apostolicus, Notarius apostolicus, Cancellaria apostolica, Pœnitècia apostolica, Camera apostolica, Priuilegium apostolicum, Prouisio apostolica, Bulla apostolica: ut tandem aliquando (sit honos auribus) dicatur, Mulus apostolicus, Matellio apostolicus & siquid eiusmodi. Verùm ut ad institutum redeamus, quò planiùs discrimen inter Hæreticum & Apostolicum intelligeretur, exemplum Tertullianus subiungit apertissimum, & valde ad id quod agimus accommodatum. *Paulus*, inquit, *Tunotheum instituens, nuptiarum interdictores inter hereticos suggillat.* Quid ita, Tertulliane? Nempe, quoniam Apostolorum doctrinæ interdictum illud contrarium est: qui disertè docuerunt, matrimonium esse omnibus omnium generum atque ordinum hominibus, nō modò decorum, & honorabile, verum etiam plerumq; necessarium. Ex quo intelligitur, prohibitionem matrimonij noti esse apostolicam, sed hæreticam: quoniam hæretici ex Tertulliani sententia definiuntur, qui doctrinam apostolorum scriptis contrariam inuehunt. Apostoli vero & Orthodoxi, & Catholici, qui scriptis Apostolorū contenti, eos qui de his quicquā detrahunt, aut aliquid affingūt, vñā cū Apostolo execratur. Porro huic

huic Hæreticorum definitioni consentanea altera illa est, quam B. Augustinus tradit in lib. de utr. creden. *Hæreticus est, inquiens, qui ob amorem lucis aut principatus nouas aut gignit, aut sequitur opiniones.* vbi Principatum inteligit factionis & Ecclesionalis ab Ecclesia, cuius se Duxit ac Principem quasi sublato signo profitetur. Et hac eadem mente Paulus Philetum & Hymenæū Hæreticos appellat, quod non modo a fide aberrassent, sed etiam quorundam fidem subvertissent: quos etiam alio loco *errantes, & inducentes ap-*pellat: id est, errantes, & a iis in errorem inducentes. 1. Timoth. 2.2. Tim. 3. Sed & Petrus hæreticos describens, ait eos leuium & infirmorum hominum mentes inscire. Item alio loco: *Inter* vos, inquit, erunt falsi doctores, qui clam inducent hæreses, siue sectas exitiales. 2. Pet. 2. Q. antum autem ad formam declarandorum hæreticorum attinet, Paulus eam his demonstrat verbis: *Hæreticum post unam & alteram admonitionem denita.* 1. Tim. 3. quam ad formam ille quoque ordo pertinet, quem Christus Math. 18. prescribit, ut apud Ecclesiam accusetur, & si se contumacem præbuerit, pro ethnico & profano habeatur. Et in hanc eandem sententiam videmus etiam Doctores scholasticos consentire in his Magistr. in 4. dist. 18. ca. 7. vbi sic scribit: *Excommunicationem fieri debere, cum quis secundum Canonicam disciplinam tertio vocatus ad emendationem manifeste delicti, & satisfacere usipendens, sententia Ecclesie à loco orationis & sacramentorum communione, & fi-*

delium consortio preciditur ut erubescat, & pudore
sceleris conuersus pœnitentia, ut spiritus eius saluus sit.
quis si pœnitentiam profitens resipuerit, negata com-
munioni admittitur, & Ecclesia reconciliatur. Ex
quibus omnibus perspicue intelligitur, tres ha-
reticorum esse notas, quibus ab orthodoxis in-
ternoscuntur: siquid à regula fidei alienum in
Ecclesiam inducant, si secessionem faciant, & si
solemniter admoniti contumaciter perseverent.
Sed quoniam ad Regios Senatores Iuris peritos
magna ex parte hæc disputatio pertinet, non al-
ienum videtur, alteram ex Iustiniani libris Ha-
reticorum definitionem proponere. Nam in
Nouel. 115. §. si quis, vbi inter legitimas liberorum
exheretandorum causas hærelim enumerat, Lu-
liano antecessore interprete hæc subiungit: Or-
thodoxos autem dicimus eos, qui communicant in sa-
crosancta Ecclesia Catholica, in quam omnes Patriar-
cha una conspiratione & concordia colliguntur: &
quatuor sancta concilia concilantur: Nicænum, Con-
stantinopolitanum, Ephesinum primum, & Chalce-
donense. Hæreticos autem dicimus eos, qui Catholi-
cis non communicant. His igitur ita constitutis, vi-
deamus nunc, quo iure supradicti Principes no-
stri à Papa Sixto V. pro hæreticis damnentur.
nam siue priorē, siue posteriorem definitionem
sequamur, supradicti Principes quanta maxima
possunt contentione profitentur, ac prædicant,
Deumque & Angelos, atque omnes omniū or-
dinum ac generum homines, cœlum denique &
terram contestantur, se neque quicquam à regu-
la fidei

& pudore
salvus fu-
egata com-
atur. Ex
, tres ha-
doxisin-
lienum is-
iant, & si
severent.
s peritos
t, non a-
oris Hæ-
Nam in
perorum
erat, Iu-
git : Or-
ant in fa-
Patriar-
atur: &
um, Con-
Chalce-
Catholi-
utis, vi-
pes no-
pentur.
tionem
maxima
dicant,
iū or-
que &
aregu-
la fidei

la fidei & usitato Christianorum Symbolo, ne-
que ab illis antiquissimis quatuor conciliis alieno-
num in Ecclesiam inuehere, sed eorum doctrina-
m & confessionem, qualis in Synodo Nicæ-
na, Constantinopolitana, Ephesina, Chalcedo-
nensi concepta est, ex animo amplecti, neque ab
Athanasij formula, vel latum (ut dicitur) vnguem
discedere. Profitentur præterea, se nullam ab iis
Ecclesiis, quæ in illa fidei regula, & confessio-
num formula permanerunt (quales sunt illustris
simorum & potestissimorum Electorum, & Prin-
cipum Augustanæ confessionis Ecclesiæ) seces-
sionem fecisse, aut facere velle. Postremò nun-
quam usque adhuc ab illa huius generis Eccle-
sia, quæ in Apostolorum doctrina perseverarit,
admonitos, aut reprehensos fuisse. Quod si Par-
siensis carnificis & cruento & cædibus infinitis a-
dolescentuli conterriti, Regisque potestissimi co-
spectu ac presentia permoti, multis postremò mi-
litum armatorum gladiis circumuerti, ea que vel
facere, vel pronuntiare iussi sunt, inuiti fecerunt,
ac pronunciarunt, non hanc legitimam ac solen-
nem, & qualē Christus instituit, Apostoli & Apo-
stolici seruarunt, Ecclesiasticæ commonesatio-
nis formam habendam esse: præsertim cum ali-
quantò post, recuperata libertate, protestati sint,
se, quicquid illius fecerant, inuitos ac minis com-
pulso fecisse: suęque illius infirmitatis veniam à
Deo, & Christianis palam, pro concione, in Ec-
clesia reformata postularint. Ex contrario vero
demonstrant, Papam Romanum iudicio maxi-

mæ partis Europæ, non modò inter hæreticos, sed etiam tanquam hæretiarcham, & factionis principem, auctorein, ducem damnatum esse. Primum quia fabulas impias, & blasphemias de falsis monachorum miraculis, in Ecclesiam inuexit, & traditiones ab illis quatuor antiquis conciliis alienissimas: quales superius protulimus de commentitio Purgatorio, de invocacione mortuorum, de veneratione imaginum, de quotidiana renouatione sacrificij Christi in missa, de idololatrica panis & calicis veneratione, de prohibitione coniugij, de monachis Dominicani sub virginis Mariæ stola occultis, de pluribus & maioribus miraculis à Dominico & Francisco factis quam aut à Christo, aut ipsius apostolis: quæ sunt blasphemiae adeò nefariae, sceleratae, atque impiae, ut illarum commemoratione pitorum omnium animi cohorescant. Deinde quoniam dominatus ac potentatus Regis in Ecclesiam uniuersam arrogato, adhibitusque ad eum uendum & ornandum administris & satellitibus, satrapis, & Cardinalibus purpuratis, nouæ se factionis & Synagogæ ducein ac principem professus est. Postremo quoniam quadrinquentis ab hinc annis continuis, omnium Christianorum Principum precibus rogatus atque admonitus, ut emendationem & reformationem aliquam admitteret, superbè postulata & preces illorum repudiauit. Cuius rei, ne longius testimonia petantur, patrum certè atque auorum non rotum memoriatestis esse poterit, ex concilio

lio Constantiensis, Basiliensis, Florentino, & Tridentino: in quo postremo, non modò falsæ & adulterinæ doctrinæ sublatæ non sunt, verum etiam magis ac magis confirmatæ: ut iam dubium nemini esse possit, quin tres illæ notæ, quibus paulo ante dicebamus hereticum ab Orthodoxo internosci, evidentissime in Papa Romano apparent. Quæ cum ita se habeant, satis iam perspicuum esse arbitramur, cuius momenti hæc apud Regis Galliae consiliarios esse debeat Papæ Sixti accusatio, cui se maxima Europæ pars subscriptis. simul intelligitur, cuius auctoritatis esse apud eosdem debeat hæc ab illo contra Regem Navarum & Principem Condæum instituta criminatio. Nam, ut illum suo etiam (ut dici solet) gladio ingulemus, ecce in ipsius Decret. 24. distin. 1. multis passum testimonii traditur, lapsum in heresim non posse aliquem officio priuare, vel sententia innodare: velut in c. acasius. Si ergo, episcopus, inquit, in heresim iam damnatam lapsus est, antiqua excommunicatione damnatus, alios damnare non potest. Excommunicatus enim alios excommunicare non valer. Quod idem seq. confirmatur, hac subiecta ratione: Ligandi namque vel soluendi potest as veris, non falsis sacerdotibus à Domino tradita est. & c. seq. Manet Petri privilegium, ubicunque ex ipsius auctoritate fertur iudicium. Facit quod scribit Ias. in consil. 145. requisitus, num. 3. vol. 2. quod Papa non potest sine causa quemquam in dignitate constitutum deponere: quia potestas dat. 1. Petro, ad pascendum oves Christi non

extenditur ad necandum eas. c. in nouo. 21. dist.
 manet enim potentia Petri, dum vere iudicat, & clauis non errat. d.c. manet. & c. hoc idem scribit Abb.
 in c.vlt.col.pen. & vlt.de confirm. vtil. vel inut
 & in c.constitutus, col. 3. de religios. dom. & in
 c.vlt.de postul. prælat. & in c.de multa, de præ-
 bend. Planius etiam Ias. in consil. 95. requisitus,
 vol.4. Quando Papa, inquit, impeteretur de heresi,
 cum ob hoc crimen possit deponi, c. si Papa, 40. dist.
 per hoc definit esse Papa, cum sit extra Ecclesiam
 catholicam: iuxta not. per Innocent. in c. ex parte, de
 verb. signif. & eodem modo quando Papa esset cri-
 minosus notorius, & grauis criminibus irretitus,
 ita quod Ecclesiam scandalisaret, &c. Item col. 3.
 Sed fortius tenuit glossa irita, quam rotus mundu-
 allegat in d. c. si Papa, quod etiam de alio crimine,
 putat simonia, vel adulterii quod sit notorium, & ab-
 monitus Papa est incorrigibilis, ita ut scandalisaret Ec-
 clesiam Dei, potest accusari cum habeatur pro heresi:
 & sic Papa non solum pro causa heresim, sed etiam pro quocunque alio crimine, in quo Papa com-
 missus excessum scandalisantem Ecclesiam, si sit notori-
 um, & Papa sit incorrigibilis, potest accusari &
 puniri: quia notoria inobedientia habetur pro heresi.
 Vnde sicut Papa potest pro heresi accusari, & damnari,
 ita etiam pro quocunque notorio crimine, in quo sit incor-
 rigibilis. quinetiam Felin. in c. ego N. de iure iur. Pa-
 pa non Canonicè electus est diabolus, non habens cla-
 ues regni cœlorum, sed in inferni.

TER TIA

T E R T I A N V L L I T A S
EX D F F E C T V O R D I N I S
iudicialis.

VEniamus iam ad tertiam nullitatis caussam, quam esse dicebamus, defectum formæ & ordinis iudicialis. Nam ut quondam ab Oratore summo dictum est, quid indignius, quam qui neq; adesse iussus sit, neq; citatus, neq; accusatus, de eius capite ac fortunis omnibus iudicare? Demonstratum est superius, formâ hanc atque ordinem ecclesiastici iudicij à Christo & ipsius Apostolis in hæreticis iudicandis institutum fuisse, primū ut aliquoties erroris sui cōuinceretur: tū, si monitis Ecclesiæ non vnis, sed pluribus ac repetitis non parerent, sed (ut Augustinus loquitur) contumaciter resisterent, atque in errore perseverarent, tūm, in hostium ac profanorum numero haberentur. Monitionibus igitur opus est, & causæ cognitione solenni ac legitima Non ignorabat Deus, quid contra suum interdictum Adamus & Eva commisissent. euocauit tamen utrumque, & quasi quæstionem causæque cognitionem instituit: ac tūm demūm in illos convictos sententiam pronuntiauit. Non ignorabat idem, severissimus flagitorum vindicta Deus, quanto se scelere, & quam nefario Sodomitæ, & Gomorrhæi polluissent. Verūtamen ut mortalibus iurisdictionem exercentibus æquitatis exemplum præberet, causæ cognitionem suscepit, descensurumque se & cognitum dixit,

quod etiam Canonistæ multis verbis tradiderūt
in 1.q.2. passim, sed præsertim in c. Deus omni-
potens. Sed & eadē scriptura alio loco testa-
tur, seniores populi Iudaici, qui ad radices mon-
tis Sinai res iudicabant, nō nisi vtraq; parte au-
dita, & causa vtrinque perorata sententiam
pronuntiasse. Quinetiam Iudæi quamuis mali-
tiose perniciem atque interitum Christo moli-
rentur, tamen vſitatum iudiciorum ordinem co-
ſeruarunt, vt illum apud Caiapham Pontificem
maximum & iudicem competentem reum face-
rent: tūm eundem comprehensum ad eiusdem
Pontificis tribunal adducerent, simulq; testes
in suam accusationem producerent causa igitur
vtrinque dicta est: rogatæque confessorum
sententiæ: ac tūm demum, ordine iudiciali serua-
to, pronuntiata condemnatio est. Sed quid opus
est plura: cum in adulterio deprehensa mulier
fuisset, vt scriptura loquitur, ἐπαυτωφόρη, neque
quisquam esset, qui aduersus eam accusationem
institueret, ac testes produceret, tūm Christus,
Nec ego, inquit, te non conuinctam damna-bo.
Ioh. 8. Item alio loco: cum Iudæi quodam die
Christum inauditum condemnare vellent, tūm
eos Nicodemus his verbis increpuit: An lex no-
stra vllum hominem condemnat, quin prius au-
ditus sit, & de eius facto cognitum? Denique
nihil est de quo veteres Christianorum patroni,
in his Tertullianus, Arnobius, Augustinus, La-
ctantius tātopere querantur, quām quōd ethni-
ci Christianos inauditos, atque indicta causa
passim

passim ac temere damnabant. At horum Ethnicorum teimeritatem Papa Sixtus & eius assessores Cardinales in hac insanissima DECLARATIONE secuti sunt, cum supradictū Serenissim. Nauarræ Regem & Illustrissimum Principem Condæum, non dico inauditos, sed ne adesse quidem iussos aut citatos, barbara & cyclopica quadam arrogantia condemnarunt. At enim, dixerit fortasse quispiam, condemnati sunt illi Principes, non simpliciter tanquam hæretici, sed connexè tanquam hæretici notorij, & manifesti. Sic enim multis locis in illa furiali declaratione appellantur. Est autem inter Canonistas hoc ius receptum, ut in manifestis & notoriis criminibus accusatione, & ordine judiciali opus non sit. c. manifesta, & ccc. seqq. 2. q. i. Ex quo concludi volunt, cum supradicti Principes palam atque aperte se ab Romana sede desciuisse profiteantur, nulla vel citatione, vel accusatione vel causæ cognitione ad eos condēnandos opus fuisse. Sed facilis ad hāc obiectionē respōsio est: eāque triplex. prior est, quod Papa sumit pro cōcesso, quod ei à maxima Christianitatis parte fortiter negatur, religionē supradictorū principū ac tam multorū aliorum Regum ac prōcerū idē sentientiū esse hæreticā: ac proinde absurdū esse. Notorios hæreticos appellari eos, qui ne hæretici quidem sunt. Altera responsio est, quod omnia illa Decreti Gratiani capita 1. q. 1. quæ obitici nobis possent, nulla ex parte ad crimen hæresis pertinēt: sed (ut Nicolaus Papa c. 16.

loquitur) ad opera carnis: quæ (quemadmodum ex Apostolo eodem loco subiungit) manifesta sunt: veluti homicidium, latrocinium, stuprum, incestum, adulterium, & cætera consimilia. Neque omnibus illis locis vox vlla de hæresi criminе reperiatur: quod crimen à carnis operibus, & cæteris maleficiis eo discrepat, quòd in hæresi damnanda personæ correctio & emendatio quæritur: quam Paulus in circa ^{re Declarat} appellat, eodem ipso vocabulo, quo Plato eam castigationem nominat, quæ adhibetur emendi gratia. nam in reliquis pœnis non persona delinquentis emendatio quæritur, sed aliis exemplū datur, ut homines cōsimilis pœnæ metu à maleficio deterreantur. Qua de cauſa ^{ταπειδηγμα} ab eodem Platone nominatur. (Agell. 6. c. 4 & Plato in Gorgia.) Quamuis igitur quis in aliquo religionis articulo caliget, manifestò etiam erret, ac labatur, non tamen continuò vel ab Ecclesiæ communione arcendus est, vel in hostiū, atque (ut Augustinus loquitur) inimicorū exercentium numero habendus est. sed semel ac sapientius admonendus, castigandus, edocendus, neque prius à fidelium communione submouendus, quam se contumacem ac pertinacem ostenderit: atque (ut eiusdem Augustini verba usurpemus) contumaciter Ecclesiæ restiterit. Quare cū supradicti Principes, neque ullam doctrinam profiteantur, à fidei regula (ut superius diximus) alienam, sed quatuor superius à nobis nominata Conchia studiosissimè amplectantur, neque ab

vlla Ecclesia Apostolica: que (vt Tertullianus definit) in Apostoloru doctrina perseuerat, sint reprehensi, neque se in discendo contumaces præbuerint, Sed si alicuius erroris concordia, emendare parati sint: sine vlla cunctatione concludimus, Nullitatis cauilla à nobis tertio loco propositæ abunde satisfactum fuisse. Quid multa? Nam etiam Canonistarum iure tota hæc Papæ Declaratio iniusta, & irrita esse concordatur: quodquidem vbi vel non iusta ex cauilla, vel non seruato iudicali ordine emissa excommunicatione est, tum ipsa excommunicationis maledictio, in caput maledicentis redudare dicitur. De iniusta cauilla testimonia extant ex scriptis Augustini in c. Temerarium, eod. vbi sic scribit: *Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temere iudicatur. ei autem qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est noceat.* Item c. seq. *Quid obest homini quod ex illa tabula vult illum delere humana ignorantia, si de libro viventium non deleat iniqua conscientia?* Senti de Augustino, quicquid libet. *Sola me in oculis Dei conscientia non accuset.* &c. Etsi, ex eodem Augustino haec proferuntur. *Etsi ad tempus damnaris ab homine, aliud est sella terrena, aliud est tribunal cœlestis: ab inferiori accipit sententiam, à superiori coronam.* Item in c. illud planè, ex eodem Augustino. *Illud planè, non temere dixerim, quod si quisquam fidelium fuerit anathematisatus iniuste, potius ei obierit qui fecit, quam qui habet paritur iniuriam.* *Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisque ligatur, aut solni-*

tur, immeritam nullis ingerit pœnam. In ordine autem iudicali primò requiritur citatio, & citati contumacia, II. q.3.c. Episcopi, c. nemo, c. certum, c. ex parte, cap. cum olim. De senten. excommunic. ut puta, inquit Hostiensis, si aliquis iussus vel monitus noluerit maleficium emendare. Host. in Summ. tit. de sent. excommunic. num. 7. glos. in c. Statuimus. cod. tit. in vj. Requiritur præterea ut excōmunicator, sit iudex competens: alioqui iudicis incongrui excommunicatio nulla est. cap. ad nostram, De consuetud. vbi concord. in gloss. Ter-tiò si excommunicatus legitimè appellauit, aut appellationis loco idoneè sit protestatus. c. solet, & c. venerabilem, & c. per tuas. cod. tit. in vj. Nam allegans sententiam nullam, quamuis non petat se absoluī, sed (ut in hac causa vnuuenit) legitimas nullitatis cauſas profetens præsertim tanto numero, & tam legitimas, audiendus est: atque interea sententia suspenditur: ut communiter iidem Canonistæ tradunt. in d.c. per tuas, & in d.c. solet. Pari modo si sententia continet errorem intolerabilem: ut per eosdē Canonistas in d.c. solet, & d.c. per tuas. velut in hac causa nostra, vbi Bulla Sixti Papæ manifestissimis erroribus cōuincitur: quemadmodū in postrema nullitatis cauſa demonstratū est. præsertim vbi sententia perspicue continent errorē facti: ut notat Ang. in Summ. contra glos. in d. cap. per tuas. Nam sententia ex falsis allegationibus pronuntiata ipso iure nulla est: ut paulò antè copiosè docuimus.

QVAR-

Q V A R T A N V L L I T A S E X
F O R M U L A S E N T E N T I A E.

Superest quarta nullitatis cauſſa, ex ſtulta conceptæ ſententia formula. nam, vt dici ſolet, ſtultitia ſermonis, mentis ſtultitiam indicat. l. pen. D. de cond. & demonstr. l. i. §. pen. & vlt. D. de ædil. ediſt. Itaque Iudex ineptè, ſtultè & absurdè ſententiam pronuntiās, ſtultus appellatur. l. vlt. C. de fideic. libert. qualem hūc monachum Francisci Bernardonis diſcipulū, ex hac ipſius ſententia & monachali bulla demonſtrabimus. Sic enim exorditur: *Ab immensa aeterni regis potentia B. Petro eiusque ſucceſſoribus tradita auctoritas, omnes terrenorum Regum & Principum ſupereminet Poteſtates.* Ut ſententias loquitur carniſex. At vetus Dialecticorum præceptum eſt, comparationes non niſi in rebus quaे generis eiudem ſunt, vſurpari. Quid verò commune eſt inter auctoritatē Apoſtolis tributam, quaे ad religionem & conſcientias pertinet, & potesta‐ tem regibus confeſſam, quaे in ciuilibus & politi‐ cis rebus versatur? Itaque proinde Bartocucullus noſter loquutus eſt, quaſi dixiſſet: ſtultitia diſcipuli Bernardonis ſupereminet auticulas omnium onagrorum, qui ſunt in Arcadia. Verū tamen ut ſerio aliiquid respōdeatur, prodeat hæc in medium conclusio. Non plus habet ſucceſſor Iuriſ, quam quātum auctor ſuus habuit. Pe‐ trus non habuit auctoritatē ſupereminentem poteſtates regum, ſed iis tanquam ſuperioribus

NB

parere iussus est. Ergo etiam si Papa esset Petri successor (quod superius falsum esse docuimus) tamen Regibus inferior parere illis deberet. Assumptio perspicua est ex illis verbis: *Omnis anima Potestatibus supereminētibus subiecta esto. Quisquis opponit se potestati, Dei ordinationi resistit: Rom.13. Suggere ipsis, ut se subiiciant Principatisbus ac Potestatibus, ut obtemperent. Tit.3. Subiecti estote cuius humane ordinations, propter Dominū: sine Regis, ut qui superemineat: sine Praesidibus, ut qui per eum mittuntur.* 1.Petr.2. Sed quid apud Papā Scriptura sacræ auctoritas valebit? nam vno iam hoc verbo refelletur: Constantinus omnia Papæ Occidentis regna donauit, statuitque ut Imperatores & Reges, ei in equum ascendentī strepanteneat, alleclas eidem se præbeat, denique ut humili prostrati, osculum ipsius pedibus ferat. Hac est illa, quam hoc loco significat, Paparum supereminentia: qualis Dei sui Francisci, vel fui quondam in terris, cùm in medium aëris regionem sublatus familiariter cum Christo fabulabatur: vnde frigoris illius vitandi caussa, cucullatum vestimentum induit: vel hodie est in cœlis, vbi super Cherubin sedere diuaticatus dicitur. Sed iam sequentia videamus: *Stabilis in petra consistens, nec ullis aduersantibus, vel etiam secundis flatibus à recto cursu deflectit.* Ecquis antehac audierat, vel auctoritatem in petra positam nauigare, vel nauem aliquam secundis flatibus à recto cursu deflecti? Verumtamen ut cinque nauis ista nauiget, superius demonstratum est, ei qui

qui se in eius puppi sedere, clauumque tenere
gloriabatur, ne in ima quidem sentina locum
relictum esset. Consimile illud est quod sequitur:
*Si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seniore
hos vindicta vicitur. Quasi verò vel in urbe Ro
ma, quod flagitorum omnium domicilium est,
nullis ordinationibus Dei resistatur: vel Papa vel
Ios istiusmodi resistentes saeuiore vindicta, vici
scatur. At Petrarcha Mantuanus, Sannazarius, &
alij complures Itali Romam appellant scelerum
omnium officinam, Babylonem, Sodomā, scho
lam errorum, templum hæresum, scortum per
frictæ frontis.*

I pudor in villas: si non patiuntur easdem

Et villa vomicas. Roma est iam tota Impanar.

inquit Mantuanus: Item alio loco:

Venalia Roma

Templa, sacerdotes, altaria, sacra, corone. 39 — 82.

Ignis, thura, preces, cælum est venale, Deusque.

Item Albericus Rosat. in verbo Roma:

Curia Romana non petit onem sine lana,

Dantes exaudit: non dantibus hostia claudit,

Item B.Bernardus lib.quarto de consid.ad Eu
genium Papam, cap.1. *Quem dabis mihi de tota
maxima urbe, qui te in Papam receperit, pretio seu
sive pretij non interueniente? Hi inuisi terra & cælo,
utriusque iniecere manus: impij in Deum: temerarij in
sancta: sed itosi in inuicem. Item Petracha in Epi
stol. *Quicquid de Assyria, vel Aegyptia, Babylone,
quicquid de Labyrinthis, quicquid denique de A
uerni limine, deque Tartareis fyluis sulphuribus ler**

gitur, huic Tartaro admotum fabula est. Hic turris-
cus simul & terrificus Nimrod. hic Pharetrata Se-
miramis. hic inexorabilis Minos. hic Rhadamantu-
s. hic Cerberus, vniuersa deuorans. Hic T auro suppo-
rita Pasiphae, mixtumque genus, quod Maro ait,
prolesque biformis, Minotaurus inest Veneris moni-
menta nefande. Hic postremo quicquid confusum,
quicquid atrum, quicquid horribile usquam est
aut singitur, aspicias: & ut breuiter dicam, scelerum
ac de decorum omnium sentina. Quid ad haec Papa-
noster? Audiamus elogium urbis Romae ex cap.
fundamenta 17. de elect. in vij. Roma, inquit, est
gens sancta, populus electus, civitas sacerdotalis, &
regia, per sacram B. Petri sedem caput totius orbis
effecta. Ecquod fuit vñquam tam perficta fron-
tis prospicuum, cuius ex ore dictum impudenter
prodicitur aut quid de monacho Bernardonico
nostro dicemus, qui quæ trans-Alpes sunt, ca-
rat: quæ domi geruntur negligit: cum Paulus sta-
tuerit, ne qui familiam suam regere non potest,
ei regimen Ecclesiæ committatur. Sequitur.
Quamuis potentiores de folio deviciens, velut super-
bientis Luciferi ministros ad infima terra deturba-
tos prosternit. Quam amenter monachus temu-
lentus incurrit in locum Isaiæ ex cap. 14. qui pro-
priè in Papas Romanos, & vniuersales Ecclesia
facerdotes conuenit? Nam Gregorius Magnus
dilucidè testatur, sub persona Nabuchadnoso-
ris Papam vniuersale describi. Inducuntur quippe
in inferis Reges & Principes damnati, quasi
post Papæ mortem ad se venienti gratulan-
di caus-

di causa obuiam procedentes, eique sic illudentes: *Infernus expanit propter te in occursum aduentus tui, exurgunt tibi mortui omnes Principes terra. Exsurgunt ex Solis suis omnes reges gentium.* itaque his affantur verbis: *Etiamne tu infirmatus es, sicut nos, & nobis similis factus es? Detracta est ad inferos superbia tua. Quando cecidisti de celo Lucifer, fili Aurora & succisus es ad terram, qui territas gentes? At tu dicebas in corde tuo, Cœlum ascendam: super stellas cœli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubis, & similis fiam altissimo. Qui te videbunt, dicent, Num hic est qui conturbabat terram, & concutiebat regna? Nunc Gregorium audiamus ex lib. 4. epist. cap. 82. vbi locum illum Isaiae ad eum qui se Papam & Episcopum vniuersalem profitebatur, accommodans, *Ascendam*, inquit, *super altitudinem nubium: similis ero Altissimo. Quid enim fratres tui omnes vniuersalit Ecclesie Episcopi, nisi astra cœli sunt? quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicas, nisi, In cœlum ascendam: super astra cœli exaltabo solium meum? quos dum vestra fraternitas despiciens sub se premerem conatur, quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur, Ascendam super altitudinem nubium?* Quæ cuncta ego cum flens respicio, &c. Quibus ex verbis intelligitur, locum Isaiae de Lucifero in infima terræ præcipitato, & eius ferocitate in inferos depressa, non ad Serenissimum Regem Nauarrenum (quo nihil mansuetius, nihil cle-*

mentius sol intuetur) sed ad Polyphehum nostrum Sixtum quintum, & eius in conculcanda Regum maiestate superbiam pertinere. Quod si suo Cyclops ille gladio iugulādus est, ecce textus in suo Decreto dilucidum, de pœnit. distinctus, qui verò reprobis, vbi scriptum ita est: *Lucifer dum de se superbendo præsumpsit, ex Paradyso dilectus est in infernum.* Item 23. q. 5. §. hinc notandum: *Nabuchodonosor dum in corde suo superbendi diceret, Nonne hac est Babylon, quam ego condidi,* &c. statim mutauit Deus rationabilem eius mentem, & immutauit eum in formam bestialitatis, ut ab hominibus fugiens cum bestijs vineret. Quæ verba commenmorat, ad Papam ea referens, (quod summè notari volumus) & laudat Ludouic. Roman. in consil. vlt. num. 2. Sed iam ad reliqua pergamus, si modò quoniam de sede Luciferi instituta commenmoratio est, illud ex libri Conformatum fol. 38. ascripsemus: *Frater Pacificus raptus in cælum, sine corpore, sine extra corpore, Deus nescit* (considerent lectores quām impie verba Pauli nefarius monachus irrideat) *& vidu in cælo multas sedes, inter quas unam vnde vidit eminentiorem alys, ornatam lapide pretioso.* Et audiuit ratem dicentem sibi, *Hac sedes fuit Luciferi, & loci eius sedebit humilis Franciscus.* Atque hoc nimis est, quod superius diximus, Franciscum Bernardonem una cum ceteris suis histrionibus & comedis locum apud Luciferi regnum habeturum: ut non magnopere querendum sit, ut dignior scella debeatur, Francisco, aut Papæ Sexto quinto,

quinto, Franciscanici ordinis antistitici. Sequitur in Bulla : *Pro incumbenti nobis Ecclesiarum omnium, populorum, ac gentium sollicitudine.* Papa ! quantum in se Pantocucullus noster onus suscepit, cùm & Ecclesiarum omnium & populorum ac gentium curam ac sollicitudinem in suos humeros sustulit deinceps mirari desinemus, quid sit, quod Pictores in ipsius imagine nitentis formam effinxerint. Vix Atlas , quem suis humeris cœlum sustinuisse fabulantur , grauius in se onus susceperebat. Quid igitur nobis fiet , si Papa sub onere isto tanto , quod sibi vni incumberet queritur, labascere ac succubere incipiat ? quam exigitudinis cauillam melancholico cuidam fuisse aiunt , metuenti assidue ne Atlas , qui tantum onus sustinuerat , aliquando succumbet. Sed iuuat nos Guillelmi Budæi viri, non minus (vt iam ante dixi,) patræ amantis , quam eruditæ de his Atlantibus facetam quandam narrationem, hoc loco proponere , ex ipsius quinto de Asse libro : *Concionator quidam perlepidus, inquit, & facetus cauillari, non ita pridem in eos solebat, ut diceret eos sibi tales videri, quales sunt in eisdib[us] sacris mutulares statua, qua pilis aut columnis imponuntur.* Ut enim illa simulachra quadam veluti oneri cedentia videmus , qua vel mutularum vicem sustinent, vel extra abacos mutularum porrecta sunt, cāmque speciem intuenti præbent, ut magnopere nisi operi ferundo atque infudare videantur: cū reuera sensu sint carentia : ac nihil ipsa facie nitentium saeam adiuvant formitatem : ita Atlantes istos san-

Etos summis scapis columnarum in fano Domini superpositos, fabulosa quidem illa amplitudine, appellationumque maiestate venerandorum senum insta, sanctitatemque preferre, moris est, speciemque luculentam prabere grauissimorum Patrum, sanctorum Domini fulcentium: stupidam autem eorum ignorantiam, aut incuriam dissolutam intuentibus patere eos nihil utiliores statuis lapideis esse. Hæc Budæus. Sed ne illud quidem prætermittendum videtur, quod Antoninus Archiepisc. Florent. quem superius aliquoties commemoauimus, nos docuit, cum oneri tanto Papa iampridem succumbere cœpisset, repertos esse, qui cum labentem suis humeris fulcirent, nempe Monachos Dominicanos. Nam Historiar. part. 3. tit. 23. §. 3. fol. 191. sic scribit: *Dominicus Papam Innocentium adiit, & ab eo petiit, ut suum predictorum ordinem confirmaret. Papa primitus se difficilem exhibuit. at nocte quadam Deo sibi reuelante, vidit in somnis quod Lateranensis Ecclesia quasi suis compagibus resoluta, grauem subito minaretur ruinam. quod cum tremens simul ac morens aspiceret, ex adverso vir Dei Dominicus occurrebat, qui humeri suppositis, totam illam casiram fabricam sustinens: cuius quidem visionis & nouitatem admirans & significationem prudenter intelligens, Dominici petitionem hilariter acceptauit: anno Domini cccx.* Hæc ille. Sed quid si etiam Dominicani, qui annos iam amplius trecentos suis humeris ruentem Papatum sustinuerunt, ipsi quoque labescere ac debilitari cœperint? Repertum est al-

terum

terum columen subsidiarium. Nam Iesuitæ nuper exorti sunt, qui defessis Dominicanis integri ac recentes succurrerent. Ita res (vt in vetere proverbio est) ad triarios rediit. quibus iam debilitatis Papa summæ rei diffisus, ad hoc brutum excommunicationum fulmen descendit. Sequitur in bulla: *Vt non solum F A M V L A T V S nostri, sed etiam omnia futura tempora cunctis Christiani orbis partibus pacem afferant.* De hoc F A M V L A T V S genere superius dictum est. quod in eo versati docuimus, vt Reges & Imperatores Papæ ex equo descendenti strepam teneant, vt eidem in oppida ingredienti seruilem pedisequi operam præstent: vt eidem in regali solio considen-
ti venerationem & cultum divinum præbeant: soloque prostrati, & ad pedes ipsius iacentes, ad testificandam seruitutem calceis ipsius osculum ferant. Sed quid hoc verbi est: *Hoc tempore damnamus Hereticos, ut futura tempora orbi Christiano pacem afferant?* Nunquid nisi pransus, potus, e-
brius Sixtus noster fuisset, scripturus potius fue-
rat, *Vt futuris temporibus orbi Christiano pacem af-feramus?* Sed pergamus ad reliqua huius Bullæ oracula. Sic enim subiungit: *In Gallia regno Chris-
tiana religio omni tempore viguit, tantaque regum
illorum pietas, fides, ac deuotio fuit, tot in Romanam
Ecclesiam merita, ut Christianissimorum cognomen
ab ea sint consecuti.* Si omni tempore religio Chris-
tiana à Regibus Gallorum tantopere culta est,
quid ita tot Papæ, tot Gallorum Reges toties suis istis insanissimis execrationibus & proscri-

N.

pijoribus incesserunt. Merces scilicet hæc fuit
& gratia, quam Papæ pro tantis Gallorum Re-
gum in se & sedem suam meritis ipsis rete-
runt. Nam quicquid potentiae Pontifices obti-
nent, id omne ex Gallorum Regum beneficiis
& Largitionibus immensis eos consecutos con-
stat, ac præcipue Regis Pipini & Caroli Magni,
& Ludouici cognomento Pij: ut superius de-
monstratum est. Sequitur, *Arma nostra, quæ non*
carnalia sunt in duos IRÆ FILIOS Henricum
quondam Regem Navarrum, & Henricum olim
Principem Condensem exercere compellimur. Car-
nalia certè Paparum arma non esse, sed ferrea,
& (ut Bonifacius octauus loquitur) materialia, si
quis ex Iulij secundi gladio, quem superius com-
memorauimus, non meminit, at ex his eiusdem
Bonifacij verbis cognoscet: in c.vnam sanctam,
Extravag.de maiorit.& obed. Certe, inquit, quæ
in potestate Petri temporalem gladium esse negat,
male verbum Domini attendit profrentis. Conuerit
gladium tuum in vaginam. utique ergo gladium est
in potestate Ecclesia: si virialis scilicet gladius &
materialis. Ecquis Sannio magis ridiculus in
comœdia vlla fuit, quam Bonifacius, qui gla-
dium Petri, quem piscator forte tūm ad zonam
alligatum gerebat, dicit eiusmodi gladium fuisse,
qualem Paulus scribit à Deo tributum esse
magistris, ut in facinorosos & damnatos a-
nimaduertant: præterea quanta ista est stolidi-
tas, ex eo quod Christus vetat Petrum ut suo
gladio, cùmque iubet districtum ab se gladium
in vagi-

in vaginam recondere, hoc modo argumentari: Licere ergo Papis vti gladio materiali? Videat igitur Sextus noster, qua ratione ab ista sese extricet repugnantia: Paparum arma non esse catnalia, & Papā habere ius gladij temporalis, materialis, ferrei. Arma Paparum nō esse ferrea, sed Regem Galliæ à Papa iuberi ferro, armis & castis Nauarrum Regem agnatū suum proximum infectari: & hanc suam sententiam sic exequi, ut incendiis & cædibus vniuersa Gallia compleatur. Nam hoc illud est, quod eodem loco Bonifacius scribit: *Spiritualēm gladium ab Ecclesia, temporalem pro Ecclesia exerceri illum Sacerdotis, hunc manu Regum & militum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis.* Hæc sunt totidem literis exscripta Bonifacij Papæ verba ex d.c.j. de maiorit. & & obed. ne quis forte dubitet, quin Reges ad nutum Papæ, tanquam gladiatores ad nutum Lanistæ, parati in armis esse debeant, & eadem ad eiusdem nutum deponere: ne cui inquietum, dubium sit, quin crudelissimus & immanissimus Tyrannus Papa Sixtus V, qui hoc loco Nauarrum Regem & Condæum Principem nouo & inaudito contumelia genere **I R A F I L I O S** appellat, Gallis omnibus, gladios, incendia, cruciatus, tormenta, pestem, perniciem, extiungit de-nuntiet. Omnes quidem iræ filij natura sumus: vt ait Paulus Rom. 3. & Ephes. 2. Sed Papa iræ filius est iudicio, malitia, & voluntate. Sed quid illud est, quod identidem in hac Bulla inculcat:

Q V O N D A M R E G E M? Posterior de regno

videbimus. Sed quo iure Henricus noster Regis nomen amisi? an quo Scarabeus Francisci Bernardonis discipulus in hac Bulla fese Monarchæ ecclesiæ appellat? Væ tuo capiti, trifurcifer exer-crande, & Antichriste sacerrimè. Tu D E V M te appellari gloriaris, & gaudes: ut superius demonstrauiimus. Tu Imperatores & Reges man-ciorum habes loco: tibi diuinos honores ab iis præberi postulas. An si quis seruilem istam idololatriam tibi deneget, Regis aut Principis nomen amittet? Audiamus quantopere hunc Antichristum B. Bernardus detestetur in sermo-ne sexto, ad Psal. c x c i. *Ipsa quoque, inquit, Eccle-sia sacra dignitatis officia, in turpem quamcum & te-nebrarum negotium transfiuere.* nec in his salus ani-marum, sed luxus queritur diuitiarum. Propter hoc tundentur, propter hoc frequentant Ecclesias, missas celebrant, Psalmos decantant. Pro episcopatibus, archidiaconatibus, abbatiis, aliisque dignitatibus im-pudenter hodie decertatur, ut Ecclesiarum redditus in superfluitatis & vanitatis usus dissipentur. Supersti-tione reueletur homo peccari, filius perditionis, demo-nium non modo diurnum, sed & meridianum, quod non solum transfiguratur in Angelum lucis, sed ex-tollunt super omne quod dicitur Deus, aut quod co-litur. Quibus verbis Sixtus noster non H E R I aut QVONDAM aut O L I M Antichristus esse ostendit, sed HO DIE, cras, perendie, & quandiu occu-patam in Ecclesia Dei tyrannidem impie ac sce-leratè retinebit. Sequitur in Bulla: *Errores & ha-heres ab ineunte adolescentia securius est, quoad mul-torum*

torum hortationibus ad Ecclesiam Romanam (ut existimabatur) conuersus, heres omnes Parisiis in Ecclesia publicè abiurauit. Quid hoc verbi est, Ab ineunte adolescentia? cum illam religionem fere ab incunabulis ac prope cum lacte imbibitur, quam hic noster Carnifex Hæresim appellare audet. Sed illud multo absurdius, Qui falso ab hæresibus conuersus existimabatur, eas hæreses damnauit. Nam qui falso existimatur conuersus, quomodo dici potest priorem sententiam mutasse? Quod vero de abiuratione Bardocucullus noster fabulatur, paulo planius explicandum est.

Adolescentulus vix annos vnde viginti natu hospitio à rege affine suo exceptus multò ante lucem, è geniali thoro euocatus, inter cruentos ac inadentes sanguine gladios adductus, quæ facere ac pronuntiare iussus est, tremebundus ac gemens fecit, ac pronuntiauit: quæ Papæ Gregorio per legatos nuntiare iussus est, nuntiauit. Ecqua vñquam in Barbaria ius illud receptum fuit, ut quæ hoc modo gesta essent, vel rata & firma haberentur, vel ex animi sententia gesta esse crederentur? Vetus illud est Doctoris Baldi, & verū, Spiritus sanctus posuit in ore Pratoris, Quod metu gestum est, ratum non habeo: Item illud, Presentia & multò magis comminatio Principis & potentissimis inducit verum metum. Hæc Angel. in cōsil. 223. Et tursus in consil. 378. Abb. Sicul. in cōsil. 3. vol. 2. Itaque Scriptura sacra testatur, Petrum Apostolum mulierculæ voce territum, etiam cum e-

xecratione Deum abnegasse: sed cum id metu ac
terrore factum esse constaret, facilè veniam ab
eodem impetrasse. Canonistæ narrant, Marcellini-
num Papam Paganorum terrore permotum in
idolorum sacrificiis thura incendisse: sed tamen
facti ac sceleris illum sui postea pœnituisse: cap.
nunc autem, distinct. 21. Cur in Papa, qui se Chi-
stianæ religionis columen proficitur, terrore ge-
stum excusabitur: in adolescentे cruentis & stil-
lantibus sanguine gladiis circumuento ratu ha-
beri oportebit? Sequitur in Bulla: *Idem Gregorius*
literis Regis Nauarra, vice Regis, fidem habens,
eum à censuris incursis absoluimus, omni inhabilitate
*ab eo sublata, Pondus esse Papa voluit in his ver-
bis; Vice regis: quasi firmissima debeat esse re-
giarum literarum, diplomatum & edictorum au-
toritas. Quo loco primùm ex illo scire cupi-
mus, semperne auctor ac suus or fuerit, ut suar-
ius edictis & literis firmitas maneret? cuius rei*
*sempiterna manebit apud nationes ac gentes o-
bis terrarum omnes, memoria dicam, an infi-
mia foedissima? Sed cum Gregorius xiiii, tantus*
Iuris Doctor ac professor fuisse dicatur, an non
*meminisse debuerat, nullam literis, & instrumen-
tis, vi ac metu extortis auctoritatē tribui oportere?* l. si donationis, 7. C. de his quæ vi aut met-
causs. l. interpositas. 13. C. de transl. Sequitur: *Di-
spensa ut non obstantibus impedimentis tertio &*
aliorum forsan inter eos graduum consanguinitatis
matrimonium inter se contrahere possent, prout in
facie Ecclesia contraxerunt. Vix dici potest, quam
multa

multa in his paucis verbis stultitiae & fatuitatis Papalis signa appareant. Primum est in eo quod ait, matrimonium Regis Nauarti suo concessum ac dispensatione contractum fuisse post abiurationem religionis ab eodem Rege factam. Redeamus ad Ephemerides. Cardinalis Borbonius eiusdem Regis patruus, anno 1572, decimo septimo die mensis Augusti, post missam in summo Patisiensi templo, summa cum pompa & solennitate, hora tamen post meridiem quarta missificatam, matrimonium illud in Regis Gallie Caroli noni, daorūmque ipsius fratum conspectu, summāque principum frequentia celebravit. Sequuta est carnisicina Parisiensis festo Bartholomaei die, hoc est, eiusdem Augusti mensis die xxiv. Abiuratio vero à Rege Nauarro compluribus post diebus facta est. Dixit fortasse quispiam: At post illam abiurationem dispensatio Papæ Gregorij, postulata Cardinalis Borbonij allata est. Utrum igitur allata est, ut contrahere matrimonium liceret, quod tanto ante contractum & consummatum fuerat: an vero, ut prius non iure contractum nunc auctoritate, & dispensatione Papæ confirmaretur? Si ut contrahere licet, maior Papæ potestas est, quam quantam & Theologi, & Philosophi, & Iurisconsulti omnipotenti Deo tribuunt, ut preteritamutari possint, ut quod factum est infectum reddatur: auctoribus Augustino libr. aduersus Faustum 25. Platone lib. de Legibus. ij. Aristot. moral. ad Nicomach. 6. c. 2. Nouel de æqualit. dot. §. i. l. in bel-

lo,12. §. facta. D.de captu.l.verba, C.de testam.l.
verūm.D.de reg.iur. *Audacter dicam*, inquit Hiero-
ronymus, *cum omnia possit Deus, tamē suscitare vir-
ginem non potest post ruinam.* c.si Paulus ,32.quæst.
§. Maior igitur, vt dixi, Papæ, quām Deo, potestas
tribuitur: qui matrimonium iam contractū, per-
fectum, celebratum, consummatum, facit tamen
vt neque contractū, neque celebratum fuerit.
Sin autem Papa dispensavit , vt matrimonium
nefarium & contra leges Ecclesiæ contractum,
celebratum, & consummatum, accedente sua au-
toritate ratū haberetur : videamus , ne atrocissimi
scleris potentissimum Galliæ Regem, & il-
lustrissimos ipsius fratres, & Reginam ipsorum
matrem condeinnet: quibus auspicibus, auctori-
bus, suasoribus, matrimonium illud contractū
fuerat. Damnat præterea Principes regij sanguini-
ns omnes, & summos quosq; regni Gallici pro-
cōres, qui & illi contractui, & missæ quarta post
meridiem hora missificatæ interfuerunt, suaque
præsentia festiuitatem illius matrimonij coho-
nestarunt. Sed Papa his verbis neminem æque
vehementer atque acriter vulnerat , vt supradi-
ctum illustrissimum Principem Cardinalē Bor-
bonum: quem ait, matrimonium illud inter suū
ex fratre nepotem & Regis Galliæ sororem, cō-
tra sacros Canones celebrasse: vt omitā Episco-
pum, qui missam illam in summo Parisiēsi tem-
plo, tanta cum solennitate occentauit: Diaconū,
& Subdiaconum qui succentarunt: Canonicos
ciusdem templi, & ceteros symphoniacos atque
organistas

organistas omnes qui cōcentratunt: quos omnes,
si nefarium & incestum illud erat matrimoniu,
vel excommunicare Papa debuit, vel certe ab
incursis (vt ipse loquitur) censuris & pœnis ab-
solueret. Ecquis est qui barbam & immanem
istam arrogantiam ferat, vt Francisci Bernardoni-
ni discipulū Regem, quem ipse Christianissi-
mum ab se appellatum gloriatur, tanti sceleris
damnare audeat: ac dicere, illum incestas ac ne-
farias sororis & agnati sui nuptias conciliaisse: Iā
verò quis est in tanto Cardinalium numero, qui
hanc superioris Papæ Gregorij memoriae con-
tumeliam æquo animo fieri ab isto Bernardoni-
copatiatur, vt eum dicat sorori Regis Christia-
nissimi veniam dedisse contrahendi cum hereti-
co notorio matrimonij: hæretico potestatem il-
lam aut non fecisse, aut non nisi post abiuratio-
nen fecisse? An non his verbis perspicue defun-
cto Gregorio illudit: quasi fuerit alter Celestiu-
nus Papa, quem Ioan. Andreas, Baldus, Iason, &
alij scribunt fuisse vnum pecus, in eo quod de
mane faciebat gratiam, & de sero reuocabat: vn-
de Cardinales, licet scirent quod per fatuitatem
renuntiarat Papatui, tamen quia erat vnum pecus,
lubenter acceptarunt renuntiationem: &
creauerunt Bonifacium octauum, qui depingit
vulpes in ingressu, leo in accubitu, & canis
in occasu. Hæc totidem verbis Bal. in c. i. De na-
tur. feud. Iaf. in consil. 145. circa primam, num. 2.
vol. 2. Quod si proprius accedendum est, Ecquid
tandem Excucullatus noster, de vetere illa & fa-

mosa Paparum contentione statuet, quorum alter, nimirum Celestinus tertius, potestate iurſecit coniugi, nouum matrimonium cor. trahendi, si alter in heresim lapsus esset: alter, nimirum Innocentius tertius, non concedit: c. quanto, Extr. de diuort. Sed fanaticus impudens respondebit primum, id, quod supra diximus, rato reperi monachos, qui sint boni Canonistæ: deinde quavis Papa Bonifacius octauus dixerit, Papas iura omnia in scrinio pectoris contineat: c. i, de constitut. lib. 6. non tamen minus verè Baldum subiuxisse, quod licet Papa, ex eo quod est Papa, est Doctor utriusque iuris, tamen plerūque est Doctor auctoritate, sed non scientia: ut dicit Iason in l. præscriptione, col. 2. C. si contra ius vel util. publ. Prima igitur huius articuli stultitia ex eo demonstrata sit, quod Papa dicere ausus est, nefarium matrimonium voluntate, studio & auctoritate Regum & Reginæ ipsorum matris contractum fuisse. Secunda ex ipso intelligitur quod scribit se dispensasse, ut matrimonium illud propter præcedentem abiurationem contraheretur, quod erat tanto ante illam peractum. Tertia ex eo, quod ait semel contractum matrimonium ut iterum contraheretur dispensasse: proinde quasi actus legitimi, quale matrimonii esse constat, iterentur. Nam quod de secundo consanguinitatis gradu subiungit, hoc quale sit, posteriorius magis idoneo loco demonstrabimus. Deinceps alia videamus. *Misit Iohannem Duratij Dominum, oratorem suum, qui de penitentia & conuersione*

conuersione in sedis Apostolica conspectu sponderet.
Qua ex officina literæ prodierunt, ex eadem legatus ille profectus est: nimirum ab iis qui capto & armis territo adolescenti mortem, nisi dico pateret, minabantur. Sed quod tamen istud enigmatis videtur genus, *In conspectu sedis Apostolice?* Vtrum illò sedes aliqua conspicatrix, & oculata delata est, an illa quam Papæ ipsi in libro Pontificali Stercorarium, alij Testiculatricem appellant, ex qua de inauguati Papæ, vel habilitate vel inhabilitate pronuntiatur? Et sane iuuat nos iocularre illud de Stercoraria sede actoama recitare, ex lib. Cœremon. Pontifical. I. section. 2. c. 3. *Pontifex creatus dicitur à priore & Canonicis Ecclesie Lateranensis ad marmoream sedem, quæ STERCORARIA appellatur, & ibi eū sedere faciunt: qui ita tamen sedet, ut magis iacere videatur: ad quem mox accedentes Cardinales eleuāt eū honorifice, dicentes: Suscitat de puluere egenū: & de stercore erigit pauperem: vt sedeat cum principibus, & solium glorie teneat.* Tum surgens Pontifex accipit de gremio Camerarij sibi asistentis, quantum pugno potest complecti pecuniarum, ubi tamen nihil prorsus sit argenti, aut auri, & spargit inter populum, dicens: Argentum & aurum non est mibi quod autem habeo hoc tibi do. Vtrum hæc risu excipienda Paparum stultitia videtur, an potius exercanda profanandi verbi Dei consuetudo? Sed pergamus in Bulla. fortasse stultiora repetiemus. Sequitur: *Sed ille ut erat vario & inconstanti animo, paulò post à Catholica fide & debita*

erga sedem Apostolicam obedientia defecit. Vtrum igitur hec stultitia an potius insania dicenda est? Rex Nauarrus falso existimatus est, ad sedis Romanæ obedientiæ rediisse: & idem inconstanti animo ab eadem defecit. Imo verò summa & planè singularis apparuit in tali adolescentे cōstantia, qui dies ac noctes armatis hominibus curcuncessus, tamen fugiendi facultatem assiduè captauit, vt quod vi metuque coactus gesserat, liber & solutus destaretur. Sequitur: *Sæpius hereticos perduelles & seditiones ad arma contra Regem Christianissimum aduersus ipsum, & reliquos catholicos concutauit.* Latinitas ista Papalis cum reliquis ipsius argutiis consentanea est. *Rex Nauarrus concutauit hereticos contra Regem Christianissimum, aduersus ipsum & reliquos Catholicos.* Sed sententiam potius attendamus. Non enim contra, nec aduersus Regem Christianissimum arma vnquam Rex Nauarrus cœpit: sed aduersus Papæ coniuratos, & Papalis tyranidis socios, adiutores, ministros: periuriorū denique ac perfidiarum auctores: quemadmodum Rex ipse quâ plurimis editis Pacificatoriis planissimè testatus est. Itaque nefariam hoc loco Protocucullus noster potentissimis Galliæ regibus iniuriam facit: cum eorum Maiestatem mendacij arguere ausus est: à quibus toties in editis Pacificatoriis declaratum est, bellum à Nauarrenis & Conidianis non aduersus se, sed pro sua dignitate & statu suo conseruando suscepimus fuisse. Sequitur, *Cives & incolas ad eandem impietatem capessendam*

dam minis verberibusque coegit. Capessere impie-
tatem, genus est eloquentia Papalis. Coactum
autem quenquam hisce viginti annis ad muta-
dam religionem, vel à Nauarrensis, vel Condianis
fuisse, tam verum est, quam certum & explo-
ratum, nullum vnam in lupanatibus virbis
Romæ prostibulum impudentius Sixto quinto
in profundendis mendaciis fuisse. Quanquam
bene habet, & est huic Papæ habenda gratia,
quod eos accusat, à quibus miseri captiuī minis
& verberibus ad mutandam religionem adiun-
tur. Nam, ut verissimè Lactantius scripsit, religio
cogi non potest: verbis potius quam verberi-
bus res agenda est. Sed quoniam Lactantius il-
lo loco ita disputat, ut de industria & Nauarri
Regis, & Gallicarū Ecclesiarum causam agere
videatur, opera pretium est illum dilectentem
audire. *Aduersary*, inquit, *singunt se hominibus prius*
consulere, & illos ab bonam mentem velle reuocare.
Num igitur hoc sermone, aut, aliqua ratione reddita
facere nistuntur? minime: sed vi utque tormentis,
ô mira & caca dementia! in iis putatur mala mens
esse, qui fidem seruare conantur: in carnificibus au-
tem bona, in iisne mala mens est qui contra ius hu-
manitatis, contra fas omne lacerantur? an potius in
iis, qui ea faciunt in corporibus innocētium, que, nec
seuissimi latrones, nec iratissimi hostes, nec immani-
fissimi barbari, aliquando fecerunt? Et mox: Et quo-
niam vi nihil possunt (augetur enim religio Dei
quanto magis premitur) ratione potius & hortamē-
tis agant: Procedant in medium Pontifices, quique

sunt sacerdotes, & Antistites religionum. Conuocet nos ad concionem: Postulata haec sunt Regis Nauarræ quotidiana, & saepe Gallorum Regi dela-
ta) Distinguant aciem ingenuorum suorum: si ratio-
eorum vera est, afferatur: parati sumus audire si do-
ceant, racentibus certè nihil credimus, sicut ne se-
uientibus quidem cedimus. imitentur nos, aut ratio-
nem rei totius exponant. Nos enim non illicimus, ut
ipsi obiectat: sed docemus, probamus, ostendimus. ita-
que nemo à nobis retinetur iniustus. Inutilis est enim
Deo, qui deuotione ac fide careret. Et tamen nemo di-
scedit, ipsa veritate retinente. Doceant isti hoc modo,
si qua illis fiducia veritatis est, loquuntur, discant,
audeant inquam disputare nobiscum aliquid eius-
modi: iam profecto ab ancillis, quas contemnunt, &
pueris nostris error illorum ac stultitia irridebitur.
Quid potuit à Lactantio scribi pro Rege
Nauarro, & Gallicis Ecclesiis aptius, & ad horū
nostrorum temporum rationem accommodatius? Pergit idei: Longe diuersa sunt inquit, Car-
nificina & pietas: nec potest aut veritas cum vi, aut
iustitia cum crudelitate coniungi. Haec enus La-
ctantius. ex quibus quāt opere inter se veterum
illatum & nostratum Ecclesiarum iuta conue-
niunt, perspicue intelligitur. Sequitur in Bulla
Pape: Intimum quendam suum nefariis artibus suis
instructum extra Galliarum fines misit, per quem cū
primarijs hereticis impia consilia sua communica-
uit: eorumque vires & arma contra religionem ca-
tholicam, & Romani Pontificis potestatem prouoca-
uit. Quem his verbis Cucullatus noster desig-
net,

net, nihil attinet dicere: vnum hoc subiugemus,
 quamquam is quem Nauarti Regis intimum ap-
 pellat, inter præcipuæ nobilitatis Gallicæ viros,
 dignum suo genere locum obtineat, Papa auté
 Sixtus quintus nuper ex cucullatorum mendi-
 citate ac sordibus emeterit, non tamen Nobil-
 lem illum grauaturum impudentis illum men-
 dacij arguere: & hanc illi si quam requirat, dueli-
 li chartulam mittere (honor sit auditorum au-
 tibus) sumpta ex Conformatum suarum
 fol. 51 : Diabolus tentauit Ruffinum, dicens:
Tu es damnatus, & ipse Franciscus est damnatus, &
quicunque cum sequitur, decipitur. Quod cum Ruffi-
nus, Francisco dixit, respondit Franciscus, Si iterum
apparuerit, & iterum aliquid dixerit, dicas ei, scilicet
Diabolo, Aperi ostium, & ego stercorisabo in illud.
Postea Ruffinus cum oraret, iterum apparuit ei Dia-
bolus in specie Christi, dicens: Frater Ruffine, nonne
dixi tibi, quod non crederes filio Petri Bernardonis?
cui te affligis? Et statim frater Ruffinus sibi dixit,
Aperi os tuum & ego in ipsum stercorisabo. Tunc
Diabolus indignatus cum furia & tempestate ab eo
recessit. Honor, vt præfati sumus, auditorum sit
autibus. Sed istius os impudens monachi brevi
hac responsione, verberandum fuit. Neque enim
ynquam nobilis ille apud ullos vel Reges vel
Principes verbum ullum de bello cuiquam in-
ferendo interpoluit: sed tantum de constabi-
lienda inter Ecclesias reformatas charitate & fra-
terna benevolentia. Quanquam quis non videt,
quanti totius Christianitatis intersit, impium

istum & sanguinarium Ecclesiæ Christianæ par-
ricidam , fictarum religionum auctorem ac de-
fensorem, conculcatæ Regum maiestatis conui-
ctum , & certissimum patiæ nostræ incendia-
rium radicitus è terra viuentium auertuncari?
Doluit quidem illi tantis vestigalibus spoliari,
quæ ex Dania, Suetia, Anglia, Scotia, Germania,
& Heluetia superioribus seculis auferebat. Sed
nobilis quem hoc loco perstrinxit , ait illū nun-
quam æque instansse ut nunc, cùm in periculum
amittendi Galliæ regni adductus est : idemque
fecisse, quod alini cicuta pasti, facere in Thuscia
dicuntur: quos Matheolus scribit, tā arcto som-
no consopiri, vt planè mortui videantur: adeo vt
rustici plerunque ad pellem detrahendam acce-
dant, & partem eius prope dimidiā detrahant,
priusquam alini excitentur. Verū vbi ad mediā
tergoris partem ventum est, tūm illos repente in
pedes exilire, & dimidia pellis parte propenden-
te, fœdum faucibus rufis ruderē edere: sic, vt ru-
stici interdum magno terrore afficiantur. Simil-
limum hoc tempore Papæ Sixti ululatum vide-
ri, dimidia prope regnorum suorum parte spo-
liati, & de reliqua desperantis, ac iam collum in
laqueum inserentis, nisi potentissimi Reges ac
Principes, restituendę iplius potentiaæ cauſa, mi-
seram Galliam cædibus atque incédiis nouis cō-
pleant. Verū hæc quidem quantum ad Serenis
iimi Nauarrorum Regis protestationē attinet,
hactenus dicta sint. Quæ verò deinceps in eadē
Bulla contra Illustrissimi Principis Condæi di-
gnitatem

gnitatē propriē ac separatim dicuntur, communi hoc responso, satis refutata esse arbitramur. Criminatur eum Papas quod utroque parente haeretico sit natus. Sicuti p̄t̄clarū est laudari, sed à laudato viro sita p̄t̄clarum est vituperari, si modo à vituperato & vituperabili nebulone id fiat: qualem & hunc cucullatum ganeonem & nescio quos ipsius asseclas Cardinales esse constat: à quibus ita fulmen istud Romae fabricatum est, ut quondam à Cyclopibus fulmina in Aetna monte Ioui fabricabantur. Quis enim non intelligit, quorsum haec nefaria de utroque parente haeretico contumelia, proprie in Condæum Principem conicata, pertinet? Nam apud Canonistas regula est, ne filiis Haereticorū tisque ad secundam generationem dignitas vlla Ecclesiastica mandetur. C. quicunque s. Haeretici, &c. statutum, De haeretic. in vj. gloss. in c. i, in verb. Regnum, Extrauag. de præbend. Itaque nobis dubium est, quin Sextus noster hanc sibi viam Marranorum quorundam consilio munitet, ad Cardinalatum & Sacerdotia illustrissimo Principi Carolo, Condæi Principis fratri, & iisdem haereticis parentibus genito etiopienda: quod illū speramus, qua prudentia est, per facile animaduersurum. Sed iam ad reliquas Sextinæ Bullæ sententias pergamus. Nam paucis versibus interitis, Papa eidem Principi Condæo suam dispensationem exprobrat, ut ei liceret matrimonium cum illustrissima consobrina sua contrahere. Quanta mentis cæcitas in tam impudenti men-

O

dacio certius? Princeps matrimonium illud, a
liquam multis ante dispensationem illam Rom
aliamq; mensibus, contraxerat. Dispensatione
ipse non quatuorpetitis, sed annatis hominibus ci
cugimperitus, qui ei imperabantur, ut Epistole a
ipsis scriptae, & dispensationem postulantia man
sua subscriptiorerat, paruit manus; eadem profus
tione, quam superius in Rego Navarro, Prince
pis ipsius patruncle, commemorauimus. Sed ope
reptiuum est, considerare, qualis tandem ha
Papa liberalitas fuerit, vi. Principi consobrinan
tiaq; dicens licet et quod matrimonium nequ
dum inq; neque ciuilium in iustitiam esse con
stat. Nam in se libere cuius supradictionem fe
cimus, cui ita loquitur, Taxa Principiariæ Apo
stolicae, absoluio Papa, p[ro]ced qui in quartu
gradu potestas, excepit ob grossis, duntaxat, de
cem & septem. Sic dojm pag. 37: scriptum est: Di
spensatio super quartu gradu consanguinitatis de
trahende vel contra alii ignoraverit, grossi, 17. Super ter
tio & quartu gradu, 27. Super quartu & quintu, gross
27. Et debet concordare cum camera apostolica. Si
vera, contra quinque scienter, & consuetauerint, gross
21. Et eodem modo de affiniate, grossi 29. Quid anno
Papa iam aliquoties contra manifestum divina
rum legum interdictum dispensavit, ut & parte
& auunculo, cum fratris sororisvaz filia, coita
here matrimonium liceret? quod tamen eo mi
nus debet mirum vider, quia Papa Martinus y
habita (ut historicus loquitur) cum suis Doctri
bus & Theologis consultatione, cum quodam
dispen

dispensauit, vt sororem suam germaniam impunè in matrimonium habet. Nam hoc sacrilegium licetis mandatit Anton. Floren. in sua summa 3. pat. tit. 1. cap. 11. §. quod Papa, quem refert & sequitur Angel. de Clava in sua summa, in verbo Papa, & Nicol. Boetius in consil. 20. Virtus Papa, num. 26. Et quoniam Papa sermonem de suis dispensationibus intulit, non prætereunda, ne illa quidem altera memorabilis dispensatio videretur, vt monachus licet, deposito ad tempus cucullo, uxorem ad certum tempus ducere: nempe usque ad procreationem sobolis: ne stirps nobilis sine prole deficiat: ea lege, vt simulatus que proles susceptra fuerit, tunc pater patratus demissus articulis ad suum cucullum redeat. qua de re videte Baldi testimonium licebit in l. si tibi filius, & l. si pater familias, §. in arrogationibus, D. de adopt. Iohann. Andr. in c. actus legitimorum, & in clementi Deo, de reg. iur. in v. Innoc. in c. cum ad monasterium, in verb. licentiam. & ibi Panorm. qui & alios antiquiores producit, De stat. monach. Petri. Anch. in consil. 339. parum dubitationis Marian consil. 13. praesens consultatio, & consil. 28. circa primum. Guili. Benedict. in c. raynius, in verb. Qui cum alijs, n. tit. 26. part. 3. ubi notat. Papæ potestate esse dispensare ut matrimonium temporale contrahatur. Talis igitur papæ fuit libertas in permittendo monachis temporali matrimonio, quod ex Apostolo Paulo dicitur esse inter omnium ordinum homines maxime honorabile. Verumtamen ecce alia ex ad-

uerso mirifica eiusdem siue parsimonia , siue se-
uetitas. *Nam Papa Callistus III.* (inquit Boerius)
recusauit dispensare super coniugio Diaconi, qui al-
legabat se continentia donum non habere, neque legi
carnis posse resistere, atque uxore carere: quāvis pro-
eo intercederet, tunc Cardinalis Senensis, qui postea
succesit Callisto, dictus Pius secundus: ut in suis epi-
stolis in Cardinalatu compositis testatur: scribens illi
suo amico, alterum Papam expectandum esse, qui me-
lior sit. quam historiam idem Nicol. Boerius in
eodem illo consil. 20. memoriae prodidit. Hæc i-
gitur ad illam dispensationis exprobrationem
responsa sunt. Nam quod ad postremam Papa-
lis Declarationis partem attinet, in qua coniun-
ctim supradicti Principes bombis Papalibus
conquassantur, excommunicantur, proscribun-
tur, corūmque regna, ditiones, ducatus, princi-
patus, & iurisdictiones, primo cuique occupan-
ti adiudicantur, satis iam superius demonstra-
tum est, totum hoc nugarum genus eodem loco
iampridem à maxima Christianitatis parte habi-
tum fuisse, quo Bernardonis & Dominici mira-
cula hodie à plerisque Pontificiæ religionis stu-
diosis habentur: quæ tamen religio ita Franci-
scanorum & Dominicanorum ordinibus, tan-
quam firmissimis columnis sustinetur, vt si col-
umnas illas subrui paterentur, actum de sua re-
ligione existimarent. Sed de brutis illis Paparum
fulminibus, iampridem contemptis, ac pro nihi-
lo habitis paulo vberius dissertendum videtur.

D E B R V

DE BRVTIS ET CONTEM-
PTIS PAPARVM FVL-
MINIBVS.

NAM, ut pauca è variis testimonia proferamus, cum Papa Bonifacius VIII. Regem Galliae Philippum Pulchrum hac eadem inueterata audacia proscriptississet, Rex coactis Regni sui comitiis, de ordinum sententia decreuit, ut legati Papæ lordidati, omni dedecore infamiaque affecti, è regni sui finibus exterminarentur. Bonifacius Papa, inquit Laurentius Valla, qui Cœlestinum tubis parieti insertis decepit, Regem Francie regno priuauit, regnumque ipsum (quasi donationem Constatini exequi vellat) Ecclesia Romana fuisse, & esse subiectum iudicauit. Quid? Rex Philippus quo animo hanc illius insaniam tolerauit? commodius videtur, rem omnem ex ipsius Platinæ verbis cognoscere. Bonifacius (inquit "Platina) misit Narbonensem Archidiaconum qui "Regi nuntiaret, ut missum faceres Episcopum Apamensem. Id si non impetraret, diceret audientibus omnibus Regnum Francia ad Ecclesiam deuolui, adderitque anathema, & omnes Francos iuramento Regio absuleret. (An non hanc eandem proscriptionis formulam agnoscimus, quam Fanaticus noster Sixtus, in Rege Nauarro, & Principe Condæo proscribendis usurpauit? Pergit Platina: Interim verò, inquit, Philippus Rex Francie Bonifacij arrogantiā iniquo animo ferens, habito apud Parisios Ecclesiasticorum & nobilium

magnō conuentu, commemoratisque iniuriis à Boni-
facio acceptis, & eius ambitione, ac malis artibus ad
occupandum Pontificatum, quem iniuste teneret, ad
scđem Apostolicam, tūm (ut ipse dicebat) vacātem,
futurūmque concilium appellauit. Qua quidem
percitus Bonifacius, habito generali concilio, Philip-
pum eiusque regnum Alberto Imperatori subiçu,
quem antea Pontificalis sui repulerat. Tūm vero
Philippus superbiam hominis domitus, Sarra Co-
lumentensem in parte Massilia cognitum, à Pyratū
redemptum, cum Nogaretio Gallo Equite fidissim
Romam mittit, hac ratione (ut ipse palam dicebat)
ut appellationem suam publicarent. Verum ei longe
alia mēs fuit. Nam Sarra seruili habitu Latium in-
gressus, collectis undique amicis, Nogaretum cum
ducentis Equisib[us] Gallis mercede conductis à mil-
itia Caroli Valesy Ferentinum præmitit, qui inde ti-
si opus esset, præsidium ferret. Ipse vero Agnaniā
clam noctū ingressus, adiuvantib[us] Gibellinis, quos
Bonifacius diu multūmque vexarat, Pontificem ni-
bil tale metuentem in domo paterna capis, refradū
valuis, captiuūmque Romam perducit. ubi quinu-
& tricesimo die post, dolore animi confectus, perit.
Hæc Platina: ybi etiam illud Iohānis Andreæ &
Baldi subiungit, cum esse yr canē mortuum, qui
y yulpes ingressus, yr leo imperarat. Baldus in
c.i.de nat.feud. Quo loco prætermittendum nō
videtur, quod Bardocucullus noster in suo Con-
formitatum libro folio 103. scriptum reliquit his
verbis: Papa Urbanus Quintus iurauerat destruen-
erdunem nostrum, sed paulo post obiit: Papa Bonifa-

cum octauus bullas innumeratas fieri fecit, omnes eiusdem tenoris, ut de fratribus minoribus fueret, sicut de Templariis, ut ordo noster destrueretur totus una die. Ante quam ipsas mittetet, captus fuit. bullae combusae, & Papa infeliciter obiit. Sed omissis nugis cetera videamus. Ex his certè intelligitur, iam tū per ea tempora, id est anno 1135 cccvi, Papatum insanas istas & furibundas proscriptiones, à Regibus Gallis contempsas, ac pro nihil habitas fuisse. Neque verò minor fuit Regis Caroli Sexti virtus, circiter annum 1155 cccxvii. Nam, ut ex Senatus Parisiensis Atchis & Gallitac Germanicis annalibus intelligitur, ut primū Martinus v. in concilio Constantiensi Papa factus est, non cōtentus tot, tamq; magis Venerabilibus ac tributis, quibus fratres duo superiores Antipape, tres itē superiores Antipape, aliquāto etiam antē quattuor Antipape, funesta inter se bella, per quadraginta prope annos aluerat, noua insuper in Ecclesiis ac præsertim Gallicis, tributa imperare cœpit. Quo nuntio Rex accepto, confessim regni comitia de more habere instituit. In eo conuentu, re diu multumque cognita & deliberata, decretum sit, ut nouum illud exactionum Papalium genus inhiberetur. Quod ubi Martinus Papa cognovit, repente legatos est suo comitatu in Galliam misit, qui Lugdunensi præcipue civitati facris omnibus interdicserent. Horum Papæ interdictorum (si quis forte id nesciat) vis esse in illorum temporum caligine, hæc solebat, ut templorum omnium valuat præ-

cluderentur, sacra nulla fierent, nullus esset religionis vlli usus aut exercitatio, campanatum etiam sonitus conquiesceret. tantumne? Imò vero etiam mortuis cæmeteriorum sepultura denegaretur. Quibus rebus dici vix potest, quan-
 topere hominū animi superstitione imbuti per-
 tereretur. Quid igitur factum est? statim de pu-
 blici concilij auctoritate, & Parisiensis Senatus
 decreto pronuntiatum est, anathema illud pro
 pso nihilo habendum esse. Hæc recordetur, hæc
 cogitent, hæc meditentur, si qui in Gallia nostra,
 vel tam ignari atque imperiti rerum, vel tā male
 erga summos Principes animati sunt, vt istam
 stultam & ridiculam Bardocuculli nostri mona-
 chi proscriptionem alicuius esse momenti ar-
 bitrentur: præsertim hoc tempore, quo papaiū
 hypocrisis tota ferè Europa patefacta est. Nam
 idem fecit PERETVS noster, quod limaces solēt
 hyeme præterita: quæ vbi sentire Solem cœper-
 runt, tūm ē suis cochleis tumidas ceruices, & bi-
 na cornua protendunt, quibus nōnunquam in-
 fantuli terrētur. Sic ille complures annos in suo
 monachali latibulo tacitus delituit, famē suam
 hostiatim mendicando miserè tolerans. Nunc
 vbi se in tantum honorem collocatum videt, re-
 iecto de capite cucullo cornua insolenter ostē-
 tat, iisque se terrorem Principibus ac Regibus
 illaturum sperat. Verūm, ut diximus, iam pridem
 Principes plerique Christiani belluarū istarum
 cæcitatem norūt. iam pridem quid inter leonem
 & asinum Cumanum intersit, didicerunt: neque

Manduci

Manduci latè desistentibus malis, & clarè cre-
 pitatibus dentibus, aut aliis generis eiusdè pue-
 rilibus terriculamentis mouetur. Memoriæ pro-
 ditum est, cum quem modò dicebamus Galliæ
 nostræ Regem, Carolum sextum circiter annum
 cccc xxx. pari animi magnitudine brutum
 Papæ fulmen despexisse. Nam cùm propter pro-
 hibitas nouas quasdam & inusitatæ Papæ Bene-
 dicti xiiii. exactiones, ab illo proscriptus fuisset,
 de publici concilij, & ordinum sententia decre-
 uit, ut Legati Papæ, qui bullam illam pueris &
 mulierculis horribilem, in Galliam attulerant,
 Lutetiacæ hac ignominia damnarentur: primum
 vt hora ante meridiæ in decima, quo tempore
 dimitti Senatus Parisiensis solet, ad Palatij gra-
 dus adducti adstantibus Episcopis aliquot, &
 magno sacerdotum numero, nudi ardente dex-
 tra tædam tenentes, palam admissum ab se faci-
 nus confiterentur: eiisque veniam supplices pe-
 terent. Tùm vt à carnificè pictis ad ignominiam
 vestibus induiti ac mitellati, cùm illius Papæ in-
 signibus ad ignominiam inuersis, per celebrio-
 res urbis vias lutulento plaustro circumacti,
 plebis ludibrio exponerentur. quod & factum,
 & celeriter executioni mandatum fuisse, Pa-
 riensis Senatus monimenta declarant, & re-
 fertur à Paponio in libro Arrest. i. tit. 5. articul. 4
 27. Quinetiam extat Doctoris Baldi auctori-
 tas aduersus illam Benedicti xiiii. temerita-
 tem, in c. olim, col. penult. Ext. de rescript. ubi
 animose atque acriter in illius temporis Anti-

papas inuehitur: quorum hic Benedictus Augustinone, alter Bonifacius Romæ sedem occuparat: illū inque bouem boantem, hunc belluam belanter appellat: atque utrumque acerrimè ac libertimè insectatur. Quin etiam extat epistola yniuersitatis ac studij Parisiensis apud Theod. Nihemium, tract. 6. c. 17. vbi hæc prima requesta proponitur: *Quod laceretur & frāgatur litera Papæ ad Bulla modum confecta, tanquam iniuriosa, seditionosa, fraudulenta, ac Regia maiestatis offensiva, cum protestatione ad maiora procedendi: & capiantur & detineantur omnes suggestores, fautores, receptores pro puniendo & corrigendo secundum Canones.* Pat Florentinorum ciuium virtus enituit ad uersus Papam Sixtum IIII. cuius hic noster Sixtus v. & nomen sibi asciscendum, & exemplum imitandum putauit: quippe, qui ex eodem Benadonicorum seminario prodierit. Nam cum Florentinos ob illum proditorem Episcopum, de quo supra commemorauimus, è curiæ fenestra suspensum, proscriptissit, eosque Ferdinandi Siciliæ Regi in prædam addixisset, Florentini, contempto Papæ bruto fulmine, ac Duce Ferrariæ in bellii societatem alcito, furibundi ac ferociis excucullati vesaniam compresserunt: eumque ad obliterandum suum anathema bello atque armis compulerunt. Quam historiam Raphael Volaterranus lib. Geograph. v. commemorat. Quinetiam extat consilium Franc. Aretini jurisconsulti, per id tempus in primis clari ac nobilis: in quo Florentinorum causam defendens his ver-

his verbis utitur: *Crimen quod infertur magnifico Laurentio de Medicis de rebellione, adeò manifeste infollitur, ut erubescam vocem summi Pontificis in hac parte.* Nam ex literis suis scriptis ad eundem magnificum virum, de mense Septembri praterius declaratur, quod de crimine illo habet eum pro innocentio & innoxio, & quod nihil sinistri de eo suspicatus est. *Vnde ergo beatissime pater, post paucos menses tiam multa & enormia crima in eum congeris, tu videris.* Meum non est ponere os in cælum. hoc tantū dixerim, In eo quis edet in throno Dei non est satis honestum tanta varietate uti. Haec Aretin. consil. 163. sicut Iohannes, num. 3. Dies nos deficeret, si Principes ac proceres, qui proscriptiones istas & inania tonitrua, fulmina, fulgetra, Papalia, etiam superioribus seculis, in tanta temporum caligine, cæcisque tenebris contemperunt, persequi conemur. Imperator Otto III. ab Innocentio proscriptus est. Henricus III. à Gregorio VII. Henricus quintus à Paschali secundo. Fridericus primus Suevus ab Adriano quarto, & Alexander tertio. Philippus Friderici primi filius, ab Innocentio III. Fridericus secundus à Gregorio IX. non semel, non iterum, sed tertium excommunicatus est. Conradus III. ab Innocentio quarto. A quo verò primùm istius audaciæ ac furoris initium natum fuerit, non satis inter historicos Germanos constat. Otto quidem Frisingensis refert ad annum CIO LXVI. quo Guill. Anglie Rex à Papa Alexandro secundo proscriptus est, lib. Chron. 6. c. 35. lego, inquit, & relego Romanorū

*Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio
quenquam eorum ante hunc à Romano Pontifice ex-
communicatum. At Iohan. Triteinius in Chronic.
Hirsau. cap. 4. de Imper. Henrico 111. scribens:
Is à Gregorio VII, inquit, excommunicatus, & ab Im-
perio Synodali Episcoporum decreto fuit depositus:
quamvis non curaret. Ipse autem primus est, inter om-
nes Imperatores per Papam depositus. Verum ytcun-
que sit, (neque enim ad id quod agimus magni
interest, quo tempore hæc Paparum insolentia
cœperit) constat omnibus seculis cordatos com-
plures viros extitisse, qui tonitrua ista Papalia,
tanquam bruta fulmina, & aniles bōbos, ac pu-
rorum terriculamenta contempserunt.*

D E N A V A R R Æ R E G N O A P A P A P R O D I T O.

Neque verò prætereunda hoc loco videtur
execratio qua Rex Galliæ Ludouicus XI
vnà cum Iohanne Nauarro Rege, cognato ac
populari suo proscriptus est. Nam anno CIO
1311, quo tempore bellum illud, de quo superius
commemorauimus, inter Papam Iulium se-
cundum & Regem Galliæ Ludouicūm XI, pa-
triæ suæ parentem appellatum, vehementissime
exarserat, ac tyrannus ille furiosus, eundem Re-
gem brutis suis fulminibus terrere conabatur,
eiusque regnum prædæ ac direptioni exposue-
rat, regnabat in Nauarris Iohannes huius Hen-
rici nostri proauus. Is cum & in Galliæ regno

natus esset, & Galli Regis propinquus & proper-
ter magna quæ in ipsius regno possidebat feu-
da, eiusdem cliens ac vassalus, rogatus à Rege
Ludouico est, pro senioris iure & cliëtelarū feu-
dalium institutis, ut sibi aduersus hostem suum
auxilium adduceret. Nauarrus sui erga Regem
officij non immemor, mature coactis in suo
regno peditum equitumque copiis, tantum in
Galliæ fines adduxit exercitum, vt regnum suū
viris prope nudatum ac destitutum relinqueret.
Quare cognita Papa Iulius confestim cum Hi-
spanorum Rege Ferdinando (cui tūm primum
Catholici cognomentum anno 1492 imposuit)
per internuntios agere instituit, ut celeriter co-
pias compararet, Regisque Nauarræ absentis di-
tionem inuaderet: polliceturque se, & Nauarrū
pro hæretico ac schismatico proscripturum, &
ipsius regnum eidem pro præmio addicturnum:
Ferdinandus tantam rei gerendæ occasionem
nactus, sibi non deesse statuit. Promulgata in
Nauarrum Regem execratione, manus cogit:
atque in vicini Regis absentis fines ingressus,
primum urbem primariam, nomine Pompeio
polim, tum deinde maximam totius Regni pat-
tem occupat: auctore, (vt dictum est) Papa Iulio,
bono & sine vlla dubitatione idoneo; si modò
in regula iuris, qua dicitur, eū iniuste possidere,
qui prætore auctore possidet: pro Pratore aucto-
re, scriptum esset, Papa auctore. Aliquanto post
Rex Galliæ non ignorans Seniorem suo vassallo
periculum illius cunctus præstare oportere,

(quod etiam Bellaius Langæus , Galliæ quoniam clarissimum lumen lib. Commentariorum primo dilucide testatur) exercitum sum ad recuperandam Pompeiopolim misit , cui ducem præfecit Aquitanus præfectum Dunoisum, Longovillanum Ducem. Sed quidnam & illo tempore & multis post annis acciderit, commodius visum est in aliud tempus differre, & in libellum iis de rebus institutum cōferte. Nunc enim satis est intelligi , Regem Nauartum , humus nostri proauum , non alia de causa Regno suo spoliatum fuisse, quam quia Regi Galliæ , propinquò suō, vicino suo, Semori suo , à Papa Iulio excommunicato, proscripto , hæretico ac schismatico pronuntiato, debitum subsidiū adduxerat. Cuius rei non modo Galli omnes historici testes sunt, in his Arnoldus Feronus, & Bertrandus Helias, veritatem Itali & Hispani , ac præcipue Stephanus Garibaius, lib. 29. Franciscus Tarapha, & Antonius Nebrisensis lib. de bello Nauartensi. 1. cap. 1, 2, 3. quibus locis non prætercunda videatur Hispani (ut vulgo loquimur) Pedantis arrogantia, qui Regem Gallum, omnium qui vñquam fuerunt, & prudentissimum & moderatissimum, tamē hoc verborum honore affecit (cap. 2.) Ludouicuſ, inquit, Gallorum Rex; homo more gente sua leuisimus, non contentus se intra pelliculam suam, hoc est intra regni suis fines contineare, animatus in Italiam iniecit. Et paulo post. Igitur Pontifex Iulius secundus, ira percitus, gladium ex Petram nibus corripuit, in rebelles contumacesque stringit ipsos.

for schismatics ac proinde heretics declarat: bona
publicar ad cuius sententia executionem Christia-
nos. Principes invocat, atque imprimis nostrum. Itē
cap. 3. Ignor Hispani orbis moderator, verens Gal-
licum rabiem, Henricum Britannorum Regem (ad
quem Aquitania pertinebat) bortatur ut reperat
bello: atque via iustior esset rependi causa, Aposto-
lica intercedit aueritas, qua Gallum Aquitania
privat (attendant senatores & consiliarij Regis)
in Gallia) Britannoque occupandam proponit. Et
mox eodoco ubi Papam cum Cardinalibus col-
loquentem inducit: *Iurandus est*, inquit, *Rex*
Hispanie. In communes bonorum omnium hostes
*Galliarum & Nauarrum Reges, noster vierque strin-
gendus est gladius: atque dum secularem alterum*
*acutum, interim spirituali alterum in schismati-
cum certices intentemus. Iaque communi Cardi-
nalium decreto Rex Hispanus declaratus est schis-
maticus ac proinde hereticus: quia idem admo-
nitus pertinacius agebat, & se iam non obscurè Gal-
lum proficiat. multatetur regno & omnibus fortui-
tis non modo ipse sed & uxori & filiis cum omni po-
tentia sua, & in Hispaniam omne ius regnandi
transfertur. Hæc tuidem verbis Hispanus Ne-
brisensis: ex quibus intelligitur, quo iure, quo
auctore, & qua de causa Rex Nauarrus regno
suo spoliatus fuerit. Guicciardinus quidem lib.
Histor. Italic. x. 1. his verbis suum ea de te iu-
diciū exponit: *Hispanorum Rex, inquit, cum se*
*Nauarra regnum legu. nō possidere alio nomine af-
firmare non posset, occupationem iure Pontificij im-**

perifactam esse sacrosancte sedis auctoritare; dis-
serebat. Pontifex enim rebus in Italia feliciter gestis
minime contentus paulo ante edictum in Galia re-
gem promulgarat, quo illum non amplius Christia-
nissimum, sed illustrissimum appellans eum & quos-
quot illi studerent, omnibus Hæreticorum & schi-
smaticorum pœnis subiiciebat: cuius fortunas regna,
resque illorum omnes iure occupandi facta potesta-
te damnatos declarabat. In eandem quoque senten-
tiam Arnoldus Ferronus doctissimus rerum
Gallicarum historicus, & Butdegalensis quoniam
parlementi Senator his: scribit verbis: Fer-
dinandus, inquit, Rex Hispanus ubi fœdus inter
Gallum & Navarrum Reges nostrum insellexit, in
strulit copias quas in Galiam ducturus erat; verit
in Navarrū atque hæc causa fuit Ferdinandus vi-
cini Regis exiendi: quamuis alteram etiam pre-
texxit, quod ad d. Pontificem & Gallorū Rex, & qui
auxilium ei ferrebat, impy pronuntiari esset, eorum
que regna publicata. Hæc Ferronus, ex quibus fie-
ri coniectura potest quantum illustriss. Germa-
niæ Principibus, atque adeò Regibus Europæ
omnibus, ex illa tam arcta Paparum, & Marani-
cæ inquisitionis conspiratione periculi impen-
deat. Nam ista compendiaria ratione, monachus
aliquis, dummodo vafro & callido ingenio sit,
aliquandiu in Hispania (vt Sixtus hic noster) co-
moratus, & cum Inquisitoribus Maranicis ver-
satus, facere cum illis fœdus & pactionem hu-
iustmodi poterit, vt si eorum gratia & commen-
datione consequi Papatum possit, tūm primum
quæunque

quemque Regem aut Principem, arrepta vnde-
cunque occasione, schismaticum & haereticum
pronuntiet: regnum ipsius quasi feudum sedi Ro-
manæ apertum, & commissum illis adiudicet.
Optandum est igitur, ut nobis tandem Rex ali-
quis heroico animo diuinitus detur, qui mere-
tricem istam Babyloniam è sua sede derubet, &
Christianam Ecclesiam ex tam dulturna, ac mi-
sera seruitute, in pristinam suam libertatem ac di-
guitatem vindicet: quam animi magnitudinem
Ludovicus ille Rex noster XII. patræ no-
minatus, ac seruitutis illius pertulitus, suscepit,
cum post illam Papæ Iulij furibundam execra-
tionem numerosos aureos in Gallia, cum hac in-
scriptione eudi iussit: LVD. XII. D. G. FRANC.
REX: DVX: MEDIO LANI. cum ex altera parte in-
signia Franciae, & Mediolani coniuncta, cum hac
inscriptione: PER DAM BABYLONEM. Quod no-
men, si quis forte non intelligit, consular Apo-
calypsim Iohann. cap. 17. & Hieronymum ipso ca-
talogo, ubi Marci megninit, & aperiè scribit, Ro-
manam à Petro in Epistola prior, cap. 5, Babylonis
nomine figuraliter intellectam. Itemque in pro-
logos lib. de Spiritu sancto, vbi Romanam aperte
Babylonem appellat, & purpuratam illam mere-
tricem, quæ in Apocalypsi designatur. Quod idem
etiam confirmat in Esaiam c. 14. & iterum c. 47.
& ad Aglasiam in x. quæst. qua de causa Pau-
la quoque & Eustochium in ea Epistola, quam
ad Marcellum scripserunt, similiter Babylonis
nomine Romanam appellant: nec obscurius idem

Hieronymus in Epist. Cum apud Babylonem, ip-
quit, & fessum purpurea meretricis colonus: &c.

S V P E R I O R I S P R O T E-
S T A T I O N I S C O N C L V S I O .

His igitur ita constitutis, superest, ut conclu-
sa nobis hæc sit ratio: CVM PAPA SIXTVS
V. septem grauissimorum scelerum nomine, à
maxima Christianitatis parte damnatus sit, nimi-
rum impietatis, occupatae in Ecclesia tyrannidis,
corruptæ religionis, sacrilegij, maiestatis, perduel-
lionis, & falsi: cùmque superiorum suorum insol-
lentiam, audaciam, ac ferocitatem secutus, insa-
nissimum hoc decretum contra omnia diuina,
& humana iusta, falsis usus allegationibus, sine ul-
lo iudiciali ordine, stultè, stolidè, atque impuden-
ter aduersus serenissimum Navarre Regem &
Illustrissimum Principem Condæum promulga-
rit, eosque spurcis & inauditis verborum con-
meliis onerarit, cù eos Iræ filios, Hæreticos per-
tinaces, notorios, relapsos, in cæno volutatos, eō
tra Regem Christianissimum rebelles, Ecclesiæ
persæcutores, prolem detestabilem, læsæ diuinae
atque humanae maiestatis reos appellaret: atque
his de caussis eisdem suis principatibus, ducati-
bus, dominiis, feudis, honoribus omnibus, & in-
re legitimæ in regno Galliæ successionis priua-
ret: cùmque hæc illius ab iudicandorum & adiu-
dicandorum regnum inueterata atque effe-
nata audacia, perspicue ad omnes Europæ Re-
ges

ges Principes ac potentatus pertineat, periculumque sit, ne qui alienorum regnorum cupidi atque appetentes erunt, deinceps per hanc excōmunicationum & proscriptionum artem, aliis pacatis & quietis Principibus insidias moliantur: O B HASCE RES, supradicti serenissimi Principes protestantur, eundem Papam Sextum V. pro impio, periuro, sacrilego, tyranno, confictatum religionum auctore, crudeli & truculento Ecclesiæ Christianæ parricida, importuno ac scelerato religionis hoste, certissimōque Antichristo habendum esse: rogandosque & implorandos Christiani orbis Monarchas omnes, Reges, Principes, potentatus, quique cum aliquo imperio vel legitima potestate sunt, ut iisdem Serenissimis Principibus ad comprimentdos huius immannis tyranni furores, frangendosque crudeles ac furibundos ipsius impetus, auxilium ferre velint: suaque consilia & arma conferre ad illam humani generis pestem extinguendam, Remque publicam Christianam ab illo prodigioso atque exitiali monstro liberandam. Interea supradictū Papam Sextum V. pro intolerandis vetborū immanium contumeliis, quas vecordi mente aduersus supradictos nostros Principes effudit, haberi dicique à cunctis Christianis oportere, prodigium immanissimum, portentum fœdissimum, ac monstrum non in ultimas terras exportandum, sed ex humanæ naturæ finibus exterminandum, tanquam certissimum, notorium, ac manifestū Antichristum: cuius ex secrato capiti, malam om-

nes Chrtianii pestem, exitium atque interitum
imprecati debeant, ut quandiu anima ~~in maledicta~~
in ipsius cadavere spirabit, tandem piis omnibus
sit (ut spiritus sanctus loquitur) **A N A T H E M A M A-**
R A N A T A. Et ne cui forte nostrum hoc impreca-
tionis genus nonum & inusitatum videatur, ro-
gatos lectors volumus, primum ut eorum loco-
rum meminisse velint, quos superius ex Divi præ-
fertim Bernardi libris depropulsimus: vbi Papa-
tus Romanus, diserte, dilucide, nominatim ap-
pellatur Antichristus, Filius perditionis, Homo
peccati, Diabolum non modo diurnum, sed
etiam meridianum, quod non solum transfigu-
rat in angelum lucis, sed extollit super om-
ne quod dicitur Deus aut quod colitur. Hierony-
mus autem Romanum appellat Babylonem & Pur-
puraram meretricem. Deinde ut legant, atque ar-
tentè considerent, sanctionem Decreti Pontifi-
cialis sanctissimam, in c. 2. dist. 23. &c. si quis pecu-
nia, dist. 79. vbi statuitur, ut qui vel pecunia vel
potestia humana, (qualem huius monachi gratiam
Occidentealem fuisse constat) vel populari tumultu
vel quolibet ingenio (id est ambitione & malis ar-
tibus) Papatum adeptus erit, is non Apostolicus, sed
Apostolicus habecatur, & cum suis fautoribus &
sequacibus à Iminibus S. Dei Ecclesie separatus aby-
ciatur, sicut ANTICHRISTVS & inuasor & destru-
ctor totius Christianitatis. in quam sententiam au-
dacter Canonistæ summo consensu scribere, ac
palam profiteri ansit sunt, Papam aliter quam Ca-
nonice electum esse Diabolum, & habere claves non
caeli,

cæli, sed inferni. Nam hæc Felini verba sunt, in c.
Ego N.de iureiut. Considerent præterea Papas,
Cardinales, & Episcopos omnes, qui annis ab
hinc amplius centum in Ecclesia Romana do-
minati sunt, ex certissimo schismaticorum, & A-
postatarum seminario profectos esse. Nam an-
nus iam agitur supra centesimum prope quin-
quagesimus, ex quo Basilense concilium sum-
mo Christianorum omnium ordinum studio ac
voluntate celebratum fuit. Hoc concilio nullū
vnquam aliud constat in Ecclesia Romana ma-
iore adhibita solennitate indictum, habitum, &
celebratum fuisse. Nam & duorum Papatum de-
creto indictum erat, nimirum Martini quinti, &
Eugenij quarti, & eorum legatis præsidentibus
habitum ac celebratum. Per idem concilium so-
lenniter citatus & euocatus Eugenius, tandem
adhibita suâma & solenni cauæ cognitione,
fraudum, præstigiarum, machinationum, ac fa-
ctionum aduersus eius concilij libertatem con-
victus, tandem Papatu suo abdicatus est, & pro
schismatico & Apostatico, vnâ cum Cardinali-
bus & Episcopis omnibus, qui partes ipsius se-
culi erant, exauctoratus. Amedæus autem Sabau-
dorum Dux in ipsis locû suffectus. Audiamus
cuiusmodi fuerit istius exitus tragedia. Breui
post tempore, ille ipse Eugenius damnatus, ab-
dicatus, exauctoratus, tamen Principiu[m] quo-
rundam gratia & contentione in suam sedem
restitutus, Cardinales & Episcopos suarum par-
tium omnes secum pariter restituit. Amedæus

autem, etsi non sponte, tamen galero Cardinalitio donatus, Papatu se abdicauit. Considerent nunc graues & cordati viri, secundum illam quam modo commemorauimus, sanctissimam Decreti Pontificalis sanctionem, vtrumne Apostolicorum, an potius Apostaticorum loco habendi sint: vtrum cœli, an potius inferni claves habeant, qui orti ex illo Eugenianorum seminario in Ecclesia Romana per hæc tempora dominantur. Quod ut commodius iudicari possit, operæ pretium est, Doctorum & Iurisconsultorum sententias cognoscere, qui aliquid hac de re scripserunt, atque imprimis Ludouici Romani, qui Basiliensi concilio interfuit, vbi cōsilium scripsit ultimum, cuius num. 15. verba hæc sunt: *Si pastor pastorum Ecclesiam scandalosè regens & inordinate tractans, per Ecclesiā monitus, nō mox resipiscat, imò in sua persecueret insolentiā regendi, officio potest & debet exūs.* Cum enim ipse Ecclesiā nō honoret, ipsam salubriter admonentem, nec tunc merbitur ab Ecclesia honorari: ita ut toleret ipsum scandalosè regentem, atque incorrigibilem. argumēta eius, quod dicit Orator Domitius: & refert Hieronymus in epistola ad Neapol. sic inquens: *Cur ergo te habeam ut Principem, cum tu me non habeas ut Senatorem!* dist. 95. c. esto subiectus. Est ergo veritas, Papam suis criminibus Ecclesiam notoriè scandalisarem, ac etiam manentem incorrigibilem posse apud Ecclesiam accusari, atque per illam denudari Papam. Quia conclusio demonstratur ulterius sic: Papa stans in crimine notorio scandalisante totam Ecclesiam,

siam, nec desistere volens, incidit in suspicionem ha-
resis. c. nullus, 38. dist. sic dicente: *Quis rebelliter viuit,*
& discere atque agere bona recusat, magis diaboli,
quam Christi membrum esse ostenditur: & potius in-
fidelis, quam fidelis esse monstratur. Hęc Lud. Rom.
qui Basiliensi, vt diximus, concilio magna cum
auctoritate interfuit. Vbi sunt qui disputant,
Hæreticorum numero habendos, qui Paparum
tyrannidi aduersantur? qui effrenatam ipsius in
proscribendis Regibus audaciam diutius feren-
dam esse non putant? qui Sixti quinti impieta-
tem in confictis Bernardonicis & Dominicanis
religionibus tuendis detestantur? Sed iam alterā
civildē summi viri auctoritatem ex eodem Con-
filio proferamus: nam aliquāto pōst num. 17. ita
loquitur: *Si ratio naturalis dicit, membrum incu-*
rabile totius corporis infectium pro salute corporis
amputandum: pariter quoque dictare debet civilis
ratio, membrum incurabile, quod est totius Ecclesie
mystica infectium, amputandum fore, ne reliquum
~~*corpus inficiatur aut scandalisetur:*~~ & consequenter
~~*Papam:*~~ (adhibeatur in his legendis animorum
æquitas, & comparentur hęc Lud. Romani ver-
ba cum illa nostra imprecatione ac detestatio-
ne) qui etsi pars sit Ecclesia præcipua, tamen e-
tiam est membrum de corpore ipsius Ecclesie secun-
dum gloss in c. ecce, 93. dist. *Hoc etiam suadet ratio*
divina scripture, approbantis affuerationem Caipha
principis sacerdotum, dicentis: Expedit ut unus ho-
mo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: cum
etsi foret Papa positus ad gubernationem populorum

non tamen esse deberet ruina illorum: dicit text. ii.
q. 3. c. ita corporis: Imo tot mortibus dignus est, quot ad
subditos suos perditionis exempla transmittit, dicit
text. ead. caus. & q. in c. precipue. Sicut enim lauda-
bile & discretum est, reverentiam & honorem exhibe-
bere prioribus, ita religiosinis & Dei timoris est, que
in eis sunt, qua indigeant correctione nulla dissimula-
tione postponere: ne totum corpus morbus innundat, si
languor non fuerit curatus in capite, dicit text. 2. q.
7. c. sicut inquit. Et hanc conclusionem corroborat
text. in s. in canonibus, 16. q. 1. & in d. c. sed illud sic
similiter, & ille extors debet fieri ab Ecclesia, qui
Ecclesie admonitione non corrigitur: dicente Domi-
no, Auferte malum ex vobis. Ferro enim secunda
sunt vulnera que non sentiunt medicina fomenta.
81. dist. c. quia aliquanti. i. q. 1. c. reperiuntur. Hæc
ad verbum Ludouicus Romanus. Ex quibus,
cum illa nostra detestatione comparatis, & quile-
ctores dijudicare poterunt, iure ne an iniuria
tam animosè tyrannicam istius Papæ audaciam
execrati simus. Quinetiam illi Lud. Romani
querimoniae consentanea sunt quæ Cardinalis
Zabarella, circa annum cccc cccvi. scripsit in
tractatu de schismate, num. 20. De quolibet, in-
quit, notorio criminе Pape, si est incorrigibilis, &
scandalisat Ecclesiam potest accusari, quia censetur
pro heretico. not. in gloss. 40. distinct. c. si Papa. nam
hec incorrigibilitas concernit causam fidei: vt in ead.
gloss. Et si contingat, quod isti tueantur se per poten-
tiā temporalem, poterunt de facto coerceri, etiam
per secularem potestatē, arg. de indic. c. cum non ab
homini

homine. Hæc Zarabella. Sed breuius Baldus in c. olim col. pen. extr. de rescript. vbi sic scribit: *Contra Papam sua potestate abutentem, primo utendum est verbis (id est admonitionibus) secundò herbis (id est comminationibus) tertio lapidibus: & quod vbi non sufficit virtutis ingenium, ibi valere debet armorum presidium.* Et in eandem sententiam Iason in consil. 95. requisitus col. 4. *Papa,* inquit, *scandalisanti Ecclesiam, licitum est resistere, & non est tolerandus c. et si illa, 1. q. 7. & c. sunt quidam. 25. q. 1. Innocentius in c. inquisitionis, de sent. excommun. & in c. quanto, de confuetud. Abbas in c. cum teneamur, de appellat.* Item Hieronymus loquens de Papa in c. non omnes Episcopi, 2. q. 7. dicit, *quod infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi vt prei- ciatur for. is, & à porcis conculcetur.* Hæc Iason nihilo, vt appetat, segnius, quam aut Lud. Romanus, aut Zabarella: cuim tamen & in Italia, & in tantis Ecclesiæ Christianæ tenebris hæc scriberent. Philippus autem Decius in eandem sententiā loquitur in consil. 151. maximi ponderis num. 4. vol. 1. *Quando Papa, inquit, est incorrigibilis in aliquo notorio delicto, pro quo Ecclesia scandalisa- tur, glo. in terminis in c. si Papa, 40. dist. tenet quod Papa accusari possit. & de illa glossa maximum fuit factum fundamentum contra Eugenium IV. in concil- lio Basilensi: & illa glossa communiter tenetur per omnes. vt Abbas dicit in c significasti. de electi. & in- disput. Episcopus & quidam rector: & bi inquit, quod totus mundus approbat illam gloss. & illam glossam pluribus rationibus comprobat Iudouicus Rom. in consil. 523. Primo quia Papa qui in notorio crimine*

persistit & nō vult corrigi, in suspicionem heresis incidit, 38. dist. c. fin. 86. dist. c. si quis sunt. & c. fin. de pœnit. Sed pro heresi Papa accusari potest. d. c. si Papa. Ergo pro tali crimine. Secundo quia remouetur Episcopus ab Ecclesia particulari ut scandalum tollatur, ut notat Innocent. in c. cum pridem, de renunt. idem à fortiori videtur dicendum in summo Pontifice, in quo est periculum uniuersalis Ecclesie. Tertio per auctoritatem Euangelij, Si oculus tuus aut pes scandalisauerit. de quo text. eleganter loquitur in c. illud sanc, 24. q. 3. Expedit enim ut unus homo moriatur pro populo, ne tota geus percat. Ergo Papa incorrigibilis moriatur ciuiliter, ne tota Ecclesia pereat, quia Papa positus ad gubernationē populorū, non debet esse ruina illorum: ut tex. dicit 11. q. 3. in c. corporis. Nā tot mortibus dignus est. quot exēpla perditionis ad suos trāmittit, c. præcipue. 11. q. 3. Quę cūm ita se habeant, iterū sine cūctatione conclu dimus, nō modò anathema supradicti Papę Sixti v. propter temeratij iudicis incompetentiā, falsa cūssē allegationem, defectum ordinis iudicialis, & conceptæ sententiæ stultitiam pro nullo habendum esse: verūmetiam, ut execrations e- iusdem Sixti in ipsius caput redundant, eū ipsum septem atrocissimis criminibus certissimisque testi moniis conuictum, cunctis Christianis esse deinceps oportere EXECRABILE ET D E TE STANDVM ANATHEMA MARANATA.

A M E N.

SANCTISS. D. N.

SIXTI PAPÆ V.

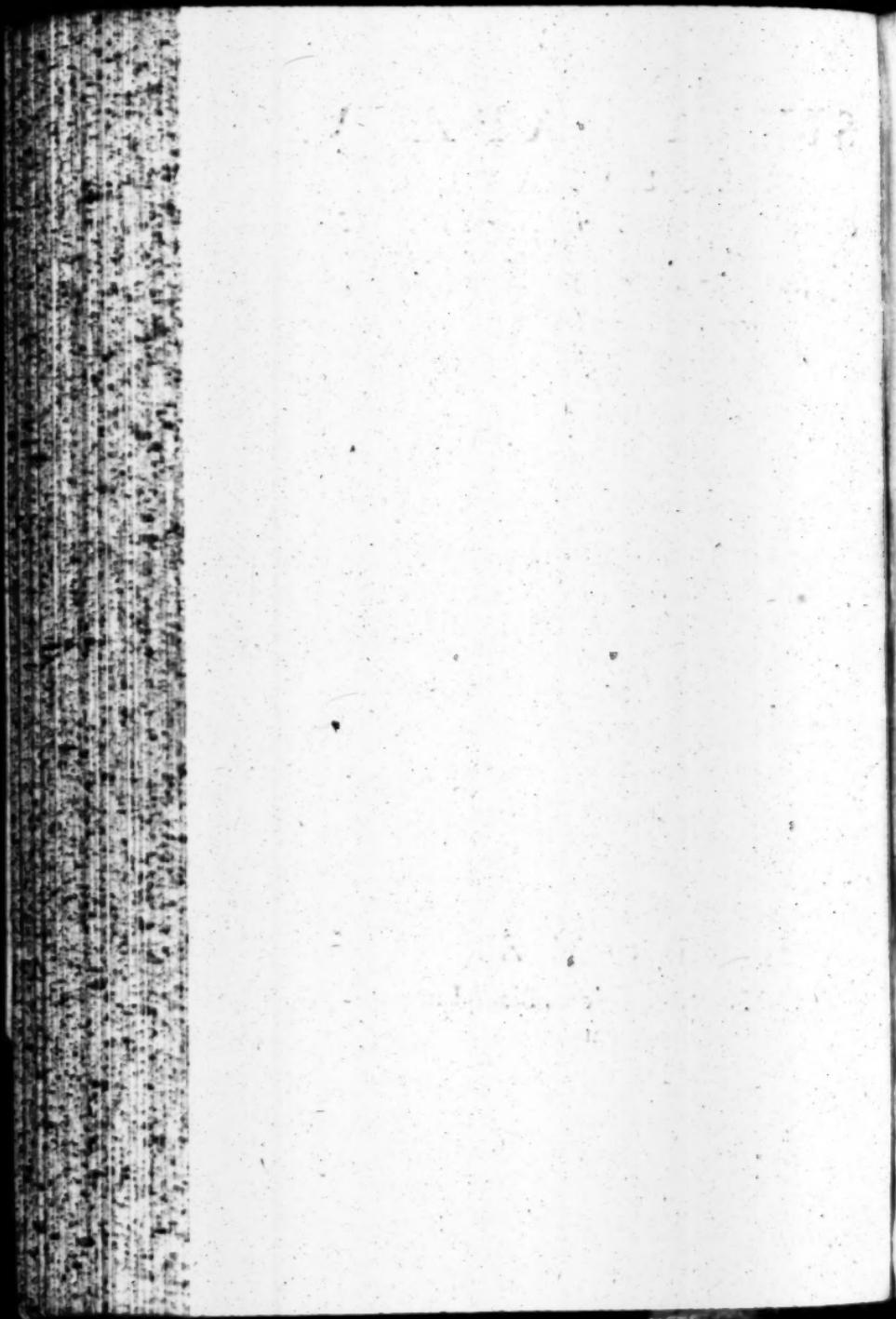
DECLARATIO

Contra Henricum Borbonium assertum Regem Navarre, & Henricum item Borbonium, pretensum Principem Condensem, Hæreticos, eorumq[ue] posteros & successores: Ac liberatio Subditorum, ab omni fidelitatis & obsequij debito.

R O M Æ.

Apud Hæredes Antonij Bladij Impressores Camerales.

M. D. L X X X V.

Ad futuram rei memoriam.

AB immensa æterni Regis potentia bēato Petro, cuiusque successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminent potestates, stabilique in petra consistens, nec ullis aduersantibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflexa, inconcussa profert in omnes iudicia; & ne diuinæ maximè leges violentur, summa ope prouidet, & si quos ordinationi Dei resistentes inuenit, seuériore hos vindicta vleiscitur, & quamuis potentiores de solio deiiciens, veluti superbientis Luciferi ministros ad infima terræ disturbatos prosterit. Quare pro incumbenti nobis Ecclesiæ omniū, populorum, ac gentium sollicitudine, vt animarum saluti imprimis prospiciatur, & non solùm famulatus nostri, sed etiam omnia, futura tempora impiis ac detestandis monstribus purgata cunctis Christiani Orbis partibus pacem afferant, & quietem: & præsertim amplissimo Galliæ Regno, an quo Christiana Religio omni tempore ita viguit; tantaque Regum illius pietas, fides, ac deuotio; tot in Romanam Ecclesiam merita extiterunt; vt iij iure optimo glorioſissimum Christianissimi cognomen ab ea sint consecuti; ac etiam ne nos de neglecta officijs nostri cura unquam apud Deum argui possemus, arma militiæ nostræ, quæ non carnalia sunt, sed potentia Deo in destructionem munitionum, nunc contra duos potissimum iræ filios, Henricum Borbonum quoadam Nauarræ Regem, & Henricum

Borbonium olim Principem Condensem exercere compellimus. Ille enim quondam Rex, Caluini errores, atque haereses etiam ab ineunte adolescentia fecutus est, pertinaxque earum patrocinum tandem exercuit, quoad claræ mem. Caroli Noni Francorum Regis, & charissimæ in Christo filiæ Catharinæ Reginæ eius matris pientissimæ, atque etiam dilecti filij nostri Caroli tit. s. Chrylogoni presbyteri Cardinalis Borbonij patrui sui, & Ludouici Momperserij Ducis, pijs frequentib[us]que hortationibus, aperte que eximiæ virtutis ac doctrinæ Theologorum demonstrationibus ad fidem Catholicam & Apostolicam Romanam (ut existimatatur) conuersus, haereticas omnes contra fidem Catholicam opiniones Parijsis publicè in Ecclesia damnauit, anathematizauit, & abiurauit, fidemque ipsam Catholicam expressè professus est; datisque subinde suis ad fe.re. Grégorium Papam XII I. prædecessorem nostrum literis, quibus eundem prædecessorem supremum Catholicæ Ecclesiae caput iam agnoscēs, ipsum supplex deprecabatur, ut poenitentiaz, conuersionis, & obedientiaz suaz confessionem acceptam habere, & anteactorum veniam, remissionisque gratiam concedere dignaretur: firmiter promittens se fidem ipsam Catholicam perpetuò integrè, ac inviolatè seruaturū. Quibus literis, ut potè Regijs idem prædecessor credens & paternæ 'charitatis visceribus commotus, ac etiam grauissimo Regis, Reginæ matris, Cardinalis & Ducis prædictorum

ctorum de huiusmodi conuersione testimonio
adductus, illum ipsum præteritos errores confi-
tentem, veniamque humiliter petentem à crimi-
ne hæresis & à censuris Ecclesiasticis propterea
incursis absoluit, & in gremium Sanctæ matris
Ecclesiæ communionemque fidelium admisit,
omni inhabilitate ab eo sublata. Quin etiam ut
arctiori, & firmiori vinculo ligaretur, cum eo, &
Margarita dicti Caroli Regis torore, quæ ex illa
Christianissima stirpe nata, atque alta facile mar-
ritum in officio, & Religionis Catholicæ obser-
vantia continere posse sperabatur, dispensauit, ut
non obstantibus impedimentis tertij, & aliorum
forsitan inter eos graduum consanguinitatis, & co-
gnationis spiritualis, matrimonium inter se con-
trahere possent, prout in facie Ecclesiæ contra-
xerunt; excusisque deinde aliquot mensibus, ille
Iohannem Duratij Dominum Oratorem suum,
qui nomine suo de pœnitentia, conuersione, fide,
& constantia sua in sedis Apostolicæ conspectu
sponderet, ad dictum prædetessorem delegauit;
habitoque pro eo publico, solemnique in aula
Regia de more consistorio, in concessu Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Prelatorumque
& aliorum frequentissimo concursu, professis
omnibus supradictis, idem Henricus tanquam
Rex recens ad fidem conuersus, & ut Catholicus
admissus est, tota Vrbe exultante, & ingentes
Deo de conquista & inueta oue gratias agente
Sed ille, ut erat vario & inconstanti animo, haud
multò post à Catholicæ fide, & debita erga so-

dam Mariam Gliuensem prætensam conjugem suam, eodem tunc hæresis criminè infectam, simili modo pœnitentem, detestantem, ac profiteantem ab hæresi & censuris huiusmodi absoluit, eosque in gremium Catholicæ Ecclesiæ, fideliumque consortium recepit; quinetiam ex paternæ charitatis abundantia, cum eis, vt non obstante impedimento secundi gradus consanguinitatis, quo inuicem tenebantur, matrimonium inter se contrahere possent, dispensauit. Sed ille paulò post ad pristinam impietatem rediens, deterrimamque illam viam, qua signata, & impressa erat vestigijs quondam Ludouici Condensis patris sui impissimi Catholicæ Ecclesiæ persecutoris ingressus, eisdemque vestigijs infestans, se quoque hæretorum ac conseliatorum hominum dicti Regni Galliæ Duce, ac defensorem, bellorumque ciuilium, ac seditionum auctorem præsttit; militum hæretorum exterorum copias in Galliam transduxit, Vrbes & oppida expugnare tentauit, Templa euertit, sacra violauit & populatus est, Sacerdotes indignis modis necauit; ministrisque impietatum substituens, peruersam illorum doctrinam publicari, & custodiri iussit; & denique omne feritatis & scœnitæ genus, tam in Dei ministros, quam in cæteros Catholicæ fidei cultores exercuit. Quæ omnia cum manifesta, publica, & notoria sint: cumque nobis plenè, & legitimè constet, præsertim ex processu tempore eiusdem sc.re. Gregorij Papæ predecessoris nostri confecto, & aliis quām-

quā plurimis documentis, & grauissimis testi-
moniis, Henricum quoniam Regem, & Henri-
cum Condensem prædictos notorij, & inexcu-
fabilis criminis hæresis, & in hæresim relapsos,
atque etiam hæreticorum fautoriæ reos existere;
Nos gladium vindictæ contra eos pro officijs
nostris debito exerere coacti, vehementer indo-
lemus, quod illum in hanc prolem detestabilem,
ac degenerem inclitæ Borboniorum familiæ, in
qua spectata Religionis candor, & virtutis de-
cuss, ac in sedem Apostolicam obseruantia omni
tempore emicuit, pro his sceleribus conuertere
debeamus. Itaque in præcessò hoc sòlio & in
plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, &
Dominus dominantium, licet nobis indignis
tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotētis,
ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, &
nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum
Sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalium cōsilio,
pronuntiamus, & declaramus Henricum quoniam
Regem, & Henricum Condensem supradic-
tos fuisse, & esse hæreticos, in hæreses relapsos,
& impenitentes, hæreticorum quoque duces,
fautores, & defensores manifestos, publicos, &
notorios, sicque læsa Maiestatis diuinæ reos, &
orthodoxæ fidei Christianæ hostes, adeò ut nulla
possint se tergiuersatione, aut excusatione de-
fendere ac proinde eos damnabiliter incurrisse
in sententias, censuras, & pœnas sacrissimis canonis-
bus, & constitutionibus Apostolicis, legib[us]que
generalibus, & particularibus contentas, ac hæ-
reticis relapsis, & impenitentibus debitam, &

specialiter eosdem fuisse, & esse ipso iure priuatos, Henricum quondam Regem, videlicet prætenso Nauarræ Regno illiusque parte, quam adhuc obtinuit, nec non Bearnii; alterum verò Henricum, Códensi, & vtrumque, eorumque posteros omnibus, & quibuscumque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Ciuitatibus, & locis, feudisque, & bonis etiā emphyteoticis, & successionibus, necnon dignitatibus, honoribus, muniberibus, & officijs, etiam regiis, ac iurisdictionibus, & iuribus, quæ de facto detinent, & ad quæ ius quomodolibet habuerunt, seu prætendunt, eosdemque propterea se illis reddidisse indignos, ac fuisse, & esse inhabiles, & incapaces ad illa retinenda, & alia huiusmodi in posterum obtinenda. Ac pariter eos ipso iure priuatos, & incapaces, ac inhabiles ad succedendum in quibuscumque Ducatibus, Principatibus, Dominiis, & Regnis, ac specialiter in Regno Franciæ, in quo tot atrocias, & nefaria crimina patrarunt, ac Regno ipsi annexis dominiis, iurisdictionibus, & locis, ceterisque omnibus bonis, & rebus prædictis, & ad illa alias quomodounque acquirendum, prout etiam ex abundanti, & in quantum opus est, nos illos, illorumque posteros priuamus in perpetuum, videlicet Henricum quondam Regem Regno Nauarræ, & illius parte, ac Bearnii, & alterum Henricum Condéni, ac vtrunque, & eorum posteros aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Feudis, ac ceteris omnibus bonis, & rebus, necnon iure succedendi & acquirendi, aliuq; prædictis vniuersis, & singulis: ac etiam in perpetuum inhabilis-

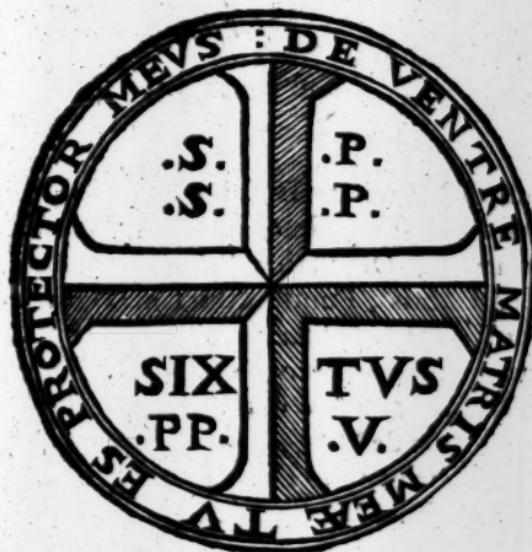
inabilitatus eisdem, corumque posteros ad illa, & ad successionem in quibusuis Principatibus, Ducatib⁹, Dominiis, Feudis, & Regnis, & signanter in Fraciae Regno, & illi annexis omnibus supradictis, supplentes omnes iuris & facti defectus, si qui forsitan interuenerint in eisdem. Quintam Proceres, Feudatarios, Vassallos, Subditos, & Populos Regnorum, Ducatum, Principatum, & aliorum Dominiorum predicatorum, etiam alium superiorem non recognoscentes, ac ceteros omnes, qui illis quomodocunque iurauerunt, a iuramento huiusmodi, ac omni prorsus Dominij, fidelitatis, & obsequij debito perpetuo absolutos esse, prout nos illos omnes tam vniuersitate, quam singulatim, auctoritate presentium absoluimus, & liberamus, precipimusque & interdicimus eis vniuersis & singulis, ne illis, eorumve monitis, legibus & mandatis audeant obedire: qui secus fecerint, eos excommunicationis sententia innodamus eo ipso. Ceterum eundem charissimum in Christo filium nostrum Henricum Francorum Regem Christianissimum per viscera misericordiae Iesu Christi hortamus, rogamus, ac etiam monemus, ut memor praestatissimae sidei, & religiosi Regum maiorum suorum, quam quasi hereditatem longe ipso Regno potiorem ab eis accepit, memor etiam illius iuramenti, quod in eius coronatione de exterminandis hereticis solenniter praestitit, auctoritate, potestate, virtute, atque animi magnitudine vere regia ad executionem tam iuste huius sententiae nostrae incumbat, ut scilicet in hoc quoque gratum se omnipotenti Deo exhibe-

beat, & matri suæ Ecclesiæ obsequium debitum
persoluat. Præterea omnibus venerabil. fratribus
nostris Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis
per Regnū Franciæ, Nauarre, Bearn, &c alia præ-
nominata loco constitutis in virtute sanctæ obe-
diætia præcipimus, & mādamus, vt cùm primū
harum literarum exempla ad eorum manus per-
uenerint, illa publicari faciant, & quantum in i-
psis erit, ad effectum perduci curēt. Volumus au-
tē, quodq; eadem præsentes nostræ literæ ad val-
uas Basilicæ Principis Apostolorum, & in acie
Campi Floræ de Vrbe, vt moris est, affigantur, &
publicetur. quodque earum exemplis etiam im-
pressis, ac notarij publici manu, & prælati Eccle-
siastici, eiisue Curię sigillo obsignatis eadē pro-
fus fides in iudicio, & extra illud vbiq; gentiū ha-
beatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si essent
exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam nostræ pronuntiatio-
nis, declarationis, priuationis, inhabilitationis,
suppletionis, absolutionis, liberationis, præcepti,
interdicti, innodationis, hortationis, rogationis,
monitionis, mandati, & voluntatis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc
attētare præsumplerit indignationem omnipo-
tentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Aposto-
lorum eius se nouerit incursum.

Dat. Rome apud Sanctum Marcum Anno Incar-
nationis Dominica millesimo, quingentesimo octoge-
simo quinto, Quinto Idus Septembris, Pontificatus
Nostris Anno primo. A. de Alexijs.

Fgo

Ego Sixtus Cath. Ecclesiæ Episcopus.

† Ego Io. Anto. Episc. Tusc.
Card. Sancti Georgij.

† P. Card. Deza.
† Ego Ant. Card. Carafa.
† Io. Ant. Card. SS. Quatnari.
† Jo. Bi. Card. S. Marcello.
† Ego Card. de Verona.
† Ego Vm Card. Montis Re
clus.

† Ego M. S. Car. ab Altaemp.
† Ego In. Aus. Card. de Arag.

† Ego M. Car. S. Stephani.
† Scipio Car. Lancelotus

† Ego P. Car. Sanclacrusius.
† Ego Gulielm. Car. Sirletus.
† Ego Mic. Bo. Car. Alex.
† Ego Lud. Car. Madritius.
† Ego N. Card. Senonensis.

† Ego Fer. Car. de Medicis.
† Phil Vast. Card Cam.

† *Iul. Ant. Sanctorius Cardin.* †

Senerin.

† *P. Card. Cæsius.*

† *Ego Vincè. Car. Gonzaga.*

†

† *Ego Fr. Car. Sforzia. S. Nic.*

† *Ego Hier. Card. Russ.*

†

† *Ego Io. Hier. Car. Albanus.*

† *Alex. Car. de Montcalvo.*

Anno à Natiuitate Domini millesimo quinquecentesimo octuagesimo quinto , indictione decimatercia , Die verò vigesima prima mensis Septembris , Pontificatus sanctiss. in Chusto Patis,& D.N.D.Sixti diuina prouidentia Papæ quinti Anno primo , Retroscriptæ literæ affixaæ , & publicataæ fuerunt in Basilica Principis Apostolorum de Urbe , & in acie Campi Floræ per nos Hieronymum Lucium, & Nicolaum Taliettum, sanctiss. D.N.Papæ Cursi.

Io. Andreas Panizza Mag. Curf.

Ioannes Caijanus Cur. Card. Cameraria Apostolice Iborus Ful.

A

- A**bsolutio Papali pro in-
cestu nefario cum matre,
in quinque assibus taxata.
82
absolucionum Papalium execra-
bili taxatio. 82.83
Accusator non est idoneus, qui
minimus disculus reus est 8.9
Actor allegans causas inten-
tiones sua contrarias non au-
ditur. 52
Aenea Sylvii Papa improbi-
tas. 121.130
Agni cerecli Papali blasphem-
ia. 65
Alberici Iuris. execratio contra
Papam. 84
Alienata inter viros non ca-
dunt in testamentum. 149
allegationis falsitas reddit sen-
tentiam nullam. 160
Ammiani Marcellini de Papa
cruelitate historia. 122
Anglici regni fendum sibi Papa
vindicat. 98
Annatarum Papalium tributū.
73
Antichristi precursor Papa di-
ctus à Gregorio. 61
Antiochensis Ecclesie dignitas.
155. & seq.
Apostolici nomen à Papa pro-
fanatum. 172
Apostolici non ex loco, sed ex
continuatione doctrine iudi-
cantur. 171
Appellationes ad sedē Roma-
nam dānate à Bernardo. 162
Arragonici regni fendum sibi

- Papa vindicat. 99
Asinorum stupor cicuta depa-
storum. 208

B

- B**aldi iudicium de Papa-
rum infania. 218
Baldi testimonij de Papa Bo-
nifac. 8.95
Baptismus cāpanarum impius.
65
Bartholus nō credidit Papatu. 118
Basilensis concily historia ine-
narrabilis. 119. & seqq.
Bella Paparum consilia nuper
excitata. 123
Bernardus appellat Papam do-
minantem in Clerum, domi-
nantem fideli, mox domiha-
turum Angelus. 61
Bernardus executatur Paparum
fastidium. 142.146.147.196
Budei libertas in hypocrisi Fa-
parum irridenda. 191
Budei trapposia in Papā. 11¹

C

- C**impanarum baptismus
impius. 65
Canonistarum error in successio-
ne Papali. 56
quomodo Cardinalis, & Papa
factus. 50
Cardinalis Zabarella iudicium
de Papa superbia. 89
Caput Ecclesie ministeriale u-
niuersum nullum. 57
Christianæ & papalis doctrī-
ne antithesis. 63.64. & seqq.
Christianissimi Gallorum Re-
ges unde dicti. 193

- Christianitatis pars maxima
 Papatum repudiat. 9.10
 Christus solus caput Ecclesie.
 50. cui Papa nonen hoc eri-
 pere conatur. 51
 Christi regnum neque dimisio-
 nem recipit, neque compunio-
 nem. 56
 Cœna Dominica utrinque spe-
 cies distributione requiri. 70
 Coningium sacerdotibus hone-
 stum & necessarium. 68.69
 Constantini fabula. 51.52
 Constantini donationis fa-
 bula. 89
 Constantini donationis fig-
 mentum. 128. & seqq.
 Cosme Guimery Senatoris Pa-
 riensis de Papatu iudicium.
 119
 Crimina notoria non requirunt
 ordinem iudicialem. 181
 Croatici regni feudum sibi Pa-
 pa vindicat. 99
 Crudelitas Paparum tyranno-
 rum omnium crudelitate ex-
 superat. 125
- D
- D**aemonium Meridianum
 Papa vocatus à Ber-
 nardo. 228
 Dalmatici regni feudū sibi Pa-
 pa vindicat. 96
 Danici regni feudum sibi Pa-
 pa vindicat. 100
 Decy & Canonistarū error. 56
 Decy iudicium de Pape tyran-
 nide. 165.233
 Decretalis cuiusdā falsitatis insi-
 gnis. 161. itē decreti cuiusdā. 461
- Decretalis nouit, contra Galia
 emissa, testis ody Papalin. 116
 Decretalium falsitas. 160
 Diaboli amphibolia Papa illu-
 siu. 18
 Diaboli pactum cum Papa fu-
 turo. 18
 Diabolis testimonium pro Fran-
 ciscanis. 27
 Diacones singula singulis Epis-
 copus attribute. 134
 Dispensaciones Paparum ex-
 quo pretio venduntur. 210
 Dominicus præstator Christo.
 35. facilius iter ad Christum
 per illum quam per Paulū. 36
 Dominum ex pluribus causis
 non acquiritur. 52
 Dominū nō nisi una ex causa
 contingit. 144
 Donationes diversa requirunt
 diversa instrumenta. 136
- E
- E**cclisia R. cogitatur creden-
 fabulas Francisci & Do-
 minici. 168
 Ecclesie R. Papa imperat, ut
 Franciscanas fabulas credas.
 29
 Episcopus uniuscavilis Anti-
 christi precursor. 55
 Episcopi sunt nuntii Christi, nō
 muti, aut desides. 59
 Episcoporum descriptio vetus
 per orbem Christianum. 58
 Episcopi singuli sui definiti ter-
 mini. 153
 Eucharistia in ignem à Papa
 coniecta. 18
 Eucharistia Pape deportata

a Gallia	
palauis.	316
160.	
apa illu-	
18.	
Papa fu-	
18.	
to Fran-	
27	
lis Epi-	
134	
um exi-	
210	
Christo,	
missum	
culu. 36	
canibus	
52	
causa	
144.	
uirunt	
136.	
edere	
' Do	
168	
, ut	
dat.	
inti-	
55	
no	
59	
tus	
58	
ter	
153.	
pa	
18.	
rr	
ater calones & meretrices.	
20.21	
Excommunicandi ordo legitimus.	
183. & seq.	
Europa pendit maiora tributa quā olim Imperatoribus.	75
Excommunicatio Pape contra Regem Gallie.	109
Excommunicationum Papalium atris.	219.200

lis ciuilibus vexati.	108
Gallia exhausta fraudibus Pa- pe Martini V.	78
Gallia quantum olim tributum Cesaribus pependerit.	75
Gallie Regis virtus in reprimē- da Pape audacia.	102
Gallorum reges unde Christia- nissimi dicti.	193
Gallorum his annis viginti ce- cidabant Pape instincki duo- decies centena millia.	109
Gersonus de pape impietate te- stimoniun.	16
Gregorius magnus uniuersalem Episcopū appellat Luciferū.	
189.	
F	
Actum infestum fieri non potest nisi à Papa.	199
Falsitas obligationis reddit sen- tentiam nullam.	166
Falsitas Pape in donatione Cō- stituti. 12.8. in donatione Lu- donici.	134. & seqq.
Famulatus Pape, dominatus intolerandus.	92
Famulatus Pape Sixti domi- natus intolerabilis.	193
Franc. Aretini consilium con- tra Pape tyrannidem.	119
Francie Regis virtus in confus- enda Pape insolentia.	102
Francie regni feudum sibi Pa- pa vindicat.	101
Franciscanorum 30. millia bel- la Papalibus ablata.	24
Franciscus plura miracula fe- cit quā omnes Apostoli 32. nulli partibus superat Iohā. Baptistam.	33
Francisci prestigiatoris figme- ta impia.	26.28.29
Fridericus Imp. à Papa cōcul- catus.	91.93
G Alli per annos 22. Papa rū instincki misere bel-	
Gallia exhausta fraudibus Pa- pe Martini V.	
Gallia quantum olim tributum Cesaribus pependerit.	
Gallie Regis virtus in reprimē- da Pape audacia.	
Gallorum reges unde Christia- nissimi dicti.	
Gallorum his annis viginti ce- cidabant Pape instincki duo- decies centena millia.	
Gersonus de pape impietate te- stimoniun.	
Gregorius magnus uniuersalem Episcopū appellat Luciferū.	
189.	
H	
Hæreticus nemo nisi mo- nitus, percinax, & contu- mat.	182
Hæreticus, qui Franciscanicis fabulis non credit.	29.30
Hæretici definitiones vane.	167
Hæretici regni feudum sibi Pa- pa vindicat.	106
Hæretici tribus modu. interna- scuntur.	174
Hæretorum indicandorum for- ma.	173
Hieronymus Romam appellat Babylonem & meretricem purpuyatam.	147
Hispani quo iure Navarre re- gnum occuparint.	223. & seqq.
Hispanici regni feudum sibi Pa- pa vindicat.	104
Hungarici regni feudū sibi Pa- pa vindicat.	105

I

Iasonius consilium de Papa incorrigibili. 177.178

Iasonius iudicium de Papa tyrannoide. 165.233

Iesus typicus dicitus. Fraciscus. 25

Imperator Pape strepantem tene-
re iubetur & eundem sibi hu-
merus bainare. 86

Imperator prope à Papa inter-
fictus. 17

Imperatores qui & quot à Pa-
pa excommunicati. 219

Imperial Germanici feendum sibi
Papa vindicat. 102

Impietas Pape triplex. 10

Inaudit, indicta causa, ini-
stisimè damnantur. 179. &
seq.

Instrumentum scriptura par-
e esse debet. 136

Iohannis XII Papa thesaurus
incredibilis. 82

Iohanis Fabri iudicium de Pa-
pe superbia. 89

Index rei propria nullus idone-
us. 9

Index stultus iudicatur ex sen-
tentia stultitia. 185

Indicus incompetens sententia
ipso iure nulla. 9

Iulus Papa Petri claves in
Tyberum projecit. 111

L

LEpri morbus olim in Ita-
lia restrictus. 139

M

Miesias Regū à Papis
cōculata. 90. & seqq.

Marsilius Patavinus ante 20.
annos Paparum oppugnau-
it. 54

Matrimonium monachus tem-
porale Papa concedit. 211

Matrimonium sacerdotibus ho-
nestum & necessarium. 68.69

Mediator Dei & hominum
solus Christus à Papa repu-
diatus. 67

Medicei principes in missa me-
atis Papa consilio. 29

Missa luctuosa, hora post meridiū
quarta. 199

Monachorum ordines varijs pro-
varrys eorum religionibus. 23

Monachus, temporale matrimo-
nium Papa concedit. 211

Monitionibus opus est ante ex-
communicationem. 179

N

Nauarra regnum à Papa
proditum. 211

Neronis oratio eximia Pape
conuenientissima. 107

Nicena Synodus Romano Pa-
pe suos limites terminavit
angustissime. 155

Nostrum ex una tantum causa
nostrum est. 52

Notorium non indiget proba-
tione. 181

Nostro iæ verbum Platoni &
Apostoli commune. 182

O

Operibus tributa merita
cōtra Christi doctrinā. 69

Osculum pedum Papalium à
veteribus damnatum. 89

ante 20.
pugnauit
hus tem-
ie. 211
tibus ho-
m. 68.69
dominum
pa repu-
67
nissa ne-
29
meridie
199
ari pro
bus. 23
utrimo-
211
ote ex-
179

Papa
211
Pape
107
pa-
nauit
155
nassa
52
oba-
181
4
182
ri-
na.
n à
89

- Patriis dimisio inter liberos
testamenti vim obtinet. 72.73. & seqq.
Pariensis senatus querelle de
Paparum auaritia. 76.77
Paris tragedia nuptialis pro-
pter Pape tyrannidem exor-
ta. 162
Pars iudicium maior dupliciter
intelligitur. 9.10
Pedum Papalium osculum ab
antiquis damnatum. 89
Petrus à petra, nō à petra Pe-
trui. 60
Petri Ferrarensis execratio
contra Papam. 84. & seqq.
Petro non dictum est pasce oves:
sed Petri confessioni. 60
Polonici regni feudum sibi Papa
vindicat. 105
Practica Ferrarensis execratio.
contra Papam. 84. & seqq.
Potestatem habet in purgatorio
& inferno. 15
Purgatory figmentum Christi
sanguini oppositum. 67
R
- R**egis Gallie cum Papa
bellum execrabile. 221
Reges Europe omnes, Pape
vassalli. 97. & seqq.
Reges Pape strepam tenere in-
bentur, & cundem suis hume-
ris bainlare. 86
Regum Gallie comatus omnes
in compimeda religione in-
nes. 124
Regum Gallie virtus in Papis
coercendis. 213.215
Regnum omnium dominium
sibi Papa vindicat. 97. &
seqq.

- Religionem cogi non oportere.* 205
Religiones tot in Papatu, quot manachorum ordines. 23
Res ad triarios Iesuitas redi:
 prouerb. 193
Reisue acquisitione nulla est. 136
Rerum memorabilium index.
Romana Ecclesia iubetur credere Franciscanorum imposturis
 30.31
Romane Pape gaza gorges insatiabilis. 78
Romane ciuitatis fœditas ab Italies execrata. 187
Lud. Romani iudicium de Papa. 230. & seqq.
Rustice regni feudum sibi Papa vindicat. 105
 S
Sacerdotium cum temporali dominatu non communit. 143
Sacramentum corporis Christi à Papam ignem conieclum. 18
Sacramenta tantum duo veteres doctores agnoverunt. 68
Scriptura sacre studium vanitatem religionum alienarum extinguit. 25
Sedes Papæ stercoraria. 203
Sedis Papalis tanta ut se forem sacrificet. 13
Senatus Parisiensis conatus inanis in extinguenda religione. 125
Senatus Parisiensis querele de Paparum anarxia. 76.77
Senatus Tholosana studium in
extinguenda religione inane. 125
Senentia iudicis incompetenti ipso iure nulla. 9
Siculi regni feudum sibi Papa vindicat. 106
Sixtus Papa v. Franciscanorum cōmenta oraculorum loco haberi vult. 32. à Veneto nobilis propter superbiā fustibus cœsus. 49. à Senatu Veneto cœclus. 49
Sixti v. vomitus contumeliam execrabilis. 94. lustratum. 96
Sorbone sententia contra Papam. 19
Sorbone iudicium de Papa in-sania. 218
Sortilegium Pape horribile de eucharistia in igne iniectum. 18
Stephani Papa figmentum nondiculum. 138
Stultitia sermonis mentis studitiam arguit. 185
Succesio doctrine attēdatur in Episcopis, non loci, aut sedis. 57
Successor Christi Papa dicimus potest illa ratione 55
Successores aly iuriis, aly rei, aly munieris personalis. 55
Superstitionis vis in animis mortalium incredibilis 93
 T
Tentationis vitande artificium insigne à Frāscanis excogitatum. 207
Testari non licet de alienatis inter viuos. 149
 Testis

one inane.
competens
sibi Papa
nciscanum
m loco ha-
seto nobili
stibus ce-
Veneto
numelioru-
tum. 96
stra Pa-
Pape in-
ribile de-
lectu.18.
ntum ri-
138
is ful-
185
latur in
i sedis.
ci non
55
ei, aly
55
is mor
.93
arti-
acif-
207
natis
149
150

Tessis in suo negotio nullus
idoneus 117
Traditiones papales Christi do-
ctrinae contrariae.63.64 seqq.

Z

Z Abacelli Cardinabum de
Papa. 232

Errata sic emendenda.

pag.24.versi.habent , & ab pag. ead. versi.18.gnauiter
obire pag.25.v.3.Sathanam & Papas tantum per pag.ead.
v.5.præstringerent? ead.v.ii.attulerit primo p.33.v.5.quam
impie ead.v.10. in obtr. sint vsl.pag.47.v. 16. cuicuimodi
pag. 48. v. 7. habenda esse iudicarunt. ead. v.19. inducta
lunt.pag.95.v.illum Anagniæ comprehendendum. pag.
110.v.11,anno c10 cccc x.pag.133.v.24.ex anno pag.137
v.vlt.ad se subire pa.142. v.1. Gentilitias pa.144.v.vlt. inc-
moretur.yt illorum pag.107.versi.10.sumptam ex,